" ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΡΥΘΜΟΙ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ "

'Ομιλία τοῦ κ. Μίκη Θεοδωράκη, Μουσικοσυνθέτη
στήν 'Εκδήλωση τῆς Πανελλαδικῆς "Ενωσης γιά τά Δικαιώματα τοῦ Παιδιοῦ
μέ Θέμα " Μέτρα 'Εναντίον τῶν Κινδύνων τῆς Διαφθορᾶς πού ἀπειλοῦν τά
Παιδιά μας "

Νομίζω ὅτι εἶναι περιττό νά τονίσω τό ρόλο πού διαδραματίζει ἡ μουσική στήν διαπαιδαγώγηση τοῦ πολίτη καί ἰδιαίτερα στή διαμόρφωση τοῦ χαρακτήρα καί τῆς προσωπικότητας τῶν παιδιῶν. "Οπως ἐπίσης νομίζω ὅτι εἶναι περιττό νά ὑπογραμμίσω τήν ἐγκληματική ἀδιαφορία τῆς πολιτείας σέ σχέση μέ τό ρόλο πού παίζει ἡ μουσική στό σχολεῖο, στό ραδιόφωνο, στή τηλεόραση, κ.λπ.

"Ετσι, ἐξετάζοντας τή σημασία πού ἔχει σήμερα ἡ μουσική στή διαμόρφωση τῆς νεολαίας μας, ξεκινᾶμε ἀπ' αὐτές τίς δυό βασικές διαπιστώσεις: ὅτι δηλαδή, 1) ἡ μουσική σάν ἀληθινή τροφή τῆς ψυχῆς διαμορφώνει καί θεμελιώνει τόν ἄνθρωπο, καί 2) ὅτι ἡ πολιτεία σάν διεκπαιρεωτής καί ἐκφραστής ἑνός ἀπάνθρωπου κοινωνικοῦ συστήματος, πού ἔχει σάν βασικό στόχο του τήν ἐμπορευματοποίηση τῶν πολιτιστικῶν ἀγαθῶν καί τήν ἀντικειμενοποίηση τοῦ ἀνθρώπου, ὄχι μόνο δέν κάνει τίποτα γιά νά βοηθήσει σωστά στήν ἀνάπτυξη τῶν πολιτῶν της ἀλλά ἀντίθετα μεταχειρίζεται τό ὅπλο τῆς μουσικῆς γιά τήν ἐπιδίωξη τῶν κερδοσκοπικῶν καί ἀντιλαϊκῶν της στόχων. "Ετσι ἰδιαίτερα στήν ἐποχή μας ὅπου ἁλματώδεις τεχνολογικές ἀνακαλύψεις διαδίδουν μ' ἕναν τρόπο ἐκπληκτικό τά μουσικά προϊόντα, μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος βομβαρδίζεται ἀνελέητα, σέ ὅποιο χῶρο κι ἄν βρίσκεται καί σέ κάθε στιγμή τῆς μέρας, ἀπό ἠχητικά μουσικά συμβάντα, ἔτσι πού συνειδητά ἤ ἀσυνείδητα νά γίνεται θῦμα τοῦ ἐπικρατέστερου ρεύματος. Καί εἶναι φυσικό ἀπό τή στιγμή πού ἡ μουσική καί ἰδιαίτερα τό τραγούδι ἔχουν μετατραπεῖ σέ ἐμπορεύματα, τό ἐπικρατέστερο ρεῦμα νά τό δημιουργήσει καί νά τό ἐλέγχει ὁ οἰκονομικά ἐπικρατέστερος. Τέτοιος στήν ἐποχή

μας εἶναι ὁ ἀμερικανικός ἰμπεριαλισμός."Ετσι τό ἀγγλόφωνο τραγούδι ἀπό τή μιά μεριά γίνεται πηγή τεράστιων κεφαλαίων γιά τίς ἐλεγχόμενες ἀπό τούς ἀμερικανούς πολυεθνικές ἑταιρεῖες δίσκων,καί ἀπό τήν ἄλλη μετατρέπεται στόν καλλίτερο προπαγανδιστή τῆς κυρίαρχης ἀμερικανικῆς ἰδεολογίας,τῆς ἀμερικανικῆς γλώσσας,νοοτροπίας,ἠθῶν,ἀντιλήψεων,τρόπου ζωῆς,κ.λπ. κ.λπ.

'Επομένως τά κέρδη ἀπό τήν ἐπικράτηση σέ παγκόσμια κλίμακα τοῦ ἀμερικάνικου τραγουδιοῦ εἶναι καί οἰκονομικά καί πολιτικά,ἰδεολογικά."Ετσι ἀνάμεσα στό ἀμερικάνικο τραγούδι,τήν ἀμερικάνικη ἀγορά,τίς ἀμερικάνικες στρατιωτικές βάσεις καί τούς ἀμερικάνικους πυραύλους,ὑπάρχει μιά ἄμεση λειτουργική σχέση.Καί ἀλλοίμονο γιά τή χώρα καί τό λαό πού θά ξυπνήσουν ἀργά."Ηδη στίς περισσότερες χῶρες τῆς Εὐρώπης ὑπάρχει μιά τόσο βαθειά διείσδυση τοῦ ἀμερικάνικου τραγουδιοῦ,τῆς ἀμερικάνικης γλώσσας καί τοῦ ἀμερικάνικου τρόπου ζωῆς,ἰδιαίτερα ἀνάμεσα στούς νέους,πού μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι γιά τίς χῶρες καί τούς λαούς αὐτούς εἶναι ἴσως ἀργά νά μπορέσουν ν'ἀντιπαραθέσουν ἕνα δικό τους ἐθνικό λαϊκό πολιτισμό καί νά διατηρήσουν ἔτσι τήν ἐθνική τους ταυτότητα.

Εἶναι χαρακτηριστικό αὐτό πού ἄκουσα πρίν λίγο καιρό σέ κάποια μόνιμη ἐκπομπή ἀμερικάνικης μουσικῆς στό ΕΡΤ.Κάποιος ἀκροατής ρώτησε: "Γιατί μᾶς δίνετε μόνο τά [redacted] 20 πρώτα τραγούδια τῆς 'Αμερικῆς καί δέ μᾶς δίνετε λ.χ. καί τῆς Γαλλίας;" Καί ὁ παρουσιαστής τῆς ἐκπομπῆς ἀπάντησε: "Μά γιατί καί τά 20 πρώτα τραγούδια τῆς Γαλλίας σήμερα εἶναι ἀμερικάνικα".Στή χώρα μας,παρ'ὅτι στήν ἐλαφρά μουσική εἴχαμε πάντοτε μιά σημαντική παρουσία τοῦ ξένου τραγουδιοῦ -οἱ παλαιότεροι θά θυμοῦνται τήν ἐποχή τοῦ τάγκο,τοῦ φόξ-τρότ,τοῦ τσά-τσά,τοῦ SWING,κ.λπ-,ἐντούτοις ἡ παρουσία αὐτή δέν παρουσίαζε ἀνησυχητικά φαινόμενα γιά τήν ψυχική

υγεία τοῦ λαοῦ καί ἰδιαίτερα τῆς νεολαίας. Τό ξενόφερτο τραγοῦδι ἦταν κυρίως ψυχαγωγικό καί ἔτσι δέν περνοῦσε τήν ἐπιδερμίδα τῶν ἀνθρώπων. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὁ λαός μας εἶχε καί ἔχει πάντα μιά πλούσια μουσική παράδοση στόν τομέα τοῦ τραγουδιοῦ, μέ βασικές ρίζες τό δημοτικό καί ἀργότερα τό λαϊκό τραγοῦδι. Τό στοιχεῖο αὐτό μᾶς ἐπέτρεπε νά εἴμαστε αὐτοδύναμοι καί νά μποροῦμε σέ κάθε στιγμή νά ἀναγνωρίζουμε τόν ἑαυτό μας μέσα σ'ἕνα μουσικό κόσμο πού ἀντανακλοῦσε ἀπόλυτα τήν ἐθνική καί ἱστορική μας ταυτότητα. Τίς τελευταῖες δεκαετίες καί ὅταν στή χώρα μας συνέβησαν τά γνωστά τραγικά καί σημαντικά ἱστορικά συμβάντα, ὁ ἐργαζόμενος καί ἀγωνιζόμενος λαός μας βρῆκε μέσα στό τραγοῦδι ἕνα στέρεο καί σίγουρο ὅπλο γιά ν'ἀντέξει τίς δοκιμασίες, νά ἀνδρωθεῖ, νά διατηρήσει καί νά αὐξήσει τήν ἀγωνιστική του διάθεση.

Μέ δυό λόγια τό τραγοῦδι συνδέθηκε στενά μέ τό προοδευτικό κίνημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καί ὅταν τό λαϊκό μας τραγοῦδι ταυτίστηκε ἤ μᾶλλον συνταίριαξε, συζεύχθηκε μέ τή ζωντανή νεοελληνική ποίηση, τότε ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας γαλουχήθηκε μέ τό τραγοῦδι αὐτό, τό ἔκανε δικό της, μεταβάλλοντάς το σ'ἕνα ἀπό τά κύρια ὅπλα ἀντίστασης κατά τῆς ξενόφερτης χούντας. Ὅμως αὐτό τό φαινόμενο, ὅπως ἦταν φυσικό, ἀνησύχησε τούς ντόπιους καί ξένους ἐχθρούς τοῦ λαοῦ μας, γιατί εἶδαν ἔτσι ὅτι στά σχέδιά τους γιά νά ἐπαναλάβουν στήν Ἑλλάδα αὐτό πού ἔκαναν σέ ἄλλες χῶρες τοῦ κόσμου, δηλαδή προτεκτοράτα τοῦ ἀμερικάνικου τρόπου ζωῆς, σκόνταψαν ἐπάνω σ'αὐτό τό βράχο πού λέγεται ἑλληνικό τραγοῦδι. Ἔτσι μπαίνουμε στήν περίοδο τῆς ὁλομέτωπης ἐπίθεσης στόν τομέα τοῦ τραγουδιοῦ μέ ἐγκέφαλο τίς ἐλεγχόμενες ἀπό τούς ἀμερικανούς πολυεθνικές ἑταιρεῖες. Ὅλα τά μέσα διαδόσεως τοῦ τραγουδιοῦ ἐλέγχονται ὅλο καί πιό πολύ ἀπό τόν ἐγκέφαλο αὐτό. Οἱ ἑταιρεῖες δίσκων: θά πρέπει σήμερα ἡ συντριπτική

πλειοψηφία τοῦ συνολικοῦ κεφαλαίου νά ἀνήκει σέ πολυεθνικές.Οἱ μουσικές ἐκπομπές στήν ΕΡΤ,στό ραδιόφωνο καί στήν τηλεόραση,οἱ κινηματογράφοι, πού ἔμμεσα μεταδίδουν κι αὐτοί μουσική,οἱ μπουάτ,οἱ ντισκοτέκ,-ἔτσι προοδευτικά ὁ ἦχος πού μᾶς περιβάλλει ἀλλάζει χρῶμα καί χαρακτήρα.'Ακόμα καί γίνεται προσπάθεια ἡ πλειοψηφία του ἑλληνικοῦ τραγουδιοῦ νά ὑποβαθμιστεῖ,καί μέ πρόσχημα ὅτι αὐτό ζητάει ὁ λαός,πλάϊ στά ἀμερικάνικα σουξέ ἔχουμε τίς ἐγχώριες στάρ πού διαφημίζουν τό βλαχοντίσκο καί τό μπουζουκοταγκό.Αὐτή ἡ παραμόρφωση καί ἡ διακωμώδηση τοῦ ἑλληνικοῦ τραγουδιοῦ καί τῶν ἑλληνικῶν μουσικῶν ὀργάνων εἶναι ἴσως ἀκόμα μεγαλύτερο πλῆγμα γιά τήν ἑλληνική μουσική καί ἀπό τήν κατευθυνόμενη καί ἐλεγχόμενη ἐπίθεση μέ βάση τό ξένο τραγούδι."Οχι λιγότερο ρόλο παίζουν τά διάφορα μουσικά περιοδικά πού ξεπήδηξαν μονομιᾶς σάν μανιτάρια καί πού εἶναι γνωστό ὅτι στηρίζονται στή διαφήμιση,κυρίως ἀμερικάνικων προϊόντων,-δίσκοι,πικ-ἄπ,καί γενικά ἠχητικές ἐγκαταστάσεις- καί πού συμβάλλουν κι αὐτά σημαντικά στήν γενική προσπάθεια τῆς ἀπολιτικοποίησης καί τῆς ἀμερικανοποίησης τῆς νεολαίας μας."Ετσι βρεθήκαμε ξαφνικά στό φαινόμενο ἡ μαθητική νεολαία τῆς χώρας μας νά ἔχει στή μεγάλη της πλειοψηφία διαβρωθεῖ ἀπ'αὐτή τήν τεράστια προπαγάνδα.Καί δέν ἔχει παρά νά διαβάσει κανείς τίς ἄφθονες ἐπιστολές πού δημοσιεύουν τά περιοδικά πού ἀνέφερα, μαθητῶν καί μαθητριῶν,ὅπου διαπιστώνονται δυό βασικά πράγματα:1) ἡ ἀποστροφή τους στήν ἑλληνική μουσική καί τούς Ἕλληνες δημιουργούς μέ ἀντίστοιχη εἰδωλολατρεία πρός τούς ὑπερατλαντικούς στάρ,καί 2) ἡ ἀποστροφή τους πρός τόν ὁποιοδήποτε πολιτικό χαρακτήρα τοῦ τραγουδιοῦ καί γενικότερα πρός τήν πολιτική.Συχνά γίνεται προσπάθεια νά μετατεθεῖ τό πρόβλημα σέ μιά ἁπλή ποιοτική σύγκριση.Εἶναι ἀνόητο νά ἐπιμείνουμε πάνω σ'αὐτόν τόν τομέα.Καλά τραγούδια ὑπάρχουν σέ ὅλες τίς χῶρες,ὑπῆρχαν καί θά

ὑπάρχουν πάντοτε ὅσο θά ὑπάρχουν λαοί ζωντανοί μέ ἀνέπαφες τίς ἱστορικές τους ρίζες. Σήμερα ἀναμφισβήτητα καί ἡ 'Αμερική παράγει ὡραῖα τραγούδια, ὅπως καί ἡ χώρα μας παράγει ὡραία τραγούδια. Ἔτσι ἡ σωστή μουσική πολιτική εἶναι νά ἀφήνουμε τόν ἑυατό μας ἐλεύθερο νά διαλέγει κάθε φορά ἐκεῖνο πού τό συγκρινεῖ καί τόν ἐκφράζει περισσότερο. Θά ἦταν ἀνόητο καί κουτό ἐν ὀνόματι τῆς πλούσιας μουσικῆς μας παράδοσης καί μουσικοῦ μας παρόντος νά ἰσχυριστοῦμε ὅτι οἱ νέοι μας θά πρέπει ν'ἀκοῦνε ἀποκλειστικά τά δικά μας τραγούδια. Ὅμως αὐτό πού θέλουν νά μᾶς ἐπιβάλλουν οἱ πολυεθνικές ἑταιρίες εἶναι ν'ἀκοῦμε μόνο μιά μουσική, τήν ἀμερικάνικη, καί φυσικά αὐτή τους τήν τάση - προσπάθεια, τήν διενθίζουν μ'ἕνα σωρό ἐπιχειρήματα ὄχι μόνο αἰσθητικά ἀλλά ἀκόμα καί πολιτικά. Μᾶς λένε λ.χ. ὅτι τό ρόκ εἶναι τό γνήσιο ἐπαναστατικό τραγοῦδι. Ἔτσι ἔχουν καταφέρει νά παγιδεύσουν ὄχι μόνο τή μαθητική νεολαία, ἀλλά καί ἕνα σημαντικό τμῆμα τῆς πολιτικοποιημένης ἀκόμα νεολαίας, μέ τό πρόσχημα ὅτι τό ρόκ, σάν ποίηση καί σάν μουσική, ἀποτελεῖ σήμερα τό Α καί τό Ω τῆς ἐπανάστασης κατά τοῦ κάθε κατεστημένου.

Καταλήγουμε ἔτσι στό συμπέρασμα ὅτι ἡ προσχεδιασμένη διάβρωση τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας ἀπό τή μουσική πού προπαγανδίζουν οἱ πολυεθνικές ἑταιρίες τελικά ἐκφράζει μιά πτυχή τῆς μεγάλης ἰδεολογικῆς διαμάχης τοῦ καιροῦ μας, ὅπου σέ πολύ γενικές γραμμές ἔχουμε ἀπό τή μιά μεριά ὑπάρχει μιά παγκόσμια δύναμη μέ ἀδήφαγες τάσεις πού θέλει κυριολεκτικά νά καταβροχθίσει οἰκονομικά, πολιτικά καί πολιτιστικά ὅλους τούς λαούς, ἐπιβάλλοντας τήν PAX AMERICANA-, καί ἀπό τήν ἄλλη εἶναι τά ἐθνικά λαϊκά, κινήματα πού ἀντιστέκονται μέ ὅσες δυνάμεις καί μέσα διαθέτουν γιά νά διαφυλάξουν τήν ἐθνική τους ταυτότητα. Πρέπει πάντως νά τονίσουμε ὅτι ἡ χουντική ἑπταετία, μέ τήν πνευματοκτόνο της δύναμη, προετοίμασε τό ἔδαφος ὥστε στή μεταχουντική 'Ελλάδα νά δημιουργηθοῦν οἱ ψυχολογικές καί πνευματικές προϋποθέσεις- ἰδιαίτερα στή νεολαία μας-, μειωμένης ἀντίστασης στήν ξένη εἰσβολή. Καί ὅλα αὐτά ἐπιβοηθούμενα ἀπό τίς γνωστές κοινωνικές καί πολιτικές συγκυρίες

...

μᾶς ὁδήγησαν σέ μιά ἐπικίνδυνη γιά πρώτη φορά κατάσταση μέσα στό χῶρο τοῦ τραγουδιοῦ στή χώρα μας.

Τό δυστύχημα είναι ὅτι ὑπάρχει μιά γενική θἄλεγα ὑποτίμηση τῶν τρομακτικῶν κινδύνων πού περικλείνει γιά τό μέλλον τοῦ λαοῦ μας ἡ προοδευτική ἀμερικανοποίηση τῆς νεολαίας μας μέσω τοῦ ἀγγλόφωνου τραγουδιοῦ.

Οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι ἔχουν χρέος νά στέκονται πλάϊ στό κομμάτι ἐκεῖνο τῆς νεολαίας πού ἀρνεῖται νά ὑποκύψει στή συστηματική ἐπίθεση ἀποπροσανατολισμοῦ πού τῆς γίνεται. Παράλληλα εἶναι ἀπαραίτητο νά δημιουργοῦν ἔργο
αντάξιο των παραδόσεων του τόπου μας, έργο
πού θά συμβάλλει στίς προσπάθειες πού καταβάλλουν οἱ ὀργανώσεις τῶν νέων καί ὅλου τοῦ λαοῦ, καθώς καί ἡ Τοπική Αὐτοδιοίκηση γιά ἕνα σύγχρονο Ἑλληνικό Πολιτιστικό κίνημα.

~~ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΡΥΘΜΟΙ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ~~

ΣΥΓΚΡΟΝΟΙ ΡΥΘΜΟΙ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

('Ομιλία τοῦ κ. Μίκη Θεοδωράκη, Μουσικοσυνθέτη στήν 'Εκδήλωση τῆς Πανελλαδικῆς Ένωσης γιά τά Δικαιώματα τοῦ Παιδιοῦ μέ θέμα " Μέτρα 'Εναντίον τῶν Κινδύνων τῆς Διαφθορᾶς πού ἀπειλοῦν τά Παιδιά μας ").

Νομίζω ὅτι εἶναι περιττό νά τονίσω τό ρόλο πού διαδραματίζει ἡ μουσική στήν διαπαιδαγώγηση τοῦ πολίτη καί ἰδιαίτερα στή διαμόρφωση τοῦ χαρακτήρα καί τῆς προσωπικότητας τῶν παιδιῶν. Ὅπως ἐπίσης νομίζω ὅτι εἶναι περιττό νά ὑπογραμμίσω τήν ἐγκληματική ~~ἀκυκρεκ~~ ἀδιαφορία τῆς πολιτείας σέ σχέση μέ τό ρόλο πού παίζει ἡ μουσική στό σχολεῖο, στό ραδιόφωνο, στήν τηλεόραση, κ.λπ.

~~Ἔτσι.~~ Ἐξετάζοντας τή σημασία πού ἔχει σήμερα ἡ μουσική στή διαμόρφωση τῆς νεολαίας μας, ξεκινᾶμε ἀπ' αὐτές τίς δυό βασικές διαπιστώσεις: ὅτι δηλαδή, 1) ἡ μουσική σάν ἀληθινή τροφή τῆς ψυχῆς διαμορφώνει καί θεμελιώνει τόν ἄνθρωπο, καί 2) ὅτι ἡ πολιτεία σάν διεκπαιρεωτής καί ἐκφραστής ἑνός ἀπάνθρωπου κοινωνικοῦ συστήματος, πού ἔχει σάν βασικό στόχο του τήν ἐμπορευματοποίηση τῶν πολιτιστικῶν ἀγαθῶν καί τήν ἀντικειμενοποίηση τοῦ ἀνθρώπου, ὄχι μόνο δέν κάνει τίποτα γιά νά βοηθήσει σωστά στήν ἀνάπτυξη τῶν πολιτῶν της ἀλλά ἀντίθετα μεταχειρίζεται τό ὅπλο τῆς μουσικῆς γιά τήν ἐπιδίωξη τῶν κερδοσκοπικῶν καί ἀντιλαϊκῶν της στόχων. Ἔτσι ἰδιαίτερα στήν ἐποχή μας ὅπου ἀλματώδεις τεχνολογικές ἀνακαλύψεις διαδίδουν μ' ἕναν τρόπο ἐκπληκτικό τά μουσικά προϊόντα, μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος βομβαρδίζεται ἀνελέητα, σέ ὅποιο χῶρο κι ἄν βρίσκεται καί σέ κάθε στιγμή τῆς μέρας, ἀπό ἠχητικά μουσικά συμβάντα, ἔτσι πού συνειδητά ἤ ἀσυνείδητα νά γίνεται θύμα τοῦ ἐπικρατέστερου ρεύματος. Καί εἶναι φυσικό ἀπό τή στιγμή πού ἡ μουσική ~~κἄκκκ~~ καί ἰδιαίτερα τό τραγούδι ἔχουν μετατραπεῖ σέ ἐμπορεύματα, τό ἐπικρατέστερο ρεῦμα νά τό δημιουργήσει καί νά τό ἐλέγχει ὁ οἰκονομικά ἐπικρατέστερος. Τέτοιος στήν ἐποχή

7

"Σύγχρονοι Ρυθμοί καί Νεολαία"

όχι

μας είναι ό άμερικανικός ίμπεριαλισμός."Ετσι τό άγγλόφωνο τραγούδι άπό τή μιά μεριά γίνεται πηγή τεράστιων κεφαλαίων γιά τίς έλεγχόμενες άπ' τούς άμερικανούς πολυεθνικές έταιρεΐες δίσκων,καί άπ' τήν άλλη μετατρέπεται στόν καλλίτερο προπαγανδιστή τής κυρίαρχης άμερικανικής ίδεολογίας,τής άμερικανικής γλώσσας,νοοτροπίας,ήθών,άντιλήψεων,τρόπου ζωής~~,κ.λπ. κ.λπ.~~

§ 'Επομένως τά κέρδη άπό τήν έπικράτηση σέ παγκόσμια κλίμακα τοΰ άμερικάνικου τραγουδιοΰ είναι καί οίκονομικά καί πολιτικά,ίδεολογικά."Ετσι άνάμεσα στό άμερικάνικο τραγούδι,τήν άμερικάνικη άγορά,τίς άμερικάνικες στρατιωτικές βάσεις καί τούς άμερικάνικους πυραύλους,ύπάρχει μιά άμεση λειτουργική σχέση.Καί άλλοίμονο γιά τή χώρα καί τό λαό πού θά ξυπνήσουν άργά."Ηδη στίς περισσότερες χώρες τής Εύρώπης ύπάρχει μιά τόσο βαθειά διείσδυση τοΰ άμερικάνικου τραγουδιοΰ,τής άμερικάνικης γλώσσας καί τοΰ άμερικάνικου τρόπου ζωής,ίδιαίτερα άνάμεσα στούς νέους,πού μποροΰμε νά ποΰμε ότι γιά τίς χώρες καί τούς λαούς αύτούς είναι ίσως άργά νά μπορέσουν ν'άντιπαραθέσουν ένα δικό τους έθνικό λαϊκό πολιτισμό καί νά διατηρήσουν έτσι τήν έθνική τους ταυτότητα.

§ Είναι χαρακτηριστικό αύτό πού άκουσα πρίν λίγο καιρό σέ κάποια μόνιμη έκπομπή άμερικάνικης μουσικής στήν ΕΡΤ.Κάποιος άκροατής ρώτησε: "Γιατί μάς δίνετε μόνο τά 20 πρώτα τραγούδια τής 'Αμερικής καί δέ μάς δίνετε λ.χ. καί τής Γαλλίας;" Καί ό παρουσιαστής τής έκπομπής άπάντησε: "Μά γιατί καί τά 20 πρώτα τραγούδια τής Γαλλίας σήμερα είναι άμερικάνικα".Στή χώρα μας,παρ'ότι στήν έλαφρά μουσική είχαμε πάντοτε μιά σημαντική παρουσία τοΰ ξένου τραγουδιοΰ -οί παλαιότεροι θά θυμοΰνται τήν έποχή τοΰ τάγκό,τοΰ φόξ-τρότ,τοΰ τσά-τσά,τοΰ ~~SWING~~ σουίγκ,κ.λπ-,έντούτοις ή παρουσία αύτή δέν παρουσίαζε άνησυχητικά φαινόμενα γιά τήν ψυχική

ὑγεία τοῦ λαοῦ καί ἰδιαίτερα τῆς νεολαίας. Τό ξενόφερτο τραγούδι ἦταν κυρίως ψυχαγωγικό καί ἔτσι δέν περνοῦσε τήν ἐπιδερμίδα τῶν ἀνθρώπων. Ἀπ' τήν ἄλλη μεριά, ὁ λαός μας εἶχε καί ἔχει πάντα μιά πλούσια μουσική παράδοση στόν τομέα τοῦ τραγουδιοῦ, μέ βασικές ρίζες τό δημοτικό καί ἀργότερα τό λαϊκό τραγούδι. Τό στοιχεῖο αὐτό μᾶς ἐπέτρεπε νά εἴμαστε αὐτοδύναμοι καί νά μποροῦμε σέ κάθε στιγμή νά ἀναγνωρίζουμε τόν ἑαυτό μας μέσα σ'ἕνα μουσικό κόσμο πού ἀντανακλοῦσε ἀπόλυτα τήν ἐθνική καί ἱστορική μας ταυτότητα. Τίς τελευταῖες δεκαετίες καί ὅταν στή χώρα μας συνέβησαν τά γνωστά τραγικά καί σημαντικά ἱστορικά συμβάντα, ὁ ἐργαζόμενος καί ἀγωνιζόμενος λαός μας βρῆκε μέσα στό τραγούδι ἕνα στέρεο καί σίγουρο ὅπλο γιά ν'ἀντέξει τίς δοκιμασίες, νά ἀνδρωθεῖ, νά διατηρήσει καί νά αὐξήσει τήν ἀγωνιστική του διάθεση.

Μέ δυό λόγια, τό τραγούδι συνδέθηκε στενά μέ τό προοδευτικό κίνημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καί ὅταν τό λαϊκό μας τραγούδι ταυτίστηκε ἤ μᾶλλον συνταίριαξε, συζεύχθηκε μέ τή ζωντανή νεοελληνική ποίηση, τότε ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας γαλουχήθηκε μέ τό τραγούδι αὐτό, τό ἔκανε δικό της, μεταβάλλοντάς το σ'ἕνα ἀπό τά κύρια ὅπλα ἀντίστασης κατά τῆς ξενόφερτης χούντας. Ὅμως αὐτό τό φαινόμενο, ὅπως ἦταν φυσικό, ἀνησύχησε τούς ντόπιους καί ξένους ἐχθρούς τοῦ λαοῦ μας, γιατί εἶχαν ἔτσι ὅτι στά σχέδιά τους γιά νά ἐπαναλάβουν στήν Ἑλλάδα αὐτό πού ἔκαναν σέ ἄλλες χῶρες τοῦ κόσμου, δηλαδή προτεκτοράτο τοῦ ἀμερικάνικου τρόπου ζωῆς, σκόνταψαν ἐπάνω σ'αὐτό τό βράχο πού λέγεται ἑλληνικό τραγούδι.

Ἔτσι μπαίνουμε στήν περίοδο τῆς ὁλομέτωπης ἐπίθεσης στόν τομέα τοῦ τραγουδιοῦ μέ ἐγκέφαλο τίς ἐλεγχόμενες ἀπό τούς ἀμερικανούς πολυεθνικές ἑταιρεῖες. Ὅλα τά μέσα διαφήμισης τοῦ τραγουδιοῦ ἐλέγχονται ὅλο καί πιό πολύ ἀπό τόν ἐγκέφαλο αὐτό. Οἱ ἑταιρεῖες δίσκων: θά πρέπει σήμερα ἡ συντριπτική

πλειοψηφία τοῦ συναλικοῦ κεφαλαίου νά ἀνήκει σέ πολυεθνικές: Οἱ μουσικές ἐκπομπές στήν ΕΡΤ, στό ραδιόφωνο καί στήν τηλεόραση, οἱ κινηματογράφοι, πού ἐ μέσα μεταδίδουν κι αὐτοί μουσική, οἱ μπουάτ, οἱ ντισκοτέκ, -ἔτσι προοδευτικά ὁ ἦχος πού μᾶς περιβάλλει ἀλλάζει χρῶμα καί χαρακτήρα. ~~Ἀκόμα~~ Ἐπίσης γίνεται προσπάθεια ἡ πλειοψηφία του ἑλληνικοῦ τραγουδιοῦ νά ὑποβαθμιστεῖ, καί μέ πρόσχημα ὅτι αὐτό ζητάει ὁ λαός, πλάϊ στά ἀμερικάνικα σουξέ ἔχουμε τίς ἐγχώριες στάρ πού διαφημίζουν τό βλαχοντίσκο καί τό μπουζουκοταγκό. Αὐτή ἡ παραμόρφωση καί ἡ διακωμώδηση τοῦ ἑλληνικοῦ τραγουδιοῦ καί τῶν ἑλληνικῶν μουσικῶν ὀργάνων εἶναι ἴσως ἀκόμα μεγαλύτερο πλῆγμα γιά τήν ἑλληνική μουσική καί ἀπό τήν κατευθυνόμενη καί ἐλεγχόμενη ἐπίθεση μέ βάση τό ξένο τραγούδι. Ὄχι λιγότερο ρόλο παίζουν τά διάφορα μουσικά περιοδικά πού ξεπήδησαν μονομιᾶς σάν μανιτάρια καί πού εἶναι γνωστό ὅτι στηρίζονται στή διαφήμιση, κυρίως ἀμερικάνικων προϊόντων, -δίσκοι, πικ-ἄπ, καί γενικά ἠχητικές ἐγκαταστάσεις- καί πού συμβάλλουν κι αὐτά σημαντικά στήν γενική προσπάθεια τῆς ἀπολιτικοποίησης καί τῆς ἀμερικανοποίησης τῆς νεολαίας μας.

10

§ Πρίν τή δικτατορία εἴχαμε διαπιστώσει μιά θωράκιση [illegible] ἀπό τούς νέους καί ἀντίσταση στήν εἰσβολή τῆς ξένης μουσικῆς ἀπό δύσκολα πολλά χρόνια. Ὅμως τώρα μετά ἀπό ἐκεῖνο τό διάστημα καί ἀφοῦ ~~[illegible]~~ ἀφέθηκαν οἱ [illegible] ἑταιρεῖες νά διαφθείρουν τά νέα παιδιά προσφέροντας τήν ἀμερικάνικη μουσική, ἔγινε [illegible] [illegible], αὐτή τή γενική [illegible] τό ξόρκισμα πού βομβαρδίστηκαν μέ "ρόκ", "ντίσκο" κλπ. πού συνεχίζεται.

Έτσι πειραματικά (5) τις παιδικές ψυχές [illegible] 11

θα περάσουν το μουσικό [illegible] [illegible] [illegible] και να θαυμάσουν τον συγχρονισμό των [illegible] μουσικών.

Αυτά τα παιδιά έχουν αποκοπεί τελείως από την ιστορία του τόπου και δέχονται άκριτα την κάθε ξενόφερτη συνήθεια και [illegible] τα νεωτεριστικά. Πιστεύω ότι μόδα της μουσικής αυτής περνούν και οι νεωτεριστικές [illegible] αφού βρίσκονται σε άμεση σχέση.

Η μουσική ~~"[illegible]"~~ "ροκ" στη [illegible], μαζί όταν έχει [illegible] [illegible], όταν ξέρει να [illegible] για τα προβλήματά του, να δικαιολογηθεί με "ροκ" μουσική δεν μπορεί να τον αποπροσανατολίσει. Όμως τώρα γίνεται πρόβλημα [illegible] στη [illegible] και η "ροκ" από μόνο δικαιολογείται γίνεται τρόπος ζωής. Αυτό συμβαίνει στα άτομα και δεν πιστεύουν σε τίποτε, και δεν έχουν προβλήματα, και έχουν [illegible] από [illegible] [illegible]. Τότε προτιμούν να φύγουν απ' την πραγματικότητα, να κλείνονται σ' ένα δωμάτιο και «να μη βρίσκονται».

§ Ἔτσι βρεθήκαμε ξαφνικά στό φαινόμενο ἡ μαθητική νεολαία τῆς χώρας μας νά ἔχει στή μεγάλη της πλειοψηφία διαβρωθεῖ ἀπό ~~αὐτή~~ μιά τήν τεράστια προπαγάνδα. Καί δέν ἔχει παρά νά διαβάσει κανείς τίς ἄφθονες ἐπιστολές πού δημοσιεύουν τά περιοδικά πού ἀνέφερα, μαθητῶν καί μαθητριῶν, ὅπου διαπιστώνονται δυό βασικά πράγματα: ἡ ἀποστροφή τους στήν ἑλληνική μουσική καί τούς Ἕλληνες δημιουργούς μέ ἀντίστοιχη εἰδωλολατρεία πρός τούς ὑπερατλαντικούς στάρ, καί ἡ ἀποστροφή τους πρός τόν ὁποιοδήποτε πολιτικό χαρακτήρα τοῦ τραγουδιοῦ καί γενικότερα πρός τήν πολιτική.

§ Συχνά γίνεται προσπάθεια νά μετατεθεῖ τό πρόβλημα σέ μιά ἁπλή ποιοτική σύγκριση. Εἶναι ἀνόητο νά ἐπιμείνουμε πάνω σ' αὐτόν τόν τομέα. Καλά τραγούδια ὑπάρχουν σέ ὅλες τίς χῶρες, ὑπῆρχαν καί θά

ὑπάρχουν πάντοτε ὅσο θά ὑπάρχουν λαοί ζωντανοί μέ ἀνέπαφες τίς ἱστορικές τους ρίζες. Σήμερα ἀναμφισβήτητα καί ἡ Ἀμερική παράγει ὡραῖα τραγούδια, ὅπως καί ἡ χώρα μας. ~~παράγει ὡραία τραγούδια.~~ Ἔτσι ἡ σωστή μουσική πολιτική εἶναι νά ἀφήνουμε τόν ευατό μας ἐλεύθερο νά διαλέγει κάθε φορά ἐκεῖνο πού τό ~~συγκρινεῖ~~ συγκινεῖ καί τόν ἐκφράζει περισσότερο. Θά ἦταν ἀνόητο καί κουτό ἐν ὀνόματι τῆς πλούσιος μουσικῆς μας παράδοσης καί μουσικοῦ μας παρόντος νά ἰσχυριστοῦμε ὅτι οἱ νέοι μας θά πρέπει ν'ἀκοῦνε ἀποκλειστικά τά δικά μας τραγούδια. Ὅμως αὐτό πού θέλουν νά μᾶς ἐπιβάλλουν οἱ πολυεθνικές ἑταιρίες εἶναι ν'ἀκοῦμε μόνο μιά μουσική, τήν ἀμερικάνικη, καί φυσικά αὐτή τους τήν τάση-προσπάθεια, τήν διε[illegible]ίζουν μ'ἕνα σωρό ἐπιχειρήματα ὄχι μόνο αἰσθητικά ἀλλά ἀκόμα καί πολιτικά. Μᾶς λένε λ.χ. ὅτι τό ρόκ εἶναι τό γνήσιο ἐπαναστατικό τραγούδι. Ἔτσι ἔχουν καταφέρει νά παγιδεύσουν ὄχι μόνο τή μαθητική νεολαία, ἀλλά καί ἕνα σημαντικό τμῆμα τῆς πολιτικοποιημένης ἀκόμα νεολαίας, μέ τό πρόσχημα ὅτι τό ρόκ, σάν ποίηση καί σάν μουσική, ἀποτελεῖ σήμερα τό Α καί τό Ω τῆς ἐπανάστασης κατά τοῦ κάθε κατεστημένου.

Καταλήγουμε ἔτσι στό συμπέρασμα ὅτι ἡ προσχεδιασμένη διάβρωση τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας ἀπό τή μουσική πού προπαγανδίζουν οἱ πολυεθνικές ἑταιρίες τελικά ἐκφράζει μιά πτυχή τῆς μεγάλης ἰδεολογικῆς διαμάχης τοῦ καιροῦ μας, ὅπου σέ πολύ γενικές γραμμές ἔχουμε ἀπό τή μιά μεριά ὑπάρχει μιά παγκόσμια δύναμη μέ ἀδηφάγες τάσεις πού θέλει κυριολεκτικά νά καταβροχθίσει οἰκονομικά, πολιτικά καί πολιτιστικά ὅλους τούς λαούς, ἐπιβάλλοντας τήν PAX AMERICANA-, καί ἀπό τήν ἄλλη εἶναι τά ἐθνικά λαϊκά, κινήματα πού ἀντιστέκονται μέ ὅσες δυνάμεις καί μέσα διαθέτουν γιά νά διαφυλάξουν τήν ἐθνική τους ταυτότητα. Πρέπει πάντως νά τονίσουμε ὅτι ἡ χουντική επταετία, μέ τήν πνευματοκτόνο της δύναμη, προετοίμασε τό ἔδαφος ὥστε στή μεταχουντική Ἑλλάδα νά δημιουργηθοῦν οἱ ψυχολογικές καί πνευματικές προϋποθέσεις-ἰδιαίτερα στή νεολαία μας-, μειωμένης ἀντίστασης στήν ξένη εἰσβολή. Καί ὅλα αὐτά ἐπιβοηθούμενα ἀπό τίς γνωστές κοινωνικές καί πολιτικές συγκυρίες

~~μᾶς ὁδήγησαν σέ μιά ἐπικίνδυνη γιά πρώτη φορά κατάσταση μέσα στό χῶρο τοῦ τραγουδιοῦ στή χώρα μας.~~

~~Τό δυστύχημα εἶναι ὅτι ὑπάρχει μιά γενική ἄλλεγα ὑποτίμηση τῶν τρομακτικῶν κινδύνων πού περικλείνει γιά τό μέλλον τοῦ λαοῦ μας ἡ προοδευτική ἀμερικανοποίηση τῆς νεολαίας μας μέσω τοῦ ἀγγλόφωνου τραγουδιοῦ.~~

~~Οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι ἔχουν χρέος νά στέκονται πλάϊ στό κομμάτι ἐκεῖνο τῆς νεολαίας πού ἀρνεῖται νά ὑποκύψει στή συστηματική ἐπίθεση ἀποπροσανατολισμοῦ πού τῆς γίνεται. Παράλληλα εἶναι ἀπαραίτητο νά δημιουργοῦν ἔργο ἀντάξιο τῶν παραδόσεων τοῦ λαοῦ μας, ἔργο πού θά συμβάλλει στίς προσπάθειες πού καταβάλλουν οἱ ὀργανώσεις τῶν νέων καί ὅλου τοῦ λαοῦ καθώς καί ἡ Τοπική Αὐτοδιοίκηση γιά ἕνα σύγχρονο Ἑλληνικό Πολιτιστικό κίνημα.~~

μᾶς ὁδήγησαν σέ μιά ἐπικίνδυνη γιά πρώτη φορά κατάσταση μέσα στό χῶρο τοῦ τραγουδιοῦ στή χώρα μας.

Τό δυστύχημα εἶναι ὅτι ὑπάρχει μιά γενική θἄλεγα ὑποτίμηση τῶν τρομακτικῶν κινδύνων πού περικλείνει γιά τό μέλλον τοῦ λαοῦ μας ἡ προοδευτική ἀμερικανοποίηση τῆς νεολαίας μας μέσω τοῦ ἀγγλόφωνου τραγουδιοῦ. Οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι ἔχουν χρέος νά στέκονται πλάι στό κομμάτι ἐκεῖνο τῆς νεολαίας πού ἀρνεῖται νά ὑποκύψει στή συστηματική ἐπίθεση ἀποπροσανατολισμοῦ πού τῆς γίνεται. Παράλληλα εἶναι ἀπαραίτητο νά δημιουργοῦν ἔργο ἀντάξιο τῶν παραδόσεων τοῦ λαοῦ μας, ἔργο πού θά συμβάλλει στίς προσπάθειες πού καταβάλλουν οἱ ὀργανώσεις τῶν νέων καί ὅλου τοῦ λαοῦ καθώς καί ἡ Τοπική Αὐτοδιοίκηση γιά ἕνα σύγχρονο Ἑλληνικό Πολιτιστικό Κίνημα.

Μιλώντας στήν παρισινή εφημερίδα "ΛΕ ΜΟΝΤ" ή ύπουργός Πολιτισμοῦ καί 'Επιστήμων κ.Μελίνα Μερκούρη έδειξε σά νά μήν έκτιμᾶ τό έργο καί γενικώτερα τήν προσφορά τῶν έλλήνων έργατῶν τοῦ Πολιτισμοῦ καί τῶν 'Επιστήμων.Καί αὐτή ή δυσμενής καί περίεργη γιά ύπουργό Πολιτισμοῦ κρίση παίρνει βαθύτερη ἀκόμα μορφή μέ τή σύγκριση πού έπιχειρεῖται ἀνάμεσα στήν 'Ελλάδα καί τή Γαλλία.Πράγματι διαβάζω στά σημερινά "ΝΕΑ" -πού δημοσιεύουν σέ μετάφραση τό κείμενο τῆς συνέντεύξης- έπί λέξει τά έξῆς: "Ξέρουμε καλά τί σημαίνει Γαλλία γιά τόν εὐρωπαϊκό πολιτισμό,γιά τούς Έλληνες διανοούμενους.Έχετε καί σεῖς ένα έντυπωσιακό παρελθόν,ἀλλά δέν περιοριστήκατε στό νά τό έξυμνεῖτε -ὅπως γινόταν μέ μᾶς.Όσο γιά τό δικό μας "ἀπαράμιλλο έλληνικό παρελθόν" εἶναι γεγονός ὅτι δέν καταφέραμε νά έπωφεληθοῦμε ἀπ'αὐτό.'Η κατάσταση αὐτή πρέπει πραγματικά ν'ἀλλάξει".

Καί πρῶτ'ἀπ'ὅλα γιατί αὐτά τά είρωνικά εἰσαγωγικά ὅταν ἀναφέρεται στό ἀπαράμιλλο έλληνικό παρελθόν.Μήπως δέν ἦταν πράγματι ἀπαράμιλλο; Ή μήπως πρέπει νά εἴμαστε κομπλεξικοί ἀπέναντί του;
Νομίζω ὅτι ὁ νεοελληνικός πολιτισμός πού ξεκινᾶ μέσα ἀπό τή λαϊκή μας παράδοση εἶναι τόσο πλούσιος,πρωτότυπος καί ὑψηλός πού νά μᾶς δίνει τό δικαίωμα νά ἀναφερόμαστε στό παρελθόν χωρίς συμπλέγματα κατωτερότητας.

Ας έλθουμε ὅμως στήν έντελῶς σύγχρονη έποχή,καί ἄς πάρουμε κατά τομεῖς τήν πνευματική,καλλιτεχνική καί έπιστημονική δραστηριότητα τῶν έλλήνων:Ποίηση,Πεζός Λόγος,Ζωγραφική,Γλυπτική,Μουσική,Θέατρο,Κινηματογράφος,Φιλοσοφία,'Επιστήμη.Θά μποροῦσε κανείς νά ἀραδιάσει δεκάδες ὀνόματα μέ έκατοντάδες σπουδαῖα έργα πού ἀπό καιρό έχουν ξεπεράσει σέ ἀκτινοβολία τά σύνορα τῆς μικρῆς σέ έκταση χώρας μας.

Θἄθελα νά έλπίζω ὅτι ή ἀγαπητή Μελίνα Μερκούρη ἴσως νά ἤθελε νά

πεῖ ὅτι τό ἐπίσημο 'Ελληνικό Κράτος καπηλεύεται τόν ἀρχαῖο πολιτισμό ἐνῶ παράλληλα ἀγνοεῖ ,ὅταν δέν τόν χτυπᾶ,τόν νεοελληνικό.Καί γι'αὐτό τό λόγο χρειάζεται κι ἐδῶ ἡ πραγματική ἀλλαγή."Αν ὅμως πράγματι τά πράγματα εἶναι ἔτσι,τότε ὀφείλει νά διευκρινίσει τή σκέψη της πού νομίζω ὅτι τόσο πολύ ἀδικεῖ ὄχι μόνο τούς πνευματικούς μας ἀνθρώπους ἀλλά ὅλο τό λαό,καί φυσικά κι αὐτή τήν ἴδια πού μέ τό ταλέντο καί τήν προσωπικότητά της ἔδειξε σέ ὅλο τόν κόσμο πόσο ψηλά στέκεται ἡ σύγχρονη ἑλληνική τέχνη.

-.-.-.-.-.-.-.-.-

σελ. 5.

(1-2-3[illegible])

~~[illegible]~~

~~Ἡ ὑπουργός Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν κ. Μελίνα Μερκούρη στήν γαλλική ἐφημερίδα "Λέ Μόντ" [illegible] οἱ μέ [illegible] ἀφροσοποίησαν τόν πολιτισμό τῆς πατρίδος ἀπό [illegible] οἱ Ἕλληνες οἱ [illegible]~~ εἶπε μεταξύ ἄλλων

Μιλώντας στήν γαλλική ἐφημερίδα "ΛΕ ΜΟΝΤ" ἡ ὑπουργός Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν κ. Μελίνα Μερκούρη ~~[illegible]~~ ἔθιξε ~~[illegible]~~ ὄχι καί μέ ἐντιμό ~~[illegible]~~ τό ἔργο καί γενικώτερα τήν προσφορά τῶν ἑλλήνων ἐργατῶν τοῦ Πολιτισμοῦ καί τῶν Ἐπιστημῶν. Καί αὐτή ἡ δυσμενής καί ἄσχετη γιά ~~[illegible]~~ ὑπουργό Πολιτισμοῦ κρίση ~~[illegible]~~ παίρνει βαρύτερη ἀκόμα μορφή ~~[illegible]~~ μέ τή ~~[illegible]~~ σύγκριση πού ἐπιχειρεῖται ἀνάμεσα στήν Ἑλλάδα καί τή Γαλλία. Πράγματι διαβάζω στά σημερινά "ΝΕΑ" ~~[illegible]~~ (πού δημοσιεύουν σέ μετάφραση τό κείμενο τῆς συνέντευξης) ἐπί λέξει τά ἑξῆς: « Ξέρουμε καλά τί σημαίνει Γαλλία γιά τόν εὐρωπαϊκό πολιτισμό, γιά τούς Ἕλληνες διανοούμενους. Ἔχετε καί σεῖς ἕνα ἐντυπωσιακό παρελθόν, ἀλλά δέν περιοριστήκατε σ' αὐτό καί τό ξεπερνᾶτε — ὅπως γίνεται μέ μᾶς. Ὅσο γιά τό δικό μας «ἀπαράμιλλο ἑλληνικό παρελθόν» ~~(...)~~ ~~[illegible]~~ εἶναι γεγονός ὅτι δέν καταφέραμε νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπ' αὐτό. Ἡ κατάσταση αὐτή πρέπει πραγματικά ν' ἀλλάξει »

~~[illegible]~~ Καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιατί αὐτά τά εἰρωνικά εἰσαγωγικά ὅταν ἀναφέρεστε ~~[illegible]~~ στό ἀπαράμιλλο ἑλληνικό παρελθόν. Μήπως δέν ἦταν πράγματι ἀπαράμιλλο? Ἤ μήπως πρέπει νά ~~[illegible]~~ εἴμαστε κομπλεξικοί ἀπέναντί του?

Νομίζω, ότι ο 2.

~~[illegible]~~ νεοελληνικός πολιτισμός που γεννιέται ~~[illegible]~~ μέσα από τη λαϊκή μας παράδοση είναι τόσο πλούσιος, αξιόλογος και υψηλός που να μας δίνει το δικαίωμα να αναφερόμαστε σε παρελθόν χωρίς συμπλέγματα κατωτερότητας.

~~[illegible]~~

Ας έλθουμε όμως στη σύγχρονη σημερινή εποχή. ~~[illegible]~~ και ας πάρουμε κατά τομείς την ~~[illegible]~~, πνευματική, καλλιτεχνική και επιστημονική δραστηριότητα των Ελλήνων: Ποίηση, ~~[illegible]~~ Πεζός Λόγος, Ζωγραφική, Γλυπτική, Μουσική, Θέατρο, Κινηματογράφος, Φιλοσοφία, Επιστήμη. Θα μπορούσε κανείς να αραδιάσει δεκάδες ονόματα με ~~[illegible]~~ εκατοντάδες έργα που από καιρό έχουν ξεπεράσει τα αντικειμενικά τα σύνορα της μικρής μας χώρας μας.

Θέλησα να τονίσω ότι η αγαπητή Μελίνα Μερκούρη ~~[illegible]~~ ίσως να ήθελε να ~~καπηλεύεται~~ [Καπηλεύεται] ότι το επίσημο Ελληνικό Κράτος τον αρχαίο πολιτισμό ~~[illegible]~~ ενώ παραλείπει σχεδόν όπως δεν [τον] χτυπά τον ~~νεοελληνικό~~ [Νεοελληνικό] - ~~[illegible]~~ Και γι' αυτό το λόγο χρειάζεται κι εδώ η πραγματική αλλαγή.

Αν όμως τα πράγματα τα πράγματα είναι έτσι τότε οφείλει να ~~[illegible]~~ διευκρινίσει τη στιγμή αυτή που νομίζω ότι τόσο πολύ ~~[illegible]~~ αδικεί ~~[illegible]~~ όχι μόνο την πνευματική μας ανθρώπινη αλλά όλο το λαό και φυσικά κι αυτή την ίδια που με το ταλέντο και την προσωπικότητά της έδειξε σε όλο τον κόσμο πόσο ψηλά στέκεται η σύγχρονη ελληνική τέχνη.

σπουδαία

ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑ

'Εκεῖνο πού ὀνομάζουμε σήμερα "'Αμφισβήτηση" – μιά λέξη τῆς μόδας – δέν εἶναι οὐσιαστικά παρά ἡ 'Αμφισβήτηση τῆς 'Αμφισβήτησης. Καί τοῦτο γιατί ἄν ὑπάρχει στήν ἐποχή μας ἕνα ἱστορικό κίνημα ἀμφισβήτησης πρός τό Κατεστημένο, τό κυρίαρχο καί ἀντιδραστικό αὐτό Κατεστημένο, εἶναι τό κίνημα πού ἐκφράζουν οἱ κομμουνιστές. Τό κομμουνιστικό κίνημα – τοπικά καί παγκόσμια – ἐκφράζει θεωρητικά, πρακτικά, ἀγωνιστικά καί δημιουργικά τήν 'Αμφισβήτηση πρός τήν κυρίαρχη ἰδεολογία καί τήν κοινωνική τάξη τῆς ἐποχῆς μας πού εἶναι ὁ ~~ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ~~ καπιταλισμός στό ὕφος, στίς μορφές καί στίς λειτουργίες τοῦ ~~ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΥ~~. ἰμπεριαλισμοῦ

Σέ μιά ἐποχή γενικῆς κρίσης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, μέ τή διάχυση τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, τήν ἀποσύνθεση τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας, τά φορμαλιστικά ἀδιέξοδα στήν Τέχνη, τήν οἰκονομική κρίση πού αὐτή τή στιγμή ἔχει μέγεθος πάνω ἀπό 10 ἑκατομμύρια ἀνέργους στήν Εὐρώπη τῆς ΕΟΚ, μέ τό κυνήγι τῶν πυρηνικῶν ἐξοπλισμῶν σάν ἕνας τελευταῖος σταθμός στήν προσπάθεια νά "γυρίσει" ἐσωτερικά ὁ τροχός τῆς οἰκονομίας καί νά τρομοκρατήσει ἐξωτερικά τόν κύριο ἐχθρό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, τά Σοσιαλιστικά κράτη καί τή Σοβιετική Ἕνωση, μέ τό κράτος – κεντρικό φορέα – τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ ὄργανο συγκεντρωτικῆς ἐξουσίας στά χέρια τῆς οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας πού περνᾶ σέ μορφές αὐξάνουσας καταπίεσης, αὐταρχισμοῦ καί ἀσυδοσίας, μέ τόν κύριο ἐκπρόσωπο, ~~ἐκπρόσωπο~~ τοῦ σύγχρονου ἰμπεριαλισμοῦ τίς ΗΠΑ στό ρόλο τοῦ χωροφύλακα τῶν λαῶν νά ἐπεμβαίνει παντοῦ, νά ὑποστηρίζει παντοῦ τούς κλέφτες καί τούς δυνάστες τῶν λαῶν, μέ τή σφαγή τῶν λαῶν πού αὐτή τή στιγμή βρίσκονται στήν πρωτοπορεία γιά τήν ἐθνική καί κοινωνική τους ἀπελευθέρωση ('Αγκόλα, Λίβανο, Ἔλ Σαλβαντόρ, Γουατεμάλα), μέ τίς ὁμαδικές φυλάξεις (Τουρκία, Χιλή, Νότιο 'Αφρική, Μαύρη Ἤπειρο), μέ τήν καταδίκη σέ ὑποσιτισμό καί ἀργό θάνατο τῶν Λαῶν τοῦ ὀνομαζόμενου 3ου κόσμου. Μέσα λοιπόν σ' αὐτή τή γενική κρίση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, πόσα καί ποιά περιθώρια ὑπάρχουν γιά

19

ἕνα τρίτο δρόμο, γιά ἕνα ἄλλο κίνημα ἀμφισβήτησης; Ὅταν ἔχουμε ἕναν κύριο ἀντίπαλο, τόν ἰμπεριαλισμό, καί ἕναν κύριο ἀμφισβητία, τήν ἰμπεριαλιστική κυριαρχία, τό παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα, ἀδελφικά παντρεμένο μέ ὅλα τά μεγάλα πατριωτικά ἀπελευθερωτικά κινήματα τῆς ἐποχῆς μας, αὐτός ὁ τρίτος δρόμος γιά ποιόν δουλεύει; Αὐτή ἡ ἀμφισβήτηση - εἶναι φανερό - δέν ἀπευθύνεται πρός τόν ἰμπεριαλισμό πού ἐξ ἄλλου δέν τόν ἐνοχλεῖ, ἴσα-ἴσα τόν ἐξυπηρετεῖ γιατί ἐξουδετερώνει πολύτιμες δυνάμεις γιά τόν ἰμπεριαλιστικό ἀγώνα. Ἄλλωστε, ὅπως θά δοῦμε, οἱ στόχοι αὐτῆς τῆς περίεργης ἀμφισβήτησης μόνο σύγχιση καί ἀγωνιστικό παροπλισμό προσφέρουν στό λαό καί πιό ειδικά στή νεολαία. Καί τοῦτο γιατί χτυποῦν βασικά - φανερά ἤ κρυφά - τίς πραγματικές δυνάμεις τῆς ἀμφισβήτησης, τίς πραγματικά αὐτόνομες δυνάμεις, δηλαδή αὐτές πού μέ ἔργα κι ὄχι μέ λόγια, μέ πράξεις κι ὄχι μέ συνθήματα, μέ στάση ζωῆς καί μέ θυσίες κήρυξαν τήν αὐτονομία τους ἀπέναντι στίς κυρίαρχες καταπιεστικές ἀντιδραστικές δομές τῆς καπιταλιστικῆς καί τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἐξουσίας. Αὐτή λοιπόν ἡ τόσο διαφημιζόμενη ἀμφισβήτηση, δέν εἶναι, ὅπως εἴπαμε παρά ἡ ἀμφισβήτηση τῆς ἀμφισβήτησης, πού στήν κοινή λογική σημαίνει ὅτι ἐφ' ὅσον ἀμφισβητῶ τήν ἀμφισβήτηση τοῦ κοινωνικοῦ κατεστημένου, τότε ἐξ ἀντικειμένου συμπλέω μέ τό κοινωνικό κατεστημένο.

Στόν αἰώνα μας, τήν ἐποχή μας, τά κοινωνικά κατεστημένο, ἡ ΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ φτάνει στήν τελειώτερη μορφή της. Μέ κύρια στηρίγματα τήν 'Αγία 'Ιδιοκτησία, τό Ἅγιο Κεφάλαιο καί τήν 'Αγία 'Εκμετάλευση (τριάδα ὁμοούσιον καί ἀδιαίρετον) ἐπιβάλλει ἑνός νέου τύπου ταξικές κοινωνικές σχέσεις πού ἐξυπηρετοῦν καί μεγαλώνουν τήν κυριαρχία της στό κοινωνικό σύνολο.

'Η Παιδεία, γιά νά ἀναφερθῶ σ' ἕνα πρόβλημα πού καίει τή νεολαία ἰδιαίτερα, ἀπό τό Δημοτικό ἕως τίς 'Ανώτατες Σχολές, δέν εἶναι παρά ἕνα ἀπέραντο ἐργαστήριο μέσα στό ὁποῖο κατασκευάζονται οἱ αὐριανοί φαντάροι στό ἐργοτάξιο τῆς καπιταλιστικῆς παραγωγῆς. 'Εξ

ἁπαλῶν ὀνύχων, ἀπό τήν πρώτη Δημοτικοῦ τά παιδιά ἐκπαιδεύονται συστηματικά γιά νά ἀφομοιώσουν, νά ἀποδεχτοῦν καί νά ὑπηρετήσουν τή βασική λογική τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος, δηλαδή τήν ἀναγκαία ὕπαρξη τῆς κοινωνικῆς πυραμίδας, τήν ὑποταγή στήν κοινωνική ἱεραρχία, τήν παραδοχή τοῦ νόμου τῆς ταξικῆς καταπίεσης, τήν ἀποδοχή τῶν καταναγκαστικῶν ἔργων τῆς καταναγκαστικῆς κοινωνίας, τῆς "δουλειᾶς δουλείας", δηλαδή μιᾶς ὅποιας χρησιμοποίησής του - φτάνει νά βγαίνει τό μεροκάματο - χωρίς φιλοδοξίες γιά δημιουργική συμμετοχή στή διαδικασία τῆς παραγωγῆς σύμφωνα μέ τίς προσωπικές ἱκανότητες καί τά προσωπικά ὄνειρα καί τίς φιλοδοξίες τοῦ καθενός. Ἡ ἐξεταστική μέθοδος ὅπου ὁ σπουδαστής δέν ἐπιλέγει πιά λεπτομερειακά τόν κλάδο του, ἀλλά ὅπου τό σύστημα κατευθύνει τό σπουδαστή στόν κλάδο σύμφωνα μέ τίς δικές του ἀνάγκες, ἀποτελεῖ τό ἀποκορύφωμα στήν προσπάθεια ἀπο-προσωποποίησης τῆς ἐργασίας.

Γιά τή λογική τοῦ συστήματος, τό ἰδανικό θά ἦταν ὁ ἐργαζόμενος νά εἶναι ρομπότ, νά εἶναι μιά ἁπλή βίδα στό τεράστιο καί πολύπλοκο μηχανισμό τῆς σύγχρονης καπιταλιστικῆς παραγωγῆς. Ἔτσι λοιπόν διαπιστώνουμε ὅτι ἡ ΠΑΙΔΕΙΑ ὅσο γενικώτερα καί οἱ γνώσεις ὅσο ἀπόλυτα εἶναι ὑποταγμένες στά συμφέροντα τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πού κατέχει σταθερά ἡ οἰκονομική ὀλιγαρχία, εἴτε ὑπάρχει κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς ἤ εἴτε ὑπάρχει κυβέρνηση σοσιαλιστική, εἴτε ὑπάρχει κυβέρνηση τῆς Ἀλλαγῆς. Αὐτή ἡ κοινωνική μειοψηφία (πού σήμερα διανύει τήν περίοδο ὀργανικῶν διασυνδέσεων μέ τά διεθνῆ κεφαλαιοκρατικά καί ἰμπεριαλιστικά κέντρα), καθώς ἐλέγχει τά ΜΕΣΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ, ἐλέγχει οὐσιαστικά ὅλα τά κέντρα ἀποφάσεων πού διαμορφώνουν τήν κοινωνική καί ἐθνική ζωή σέ ὅλα της τά στάδια καί μορφές. Ἐλέγχει: τό τραπεζικό κεφάλαιο, τό ἐμπόριο, τή βιομηχανική παραγωγή, τήν κυβέρνηση, τίς ἔνοπλες δυνάμεις καί σέ συνέχεια τήν Παιδεία, τήν πληροφόρηση, τίς τέχνες, τόν πολιτισμό. Μέ ἄλλα λόγια, ἔχει τή δύναμη νά διαμορφώνει τήν κοινωνική συνείδηση καί συμπεριφορά. Ἤ τουλάχιστον τούς κυρίαρχους ἄξονες κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς-ἰδεολογίας καί συνείδηση σύμφωνα μέ τά κυρίαρχά της συμφέροντα. Αὐτό τό"τέλειο", τό πανίσχυρο οἰκοδόμημα

ἀπαλῶν ὀνύχων, ἀπό τήν πρώτη Δημοτικοῦ τά παιδιά ἐκπαιδεύονται συστηματικά γιά νά ἀφομοιώσουν, νά ἀποδεχτοῦν καί νά ὑπηρετήσουν τή βασική λογική τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος, δηλαδή τήν ἀναγκαία ὕπαρξη τῆς κοινωνικῆς πυραμίδας, τήν ὑποταγή στήν κοινωνική ἱεραρχία, τήν παραδοχή τοῦ νόμου τῆς ταξικῆς καταπίεσης, τήν ἀποδοχή τῶν καπιταλιστικῶν ἔργων τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας, τῆς "[illegible] δουλείας", δηλαδή μιᾶς ὅποιας χρησιμοποίησής του - φτάνει νά βγαίνει τό μεροκάματο - χωρίς φιλοσοφίες γιά δημιουργική συμμετοχή στή διαδικασία τῆς παραγωγῆς σύμφωνα μέ τίς προσωπικές ἱκανότητες καί τά προσωπικά ὄνειρα καί τίς φιλοσοφίες τοῦ καθενός. Ἡ ἐξεταστική μέθοδος ὅπου ὁ σπουδαστής δέν ἐπιλέγει ἀλλά λειτουργεῖ κατά τόν κλάδο του, ἀλλά ὅπου τό σύστημα κατευθύνει τό σπουδαστή στόν κλάδο σύμφωνα μέ τίς δικές του ἀνάγκες, ἀποτελεῖ τό ἀποκορύφωμα στήν προσπάθεια ἀπο-προσωποποίησης τῆς ἐργασίας.

Γιά τή λογική τοῦ συστήματος, τό ἰδανικό θά ἦταν ὁ ἐργαζόμενος νά εἶναι ρομπότ, νά εἶναι μιά ἁπλή βίδα στό τεράστιο καί πολύπλοκο μηχανισμό τῆς σύγχρονης καπιταλιστικῆς παραγωγῆς. Ἔτσι λοιπόν διαπιστώνουμε ὅτι ἡ ΠΑΙΔΕΙΑ ὅσο γενικώτερα καί οἱ γνώσεις ἔσο ἀπόλυτο εἶναι ὑποταγμένες στά συμφέροντα τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πού κατέχει στερεά ἡ οἰκονομική ὀλιγαρχία, εἴτε ὑπάρχει κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς ἤ εἴτε ὑπάρχει κυβέρνηση σοσιαλιστική, εἴτε ὑπάρχει κυβέρνηση τῆς Ἀλλαγῆς. Αὐτή ἡ κοινωνική μειοψηφία (πού σήμερα διανύει τήν περίοδο ὀργανικῶν διασυνδέσεων μέ τά διεθνῆ κεφαλαιοκρατικά καί ἱμπεριαλιστικά κέντρα), καθώς ἐλέγχει τά ΜΕΣΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ, ἐλέγχει οὐσιαστικά ὅλα τά κέντρα ἀποφάσεων πού διαμορφώνουν τήν κοινωνική καί ἐθνική ζωή σέ ὅλα της τά ὅρια καί μορφές. Ἐλέγχει τό τραπεζικό κεφάλαιο, τό ἐμπόριο, τή βιομηχανική παραγωγή, τήν κυβέρνηση, τίς ἔνοπλες δυνάμεις καί σέ συνέχεια τήν Παιδεία, τήν πληροφόρηση, τίς τέχνες, τόν πολιτισμό. Μέ ἄλλα λόγια, ἔχει τή δύναμη νά διαμορφώνει τήν κοινωνική συνείδηση καί συμπεριφορά. Ἡ τουλάχιστον τούς κυρίαρχους ἄξονες κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς-ἰδεολογίας καί συνείδησης σύμφωνα μέ τά κυρίαρχά της συμφέροντα. Αὐτό τό "τέλειο", τό πανίσχυρο οἰκοδόμημα πάσχει [illegible]

πρῶτοι τό ἀμφισβήτησαν ὁ Κάρλ Μάρξ καί ὁ ~~Φρεντερίκος~~ φρίντριχ Ἔνγκελς καί σέ συνέχεια ὁ ~~Βλαδίμηρος~~ βλαντίμιρ Λένιν αὐτή τήν τεκμηριωμένη ἀμφισβήτηση τήν ἀνέδειξε σέ ὀργανωμένο παλλαϊκό ἐπαναστατικό κίνημα, σέ ἱστορική δύναμη, δίνοντας τό πρῶτο ἰσχυρό χτύπημα στά θεμέλια αὐτοῦ τοῦ Συστήματος μέ τή Μεγάλη Ἐπανάσταση τοῦ Ὀκτώβρη. Ἀπό τότε ἡ ἀμφισβήτηση ἔγινε ἕνα καινούργιο κοινωνικό-ἀταξικό προλεταριακό κράτος, ὀργάνωσε μιά κοινωνία νέου τύπου καί πρόλαβε νά ἀναχαιτίσει καί νά συντρίψει τό πρῶτο μεγάλο παγκόσμιο ἀντικομμουνιστικό κῦμα: τόν χιτλερικό ναζισμό. Ἀπό κεῖ καί πέρα ἔγινε παγκόσμιο σύστημα. Ἡ ἐπαναστατική ἀμφισβήτηση τώρα ἦταν καλά ἑδραιωμένη. Ἤδη αὐτή τή στιγμή ἀντιμετωπίζει τό δεύτερο κῦμα ὅπως τό ἑτοιμάζει πυρατωδῶς ἡ Ἀμερική τοῦ Χαίηγκ καί τοῦ Ρήγκαν. Αὐτό εἶναι σήμερα τό κυρίαρχο στῖγμα τῆς ἐποχῆς μας. Σέ κάθε λαό ἡ ἱστορική πρόκληση παίρνει ἰδιαίτερο χαρακτήρα. Ὅμως αὐτές οἱ ἰδιομορφίες δέν θά πρέπει νά μᾶς ἀποπροσανατολίζουν καί νά μᾶς κρύβουν τήν κυρίαρχη ἀντίθεση τῆς ἐποχῆς μας μέσα στήν ὁποία ὅλοι καί ὅλες τοποθετούμαστε ὑποχρεωτικά. Σ' αὐτή τή γιγαντιαία σύγκρουση τῆς ἐποχῆς μας, ἡ στράτευση γίνεται ἐκ τῶν πραγμάτων ὑποχρεωτική. Ἀπό τή μιά μεριά τό παγκόσμιο Ἀντιδραστικό-Κατεστημένο, ἀπό τήν ἄλλη ἡ παγκόσμια Ἀμφισβήτηση. Σ' αὐτό τό δεύτερο στρατόπεδο φθολοδοξεῖ νά βρίσκεται καί νά συμμετέχει ἐνεργά κάθε ζωντανός νέος καί νέα τῆς ἐποχῆς μας. Ὁ ἀγώνας εἶναι κοινός, ἰδιαίτερος, ἑνιαῖος.

Ἀνάμεσα στόν ἀντάρτη τῆς Γουατεμάλας καί τοῦ Ἔλ Σαλβαντόρ, τόν παράνομο τῆς Χιλῆς καί τῆς Κολομβίας, τόν Παλαιστίνιο μαχητή καί τόν ἔνοπλο Λιβανέζο κομμουνιστή, τόν μαχητή καί τόν καλλιεργητή τῆς Κούβας, τόν ἐπαναστάτη τῆς Αἰθιοπίας καί τῆς Ἀγκόλας, τόν ἀντιιμπεριαλιστή τοῦ Ἀφγανιστάν καί τῆς Λιβύης, τόν ἀντάρτη τῆς Ζάμπιας, τόν ἐργάτη τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας καί τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, τό νέου κομμουνιστή τοῦ Κογκό-Μπραζαβίλ στή Μαύρη Ἤπειρο, τόν ἀντιαμερικάνο τοῦ Ἰράν, τόν κομμουνιστή τῆς Πολωνίας, τόν ἀντιιμπεριαλιστή τῆς Ἑλλάδας, τόν φυλακισμένο πατριώτη στήν Τουρκία, ἀνάμεσα σέ ὅλα τά κινήματα, σέ ὅλους τούς

λαούς πού σήμερα μέ τόν Α ή τόν Β τρόπο μάχονται τόν άμερικάνικο ιμπεριαλισμό, άρνοῦνται στήν πράξη τό νόμο τῆς ταξικῆς κοινωνίας. 'Ανάμεσα λοιπόν σ' ὅλες αὐτές τίς παγκόσμιες δυνάμεις ὑπάρχει ἕνα κοινό σημεῖο: 'Η 'Αμφισβήτηση.

'Επέμεινα ἰδιαίτερα στήν περιγραφή τῶν μεθόδων ὅπως διαμορφώνονται σήμερα ἐδῶ κι ἀλλοῦ ἀπό τούς κυρίαρχους μηχανισμούς τῆς κεφαλαιοκρατικῆς ἐξουσίας γιά νά δείξω ὅτι τό κίνημα τῆς 'Αμφισβήτησης γιά νά εἶναι ἀποτελεσματικό θά πρέπει νά ἔχει τήν ἱκανότητα νά ὑψωθεῖ στά ἐπίπεδα τῆς πολιτικῆς τοῦ ἀντίπαλου. Τότε καί μόνο τότε ὁ ἀντίπαλος σέ ἀναγνωρίζει σάν ἀντίπαλο, σέ ὑπολογίζει καί ἀνάλογα σέ ἀντιμετωπίζει. Καί γιά νά ἔρθουμε στή χώρα μας, ποιούς φοβᾶται σήμερα -ἐδῶ καί τώρα - ὁ κύριος ἀντίπαλος, ἡ οἰκονομική ὀλιγαρχία, οἱ ξένοι ἤ τά ντόπια ὄργανά τους; Πάνω ἀπ' ὅλα τούς κομμουνιστές, πρῶτ' ἀπ' ὅλα τό ΚΚΕ. Εἴδατε μήπως σέ καμμιά κρατική θέση σήμερα κανένα κομμουνιστή; Εἴδατε μήπως νά ἐπιχορηγεῖται ἀπό τό 'Υπουργεῖο Πολιτισμοῦ καμμιά ἐκδήλωση τῆς ΚΝΕ; Γιά τό περιοδικό "'Αντί" ὅμως (μέγα ἀμφισβητία στήν ἀμφισβήτηση, γι' αὐτό θά πρέπει νά ὀνομάζεται "'Αντί-'Αντί") ὑπάρχουν χρήματα. 'Αλλά ἄς εἴμαστε δίκαιοι: ~~Αὐτοί~~ μέ τό δίκιο τους οἱ κύκλοι τῆς ὀλιγαρχίας φοβοῦνται καί ὑπολογίζουν τούς κομμουνιστές, γιατί αὐτοί εἶναι οἱ μόνοι πού ὀργανώνουν μεθοδικά, ὑπομονευτικά, πεισματικά καί ἀταλάντευα τίς λαϊκές δυνάμεις ἔτσι ὥστε νά εἶναι ἱκανές νά ἀντιμετωπίσουν τήν πολιτική τῆς οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας καί πιό πλατιά τόν ἀμερικάνικο ἰμπεριαλισμό. "Εχοντας ὑπόψη μας ὁλόκληρο τό οἰκοδόμημα τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος - σέ παγκόσμια καί τοπική κλίμακα τή δύναμη κρούσης καί τίς μεθόδους πού χρησιμοποιεῖ - ἄς βάλουμε τό ἐρώτημα: Ποιά πολιτική θά πρέπει νά ἀκολουθήσουν οἱ λαϊκές δυνάμεις γιά νά τόν ἀντιμετωπίσουν ἀποτελεσματικά; θά περιοριστῶ ἐδῶ στό ρόλο τοῦ φοιτητόκοσμου. Οἱ λεγόμενοι ἀμφισβητίες καί αὐτόνομοι χτυπᾶνε γενικά καί ἀόριστα τό κατεστημένο. Καί φυσικά μέσα σ' αὐτό βάζουν

φίρδην-μίγδην τό κατεστημένο τῆς Δεξιᾶς καί τό κατεστημένο τῆς 'Αριστερᾶς (ἕνας χαρακτηρισμός πολύ τῆς μόδας), δηλαδή τήν ΚΝΕ, τούς κομμουνιστές, τούς Κνίτες. Κηρύσουν ἕνα νέο τρόπο ζωῆς πού ἀποκαλοῦν ἀπελευθέρωμένο, ἐνῶ κατ' αὐτούς οἱ νέοι ἀγωνιστές δέν εἶναι ἐλεύθεροι καθώς θά πρέπει νά ὑπακούουν στή γραμμή τοῦ Κόμματος, νά συνεδριάζουν, νά ἀπασχολοῦνται καθημερινά μέ χίλια-δυό πρακτικά καί καθόλου ποιοτικά προβλήματα.

Μέσα στήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, τέτοια φαινόμενα ὑπάρχουν ἄφθονα. 'Ακολουθοῦν περιόδους ἀπογοητεύσεων .... στό ἐπαναστατικό κίνημα καί συμπίπτουν μέ στιγμές δύσκολες γιά τό λαϊκό κίνημα. Τότε οἱ βιαστικοί - συνήθως οἱ ἐμφορούμενοι μέ μικροαστικές ἐπαναστατικές ἀντιλήψεις - ἀπογειώνονται ἀπό τήν πραγματικότητα πού εἶναι πάντοτε δύσκολη - πεζή, πολύπλοκη, ὀδυνηρή - καί φτιάχνουν ἕνα ἐπαναστατικό μοντέλο μέσα στά κεφάλια τους. Ἔχοντας .... εἶναι φυσικό νά μή τούς ἐνοχλεῖ τόσο ὁ ἀντίπαλος-ὀλιγαρχία, ἀλλά ὁ ἀντίπαλος τοῦ ἀντίπαλου γιατί ἡ ὕπαρξή του καί μόνο τούς διαταράσσει, τή βολεμένη ἰδεολογία τῆς γενικῆς ἐξέγερσης κατά πάντων χωρίς κανένα ρίσκο. Στήν οὐσία αὐτή ἡ ἰδεολογία, πού τόσο τούς βολεύει, ἀποτελεῖ συμβιβασμό μπροστά στήν πραγματικότητα. Ἄς δοῦμε ὅμως τί πρέπει νά κάνουμε σήμερα γιά νά ἀντιμετωπίσουμε τόν ἀμερικάνικο ἰμπεριαλισμό στή χώρα μας καί παντοῦ.

Σήμερα, οἱ ἐκλογές τοῦ περασμένου 'Οκτώβρη μᾶς βοηθοῦν νά ἐξετάσουμε πιό βαθιά καί πιό σωστά τήν πραγματικότητα. Γιατί παρ'ὅλο πού δέν πέρασαν παρά λίγοι μῆνες, οἱ μεγάλες συντεταγμένες πού καθορίζουν τή ζωή τοῦ λαοῦ διακρίνονται καθαρά. Ἄν ἀναλύσουμε λ.χ. τόν προϋπολογισμό, θά δοῦμε ὅτι ἡ κυβέρνηση κάνει ὅ,τι εἶναι δυνατό γιά νά ἐξευμενίσει τήν ὀλιγαρχία προκειμένου νά μᾶς κάνει τή χάρη νά κινήσει τόν παραγωγικό μηχανισμό. Τά ποσά γιά τήν Παιδεία, γιά τήν ὑγεία, γιά τόν πολιτισμό δείχνουν ὅτι ἡ κυβέρνηση δέν μπόρεσε νά κόψει τό γόρδιο δεσμό πού σφίγγει ἀσφυκτικά τήν ἑλληνική κοινωνία. Καί ὅταν οἱ Τοῦρκοι στρατοκράτες προχωροῦν σέ ἀλλεπάλληλες προκλήσεις, ἡ κυβέρνηση διαμαρτύρεται στίς κυβερνήσεις τοῦ ΝΑΤΟ

(πού ὡς χθές τό καταδίκαζε) γιά νά μᾶς προστατεύσουν ἀπό τόν προστατευόμενό τους. Τό θέμα εἶναι τεράστιο καί, ἐκτός αὐτοῦ, ξεφεύγει ἀπό τό ζήτημά μας. Νομίζω ὅμως ὅτι τουλάχιστον στή νεολαία γίνεται ὅλο καί πιό φανερό ὅτι ἡ ἁπλή κυβερνητική 'Αλλαγή δέν λύνει τό βασικό πρόβλημα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ὅμως ἔτσι δέν βοηθᾶμε ὄχι μόνο τόν ἕλληνικό λαό, ἀλλά καί ὅλους τούς λαούς, θύματα τοῦ ἀμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ. Γιατί μή μπορώντας λχ. νά διώξουμε τίς ἀμερικανικές βάσεις ἀπό τά ἐδάφη μας, ἀφήνουμε τή χώρα μας νά μεταβληθεῖ σέ ἐπιθετικό ὁρμητήριο τῶν 'Αμερικάνων ἐνάντια στίς δύο χῶρες καί πρό παντός ἐνάντια στίς χῶρες τῆς Μέσης 'Ανατολῆς καί ὅλα τά προοδευτικά ἀραβικά κράτη. Πολύπλοκα, πολυσύνθετα, πολυεδρικά λοιπόν τά καθήκοντα πού μπαίνουν μπροστά μας. Μέ ποιά τότε δύναμη μποροῦμε νά τά ἀντιμετωπίσουμε;

'Η ἱστορία μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ μόνη δύναμη γιάν νά ἀντιμετωπίσουμε νικηφόρα τίς ἀντιδραστικές δυνάμεις εἶναι ὁ ἑνωμένος, ὁ ἐνημερωμένος, ὁ ἐμπνευσμένος καί καλά ὀργανωμένος λαός, τό πλατύ καί βαθύ μαζικό κίνημα, τό παλλαϊκό μέτωπο πάλης. Σ' αὐτό τό στόχο εἶναι ἀφοσιωμένοι οἱ κομμουνιστές. Τό ΚΚΕ για μισό καί πάνω αἰώνα ἀποδείχτηκε μάστορας σ' αὐτή τήν ἐπαναστατική ταχτική. Θά πρέπει ὁπωσδήποτε νά γίνουν πιό πλατιές καί σέ βάθος συζητήσεις καί διερευνήσεις σ' αὐτό τό θέμα ἀπό τή νεολαία, τή μεγαλειώδη αὐτή δραστηριότητα τῶν 'Ελλήνων κομμουνιστῶν στίς τελευταῖες δεκαετίες, δράση πού ἄλλαξε ριζικά τή ζωή τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. 'Εδῶ θά περιοριστῶ σέ μιά μόνο διαπίστωση. Χάρη στήν καλή σπορά τῶν κομμουνιστῶν διαδόθηκαν τόσο πλατιά οἱ σοσιαλιστικές ἰδέες, ὥστε στίς ἐκλογές τοῦ 'Οκτώβρη ὁ ἑλληνικός λαός νά δώσει τό 60% σέ κόμματα πού μέ τόν Α ἤ Β τρόπο τά προγράμματά τους ἐμπνέονταν ἀπό σοσιαλιστικές ἀρχές. Μά κι ἄν ὑπάρχουν οἱ λεγόμενοι ἀμφισβητίες καί αὐτόνομοι κι αὐτό ὀφείλεται στίς θυσίες τῶν κομμουνιστῶν πού δίδαξαν τό ἀλφαβητάρι τῶν νέων ἰδεῶν στίς πλατιές μάζες. 'Ο νέος καί ἡ νέα σήμερα, ἄν θέλει νά ἀνταποκριθεῖ στά καθήκοντα πού βάζει πάνω μας ἡ ἱστορική στιγμή, θά πρέπει νά βρεῖ τόν τρόπο νά

βοηθήσει στή διαφώτιση, τή διοργάνωση καί τήν κινητοποίηση τῆς νεολαίας καί ὅλου τοῦ λαοῦ γύρω ἀπό τά κάθε λογῆς προβλήματα πού αὐτή τή στιγμή καῖνε τό λαό μας, καῖνε ὅλους τούς λαούς πού παλεύουν γιά ἐθνική καί κοινωνική ἀπελευθέρωση. Μέ τό νά γυρίσει τήν πλάτη σ'αὐτά τά προβλήματα, νά περιοριστεῖ στόν ἑαυτό του καί τήν παρέα του, νά ἐκτονώσει τή δίψα του γιά δράση μέσα σέ βολεμένες θεωρίες ὅτι τάχα οἱ κομμουνιστές εἶναι κι αὐτοί κατεστημένο, ὁπότε οἱ μόνοι συνεπεῖς ἐπαναστάτες εἶναι αὐτοί, πού δέν κάνουν τίποτε ἄλλο παρά νά κουτσομπολεύουν αὐτούς πού καθημερινά ἀγωνίζονται, μέ τό νά συμψηφίζει ἔτσι θύματα καί θῦτες, μέ τό νά ἀνακηρύσσει σέ μέγιστα προβλήματα ἐκεῖνα πού εἶναι ψευτοπροβλήματα, ὅπως εἶναι ἡ διασκέδαση, τό ντύσιμο, οἱ ἐρωτικές σχέσεις, ἀκόμα καί ἡ μουσική πού ἀκούει, μέ ὅλα αὐτά, ἄν πραγματικά ἐνδιαφέρεται γιά τό κοινωνικό σύνολο καί τό μέλλον τῆς χώρας, δέν κάνει τίποτα ἄλλο παρά νά στερεῖ ἀπό τό,πραγματικό κίνημα μιά μονάδα ἱκανή νά προσφέρει στόν κοινό ἀγώνα. Καί στά 1966 ὑπῆρχαν τέτοιες ὁμάδες μέ τήν ἴδια κριτική στάση ἀπέναντί μας. Ἦρθε ὅμως ἡ 21η 'Απριλίου τοῦ 1967 γιά νά δείξει ἡ ἴδια ἡ ζωή γιά ἄλλη μιά φορά ὅτι κύριος στόχος τῆς χούντας ἦταν οἱ κομμουνιστές, ὅτι οἱ κομμουνιστές ἦσαν ἐκεῖνοι πού στίς κρίσιμες ὧρες μπῆκαν πρῶτοι στήν παρανομία, ὀργάνωσαν πρῶτοι τή δημοκρατική 'Αντίσταση καί ἀντιμετώπισαν πρῶτοι τή φάλαγγα στῆς Μπουμπουλίνας καί στά ἔκτακτα στρατοδικεῖα τῆς Δικτατορίας. Καί γιά νά τελειώνουμε μέ τούς λεγόμενους ἀμφισβητίες καί αὐτόνομους, θά παραθέσω μερικές σκέψεις τοῦ καθηγητῆ Κώστα Δεσποτόπουλου, οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται στό θέμα:

'Από τό κείμενο αὐτό, ἄς ξεχωρίσουμε τήν πρόταση: "'Υπάρχει σήμερα σέ πολλούς νέους μεγάλη ἀνάγκη γιά πνευματικά ἀγαθά ὑψηλῆς στάθμης, καί γιά σύστοιχους ἠθικούς ἀγῶνες".

"Ενα ἄλλο σημαντικό θέμα πού χρειάζεται προσοχή εἶναι ὁ Πολιτισμός. Νομίζω πώς τό πιό πάνω ἐδάφιο τοῦ Δεσποτόπουλου μᾶς δίνει τό περίγραμμα καί τήν οὐσία τοῦ πολιτισμοῦ. Εἶναι νομίζω λάθος ὅταν ὅταν μιλοῦμε γιά πολιτισμό νά περιοριζόμαστε στά φαινόμενα τῆς 'Επιστήμης καί τῆς Τέχνης, ἐνῶ ἀντίστοιχα νά ἀγνοοῦμε τούς ἠθικούς ἀγῶνες, πού θάλεγα κυρίως αὐτοί καθορίζουν τά κάθε φορά πολιτιστικά ....

'Η κυρίαρχη τάση πού σημαδεύει τήν πορεία τοῦ ἀνθρώπου μέσα ἀπό τίς χιλιετίες τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς στόν πλανήτη μας εἶναι ἡ τάση γιά ἀπελευθέρωση: ἡ ἀναζήτηση τῆς ἐλευθερίας. 'Ο ἄνθρωπος ἔπρεπε νά ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τίς πρῶτες ἀνάγκες (τήν πείνα καί τό κρῦο) καί πού σέ συνέχεια, σέ κάθε ἱστορικό στάδιο, νά συγκεντρώνει τήν προσπάθειά του ἐνάντια σ' ἐκεῖνο πού βασικά τόν καταπιέζει. Στήν ἐποχή μας τό αἴτημα τῆς ἐλευθερίας συνδέεται πρό παντός μέ κεῖνο τῆς κοινωνικῆς ἀπελευθέρωσης. Μέσα στίς συνθῆκες τῆς ταξικῆς κοινωνίας, ἡ ἐλευθερία ταυτίζεται μέ τήν εὐθύνη. Σήμερα ἐλεύθερος εἶναι ὁ ὑπεύθυνος καί ὑπεύθυνος εἶναι αὐτός πού ἀποφασίζει καί ἀποφασίζει αὐτός πού κατέχει. "Ωστε γιά νά γίνει ὁ πολίτης ἐλεύθερος πρέπει νά συν-κατέχει τά μέσα παραγωγῆς γιατί μόνο αὐτός πού εἶναι συν-ιδιοκτήτης στά μέσα παραγωγῆς μπορεῖ νά ἀποφασίζει, δηλαδή μπορεῖ νά εἶναι ὑπεύθυνος καί ἐπομένως ἐλεύθερος. Νά γιατί δέν μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά σοσιαλισμό ὅταν τά μέσα παραγωγῆς δέν ἀνήκουν σέ ὅλο τό λαό. Καί φυσικά δέν μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά ἐλευθερία. Καί νά γιατί ἀκόμη ἡ κριτική πού γίνεται γιά τά πολωνικά σήμερα ἀγνοεῖ αὐτή τήν πραγματικότητα, ὅτι δηλαδή στή σοσιαλιστική Πολωνία ἰδιοκτήτης στα βασικά μέσα παραγωγής, εἶναι ὅλος ὁ λαός. 'Επομένως, τά σοβαρά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ἡ χώρα αὐτή εἶναι προβλήματα ἑνός ἄλλου ἐπιπέδου, μιᾶς

ἄλλης ἱστορικῆς ἐποχῆς πού ἔχει διανύσει ἕνα μεγάλο ἐπαναστατικό βηματισμό σέ σχέση μέ τίς δικές μας καταναλωτικές κοινωνίες μέσα στίς ὁποῖες ὅλοι καί ὅλες, ἀπό τόν πιό ἁπλό πολίτη ἕως τόν Πρωθυπουργό καί τόν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας δέν εἴμαστε ὑπεύθυνοι. 'Υπεύθυνοι εἶναι μόνο ὅσοι μεσό συμμετέχουν στά κέντρα ἀποφάσεων. Καί αὐτοί εἶναι ἀποκλειστικά καί μόνο τά μέλη τῆς οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας. Φυσικά αὐτή ἡ ἔννοια τῆς 'Ελευθερίας ἔχει δύο ὄψεις: Μιά ἀντικειμενική καί μιά ὑποκειμενική. Δηλαδή, μέσα στό Σύστημα ἡ θέση μας, ὁ ρόλος μας ὑποτάσσονται στή λογική καί τίς ἀνάγκες. του. Εἴμαστε μοντέρνοι δουλοπάροικοι. Βεβαίως .... χάρη στούς σκληρούς κοινωνικούς ἀγῶνες πού ὀργανώ...   βασικά ἐργατικό κίνημα ....   ἔχουμε κατάσταση τυπικά καί οὐσιαστικά δικαιώματα, πού διαφέρουν ἀπό χώρα σέ χώρα, ὅμως στή βαθύτερη κοινωνική σχέση καί σέ τελική ἀνάλυση εἴμαστε δέσμιοι ἀπέναντι στήν κυρίαρχη τάξη πού μέ τόν Α ἤ Β τρόπο του - ἔλεγχο τῆς οἰκονομίας, ἔλεγχο τοῦ κράτους, ἔλεγχο τῶν νόμων κτλ. - καταφέρνει νά ἐπιβάλλει τήν κυριαρχία της. Αὐτή εἶναι ἀντικειμενικά ἡ σχέση τοῦ καθενός καί ὅλων μέσα στό Σύστημα. Ὅμως ὑποκειμενικά ὁ βαθμός ἀπελευθέρωσης τοῦ καθενός ἐξαρτᾶται ἀπό τή στάση ζωῆς πού ἐπιλέγει καί ἀπό τό περιεχόμενο ζωῆς πού κατακτᾶ καί ἐφαρμόζει. Ὅμως περιεχόμενο καί στάση ζωῆς σημαίνουν ἁπλά τήν πρόσβαση τοῦ καθενός πρός τά πνευματικά ἀγαθά μαζί μέ τή συμμετοχή του στούς ἠθικούς ἀγῶνες. Εἶναι φανερό ὅτι αὐτά τά πνευματικά ἀγαθά καί οἱ ἠθικοί ἀγῶνες σέ κάθε ἐποχή συνδέονται μέ τίς κύριες συντεταγμένες πού ὁδηγοῦν πρός τήν προσωπική καί ὁμαδική ἀπελευθέρωση καί ἐλευθερία.

Στήν ἐποχή μας καί στή χώρα μας, αὐτή ἡ διαδικασία ἀπελευθέρωσης γίνεται μέσα σ' ἕναν καθορισμένο κοινωνικό-ἰδεολογικό σύστημα πού μέ βάση τό νόμο τῆς ἐκμετάλευσης ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο ὑποδουλώνει κοινωνικά καί ἑπομένως πνευματικά καί ἠθικά τόν πολίτη. Ποιά εἶναι λοιπόν αὐτά τά πνευματικά ἀγαθά καί ποιά ἡ ἠθική στάση πού μέσα

στίς συνθῆκες πού εἴδαμε βοηθοῦν τόν πολίτη νά μπεῖ στή διαδικασία τῆς προσωπικῆς καί πιό πέρα τῆς ὁμαδικῆς καί ἀκόμα πιό πέρα τῆς παλλαϊκῆς ἀπελευθέρωσης; Μέσα στίς συνθῆκες τῆς ξένης κατοχῆς τό '40 εἴμαστε ἐλεύθεροι - ποιοί καί γιατί; Εἴμαστε ἐλεύθεροι ὅσοι ἐπιλέξαμε τόν ἠθικό ἀγώνα πού κείνη τή στιγμή σήμαινε ἔνοπλη πάλη ἐνάντια στόν ξένο κατακτητή. Μέσα στίς συνθῆκες τῆς κυριαρχίας τῆς Δεξιᾶς καί τῆς ἀμερικανοκρατίας (μετά τόν 'Εμφύλιο),οἱ νέοι φητοιτές πού κερδήθηκαν ἀπό τούς ἠθικούς ἀγῶνες καί τίς πνευματικές ἀξίες τοῦ 15%, τοῦ 114 καί τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Κύπρου καί γενικά τήν πάλη κατά τῆς Δεξιᾶς ἦσαν ἐλεύθεροι. Τό κίνημα τῶν Λαμπράκηδων ἐπίσης δημιουργήθηκε, ὅπως καί ὅλα τά πιό πάνω, πάνω σ' αὐτή τή σχέση - ἠθικοί ἀγῶνες - ἀνάγκη γιά πνευματικά ἀγαθά - πού σημαίνει ἐνοποίηση τῆς κοινωνικῆς μέ τήν πολιτική ἀλλαγή. Αὐτό ὀνομάστηκε καί ἦταν ἕνα κίνημα πολιτισμοῦ πού στή συγκεκριμένη περίοδο εἶχε ἀντιστοιχία μέ μιά αἴσθηση τῆς ἑλληνικῆς Τέχνης. Τότε γιά πρώτη φορά δημιουργήθηκε γιά πρώτη φορά ἕνας καινούργιου τύπου τρόπος καλλιτεχνικῆς δημιουργίας. Τέχνη καί ἀγώνας μπόρεσαν νά συνυπάρξουν δημιουργικά, ὅπως μπόρεσε νά λειτρυργήσει καί ὁ διάλογος καλλιτέχνη-Λαός μετουσιωμένος σέ καλλιτεχνικά ἔργα παλλαϊκῆς ἀποδοχῆς.

Στήν ἐποχή τοῦ 'Εμφυλίου ὁ νέος κομμουνιστής ἔχοντας κατακτήσει τίς ἀκραῖες περιοχές - τίς κορυφές - τοῦ ἠθικοῦ χρέους γίνονταν ὁ ἴδιος μέ τή στάση του κορυφαία πνευματική κατάκτηση: Ένα γνήσιο καί μεγαλειῶδες ποίημα καθώς προχωροῦσε πρός τό θάνατο βέβαιος ὅτι ἡ προσφορά του θρέφει τό δέντρο τῆς τελικῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ Λαοῦ του. Αὐτό λοιπόν θά πεῖ πολιτισμός: Τό ὁριστικό πέρασμα ἀπό τό 'Εγώ στό 'Εμεῖς. Αὐτό εἶναι τό ἠθικό χρέος καί τό πνευματικό μέγεθος. Καί πῶς νά μήν ἀπορήσει κανείς ὅταν στή δεκαετία τοῦ'80 ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ὁμάδες (νέοι καί νέες) πού ἐπιμένουν νά μιλοῦν γιά κρίση πολιτισμοῦ σέ μιά 'Ελλάδα ὅπου, ὅπως καί νά τό πάρεις, ὁ Πολιτισμός σά στάση ζωῆς, σάν ἠθικό χρέος, σάν πνευματικά μεγέθη καί σάν καλλιτεχνικό ἔργο χάρη κυρίως στήν κομμουνιστική 'Αριστερά πού ἔσπειρε

29

τή χώρα μέ ήρωες, μέ θυσίες, μέ άγώνες καί μέ κάθε είδους πνευματικά καί καλλιτεχνικά έργα. Υπάρχει ή πιό πλούσια ίσως σοδειά πού γνώρισε ένας λαός μέσα σέ μιά τόσο μικρή σχετικά ίστορική περίοδο. Όμως άν ή άμφισβήτηση, ή άμφιβολία, ή κατακριτική καί ή άρνηση φώλιασε κυρίως μέσα στό προοδευτικό στρατόπεδο. Κι αύτό είναι πραγματικά ένα φαινόμενο πού θά έπρεπε νά έξετασθεί έπιστημονικά. Θά πρέπει ή προοδευτική νεολαία νά είναι βέβαιη πώς στό έχθρικό στρατόπεδο ό άντίπαλος έκτιμάει πάντα .... τή σωστή προσφορά μας. Είναι πανικόβλητος μπροστά στή δύναμη αύτού του ένιαίου πολιτικού-πολιτιστικού κινήματος τής 'Αριστεράς, μπροστά στά έργα καί τίς ίδέες τών δημιουργών τής 'Αριστεράς. Γι αύτό καί δέν σταματά τή δίωξή τους όπου κι όπως μπορεί. Όμως ή μεγάλη τραγωδία γιά μάς είναι ότι πάμε νά γίνουμε στόχος καί τής νέας κυβέρνησης πού άρχισε τή θητεία της μέ νέες άπαγορεύσεις. Γιατί άραγες; ....

Πάντως ή άμφισβήτηση μάς κάνει τήν τιμή νά μάς τοποθετεί πλάι στό κομμουνιστικό κόμμα, στήν ΚΝΕ καί τό μαζικό κίνημα του έλληνικού λαού. Είμαστε καί μείς ένας άπό τούς κύριους στόχους της. Πώς θά άπαντήσουμε; 'Εμείς κι έσείς, νέοι, όλοι μαζί, νομίζω, δυναμώνοντας τή δράση μας, δημιουργώντας νέα έργα, νέες όργανώσεις, νέους άγωνιστές. Στόχος συνεπώς θά είναι νά βρούμε διαλογικά τό δρόμο καί τόν τρόπο γιά δυνάμωμα του ένιαίου άγώνα έργατών-άγροτών-διανοουμένων--φοιτητών γιά τήν άληθινή άλλαγή.

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Θά μιλήσουμε γιά τήν ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ
μιά λέξη τῆς μόδας.

Θά δείξουμε ὅτι αὐτό πού ὀνομάζεται σήμερα 'Αμφισβήτηση' δέν εἶναι ~~τ~~ οὐσιαστικά
παρά ἡ Ἀμφισβήτηση τῆς Ἀμφισβήτησης.

Γιατί ~~[illegible]~~ ἄν ὑπάρχει στήν ἐποχή μας
ἕνα ἱστορικό κίνημα ἀμφισβήτησης
πρός τό κατεστημένο
τό κυρίαρχο
τό ἀντιδραστικό
αὐτό εἶναι τό κίνημα πού ἐκφράζουν
οἱ κομμουνιστές.

Τό κομμουνιστικό κίνημα — τοπικό
καί παγκόσμιο —

ἐκφράζει θεωρητικά
πρακτικά
ἀγωνιστικά
καί δημιουργικά
τήν Ἀμφισβήτηση πρός

στήν κυρίαρχη ἰδεολογία
καί κοινωνική τάξη τῆς ἐποχῆς μας
πού εἶναι ὁ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ σ' ὅλες
~~τη~~ τίς μορφές
καί τίς λειτουργίες
τοῦ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΥ.

Σέ μιά ἐποχή γενικῆς κρίσης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ
— μέ τήν διάλυση τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν
— τήν ἀποσύνθεση τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας
~~— [illegible]~~
~~καί [illegible]~~
— τά φορμαλιστικά ἀδιέξοδα ~~τῆς~~ στήν τέχνης
~~[illegible]~~

~~καί [illegible]~~
~~[illegible]~~

μὲ – τὴν οἰκονομικὴ κρίση ποὺ αὐτὴ τὴ
στιγμὴ ἔχει μέγεθος
πάνω ἀπὸ 10 ἑκατ. ἀνέργους
στὴν Ἕνωση τῆς, ΕΟΚ.

μὲ – τὸ κυνήγι τοῦ συνεχοῦς ἐξοπλισμοῦ
σὰν ἕνας τελευταῖος σπασμὸς
στὴν προσπάθεια νά,
"λύσει" ἐσωτερικὰ ~~[illegible]~~
ὁ τροχὸς τῆς οἰκονομίας

καὶ νὰ τρομοκρατήσει ἐξωτερικὰ
τὸν κύριο ἐχθρό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ
τὰ Σοσιαλιστικὰ Κράτη
καὶ τὴ Σοβ. Ἕνωση

μὲ – τὸ Κράτος, κεντρικὸ φορέα
τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ Καπιταλισμοῦ
ὄργανο συγκεντρωτικῆς ἐξουσίας
στὰ χέρια τῆς οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας
ποὺ παίρνει τὶς μορφὲς αὔξουσας
καταπίεσης
αὐταρχισμοῦ
καὶ ἀσυδοσίας.

μὲ – τὸν κύριο ἐκπρόσωπο τοῦ σύγχρονου
ἰμπεριαλισμοῦ, τὶς ΗΠΑ.
στὸ ρόλο τοῦ χωροφύλακα
τῶν λαῶν
νὰ ἐπεμβαίνει παντοῦ
νὰ ὑποστηρίζει παντοῦ τοὺς
ληστὲς καὶ τοὺς δυνάστες τῶν λαῶν.

μὲ – τὶς σφαγὲς τῶν λαῶν ποὺ αὐτὴ τὴ
στιγμὴ βρίσκονται στὴν πρωτοπορεία
γιὰ τὴν ἐθνικὴ καὶ κοινωνικὴ τους

απελευθέρωσης:
στην Αγκόλα
στο Λίβανο
στο Ελ Σαλβαντόρ
στη Γουατεμάλα
Αλλά τις εργατικές διώξεις
στην Τουρκία
στη Χιλή
σε όλη τη Νότιο Αφρική
και στη Μαύρη Ήπειρο.

Μέσα καταδίκη σε ιμπεριαλισμό — [illegible] και [illegible] του [illegible] 3ο κόσμο

Μέσα σ' αυτό φαίνεται μια γενική κρίση
του ιμπεριαλισμού
πόσα και ποιά περιθώρια υπάρχουν
για ένα τρίτο δρόμο
για ένα ~~τρίτο~~ άλλο κίνημα αμφισβήτησης?

Όταν έχουμε ένα ~~[illegible]~~ κύριο αντίπαλο:
τον ιμπεριαλισμό —
και ένα κύριο αμφισβητία
της ιμπεριαλιστικής κυριαρχίας:
το παγκόσμιο κομμουν. κίνημα —
αδελφικά πεντερμένο
με όλα τα μεγάλα πατριωτικά
απελευθερωτικά κινήματα της
εποχής μας

~~[illegible]~~ αυτός ο τρίτος δρόμος
για ποιούς δουλεύει?

Αυτή η αμφισβήτηση — είναι φανερό —
δεν απευθύνεται στον ιμπεριαλισμό
και έτσι όμως δεν τον ενοχλεί

Ίσα - ίσα τού εξυπηρετεί
γιατί εξασφαλισμένης ποιότητας δηλαδής
για τον ιμπεριαλιστικό αγώνα.
Άλλωστε όπως θα δούμε
οι στόχοι αυτής της σημερινής αμφισβήτησης
μόνο σύγχυση και αγωνιστικό περισπασμό
προσφέρουν σε μας και πιο ειδικά
στη νεολαία.
Γιατί χτυπούν — βασικά — γενικά
ή κρυφά.
~~[illegible]~~
τις πραγματικές δηλαδή
της αμφισβήτησης.
Τις πραγματικά αυτόνομες δηλαδή
δηλαδή της αυτής που με έργα
και όχι με λόγια
με πράξεις
και όχι με συνθήματα
με θυσία ζωής και με θυσίες
~~[illegible]~~ κήρυξαν την αυτονομία
της απέναντι στη
κυρίαρχη
καταπιεστική
αντιδραστική
δομή
της καπιταλιστικής
και της ιμπεριαλιστικής εξουσίας.
Αυτή λοιπόν η τόσο διαφημισμένη ~~αμφισβήτηση~~ πέρα η αμφισβήτηση
δεν είναι ~~[illegible]~~ όπως είπαμε
της αμφισβήτησης

Πού στὴ κοινὴ λογικὴ σημαίνει
ὅτι ἐφ᾽ ὅσον ἀμφισβητῶ στὴν ἀμφισβήτηση
τοῦ κοινωνικοῦ κατεστημένου
τότε ἀντικειμενικά
συμπλέω μὲ τὸ κοινωνικὸ
κατεστημένο.

*

Στὴν Ἀμερική μας — στὴν Ἐποχή μας
τὸ κοινωνικὸ κατεστημένο
ἡ ΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ
φτάνει στὴν τελειότερη μορφή της.
Καὶ κύρια στηρίζεται
στὴν Ἁγία Ἰδιοκτησία
τὸ Ἅγιο Κεφάλαιο
καὶ στὴν Ἁγία Ἐκμετάλλευση
(Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀδιαίρετον)
Ἐπιβάλει ἕνα νέο τύπο
ταξικῆς κοινωνικῆς σχέσεις
πού ἐξημερώνουν καὶ
μηχανοποιοῦν
σὰν κυριαρχία της
στὸ κοινωνικὸ πόλο.

Ἡ Παιδεία — γιὰ νὰ ἀναφερθῶ
σ᾽ ἕνα πρόβλημα πού σᾶς
καίει ἰδιαίτερα —
ὅπως τὸ Δημοτικό ἔτσι καὶ ἡ Ἀνωτάτη Σχολή
δὲν εἶναι παρὰ ἕνα ἀπέραντο ~~ἐργ~~ ἐργαστήριο
μέσα στὸ ὁποῖο κατασκευάζονται
οἱ αὐριανοὶ φαντάροι
στὸ ἐργοστάσιο τῆς καπιταλιστικῆς
παραγωγῆς.

~~[illegible]~~ Ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων
ἀπό τήν πρώτη δημοτικοῦ.
Τά παιδιά ἐκπαιδεύονται συστηματικά
γιά νά ἀφομοιώσουν ~~[illegible]~~ νά ἀποδεχθοῦν
καί νά ὑπηρετήσουν
τή βασική λογική τοῦ καπιταλ. συστήματος:
δηλαδή τήν ἀναγκαία ὕπαρξη
τῆς κοινωνικῆς πυραμίδας
τήν ὑποταγή στήν κοινωνική ἱεραρχία
τήν παραδοχή ~~[illegible]~~ τοῦ νόμου
τῆς ταξικῆς καταπίεσης
τήν ἀποδοχή τοῦ καταναγκαστικοῦ ἔργου
τῆς καταναγκαστικῆς ἐργασίας
τῆς "δουλειᾶς δουλείας"
τῆς μιᾶς ὁποιας χρησιμοποίησής του
— φτάνει νά βγάζεις τό μεροκάματο —
χωρίς φιλολογίες γιά δημιουργική
~~[illegible]~~ συμμετοχή στή δουλειά
τῆς παραγωγῆς
σύμφωνα μέ τίς προσωπικές ἱκανότητες
καί τά προσωπικά ὄνειρα
καί τίς ἐπιλογές τοῦ καθενός.
~~[illegible]~~ Ἡ ἐκπαιδευτική μέθοδος
~~[illegible]~~ ὅπου ὁ σπουδαστής
δέν [illegible] ποιά [illegible]
τοῦ μυαλοῦ του
ἀλλά ὅπου τό σύστημα κατευθύνει
τό σπουδαστή καί μυαλό
σύμφωνα μέ τίς δικές του ἀνάγκες

ἀποτελεῖ τὸ ἀποκορύφωμα
τῆς προσπάθειας αὐτο-προσωποποίησης
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
τῆς ἐργασίας.

Γιὰ τὴ λογική τοῦ συστήματος τὸ ἰδανικό θὰ ἦταν
ὁ ἐργαζόμενος
νὰ εἶναι ρομπότ —
νὰ εἶναι μιὰ ἄψυχη βίδα
τοῦ τεράστιου καὶ πολύπλοκου
μηχανισμοῦ τῆς ~~[illegible]~~ σύγχρονης
καπιταλιστικῆς παραγωγῆς.

Ἔτσι φαίνεται Παρουσιάζεται
ὅτι ἡ παιδεία
ὅπως γενικότερα καὶ οἱ γνώσεις
εἶναι αὐστηρὰ ὑποταγμένες
στὰ συμφέροντα
~~[illegible]~~
τοῦ παραγωγικοῦ συστήματος
ποὺ κατέχει σήμερα
ἡ οἰκονομική ὀλιγαρχία —
ὅπως ὑπηρετεῖ κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς
" " " ~~[illegible]~~ Συνασπισμοῦ
" " " τῆς Ἀλλαγῆς.

Αὐτὴ ἡ κοινωνική μειοψηφία —
(ποὺ σήμερα διαθέτει τὴ στήριξη
ὀργανικῶν διανοουμένων μὲ
τὴ βοήθεια ~~[illegible]~~
κεφαλαιοκρατικοῦ καὶ ἰμπεριαλιστικοῦ
κόσμου)

Καθώς ελέγχει τα ΜΕΣΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ελέγχει ουσιαστικά όλα τα
κέντρα αποφάσεων
που διαμορφώνουν την κοινωνική
και εθνική ζωή σε όλα τα
τα επίπεδα και μορφές -

Ελέγχει :
~~[illegible]~~
τα Τραπεζικά κεφάλαια
το Εμπόριο
τη Βιομηχ. παραγωγή
το Κράτος
τη Βουλή
την Κυβέρνηση
τις Ένοπλες Δυνάμεις

και τα συστήματα
την Παιδεία
την Πληροφόρηση
την Τέχνη
τον Πολιτισμό

Με άλλα λόγια
έχει τη δύναμη να διαμορφώνει
την κοινωνική συνείδηση
και συμπεριφορά.

Η [illegible] της κυρίαρχης άρχουσας
κοινωνικής συμπεριφοράς - ιδεολογίας και
συνείδησης σύμφωνα με τα
κυρίαρχά της συμφέροντα

Αυτό το «Τέρας» — τό πανίσχυρο —
οικοδόμημα πρώτοι
~~Αυτό~~ τό αμφισβήτησαν
ο Karl Marx και ο Friedrich Engels —
και οι συνεχιστές
ο Βλαδίμηρος Ίλιτς Λένιν
αυτοί που σχηματοποιήσανε
αμφισβήτησης
που αναδείξανε σε ? οργανωμένο — παλλαϊκό
επαναστατικό ~~[illegible]~~
κίνημα —
σε ιστορική δύναμη —
δίνοντας τό πρώτο ισχυρό
χτύπημα στα θεμέλια
αυτού του Συστήματος
με τη Μεγάλη Επανάσταση
τού Οκτώβρη.

Από τότε η αμφισβήτηση
έγινε ένα καινούργιο
κοινωνικό — ταξικό ~~κίνημα~~
προλεταριακό κράτος
οργάνωσε ~~ένα~~ ~~[illegible]~~ ~~κράτος~~ ~~και κοινωνία~~
μια κοινωνία — νέου τύπου —
και πρόλαβε να αναχαιτίσει
και να συντρίψει ~~[illegible]~~ τό πρώτο
μεγάλο παγκόσμιο αντικομμουνιστικό κύμα:
τό χιτλερικό ναζισμό.

Από κεί και πέρα έχει
παγκόσμιο σύστημα
Η Επαναστατική Αμφισβήτηση παίρνει πλέον
καθαρά ευρωπαϊκή.

Ήδη αυτή τη στιγμή αντιμετωπίζει
το δεύτερο κύμα όπως
το αντιμετώπιζε ~~[...]~~ [illegible]
η Αμερική του Χαίηγκ
και Ρήγκαν.

Αυτό είναι σήμερα το κυρίαρχο
στοιχείο της εποχής μας.

Σε κάθε φορά η ιστορική πρόκληση
παίρνει ιδιαίτερο χαρακτήρα.
Όμως αυτές οι ιδιομορφίες δεν θα
πρέπει να μας αποπροσανατολίζουν
και να μας κρύβουν ~~[...]~~
την κυρίαρχη αντίθεση της εποχής μας
Μέσα στην οποία όλοι και όλες
τοποθετούμεθα υποχρεωτικά
Σ' αυτή τη γιγαντιαία σύγκρουση
της εποχής μας
η στράτευση γίνεται εκ των
πραγμάτων υποχρεωτική.
Από τη μια μεριά το παγκόσμιο
Αντιδραστικό - Καπιταλιστικό

Από αυτή έλαχε ή Λαϊκίστικη Απελευθέρωση -
σ' αυτό το δεύτερο Στρατόπεδο μετωπική
και βρίσκεται και τί συμμετέχει
ενεργά κάθε μυστικός νούς και ψυχή
στη εποχή μας -

~~Αλλά~~ ο αγώνας είναι κοινός - ~~[illegible]~~ -
αδιαίρετος - ενιαίος.

Ανήκουν εδώ ~~[illegible]~~ επαναστάτες της Νικαράγουας

- των Αντάρτων της Γουατεμάλας
  και των της Σαλβαδόρ.
- τα Αντάρτικα της Χιλής και της Κολομβίας
- τα Παλαιστίνιο μαχητή
  και του ένοπλο Λιβανέζο κομμουνιστού
- Του μαχητής και το κομμουνιστικό της Κούβας
- του επαναστάτη της Αιθιοπίας
  και της Αγκόλας
- του αντι-ιμπεριαλιστή του Αφγανιστάν και της Λιβύης
- του αντάρτη της Ζίμπια
- του εργάτη της DDR και της Σοβ. Ένωσης
- το νέο κομμουνισμό του ~~Θ~~ Κορμπό-Μπαραβίτζ στη Μαύρη Ήπειρο
- τον αντιπατρειμάνο του Ιράν
- του κομμουνιστή της Πολωνίας
- του αντιμοναρχιστή της Ολλανδίας
- του φυλακισμένου πατριώτη στη Τουρκία

Ανήκουν σε όλα τα κινήματα
σε όλη της γης
που είναι μέσα στο Α ή το Β στάδιο

12

αμερικανικό

μάχονται τοῦ αμερικ. ιμπεριαλισμό —

αρνούνται στην πράξη το νόμο σε ταξική κοινωνία —

Ἐν ανάμεσα λοιπόν σ' όλες αυτές
τις παγκόσμιες διαμάχες
υπάρχει ένα κοινό σημείο:
είναι η Αμφισβήτηση.

Επιμένω ιδιαίτερα στην περιγραφή
των μεγεθών ~~[illegible]~~ όπως διαμορφώνονται
σήμερα εδώ και αλλού
από τους κυρίαρχους μηχανισμούς
σε παγκόσμια κλίμακα —
για να δείξω ότι το κίνημα της Αμφισβήτησης
για να είναι αποτελεσματικό
θα πρέπει να έχει την ικανότητα
να υψωθεί στο επίπεδο
στη λογική του αντιπάλου..
Τότε και μόνο τότε ο αντίπαλος
θα συναγωνίζεται τον αντίπαλο
θα υπολογίζει
και ανάλογα θα αντιμετωπίζει..
Και για να έρθουμε στη χώρα μας
Ποιον φοβάται σήμερα — εδώ και τώρα —
ο κύριος αντίπαλος
η οικονομική ολιγαρχία
— όπου οι λίγοι προσπαθούν
και τα ντόπια όργανά τους?
Πάνω απ' όλα
Περισσότερο απ' όλα ~~[illegible]~~ τους κομμουνιστές
~~[illegible]~~ τη ΚΝΕ
Είδατε μήπως οι κομματικοί κρατικοί θεσμοί
σήμερα κανένα κομμουνιστή?
Είδατε μήπως να μεταχειρίζεται
από ένα υποψήφιο πολιτικό Κόμμα εκλογών
τη ΚΝΕ?

Γιά τό περιοδικό ΑΝΤΙ όπως
~~[illegible]~~ – μέχρι αντιστασιακά
σε αντιστασιακούς –

(γι' αυτό θά πρέπει νά ονομάζεται
ΑΝΤΙ – ΑΝΤΙ)

υπάρχουν χρήματα ~~από τό υπουργείο~~
~~[illegible]~~ –

Αλλά ας είμαστε δίκαιοι:
Δίκαια οι κύκλοι της ολιγαρχίας φοβούνται και
υποψιάζονται τούς κομμουνιστές
γιατί αυτοί είναι οι μόνοι πού οργανώνουν
μεθοδικά, οργανωτικά, πεισματικά
καί ακατάπαυστα
Τις λαϊκές δυνάμεις
Έτσι ώστε νά είναι ικανές
νά αντιμετωπίσουν, καί [illegible]
τη [illegible] ολιγαρχία καί πίσω πλάτες
του Αμερικ. Ιμπεριαλισμού
Έχοντας υπόψη μας ολόκληρο τό σύστημα
τού [illegible]. Καπιταλιστικού
συστήματος / σε [illegible]
καί τοπικής [illegible] /
τη δύναμη κρατούσα καί της [illegible]
νά χειραγωγήσει /
ας βάλουμε τό ερώτημα:
ποιοι ~~[illegible]~~ πολιτικοί
θά πρέπει νά αναλάβουν
οι λαϊκές δυνάμεις
γιά νά τόν αντιμετωπίσουν
αποτελεσματικά ?
Θά απαντήσω εδώ στό ρόλο του νέου
ποιητή. 2:
Οί [illegible] αντιστασιακοί καί αυτόνομοι
χτυπάν γενικά καί αόριστα Φύρσα
τό κατεστημένο.

Καί φυσικά μέσα σ' αυτό βρίσκουν τίς ρίζες της
τό κατεστημένο τη Δεξιάς [ένας χαρακτηρισμός παρμένος στή μόδα]
καί τό κατεστημένο τη Αριστεράς ~~[illegible]~~
δηλαδή τ ΚΚΕ
τη εκκλησίας.
τους Κνίτες
~~[illegible]~~ Κτίζουν ένα νέο τρόπο ζωής
πού αποκαλούν αποϊδεολογικοποιημένο
Επί [illegible] και αυτοί οι νέοι αγωνιστές
δέν είναι ελεύθεροι
καθώς θά πρέπει νά αισθάνονται
στή γραμμή τού κόμματος.
πού κυριαρχούν.
Πού αναισχυντούν καθιερώνουν
μέ χίλια δυό ηρωικά ~~[illegible]~~
και καθαρά πολιτικά προβλήματα..
Μέσα στήν ιστορία τού εργατικού
κινήματος
τέτοια φαινόμενα υπάρχουν άφθονα
Απομονωτικές περιόδους
αναγεννήθηκαν μέσα στό νέου επαναστ. κίνημα
Εδώ συμπίπτουν με άλλες δυνάμεις
γιά τό λαϊκό κίνημα.
Τότε οι βιαστικοί - ανίδεοι οι εμφορούμενοι
με μικροαστικές επαναστ. αντιλήψεις - επαναληπτικοί
αποξενώνονται από τό πραγματικό κίνημα
αν είναι κάποτε δύναμη - αυτή
πολύπλοκη - όξυνση -
και γεννάχνουν ένα επαναστατικό μοντέ-
λο μέσα στά κεφάλια τους.
~~[illegible] εμφορούμενοι [illegible]~~
~~[illegible] βασικά [illegible]~~
~~[illegible]~~.

Έχοντας [illegible]
Είναι φυσικό νά μή τούς ενοχλεί
τόσο ~~[illegible]~~ ό αντίπαλος - ολιγαρχία

αλλά ~~[illegible]~~ ό αντίπαλος
τού αντιπάλου
μαζί η ύπαρξή του καί μόνο
τούς διαταράσσει
τή βέβαιη ιδεολογία
στη γενική ~~ε~~ εξήγηση
κατά πάντων... χωρίς κανένα ρίσκο...

Έτσι ουσία αυτή η ιδεολογία
πού τόσο τούς βολεύει
αποτελεί συμβιβασμό
μπροστά στήν πραγματικότητα.

Ας δούμε όμως
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ τί σημαίνει
νά χάνουμε ελπίδα
γιά νά αντιμετωπίσουμε
τού αγώνα: ιμπεριαλισμό
στή χώρα μας — ;
καί παντού ;

Σήμερα, ~~[illegible]~~ οί εξελίξεις τού περασμένου αιώνα
μάς βοηθούν νά εξηγήσουμε
ακόμα πιό βαθειά καί πιό σωστά
αυτή τήν πραγματικότητα.

Γιατί παρ' όλο πού δέν υπάρχουν παρά λίγοι μόνο
οί μεγάλες συντεταγμένες πού καθορίζουν
τή ζωή τού λαού
διαμορφώνονται καθαρά.

Άν αναλύσουμε π.χ. τό [illegible]
θά δούμε ότι ή κυβέρνηση
κάνει ό,τι είναι δυνατό
γιά νά εξευμενίσει
~~[illegible]~~ τήν ολιγαρχία
[illegible] νά μάς κάνει τίς χάρες
νά κινήσει τόν παραγωγικό μηχανισμό.

Τά λεφτά γιά τήν Παιδεία, γιά τήν Υγεία
γιά τόν Πολιτισμό
δείχνουν ότι η Κυβέρνηση δέν
μπορεί νά ~~[illegible]~~ κόψει
τό Γόρδιο δεσμό
πού σφίγγει ασφυκτικά
τήν ελληνική κοινωνία.

Καί όταν οί Τούρκοι ~~[illegible]~~ στρατοκράτες
προχωρούν σέ ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible]
ή Κυβέρνηση παρακαλιέται τούς
κυβερνήτες τού ΝΑΤΟ
(πού μάς έχουν καταπλακώσει)
γιά νά μάς προστατεύσουν
άπό τούς ~~[illegible]~~ προστατευόμενούς τους..

Θά μπορούσαμε έτσι νά μιλάμε γιά ώρες...
Νομίζω όμως ότι τουλάχιστον σέ σάς
γίνεται όλο καί πιό πολύ φανερό
ότι ~~[illegible]~~ ή λύση: Κυβερνητική
Αλλαγή
θά λύνει τό βασικό
πρόβλημα στήν ελληνική κοινωνία.

Όμως έτσι θά δώ ~~[illegible]~~ βοηθήσει
όχι μόνο τόν ελληνικό λαό
αλλά καί όλους τούς λαούς —
θύματα τού αμερ. ιμπεριαλισμού.

Γιατί μόλις καταφέρουμε λ.χ. νά διώξουμε τίς
αμερικ. βάσεις από τά εδάφη μας
~~[illegible]~~ αφήνοντας τή χώρα μας
νά μεταβληθεί
σέ πολεμικό ορμητήριο
τών αμερικανών
Ενάντια στίς σοσ. χώρες καί πρό παντός
Ενάντια στίς χώρες τής Μέσης Ανατολής καί όλα

προοδευτικοί

Τα Αραβικά Κράτη.

Πολέμησαν – πολεμούσαν – αγωνίστηκαν
φέρουν τα καθήκοντα
που επιβάλλουν μαζί μας.
Με ποια δύναμη θα τα αντιμετωπίσουμε ?
Η ιστορία μας διδάσκει ότι η μόνη
~~[illegible]~~ δύναμη για να
αντιμετωπίσεις νικηφόρα
τις αντιδραστικές δυνάμεις
Είναι ο ~~[illegible]~~ – ενωμένος – ~~[illegible]~~
ενημερωμένος – επαναστατικός
και καλά οργανωμένος λαός.
Το πλατύ και βαθύ μαζικό κίνημα.
Το Λαϊκό Μέτωπο Πάλης.
~~[illegible]~~ Και σ' αυτό το σημείο είναι
αφοσιωμένοι οι κομμουνιστές.
Το ΚΚΕ για μισό και πάνω αιώνα
αποδείχνουν μάρτυρες σ' αυτή την
επαναστατική τακτική.
~~[illegible]~~ Μια άλλη φορά, εξακολουθώ,
να θυμίσουμε για ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ τη συγκεκριμένη
δράση του ελληνικού κομμουνισμού
στις τελευταίες δεκαετίες.
Δράση που άλλαξε επίσης ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
τη μορφή του ελληνικού λαού.
Όμως σήμερα θα περιοριστώ σε μια διαπίστωση:
– Χάρη στην καλή δουλειά των κομμουνιστών
διαδόθηκαν τόσο πλατιά οι σοσιαλιστικές ιδέες
Μα και υπάρχουν (οι λιγότεροι) αμφισβητίες
και αυτόνομοι κι αυτό δηλώνεται

ώστε στις εκλογές του Οκτώβρη ο ελληνικός λαός να δώσει το 60% στα κόμματα που με τον Α ή Β τρόπο ~~[illegible]~~ στα προγράμματά τους ~~[illegible]~~ επανέφεραν αυτές τις αρχές.

στις θυσίες τού κομμουνισμού πού ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ δίδαξαν
τό αλφαβητάρι
στού νέων ιδεών
στις γλαστεις ράγες.
ό νέος θέλει ή νέα ζητού σήμερα
νά θέλει νά αυτοπροσδιορισθεί
στά βαρειά καθήκοντα
πού βάζει πάνω μας
ή ιστορική στιγμή
θα σκέπτει νά βρεί τό τρόπο
~~[illegible]~~ νά βοηθήσει
στή διαφώτιση, τήν οργάνωση και στήν κινητοποίηση
της νεολαίας, και όλου τού λαού
γύρω από τα καθημερινά προβλήματα
και ιδιαίτερα γύρω από τα
μεγάλα προβλήματα
πού αυτή οι στιγμή καίνε τό λαό μας
— καίνε όλους τους λαούς τού πλανήτου
για ειρήνη, εθνική και κοινωνική
απελευθέρωση.
Μέ τό νά γενεί ~~[illegible]~~ στό σχέδιο. σ'αυτά
τα προβλήματα —
νά πλησιάσει στόν εαυτό του
και στήν ιστορία του —
νά ξεκουνήσει τή δύναμη του για δράση
~~[illegible]~~ μέσα σέ βολεμένες θεωρίες
ότι τάχα οι κομμουνιστές
~~[illegible]~~ είναι κι'αυτοί κατεστημένοι
όπως οι μόνοι συνεπείς επαναστάτες
είναι αυτοί πού δέν κάνουν τίποτε άλλο

Πέρα νά κουτσομπολεύουν αὐτούς πού
καθημερινά ἀγωνίζονται —
μέσα νά συμμετέχει ἔστω
θύματα καί θύτες
— μέσα ἀνακαλύψεις τά μέγιστα προβλήματα
ψευδοπροβλήματα ὅπως εἶναι
ἡ διασκέδαση, τό ντύσιμο,
οἱ ἐρωτικές σχέσεις
ἀκόμα καί ἡ μουσική πού ἀκούει —
Μ' ὅλα αὐτά — ἄν πραγματικά ~~θ~~
θ' ἐνδιαφέρεται γιά τό κοινωνικό σύνολο
καί τό μέλλον τῆς χώρας του —
δέν κάνει τίποτε ἄλλο παρά νά
σπρώξει ἀπό τό πραγματικό
κίνημα
μιά μονάδα ἱκανή ~~[illegible]~~
νά προσφέρει στόν κοινό ἀγώνα.
Καί στά 1966 ὑπῆρχαν τέτοιες ὁμάδες
μέ τά ἴδια κριτικά σχόλια ἀπέναντί μας —
ἦρθε ὅμως ἡ 21 Ἀπριλίου τοῦ 1967 —
γιά νά δείξει γιά ἄλλη μιά φορά
ἡ ἴδια ἡ ζωή
ὅτι κύριος ἐχθρός τῆς χούντας
ἦταν οἱ κομμουνιστές —
ὅτι οἱ κομμουνιστές ἦταν ἐκεῖνοι
πού στίς κρίσιμες ὧρες
μπῆκαν ~~[illegible]~~ πρῶτοι στήν παρανομία
ὀργάνωσαν πρῶτοι τή Δημοκρ. Ἀντίσταση
καί ἀντιμετώπισαν πρῶτοι τή
φάλαγγα στήν Μπουμπουλίνας
καί τά Ἔκτακτα Στρατοδικεῖα τῆς Δικτατορίας

Καὶ γιὰ νὰ τελειώνουμε μὲ τὴν ~~[illegible]~~ λεγόμενη
ἀμφισβήτηση καὶ αὐτόνομη
λειτουργία μου καὶ τῆς Λαβύσου
~~[illegible]~~ς — σχετικὰ μ' αὐτὸ τὸ
πρόβλημα — μερικὲς σκέψεις
τοῦ ~~[illegible]~~ καθηγητοῦ Κώστα Δεσποτόπουλου:
δημοσιευμένη πρόσφατα σὲ σύγχρονη ἐφημερίδα :
[ ]

Ἀπὸ τὸ κείμενο αὐτὸ ἂς σημειώσουμε μιὰ πρόταση:
« Ὑπάρχει σήμερα σὲ πολλοὺς νέους
μεγάλη ἀνάγκη γιὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ
ὑψηλῆς στάθμης,
καὶ γιὰ ἀντίστοιχους ἠθικοὺς ἀγῶνες »

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
Τὸ δεύτερο κεφάλαιο ποὺ θὰ μᾶς ἀπασχολήσει
σήμερα —
ὀνομάζεται πολιτισμός,
καὶ νομίζω ὅτι ὁ κ. Δεσποτόπουλος
μὲ μιὰ πρότασή του αὐτή
μᾶς δίνει τὸ περίγραμμα καὶ τὴν οὐσία
τοῦ πολιτισμοῦ *

Εἶναι λάθος νομίζω ~~[illegible]~~ ὅταν μιλᾶμε
γιὰ πολιτισμὸ νὰ περιοριζόμαστε
στὰ φαινόμενα τῆς Ἐπιστήμης
καὶ ~~κυρίως~~ τῆς Τέχνης.
Καὶ ἀντίστοιχα νὰ ἀγνοοῦμε
τοὺς ἠθικοὺς ἀγῶνες
ποὺ θαρρῶ κυρίως αὐτοὶ
καθορίζουν τὰ ~~[illegible]~~ πλαίσια καὶ
κάθε φορὰ πολιτιστικὰ ἐπίπεδα.

Η κυρίαρχη τάση που σημαδεύει την
πορεία του ανθρώπου
μέσα από τις χιλιετίες της
ανθρώπινης ζωής πού γνωρίζουμε
είναι η τάση γιά απελευθέρωση –
η αναζήτηση της ελευθερίας.
Ο άνθρωπος θέλει νά απελευθερωθεί
από τη σκλαβιά της ανάγκης
[struck] από πείνα και τό κρύο
και σε συνέχεια – σε κάθε ιστορικό επίπεδο –
συγκρούεται στήν προσπάθειά του
ενάντια σε κείνο πού βασικά
τόν καταπιέζει.
Στην εποχή μας τό αίτημα της
ελευθερίας
συνδέεται/ πρό παντός με κείνο της κοινωνικής απελευθέρωσης.
Μέσα στις συνθήκες της ταξικής κοινωνίας
η ελευθερία ταυτίζεται με την ευθύνη.
Σήμερα ελεύθερος είναι ο υπεύθυνος
και υπεύθυνος είναι αυτός πού αποφασίζει
και αποφασίζει αυτός πού κατέχει.
Ώστε για νά γίνει ο λαός ελεύθερος
πρέπει νά συν-κατέχει
τά μέσα παραγωγής
γιατί μόνο αυτός πού είναι
συνιδιοκτήτης στά μέσα παραγωγής
μπορεί νά αποφασίζει
γιατί μπορεί νά είναι υπεύθυνος
και επομένως ελεύθερος.

51

Νά γιατί δέ μπορούμε νά μιλάμε γιά Σοσιαλισμό
όταν τά μέσα παραγωγής δέν
ανήκουν σ' όλο το λαό.
Και φυσικά δέ μπορούμε νά μιλάμε
γιά Ελευθερία...
Και νά γιατί ακόμα η κριτική
πού γίνεται γιά τά περιφερειακά ζητήματα
αγνοεί αυτή τήν πραγματικότητα:
ότι δηλαδή στή σοσ. Δημοκρατία (σοσιαλιστική)
ιδιοκτήτης τών μέσων παραγωγής
είναι όλος ο λαός.
Επομένως τά σοβαρά προβλήματα
πού αντιμετωπίζει η χώρα αυτή
είναι προβλήματα ενός άλλου
~~ιστορ~~ κοινωνικού επιπέδου —
μιάς άλλης ιστορικής εποχής
πού έχει περάσει έναν μεγάλο
επαναστατικό μετασχηματισμό
σέ σχέση μέ τίς
δομές τής κεφαλαιοκρατικής
κοινωνίας μέσα στίς οποίες
όλοι και όλες
από τόν πιό μικρό αγρότη
ώς τόν [illegible]
και τόν πρόεδρο τής Δημοκρατίας
δέν είμαστε ελεύθεροι
γιατί δέν είμαστε υπεύθυνοι.
Υπεύθυνοι είναι μόνο όσοι συμμετέχουν
στά κέντρα αποφάσεων

Μ' αυτοί είναι αποκλειστικοί και μόνο
τα μέλη της οικονομικής ολιγαρχίας.
Φυσικά ~~Έτσι~~ αυτή η έννοια της Ελευθερίας
έχει δύο όψεις:
Μια αντικειμενική
και μια υποκειμενική.
Δηλαδή ~~η~~ μέσα στο Σύστημα
η θέση μας, ~~είναι~~ ο ρόλος μας
υποτάσσονται στη λογική και τις ανάγκες
του —
Είμαστε μόνιμοι δημοπάροικοι. Βεβαίως —
2 βασικά εργατικά κέντρα
~~Τα τελευταία~~ Χάρη στους (σκληρούς) κοινωνικούς αγώνες που έγιναν
έχουμε (κατακτήσει) πολιτικά και ουσιαστικά
δικαιώματα (που διαφέρουν
από χώρα σε χώρα)
Όμως στη βαθύτερη κοινωνική σχέση
και στη τελική ανάλυση
Είμαστε δέσμιοι απόλυτα στην κυριαρχία
τάξης που μ' τον α ή β τρόπο
τον — έλεγχο της οικονομίας
τον — έλεγχο του κράτους
τον — έλεγχο των νόμων κλπ κλπ.
καταφέρνει να επιβάλει την κυριαρχία της.
Αυτή είναι η αντικειμενική η θέση
του καθενός και όλων μέσα
στο Σύστημα.
Όμως υποκειμενικά ο βαθμός απελευθέρωσης
του καθενός εξαρτάται από τη
στάση ζωής που ~~διαλέγει~~ επιλέγει,
από το περιεχόμενο ζωής που (κατακτά και εφαρμόζει.

Ὅμως περιεχόμενο καί στόχο μας
σημαίνουν αὐτά
τήν πρόσβαση τοῦ καθενός
πρός τά πνευματικά ἀγαθά
μαζί μέ τή συμμετοχή του
στούς ἠθικούς ἀγῶνες.

~~[illegible]~~ Εἶναι φανερό ὅτι – αὐτά τά
πνευματικά ἀγαθά
καί οἱ ἠθικοί ἀγῶνες –
~~[illegible]~~ σέ κάθε ἐποχή
συνδέονται
~~μέ τά κύρια ζητήματα~~
μέ τίς κύριες συντεταγμένες
πού ὁδηγοῦν πρός τήν
προσωπική καί ὁμαδική ~~[illegible]~~
ἀπελευθέρωση
καί ἐλευθερία.

Στήν ἐποχή μας καί στή χώρα μας
αὐτή ἡ διαδικασία ἀπελευθέρωσης
γίνεται μέσα σ' ἕνα καθορισμένο
κοινωνικό-ἰδεολογικό σύστημα
πού μέ ~~[illegible]~~ βάση τό νόμο τῆς ἐκμετάλλευσης
ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο

ὑποδουλώνει κοινωνικά
καί ὑποτάσσει πνευματικά
καί ἠθικά
τό ἄτομο.

~~[illegible]~~
Ποιά εἶναι λοιπόν αὐτά τά πνευματικά
ἀγαθά καί ποιά ἡ ἠθική στάση
πού ~~[illegible]~~ μέσα στίς ~~[illegible]~~
συνθῆκες πού ζοῦμε

βοηθούν τὸ παιδί νὰ μπεῖ
στὴ διαδικασία τῆς προσωπικῆς
καὶ πιὸ πέρα τῆς ὁμαδικῆς
καὶ ακόμα πιὸ πέρα
τῆς παλλαϊκῆς απελευθέρωσης ?

Μέσα στὴ συνθήκη τῆς ξένης κατοχῆς
~~Ποιοί ήσαν σύμμαχοι καὶ ποιοί ελεύθεροι~~ ?
Είμαστε ελεύθεροι ? Ποιοί καὶ γιατί ?
Είμαστε ελεύθεροι, όσοι επιλέγαμε
~~τῆς εθνικής αγώνας~~ τὸ εθνικό αγώνα
στὴ κείνη τὴ στιγμή
σήμερον πάλη
ένοπλος ~~[illegible]~~ ~~τα~~ Ενάντια στὸ
ξένο κατακτητή.

Μέσα στὴ συνθήκη ~~[illegible]~~ τῆς κυριαρχίας τῆς Δεξιάς
καὶ τῆς αστυνομοκρατίας.
— μετὰ τὸ εμφύλιο —
οἱ νέοι φοιτητές πού κερδίθηκαν,
από τὸν εθνικό αγώνα
καὶ τῆς πανεπιστημιακής αξίας του 15%: ~~[illegible]~~
του 114 και τη Δημοκρατία στὸ Κέντρο και γενικά τη σύνθεση κατά τῆς Δεξιάς:
ήσαν ελεύθεροι.

Το Κίνημα των Λαμπράκηδων
~~[illegible]~~ δημιουργήθηκε
πάνω σ' αυτή τη σχέση
(— εθνικοί αγώνες — ανάγκη για
πανεπιστημιακή εκπαίδευση —)
και σημαίνει ενοποίηση
τῆς κοινωνικής
με τὴ πολιτιστική αλλαγή.
Μέσα από αναμόρφωση | και [illegible] /
ένα Κίνημα αριστερό
από τὴ συγκεκριμένη περίοδο

εἶχε ἀντιστοιχία μέ μιάν ἄνθηση
στή λαϊκή τέχνη.

Τότε γιά πρώτη φορά δημιουργήθηκε
ἕνας καινούργιος τύπος τρόπος
καλλιτεχνικῆς δημιουργίας.
Τέχνη καί Ἀγώνας μπόρεσαν νά
συνυπάρξουν δημιουργικά,
ὅπως μπόρεσε νά ~~[illegible]~~ μεταμορφωθεῖ
καί ὁ δημιουργός καλλιτέχνης - λαός
μετουσιώνοντας σέ ~~[illegible]~~ καλλιτεχνικά
ἔργα παλλαϊκῆς ἀποδοχῆς.

Στήν Ἐποχή τοῦ Ἐμφυλίου
ὁ νέος κομμουνιστής
ἔχοντας κατακτήσει
τίς ἀνώτερες περιοχές -
- τίς κορυφές -
τοῦ ἠθικοῦ χρέους
γίνονταν ταυτόχρονα ὁ ἴδιος
μέ τή στάση του
κορυφαία συνειδησιακή κατάκτηση -
ἕνα γνήσιο καί μεγαλειῶδες ποίημα
καθώς προχωροῦσε πρός τό θάνατο
~~μέ κατα[illegible]~~
βέβαιος ὅτι ἡ προσφορά του
θρέφει τό δέντρο στή
τελική ~~[illegible]~~ ἀπελευθέρωση
τοῦ λαοῦ του.

Αὐτό εἶναι, ἀγαπητοί φίλοι, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ.
Τό ὁριστικό πέρασμα ἀπό τό
ΕΓΩ ΣΤΟ ΕΜΕΙΣ

Αυτό είναι τ' ηθικό χρέος
και το πνευματικό μέγεθος.
Και πώς να μην απορήσει κανείς,
όταν στη δεκαετία του '80
υπάρχουν άνθρωποι
ώριμοι — νέοι και νέοι —
που επιμένουν να μιλούν για κρίση
πολιτισμού
στη μια Ελλάδα
όπου όπως και να το πάρεις
ο πολιτισμός
στη [illegible] ζωή
στο ηθικό χρέος
στο πνευματικό μέγεθος
και στο καλλιτεχνικό έργο
χάρη κυρίως στην κομμουνιστική Αριστερά
που ~~[illegible]~~ έσπειρε στη χώρα
με ήρωες
με θυσίες, με αγώνες
~~[illegible]~~
και με κάθε είδους
πνευματικά κι
και καλλιτεχνικά έργα —
υπάρχει η πιο ~~[illegible]~~ πλούσια ίσως σοδειά
που γνώρισε ένας λαός
μέσα στη μια του μακρά
σχετικά ιστορική
πορεία.

Όπως και η αμφισβήτηση, η αμφιβολία,
η κατακριτική και η άρνηση
ανήκουν κυρίως μέσα
στο προσωπικό επίπεδο —
— κι αυτό είναι πραγματικά
ένα φαινόμενο
που θα άξιζε να
εξετασθεί επιστημονικά —
και έτσι βρίσκεις τα
στο εχθρικό στρατόπεδο
ο αντίπαλος
επιτρέπει πάντα αυτά
στο πρόσωπό μας. ?
~~[illegible]~~
Είναι πανικόβλητος μπροστά στη
δύναμη, αυτού του Ενιαίου
πολιτιστικού — πολιτικού
Κινήματος της Αριστεράς —
μπροστά στο έργο και τις ιδέες
της δημιουργικής της Αριστεράς.
Γι' αυτό και δεν σταματεί (παρακάτω)
τη δίωξη όπου και όπως
μπορεί.
Όμως η μεγάλη τραγωδία για μας
είναι ότι ~~[illegible]~~
πάρα πολύ γίνεται σκοπός.
Και της νέας κυβέρνησης, που αρχίζει
τη θητεία της με νέες απαγορεύσεις.

Ζη.

Γιατί άραγε?
Ένα άλλο μεγάλο κεφάλαιο ανοίγει
μπροστά μας που ίσως να έχωμε την
ευκαιρία να το συζητήσουμε μια
άλλη φορά. μας κάνει και πρέπει να μας ταλαιπωρεί
Λοιπόν η αμφισβήτηση φτάνει στο Κόμμα
σ' όλο το Κόμμα — στη ΚΝΕ — και το μαζικό
κίνημα του σήμερα.
Είμαστε και μεις ένας από τους κύριους
στόχους της. ?
Πώς θα απαντήσουμε
εμείς και σεις, όλοι μαζί,
νομίζω, δυναμώνοντας τις δικές μας —
δημιουργώντας νέα έργα
νέες οργανώσεις
νέους αγωνιστές.
Οπωσδήποτε θα καταλάβατε ότι δεν
ήρθα εδώ για μια κουβέντα για την κουβέντα
αλλά για ένα διάλογο με στόχο
το δυνάμωμα του ενιαίου αγώνα
εργατών - αγροτών - διανοουμένων - φοιτητών
με στόχο την πραγματική αλλαγή.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Ζοῦμε σὲ μιὰ περίοδο κοσμογονική. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς μεγάλης ἐπιστημονικοτεχνικῆς ἐπανάστασης τῆς ἐποχῆς μας τὰ πάντα ἀλλάζουν. Ἡ δομὴ τῆς κοινωνίας, ἡ ποιότητα τῶν ἀνθρώπινων σχέσεων μέσα στὴν κοινωνία, ὁ χαρακτῆρας τῶν ἀντιθέσεων καὶ συγκρούσεων, καὶ ἐπομένως καὶ οἱ στόχοι γιὰ τὴν ~~ἐξασφάλιση~~ ἐξασφάλιση τῆς ἁρμονίας μέσα στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις, ὅλα ἀλλάζουν.

Στὴν πατρίδα μας, οἱ ἀλλαγὲς εἶναι ἴσως ἀκόμη πιὸ θεαματικές. Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι μέσα στὴν τελευταία εἰκοσαετία συντελέσθηκαν βαθύτερες ἀλλαγὲς παρ'ὅσο μέσα στὰ τελευταῖα ἑκατονπενῆντα χρόνια.

Ἔτσι, τὴν ἑπόμενη μέρα ἀπὸ τὴν πτώση τῆς χούντας βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ καινούργια ἑλληνικὴ πραγματικότητα. Οἱ γνωστὲς πολιτικὲς δυνάμεις, τὰ κόμματα προσπαθοῦν μὲ μεγάλη δυσκολία νὰ συλλάβουν καὶ νὰ ἐκφράσουν σὰν πολιτικὴ πράξη τὸ νόημα τῆς ἀλλαγῆς. Ὅμως εἶναι φανερὸ ὅτι ἡ σκιὰ τοῦ παρελθόντος βαραίνει πολύ. Ἐνῶ κάθε μέρα προχωροῦμε μὲ ρυθμοὺς γοργούς, ἡ ἐμμονὴ σὲ ἰδέες, σχήματα καὶ μεθόδους ποὺ ἔπαψαν πιὰ νὰ ἀνταποκρίνονται στὴν νέα πραγματικότητα ἀπογοητεύει καὶ οὐσιαστικὰ ἀδρανοποιεῖ πολιτικὰ ἕνα πολὺ μεγάλο - ἴσως τὸ πιὸ μεγάλο - τμῆμα τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ.

Σήμερα παρατηροῦμε ὅτι ὁ λαὸς κινεῖται πρὸς δύο βασικοὺς στόχους: τὴν κατάκτηση καὶ διεύρυνση τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δημοκρατίας καθὼς καὶ τὴν ἀνύψωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου μὲ τὴν γενίκευση καὶ προώθηση τῆς τεχνολογικῆς ἐπανάστασης.

Μὲ βάση αὐτὲς τὶς δύο ἱστορικὲς ἀναγκαιότητες τῆς ἐποχῆς μας θὰ διαμορφωθοῦν τελικὰ καὶ οἱ νέες πολιτικὲς παρατάξεις στὸ βαθμὸ ποὺ θὰ ἀποδείξουν ἡ καθεμία ὅτι μποροῦν νὰ ἐξυπηρετοῦν αὐτοὺς τοὺς δύο στόχους. Μὲ ἄλλα λόγια, βρισκόμαστε σὲ ἕνα στάδιο βαθύτατων ἀλλαγῶν ἀλλὰ καὶ ζυμώσεων ποὺ τὰ πάντα μπαίνουν σὲ κρίση καὶ ἐπανεξέταση.

Τὸ μεγάλο πρόβλημα ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ συγκινεῖ, νὰ ἐπιστρατεύει καὶ νὰ ἑνώνει τὸν ἑλληνικὸ λαὸ σήμερα, εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς δημοκρατίας. Μὲ τὸ πρόβλημα αὐτὸ συνδέονται ἄμεσα τὰ προβλήματα τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας, καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης καθὼς καὶ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Γύρω ἀπὸ τοὺς ἄξονες αὐτῶν τῶν προβλημάτων καὶ μὲ κατεύθυνση τοὺς δύο βασικούς στόχους, δηλαδὴ ἐλευθερία καὶ τεχνολογία, γίνονται σήμερα καὶ θὰ ἐνταθοῦν αὔριο οἱ ἀνακατατάξεις μέσα σὲ ὅλο τὸ βάθος καὶ πλάτος τῶν κοινωνικῶν ὁμάδων.
Καὶ εἶναι βέβαιο ὅτι στὸ τέλος τῶν ζυμώσεων θὰ ξεπηδήσουν νέοι πολιτικοὶ φορεῖς. Πρόκειται φυσικὰ γιὰ μιὰ διαδικασία ποὺ ἡ διάρκειά της δὲν μπορεῖ νὰ καθοριστεῖ ἀπὸ τώρα ἐπακριβῶς. Εἶναι ὅμως ἀνάγκη νὰ ὁλοκληρωθεῖ γιατὶ μόνο ἔτσι θὰ διευκρινιστεῖ ὁριστικὰ ἡ πολιτικὴ κατάσταση καὶ θὰ ξεπεραστεῖ τὸ σημερινὸ πολιτικὸ χάος ποὺ χαρακτηρίζει ἰδιαίτερα [illegible] τὸ χῶρο τῆς ἀντιπολίτευσης.

Ἂς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι ἂν ὁ λαός μας [illegible] ἔχει ὀξύτατο πολιτικὸ αἰσθητήριο ἐντούτοις τοῦ λείπει σὲ ἐπικίνδυνο βαθμὸ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐνημέρωση τόσο σὲ σχέση μὲ τὰ μεγάλα πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας ὅσο καὶ σὲ σχέση μὲ τοὺς κάθε φορὰ ἡγετικοὺς πολιτικοὺς κύκλους ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐξαρτᾶται ἡ ζωή του. Ἀκολουθεῖ τὸ τάδε ἢ τάδε πολιτικὸ σχῆμα ἢ ἄνδρα χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ γνωρίζει σὲ βάθος περὶ τίνος πρόκειται. Ἔτσι μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι χιλιάδες συμπατριῶτες μας ὑπέφεραν ἢ ἔδωσαν ἀκόμη καὶ τὴ ζωή τους γιὰ πρόσωπα καὶ παρατάξεις ποὺ στὴν οὐσία δὲν γνώριζαν. Κι αὐτό, γιατὶ δὲν ὑπῆρξε ἕως σήμερα ἱστορικὴ περίοδος ποὺ νὰ ἐπιτρέπει τὴν ἐλεύθερη διακίνηση τῶν ἰδεῶν, τὴν βαθειὰ πολιτικὴ ζύμωση χωρὶς ἄμεσες σκοπιμότητες καὶ κάθε εἴδους ἐκβιασμοὺς καὶ ἐξαναγκασμούς.

Ἡ πρώτη ἀπόπειρα γιὰ μιὰ οὐσιαστικὴ φιλελευθεροποίηση ἀπὸ τὸν Ἐλευθέριο Βενιζέλο (1928-32) ἀνακόπηκε ἀπὸ τὴν ἀντίδραση. Στὰ 1936, ἦρθε ἡ Δικτατορία. Στὰ 1940 ὁ πόλεμος-Κατοχή. Μετά, στὴν ἀπελευθέρωση, ἀκολουθεῖ ὁ Ἐμφύλιος πόλεμος (1946-49). Ἐνῶ ἡ δεκαετία 1950-60 εἶναι τὰ σκληρὰ χρόνια ποὺ ἐπιβεβαιώνεται ἡ ἡγεμονία τῆς ἀντικομμουνιστικῆς ἀμερικανόδουλης δεξιᾶς.
Ἀπὸ τὸ 1960, οἱ βαθειὲς ζυμώσεις γιὰ τὸ γκρέμισμα αὐτῆς τῆς ἡγεμονίας καταλήγουν στὸ μεγάλο παλλαϊκὸ δημοκρατικὸ κίνημα ποὺ φέρνει στὴν Ἐξουσία τὴν Κυβέρνηση Παπανδρέου. Αὐτὴ εἶναι ἡ δεύτερη - μετὰ τὸ 1928-32 - ἀπόπειρα γιὰ μιὰ οὐσιαστικὴ δημοκρατικοποίηση τῆς χώρας. Σκοντάφτει ὅμως κατ' ἀρχὴν ἐπάνω

στὴν λαθεμένη ἐκτίμηση τῆς 'Αριστερᾶς καὶ Κεντροαριστερᾶς ποὺ ἀντὶ γιὰ νὰ στηρίξουν μὲ ὅλα τὰ μέσα τὴν προσπάθεια ἐκείνη, ἀντίθετα ἔκαναν ὅ,τι εἶναι δυνατὸν γιὰ νὰ τὴν φέρνουν καθημερινὰ σὲ δύσκολη θέση. Τότε εἴχαν ἄδικο ὁ Γεώργιος Παπανδρέου, ποὺ ζητοῦσε μὲ ἀγωνία νὰ τοῦ δοθεῖ ἡ ἀναγκαία πίστωση χρόνου καὶ ὁ Γεώργιος Πασαλίδης ποὺ καλοῦσε ἐναγωνίως τὴν 'Αριστερὰ νὰ βοηθήσει μὲ κάθε τρόπο τὴν Κυβέρνηση Παπανδρέου. Ἔφτασε νὰ προτείνει στὴν ΕΔΑ νὰ μὴν βάλει ὑποψήφιους – γιὰ τὶς ἐκλογὲς τοῦ 63 – προκειμένου νὰ ἐνισχυθεῖ ὁ Παπανδρέου.

Ὅμως ἡ 'Αριστερὰ καὶ ἡ ~~φίλη~~ Κεντροαριστερά, καὶ τότε ἀγνόησαν τὶς ἐκκλήσεις τῶν δύο αὐτῶν ἀνδρῶν. Ἦσαν ὅλοι πολὺ βιαστικοί. Τὰ ἤθελαν ὅλα μονομιᾶς χωρὶς νὰ ὑπολογήσουν τὸν συγκεκριμένο συσχετισμὸ δυνάμεων. Ἔβαλαν ἔτσι τὴν κυβέρνηση Παπανδρέου ἀνάμεσα σὲ δύο πυρά. 'Απὸ τὴ μιὰ ἡ πάνοπλη δεξιὰ ποὺ καιροφυλακτοῦσε νὰ ὁρμήσει ξανά. 'Απὸ τὴν ἄλλη μιὰ ὅλο καὶ περισσότερο ἔξαλη 'Αριστερὰ καὶ Κεντροαριστερά, ποὺ μὲ τὴν πολλαπλῆ ἀντικυβερνητικὴ δράση τους βοηθοῦσαν στὸ νὰ ξεσπάσει ἡ κρίση κατ' ἀρχὴν μέσα στὴν ἴδια τὴν κυβερνητικὴ παράταξη καὶ σὲ συνέχεια φοῦ σκωαν ἕνα πελώριο κόκκινο μπαλόνι: τὸν δῆθεν "κομμουνιστικὸ κίνδυνο" ποὺ τόσο ἀπαραίτητος ἦταν – σὰν πρόσχημα – σὲ βασιληάδες, ἀμερικανοὺς καὶ πράκτορες γιὰ νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα στὴν δικτατορία.

Ἔτσι κι αὐτὴ ἡ καινούργια ἀπόπειρα γιὰ φιλελευθεροποίηση ἀνακόπηκε βίαια. Σήμερα ἐπαναλαμβάνεται – σὲ γενικὲς γραμμὲς – τὸ ἴδιο πείραμα. Βέβαια, ἡ φυσιογνωμία τῶν κυριότερων παραγόντων ἔχει ἀλλάξει. Ὅμως, ἡ δομὴ τῆς ἐξουσίας καὶ οἱ βασικοὶ παράγοντες ποὺ ἑδραιώνουν τὸν συσχετισμὸ δυνάμεων παραμένουν οἱ ἴδιοι. Ἡ μεγάλη ἱστορικὴ εὐκαιρία τῆς στιγμῆς εἶναι ὅτι ἡ ἄλλοτε ἑνιαία καὶ μονολιθικὴ δεξιὰ (ποὺ ἦταν τότε συνενωμένη μὲ τὸ σύνολο τῶν ἀξιωματικῶν) ἔπαψε νὰ ὑπάρχει. Αὐτὴ ἡ διάσπαση τῆς κλασσικῆς ~~ἄκρ~~ δεξιᾶς ἔχει περάσει μέσα στὸ Στρατὸ καὶ μέσα στὸ Λαό. Ἕνα κομμάτι της, τὸ πιὸ μικρό, παραμένει πιστὸ στὶς ἀντιδραστικὲς ἀμερικανόδουλες ~~ἀρχές~~ θέσεις. Τὸ ἄλλο, τὸ μεγαλύτερο καὶ σημαντικότερο φαίνεται ὅτι ἔχει κερδηθεῖ ἀπὸ τὰ ἰδανικὰ τῶν δημοκρατικῶν διαδικασιῶν. Ἔτσι, ἐξ ἀντικειμένου ἡ Δημοκρατία διαθέτει σημαντικὲς δυνάμεις ἱκανὲς νὰ φράξουν τὸ δρόμο σὲ κάθε ἀπόπειρα γιὰ ἐκτροπή. Βέβαια, σήμερα ὅπως καὶ προχτὲς ὁρισμένες δυνάμεις τῆς 'Αριστερᾶς προσπαθοῦν νὰ φουσκώσουν τὸ "κόκκινο μπαλόνι" ποὺ τόσο τὸ ἔχει ἀνάγκη τὸ παρακράτος καὶ γενικὰ ἡ 'Αντίδραση

γιά νά ἐφορμήσει ξανά. "Ομως σήμερα ἔχουν γνώση οἱ φύλακες. Ἡ μεγάλη δημοκρατική παράταξη ξεκινᾶ ἀπό τήν Ἀριστερά καί φτάνει στήν Δεξιά. Περικλείει ὅσους πιστεύουν ὅτι ἡ σημερινή Δημοκρατία ἀποτελεῖ κατάκτηση ὅλου τοῦ λαοῦ, πού πρέπει νά τήν διαφυλάξουμε σάν κόρη ὀφθαλμοῦ. Καί ἀκόμη ὅτι ἄν θέλουμε νά πᾶμε πάρα πέρα, δηλαδή πρός ἕνα καινούργιο κοινωνικό σύστημα, τόν Σοσιαλισμό, αὐτό θά τό πετύχουμε μονάχα ἐάν καί ἐφόσον στερεώσουμε καί ὁλοκληρώσουμε τή σημερινή δημοκρατία. "Αν τήν υπονομεύσουμε , τότε δέν μᾶς περιμένει ὁ Σοσιαλισμός ἀλλά ὁ Φασισμός. Αὐτό εἶναι μαθηματικά βέβαιο. Δέν ἔχει κανείς παρά νά βάλει κάτω ὅλες τίς ὑπαρκτές δυνάμεις – ἐγχώριες καί διεθνεῖς – γιά νά διαπιστώσει τήν ἀλήθεια αὐτῆς τῆς προοπτικῆς.

o°o

Ἔχουμε λοιπόν τά ἑξῆς δεδομένα:

Πρῶτον τήν ἐξ ἀντικειμένου ὕπαρξη μιᾶς μεγάλης δημοκρατικῆς παρά ταξης πού λειτουργεῖ ἔξω καί πάνω ἀπό τά κόμματα.

Δεύτερον τή βαθειά κοινωνική ἀλλαγή πού τήν ἐντείνει κάθε μέρα ἡ τεχνολογική ἐπανάσταση.

Τρίτον τήν συνειδητοποίηση ἀπό τήν συντριπτική πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ὅτι ἡ Δημοκρατία καί ἡ Ἐλευθερία ἀποτελοῦνθεμέλιο τῆς ζωῆς του.

Τέταρτον τήν ἀδυναμία τῶν σημερινῶν πολιτικῶν σχημάτων νά ἐκφράσουν τό μέγεθος καί τήν ποιότητα τῶν ἀλλαγῶν καί τῶν αἰτημάτων τοῦ καιροῦ μας.

Καί Πέμπτον τήν ἀναγκαιότητα γιά τήν ἐπιστημονική θωράκιση τῶν μαζῶν ὥστε στό μέλλον νά μήν ἐμπιστεύονται μόνο τό πολιτικό τους ἔνστικτο ἀλλά καί τήν λογική ἀνάλυση.

Ὑπάρχει ὅμως καί ἕνα νέο μεγάλο πρόβλημα πού γεννᾶ ἡ διαδικασία τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας. Εἶναι τό πρόβλημα τῆς "ἀλλοτρίωσης". Τῆς ἀπώλειας τῆς προσωπικῆς ταυτότητας μέσα σέ ἕνα σύστημα σχέσεων πού τείνει νά σφαγιάσει τό ΕΓΩ καί νά μεταβάλει τό ἄτομο σέ βίδα μέσα στήν πελώρια μηχανή πού μᾶς ἐπιβάλει ἡ καπιταλιστική διάρθρωση τῆς Κοινωνίας.

Γιά νά ἀντιμετωπιστεῖ κι αὐτό τό τελευταῖο πρόβλημα, καθώς καί τά πέντε προηγούμενα, νομίζουμε ὅτι χρειάζεται νά δημιουργηθεῖ ἕνα παλλαϊκό Κίνημα Πολιτισμοῦ.

Ὅταν λέμε κίνημα πολιτισμοῦ, ἐννοοῦμε ἐκεῖνες τίς διαδικασίες πού θά ἐνεργοποιήσουν τό λαό μέ βάση τήν στράτευση τοῦ προοδευτικοῦ πνευματικοῦ καί ἐπιστημονικοῦ μας κόσμου. Ἕνα νέο σύστημα σχέσεων καί δραστηριοτήτων πού θά φέρνουν σέ δημιουργική ἐπαφή τόν ὁποιοδήποτε ἐπιστήμονα, πνευματικό δημιουργό, καλλιτέχνη, κοινωνικό παράγοντα μέ τίς πιό ζωντανές δυνάμεις τοῦ λαοῦ. Πρέπει νά σπάσουμε τά ἀσφυκτικά πλαίσια πού μᾶς ἐπιβάλει τό κεφαλαιοκρατικό σύστημα παράγωγής. Καί πού τελικά ὁδηγοῦν τόν πνευματικό κόσμο ἔξω ἀπό τήν πυράκτωμένη πραγματικότητα. Τοῦ ἐπιβάλουν τρόπους ἐπικοινωνίας μέ βάση τό ἐμπορικό κέρδος. Μεταβάλουν τό προϊόν τῆς πνευματικῆς ἐργασίας σέ ἐμπόρευμα. Γίνονται τελικά οἱ καπιταλιστικές σχέσεις, ὁ ~~[illegible]~~ καθοριστικός ρυθμιστής γιά τήν ποσότητα καί τήν ποιότητα τῆς ἐπικοινωνίας τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου μέ τό λαό.

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, οἱ ἴδιες πάντα καπιταλιστικές σχέσεις ἀντιμετωπίζουν τό λαό σάν ἀγοραστή-καταναλωτή. Ὁ λαός παράγει καί ἀγοράζει. Μέσα σ'αὐτό τό κύκλωμα, μεταβάλλεται σταθερά σέ "ἀντικείμενο" χωρίς προσωπικότητα. Στήν κορύφωση αὐτῆς τῆς διαδικασίας συναντᾶμε τό "λαό-ἀγέλη". Δηλαδή αὐτόν πού ἀκολουθεῖ τυφλά τή ρεκλάμα, τή μόδα καί τελικά τό προβεβλημένο ἀπό τό σύστημα πολιτικό κόμμα. Δέν σκέπτεται πιά. Ἄλλοι σκέπτονται γι'αὐτόν. Μέ σκοπό πάντα πῶς ἀπό τό κύκλωμα παραγωγή-κατανάλωση θά αὐξηθοῦν τά ἀποθέματα κεφαλαίου. Ἡ ἀφθονία τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν καί οἱ μαζικοί τρόποι ἐπαφῆς (τύπος-τηλεραδιόφωνο, ἐκδόσεις, δίσκοι, κλπ.) ἐνῶ λογικά θά ἔπρεπε νά βοηθοῦν ὥστε νά ὑπάρξει πνευματική ἄνθηση μέσα στίς μάζες, ἀντίθετα, ἐπειδή βρίσκονται κάτω ἀπό τόν ἄμεσο ἔλεγχο τοῦ Συστήματος, συντείνουν στήν παραπέρα ἀποπνευματοποίηση καί ἀποξήρανσή τους. Κι αὐτό γιατί ὁ βασικός νόμος παραγωγῆς καί διάδοσης πνευματικῶν ἀγαθῶν δέν εἶναι ἡ ἀναγκαιότητα ἐπαφῆς καί διαλόγου τοῦ δημιουργοῦ μέ τό λαό, ἀλλά ἡ μεταβολή τοῦ πνευματικοῦ προϊόντος σέ ἐμπόρευμα καί ἑπομένως ἡ φόρτωσή του μέ κεῖνα τά χαρακτηριστικά πού εἶναι δυνατόν νά προσελκύσουν τό μεγάλο καταναλωτικό κοινό.

Οἱ ἐπιπτώσεις μέσα στὴν πολιτικὴ ζωὴ ἑνὸς ἔθνους εἶναι ἄμεσες. Ὁ "λαὸς-ἀγέλη" ἀποτελεῖ τὴν ἰδεώδη βάση γιὰ κάθε μορφῆς ἀντιδημοκρατικές, αὐταρχικὲς καὶ φυσικὰ κρυπτο - εἴτε φανεροφασιστικὲς λύσεις. Ὅπως, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀποκομένος ἀπὸ τὸ λαό, μεταβάλλεται σὲ παθητικὸ ὄργανο στὰ χέρια τῶν ἑκάστοτε κρατούντων. Καὶ ὅταν συνεργάζεται, τότε μεταβάλλεται σὲ προπαγανδιστὴ τοῦ καθεστῶτος - ὅταν"διαφωνεῖ" τότε τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ ἐπιδίδεται σὲ κεῖνα τὰ ἀφηρημένα "πετάγματα" ποὺ δὲν ἐνοχλοῦν κανένα. Ἀνάμεσα σ'αὐτὲς τὶς δύο γενεσιουργὲς δυνάμεις, τὸ λαὸ καὶ τοὺς πνευματικοὺς ὁδηγούς, ἐγκαθίσταται τὸ Σύστημα ποὺ ἀντλεῖ τὴ δύναμή του ἀπὸ τὴν ἐξουδετέρωση αὐτῶν τῶν δύο παραγόντων ποὺ στὴν οὐσία ἀποτελοῦν τὴν πηγὴ γιὰ τὴν κοινωνικὴ πρόοδο.

Μὲ βάση τὰ πάρα πάνω δεδομένα, τὸ Κίνημα Πολιτισμοῦ ἔρχεται νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ Σύστημα καὶ ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ εκτοπίσει ἀπὸ ἕνα μέρος τουλάχιστον τῶν σχέσεών του μὲ τὸ Λαὸ καὶ τὸν πνευματικὸ δημιουργό. Μὲ ἄλλα λόγια, ἔρχεται νὰ προτείνει ἄλλη μεθοδολογία καὶ ποιότητα σχέσεων. Μὲ ποιὸ τρόπο; Αὐτὸ εἶναι ἕνα πρόβλημα ποὺ πρέπει νὰ λυθεῖ στὴν πράξη ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἐνδιαφερόμενους. Μποροῦμε τάχα νὰ κινητοποιήσουμε τὸ σύνολο τῶν ζωντανῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου γύρω ἀπὸ αὐτὲς τὶς νέες σχέσεις; Νὰ φέρουμε σὲ μιὰ μαζικὴ ἐπαφὴ ἐνώπιους ἐνωπίῳ λαὸ καὶ πνευματικοὺς ἀνθρώπους; Μποροῦμε τάχα να'ἐνεργοποιήσουμε τὸν ἄνθρωπο-καταναλωτὴ γύρω ἀπὸ τὰ προβλήματά του; Νὰ τοῦ δημιουργήσουμε νέα πλαίσια μέσα στὰ ὁποῖα νὰ μπορεῖ νὰ συμμετέχει στὴν ἀνάλυση, συζήτηση, ἐπίλυση τῶν σοβαρῶν προβλημάτων ποὺ βάζει μπροστά του ἡ ἱστορικὴ στιγμή;

Τότε δημιουργοῦμε ρῆγμα βαθὺ στὸ Σύστημα. Φυσικά, δὲν τὸ ἀνατρέπουμε - ὅμως κλονίζουμε τὴ λογική του. Στὸ δικό του πλέγμα σχέσεων ποὺ τελικὰ "ἀλλοτριώνουν" τὸν πολίτη ἀντιπαραθέτουμε μιὰ καινούργια ποιότητα σχέσεων ποὺ ξαναδίνει τὴ χαμένη προσωπικότητα, ποὺ δημιουργεῖ πολίτες ὑπεύθυνους, ἀκέραιους, δημιουργικούς. Παράλληλα ἀνοίγουμε διεξόδους καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ δημιουργία. Μὲ τὴν ἄμεση ἐπαφὴ ποὺ ὀργανώνει πρωτόβουλα ὁ ἴδιος ὁ λαός , τὸ πνευματικὸ προϊὸν μπορεῖ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸ κύκλωμα τοῦ ἐμπορεύματος. Ξαναπαίρνει τὸν πρωταρχικό του χαρακτῆρα. Δηλαδή , γίνεται ἀντικείμενο οὐσιαστικῆς καὶ ἀναγκαίας ἐπαφῆς μὲ τὸ λαό. Φυτεύεται μέσα στὸ λαό. Ἀνθεῖ κάτω στὸ λαό.

Μιά νέα σκέψη – μαζική, πρωτοπόρα, πρωτόβουλη σμιλεύεται. Μονάχα αυτή μπορεῖ νά μᾶς ὁδηγήσει σήμερα στή λύση τοῦ κύριου προβλήματος τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς: Ποιός εἶναι ὁ χαρακτήρας τῶν ἀντιθέσεων μέσα στή σημερινή ἑλληνική κοινωνία. Ποιά εἶναι ἡ μορφή τῶν κοινωνικῶν σχέσεων πού πηγάζουν μέσα [illegible] ἀπό τό σύγχρονο (νεοελληνικό κυρίως) κοινωνικό καί ἱστορικό γίγνεσθαι; Ποιός εἶναι ὁ ἰδανικός τύπος πολιτεύματος μέσα στό ὁποῖο ὁ κάθε πολίτης θά μπορεῖ νά ὁλοκληρώνει τήν προσωπικότητά του; Μέ ἄλλα λόγια, πῶς θά μπορέσουμε νά ὁδηγηθοῦμε στό δρόμο τῆς τεχνολογικῆς ἐπανάστασης χωρίς νά χάσουμε οὔτε τήν ἐλευθερία μας οὔτε τό "πρόσωπό" μας; Ἀλλά ἀντίθετα, κάθε βῆμα πρός τήν κατάκτηση ἑνός ἀνώτερου ἐπιπέδου ζωῆς νά μᾶς ἐξασφαλίζει περισσότερες ἐλευθερίες καί νά μᾶς ὁπλίζει μέ μεγαλύτερες πνευματικές δυνατότητες, ὥστε νά γινόμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, δηλαδή τό σύνολον τοῦ λαοῦ, κυρίαρχοι καί ὑπεύθυνοι γιά τή Μοῖρα μας.

Χωρὶς τίτλο [illegible]

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Ζοῦμε σὲ μιὰ περίοδο κοσμογονική. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς μεγάλης ἐπιστημονικο-τεχνικῆς ἐπανάστασης τῆς ἐποχῆς μας τὰ πάντα ἀλλάζουν. ~~[illegible]~~ Ἡ δομὴ τῆς κοινωνίας, ἡ ποιότητα τῶν ~~[illegible]~~ ἀνθρώπινων σχέσεων μέσα στὴν κοινωνία, ὁ χαρακτήρας τῶν ἀντιθέσεων καὶ συγκρούσεων, καὶ ἑπομένως καὶ οἱ στόχοι γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς ἁρμονίας μέσα στὴν ἀνθρώπινη σχέση, ὅλα ~~[illegible]~~ ἀλλάζουν.

Στὴν πατρίδα μας οἱ ἀλλαγὲς εἶναι ἴσως ἀκόμα πιὸ θεαματικές. ~~[illegible]~~ Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι μέσα στὴν τελευταία εἰκοσαετία ~~[illegible]~~ συντελέσθηκαν βαθύτερες ἀλλαγὲς παρ' ὅτι μέσα στὰ τελευταῖα ἑκατονπενήντα χρόνια.

Ἔτσι ἀπὸ ἱστορικῆς [illegible] ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ζωῆς βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ καινούργια ἑλληνικὴ πραγματικότητα.

Οἱ γνωστὲς πολιτικὲς δυνάμεις, τὰ κόμματα ~~καὶ ὅσες~~ ~~οἱ ὀργανώσεις ποὺ~~ προσπαθοῦν μὲ μεγάλη δυσκολία νὰ συλλάβουν ~~[illegible]~~ καὶ νὰ ἐκφράσουν τὴν σημερινὴ [illegible] τὸ νόημα τῆς ἀλλαγῆς. Ὅμως εἶναι φανερὸ ὅτι ἡ σκιὰ τοῦ παρελθόντος βαραίνει πολύ. Ἐνῶ κάθε μέρα προχωροῦμε μὲ ἐνθετὸ ~~[illegible]~~ γοργὸ ~~[illegible]~~ ἡ ἐμμονὴ σὲ ἰδέες, σχήματα καὶ μεθόδους ~~ποὺ ἦταν ὀρθὲς τότε καὶ~~ ποὺ ἔπαψαν πιὰ νὰ ἀντιπροσωπεύουν τὴν νέα πραγματικότητα. Ἀπογοητεύει καὶ οὐσιαστικὰ ἀδρανοποιεῖ ἕνα πολιτικὰ μεγάλο — ἴσως τὸ πιὸ μεγάλο — τμῆμα τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

Σήμερα παρατηρούμε ότι ο λαός κινείται ~~με βάση δύο άξονες~~ πρός δύο βασικούς στόχους: τήν κατάκτηση καί διεύρυνση της εξουσίας καί της δημοκρατίας καθώς καί τήν ~~αύξηση~~ ανύψωση του βιοτικού επιπέδου με την γενίκευση καί προώθηση της τεχνολογικής επανάστασης. -

Με βάση αυτές τις δύο ιστορικές αναγκαιότητες της εποχής μας θα διαμορφωθούν τελικά καί οι νέες πολιτικές παρατάξεις στο βαθμό πού θα αποδείξουν, η καθεμιά, ότι μπορούν να εκφράσουν αυτούς τους δύο στόχους. Με άλλα λόγια βρισκόμαστε σ'ένα στάδιο βαθύτατων αλλαγών αλλά καί ζυμώσεων που τα πάντα μπαίνουν σε κρίση καί επανεξέταση.

Το μεγάλο πρόβλημα πού εμφανίζεται καί αγωνιεί ~~[illegible]~~ να ενδιαφέρει καί να [illegible] ελληνικός σήμερα τόν λαό είναι το πρόβλημα ~~[illegible]~~ της δημοκρατίας. Με το πρόβλημα αυτό συνδέονται σήμερα τα προβλήματα της εθνικής μας ανεξαρτησίας καί της οικονομικής ανάπτυξης καθώς καί της κοινωνικής δικαιοσύνης. Γύρω λοιπόν στους άξονες αυτών των προβλημάτων καί με ~~[illegible]~~ κατεύθυνση τους δύο στόχους δηλαδή εξουσία - ~~[illegible]~~ καί τεχνολογία γίνονται σήμερα καί θα ενταθούν αύριο οι ανακατατάξεις μέσα σε όλο το βάθος καί πλάτος του πολιτικού φάσματος. Καί είναι βέβαιο ότι στο τέλος των ζυμώσεων θα μορφοποιηθούν ~~[illegible]~~ νέοι πολιτικοί φορείς. Πρόκειται γενικά για μια ~~[illegible]~~

~~πολιτική δραστηριότητα~~.

Δραστηριότητα πού ή διαφορεί οι δύο μονές νά καθιερωθεί στον κύκλο ξεκαθαρισθεί. Είναι όμως ανάγκη νά ομολογηθεί γιατί τόσο έχει θα διευκρινισθεί ~~[illegible]~~ ερωτικά ~~[illegible]~~ ή πολιτική καταστάσεως και θα δημιουργηθεί τό σύστημα πολιτικό χάος πού χαρακτηρίζει ιδιαίτερα τό χώρο της αντιπολιτεύσεως.

Ας μή ξεχνάμε ότι ενώ ό γιος μας έχει ό μέγιστο πολιτικό αισθητήριο εντούτοις τού λείπει σε ~~[illegible]~~ μεγάλο βαθμό ή επιστημονική κατάρτιση ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ τόσο σε σχέση μέ ~~[illegible]~~ μεγάλα πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα σε εποχή μας ~~[illegible]~~ όσο και σε σχέση μέ τους κρατικούς ~~[illegible]~~ ηγετικούς πολιτικούς ~~κύκλους~~ από τους οποίους επηρεάζεται ή ζωή του.

Ακουμπήσει τό παιδί ή παιδί πολιτικό σχήμα ή άνθρωπο χωρίς καμμία καμιά νά γνωρίζει σε βάθος περί τίνος πρόκειται. Έτσι μπορούμε νά πούμε ότι χωρίς ~~[illegible]~~ συμπατριώτες μας επέλεξαν ή έδωσαν εμπρός και στη ζωή της για πρόσωπα και παρατάξεις πού στην ουσία δεν γνώριζαν.. Κι αυτό γιατί δεν υπάρχει εις τίποτε ιστορική παράδοση ~~[illegible]~~ πού να επιτρέπει ~~την~~ ευθεία διαμόρφωση τού ιδεών, τού βαθειά πολιτική ζύμωση χωρίς αυτός συνειδήσεως και κάθε είδος εκβιασμούς και επαναγνωρίσεις.

Ἡ κρίση ἐσήμανε γιά μιά σύντομη φιλελευθεροποίησης ἀπό τόν Ἐλευθέριο Βενιζέλο (1928-32) ἀκολουθούμενη ἀπό τήν ἀντίδραση. Στό 1936 ἦρθε ἡ Δικτατορία.- Στό 1940 ὁ πόλεμος - Κατοχή. Μετά ἀπό ἀπελευθέρωση ~~(1944)~~ ~~[illegible]~~ ἀκολούθησε ὁ ~~[illegible]~~ ~~καί ἡ~~ Ἐμφύλιος σύρραξη (1946-49). Ἐνῶ ἡ δεκαετία (1950-60) εἶναι τά σκληρά χρόνια πού ἐπιβεβαιώνεται ἡ ~~[illegible]~~ ἡγεμονία τῆς ἀντικομμουνιστικῆς ἀστυ-[illegible] δεξιᾶς. Ἀπό τό ~~[illegible]~~ 1960 - ~~[illegible]~~ οἱ βαθειές ζυμώσεις γιά τό γκρέμισμα αὐτῆς τῆς ἡγεμονίας ~~καί γιά τό [illegible]~~ καταλήγουν σέ ἕνα μαζικό λαϊκό δημοκρατικό κίνημα πού φέρνει στήν ἐξουσία τήν Κυβέρνηση Παπανδρέου - Αὐτή εἶναι ἡ δεύτερη - μετά τό 1928-32 - ἀσήμανε γιά μιά σύντομη δημοκρατικοποίηση τῆς χώρας. ~~[illegible]~~ Σκοντάφτει ὅμως κατ'ἀρχήν ἐπάνω στήν κακή ἐκτίμηση τῆς τόσο Δεξιᾶς καί Κεντροαριστερᾶς πού ἀντί γιά νά στηρίξουν μέ ὅλα τά μέσα τήν προσπάθεια αὐτή ~~[illegible]~~ ἀντίθετα ἔκαναν ὅ,τι εἶναι δυνατόν γιά νά τή φέρουν καθυστερημένα σέ δύσκολη θέση. Τότε εἴχαμε ἐπίσης ὁ Γεώργης Παπανδρέου, πού μετροῦσε ~~[illegible]~~ μέ ἀγωνία νά τοῦ δοθεῖ ὁ

? ἀναγκαῖος πολιτικός χρόνος καί ὁ Γεώργης Παπαγιάν[illegible]

πού ~~[illegible]~~ κατηγόρει ἐναντίον τῆς Ἀριστερᾶς
καί ~~[illegible]~~ νά βοηθήσει ὅτι καθώς τρίτο
~~[illegible]~~ στή κυβέρνηση Παπανδρέου. Ἔφτασε
νά προστεύει στή ΕΔΑ καί ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ τήν βοήθεια
ψηφοφορίας — για τη ἐκλογή τοῦ 63 — ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ — [illegible]
καί εἰσήχθη ὁ Παπανδρέου.

Ὅμως ἡ Ἀριστερά καί ἡ Κεντροαριστερά, καί τότε
ἀγνόησαν τις ἐπιλογές τῶν δύο συγχρόνων αὐτῶν.
Ἦσαν ὅλοι πολύ βιαστικοί. Τά ἤθελαν ὅλα μονο-
τικῆς [illegible] καί ὑποχρεώσεων τῶν συγκεκριμένων
συσχετισμῶν δυνάμεων. Ἔβαλαν στόχο τήν κυβέρνηση
Παπανδρέου ἀνάμεσα σέ δύο πυρά. Ἀπό τη
μία ἡ παλαιά δεξιά πού καιροσκοποῦσε
νά ὁρίσει [illegible]. Ἀπό τήν ἄλλη
μία ὅλο καί πιό [illegible] Ἀριστερά
καί κεντροαριστερά πού [illegible] στήν [illegible]
~~[illegible]~~ ἀντικυβερνητική δράση της ~~[illegible]~~
βοηθοῦσαν στό νά [illegible] ἡ κρίση
καί [illegible] [illegible] τήν κυβέρνηση

παράταξη και οι συνέχεια φαίνονται ένα
στήριγμα κόκκινο μπαμπούλα: τον δήθεν "κομμουνι-
στικό κίνδυνο" που τον αναπαράσταση ήταν
— σαν αρχέτυπο — οι βασιλικοί αμερικανοί
και φράκτορες για να στηρίξουν απ' το
πραξικόπημα τη δικτατορία.
Έτσι μόλις ή καινούργια σύσταση για
μεγαλοαστοποιήσης φασισμού βίαια.
Σήμερα επαναλαμβάνεται — οι γενικές γραμμές —
το ίδιο πείραμα. Βλέπουμε ή φυσιογνωμία
των κυριότερων παραγόντων έχει αλλάξει. Όμως
ή δομή της εξουσίας και ~~οι συνεχιστές~~
~~[illegible]~~ βασικοί παράγοντες που εκφράζουν
τη συνέχεια διατηρούνται παραμένουν οι ίδιοι.
Η ~~[illegible]~~ μεγάλη ιστορική ευκαιρία η σημερινή
είναι όλη ή άλλη ενιαία και μονοφθαλμή
Δεξιά (που ήταν τότε συνενωμένη ~~[illegible]~~ με το
σύστημα της αστυνομικής) έπαψε να υπάρχει.
Αυτή ή διάσπαση της ~~[illegible]~~ κυβερνητικής
Δεξιάς έχει στηρίξει [illegible] μπρος οι Στρατοί
και μπρος στο Λαό. Ένα κομμάτι της

τὸ πιὸ μικρό παραμένει πιστό στή ἀντι-
δραστικὴ [illegible] ἀρχή. Τὸ ἄλλο
τὸ μεγαλύτερο καί σημαντικότερο φαίνεται
ὅτι ἔχει κερδηθεῖ ἀπό ~~τὰ~~ ἐξουσιαστικά τοῦ
δημοκρατικοῦ [illegible]. Ἔτσι ἡ ἀντικειμενικά
ἡ Δημοκρατία διαθέτει σημαντικές δυνάμεις
ἱκανές νά ~~..~~ φράζουν τὸ δρόμο σέ κάθε
ἀπόπειρα γιά ἐκτροπή. Βέβαια ~~τὴν~~
σήμερα ὅπως καὶ ἄλλοτε ὁρισμένες δυνάμεις
στὴ Δεξιά ~~..~~ προσπαθοῦν νά φανατίσουν
τὸ "κόκκινο μπαμπούλα", ἀπό τόν ὁποῖο ἔχει
ἀνάγκη τὸ παρακράτος καὶ γενικά ἡ
Ἀντίδραση γιά νά ἐφορμήσει ξανά. Ὅμως
σήμερα ἔχουν γνωρίσει οἱ [illegible]. Ἡ μεγάλη
δημοκρατική παράταξη ~~..~~ βρίσκεται ἀπό
τὴν Ἀριστερά καὶ φτάνει στη Δεξιά. ~~...~~
~~...~~ περιμένει ὅσους μοιάζουν ὅτι ἡ σημερινή Δημοκρατία
ἀποτελεῖ κατάκτηση ὅλου τοῦ λαοῦ
~~Καί~~ ἀπαιτεῖ νὰ τὴν διαφυλάξουμε σάν

κόρη οφθαλμού. Και ακόμα όσοι σε θέλουμε νά πάμε πάρα πέρα δηλαδή σ' ένα καινούργιο κοινωνικό σύστημα, τό Σοσιαλισμό, αυτό θά 'ταν [illegible] μονάχα εάν καί εφ' όσον σεβαστούμε καί ολοκληρώσουμε τή σημερινή Δημοκρατία. Αν τήν γκρεμίσουμε τότε δέν μάς περιμένει ο Σοσιαλισμός αλλά ο Φασισμός. Αυτό είναι μαθηματικά βέβαιο. Δέν έχει κανείς παρά νά βάλει κάτω όλες τίς υπαρκτές δυνάμεις – εγχώριες καί διεθνείς – γιά νά διαπιστώσει τήν αλήθεια αυτή στήν πρακτική.

*

Έχουμε λοιπόν τά εξής δεδομένα:

Πρώτον Τήν αναμφισβήτητη ύπαρξη μιάς μεγάλης Δημοκρατικής Παράταξης πού λειτουργεί πέρα καί πάνω από τά κόμματα.

Δεύτερον Τή βαθειά κοινωνική αλλαγή πού μάς [illegible] καθημερινά η τεχνολογική επανάσταση.

Τρίτον στὴ συνειδητοποίηση ἀπὸ τὴν συντριπτική πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ὅτι ἡ Δημοκρατία καὶ ἡ Ἐλευθερία ἀποτελοῦν θεμέλια στὴ ζωή του.

Τέταρτον στὴ ἀδυναμία τῶν θεσμικῶν πολιτικῶν σχημάτων νὰ ἐκφράσουν τὸ μέγεθος καὶ τὴ ποιότητα τῶν ~~[illegible]~~ ἀλλαγῶν καὶ τῶν αἰτημάτων τοῦ καιροῦ μας.

Καὶ Πέμπτον στὴ ἀναγκαιότητα γιὰ τὴ ἐπιστημονική θεώρηση τοῦ καιροῦ αὐτοῦ σὲ ὅλα καὶ μὲ ἐπιστημονικό μόνο στο σκοπό της ἔστω ἁπλᾶ καὶ τὴ λογική ἀνάλυση -

Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἕνα νέο μεγάλο πρόβλημα πού γεννᾶ ἡ διαδικασία τῆς Καταναλωτικῆς Κοινωνίας. Εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς «ἀλλοτρίωσης». Τῆς ἀπώλειας τῆς προσωπικῆς ταυτότητας μέσα σὲ ἕνα σύστημα σχέσεων πού τείνει νὰ ἐξαφανίσει τὸ ΕΓΩ καὶ νὰ μεταβάλει τὸ ἄτομο σὲ βίδα ἑνός

στὸ περιθώριο ~~[illegible]~~ Μιχάλη – ~~[illegible]~~
ποὺ ~~[illegible]~~ μᾶς ἐπιβάλλει ἡ καπιταλιστικὴ
διάρθρωση τῆς κοινωνίας.
~~[illegible]~~ Για νὰ ἀντιμετωπιστεῖ κι αὐτὸ
τὸ τελευταῖο πρόβλημα – καθὼς καὶ τ' ἄλλα
πάντα προαναφερθέντα νομίζουμε ὅτι χρειάζεται
νὰ ~~[illegible]~~ δημιουργηθεῖ ἕνα μαζικὸ
Κίνημα Πολιτισμοῦ.

~~[illegible]~~

Ὅταν λέμε Κίνημα Πολιτισμοῦ ἐννοοῦμε ἐκείνη τὴ διαδικασία ποὺ θὰ ἐνεργοποιήσουν τὸ λαὸ μὲ βάση τὴν ~~[illegible]~~ στράτευση τοῦ προσωπικοῦ πνευματικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ μας κόσμου. Ἕνα νέο σύστημα σχέσεων καὶ δραστηριοτήτων ποὺ θὰ φέρουν σὲ δημιουργικὴ ἐπαφὴ τὸν ὁποιοδήποτε ἐπιστήμονα, πνευματικὸ δημιουργό, καλλιτέχνη, καινοτόμο παράγοντα μὲ τὶς πιὸ ζωντανὲς δυνάμεις τοῦ λαοῦ. Πρέπει νὰ σπάσουμε τὰ ~~[illegible]~~ ἀσφυκτικὰ πλαίσια ποὺ μᾶς ἐπιβάλλει τὸ μεγαλοκρατικὸ σύστημα παραγωγῆς. Καὶ ποὺ τεχνικὰ ὁλόκληρο τὸν πνευματικὸ κόσμο ἔχουν κάνει σὰν παραπονούμενους πραγματικότητα. Τοῦ ἐπιβάλλουν τρόπους ἐπικοινωνίας μὲ βάση τὸ ἐμπορικὸ κέρδος. Μετατρέπουν τὸ προϊὸν τῆς πνευματικῆς ἐργασίας σὲ ἐμπόρευμα. Γίνονται τεχνικά, οἱ καπιταλιστικὲς σχέσεις, ὁ καθοριστικὸς ὑπερισχύων γιὰ τὴν ~~[illegible]~~ ποσότητα καὶ τὴν ποιότητα τῆς ἐπικοινωνίας τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ λαό.

75

15

και [illegible] Μιχάλη [illegible]

και [illegible] μας [illegible]

[illegible] σε [illegible] -

[illegible] Για να αντιμετωπιστεί κι αυτό

το δεύτερο πρόβλημα [illegible] και το

[illegible] [illegible] [illegible] Χρειάζεται

και τα [illegible] στη [illegible]

Μιχάλη [illegible].

Όταν [illegible] Μιχάλη [illegible] [illegible] [illegible] τη [illegible]-
[illegible] και [illegible] το χωριό με βάση την [illegible]
[illegible] [illegible] και [illegible] μας [illegible]. Ένα
[illegible] [illegible] και [illegible] στη [illegible]
[illegible] του [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible],
[illegible] [illegible] με τη [illegible] [illegible] του χωριού. Πρέπει
να [illegible] του [illegible] [illegible] από της παιδικής
[illegible] [illegible] [illegible]. Και [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Του [illegible] [illegible] [illegible] με βάση το [illegible] [illegible].
[illegible] το [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]-
Γίνονται [illegible], οι [illegible] [illegible], ο [illegible]
[illegible] για τη [illegible] και τη [illegible]
[illegible] του [illegible] [illegible] με το χωριό.

76

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ λοιπόν, οἱ ἴδιες ἀξίες τοῦ καπιταλιστικοῦ σχήματος, ἀντιμετωπίζουν τὸ λαὸ σὰν ἀγοραστή-καταναλωτή. Ὁ λαὸς παράγει καὶ ἀγοράζει. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ κύκλωμα μεταβάλλεται σταθερὰ σὲ "ἀντικείμενο" χωρὶς προσωπικότητα. Στὴν κορύφωση αὐτῆς τῆς διαδικασίας συναντᾶμε τὸ "λαὸ-ἀγέλη". Δηλαδὴ αὐτὸν ποὺ ἀκολουθεῖ τυφλὰ τὰ συνθήματα, τὴ μόδα καὶ γενικὰ τὸ προτεινόμενο ἀπὸ τὸ σύστημα πολιτικό. Δὲ σκέπτεται πιά. Ἄλλοι σκέπτονται γι' αὐτόν. Μὲ σκοπὸ λοιπὸν νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ κύκλωμα παραγωγή-κατανάλωση θὰ συμβαδοῦν τὰ ἀποθέματα κεφαλαίου.

Ἡ ἀφθονία τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν καὶ οἱ μαζικοὶ τρόποι ἐπαφῆς (τύπος-τηλεόραση-ραδιόφωνο, ἐκδόσεις, δίσκοι κλπ) ἐνῶ λογικὰ θὰ ἔπρεπε νὰ βοηθοῦν ὥστε νὰ ὑπάρξει πνευματικὴ ἄνοδος μέσα στὶς μάζες, ἀντίθετα, ἐπειδὴ βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὸν ἄμεσο ἔλεγχο τοῦ Συστήματος, συντείνουν στὴν παραπέρα ἀποπνευματοποίηση καὶ ἀποβλάκωσή τους. Κι αὐτὸ γιατὶ ὁ βασικὸς νόμος παραγωγῆς καὶ διάθεσης πνευματικῶν ἀγαθῶν δὲν εἶναι ἡ ἀναγκαιότητα ἐπαφῆς καὶ διαλόγου τοῦ δημιουργοῦ μὲ τὸ λαό, ἀλλὰ ἡ μεταβολὴ τοῦ πνευματικοῦ προϊόντος σὲ ἐμπόρευμα καὶ ἑπομένως ἡ φόρτωσή του μὲ κεῖνα τὰ χαρακτηριστικὰ ποὺ εἶναι δυνατὸ νὰ προσελκύσουν τὸ μεγάλο καταναλωτικὸ κοινό.

Οἱ ἐπιπτώσεις μέσα στὴν πολιτικὴ ζωὴ ἑνὸς ἔθνους εἶναι ἄμεσες. Ὁ "λαός-ἄγαλμα" ἀποτελεῖ τὴν ἰδεώδη βάση γιὰ κάθε μορφῆς ἀντιδημοκρατικές, αὐταρχικές καὶ συχνὰ κρυπτο- εἴτε φανερο-φασιστικὲς λύσεις. Ὅπως, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος ὁ ἀποκομμένος ἀπὸ τὸ λαό, μεταβάλλεται σὲ πειθήνιο ὄργανο στὰ χέρια ~~τοῦ~~ τῶν ἑκάστοτε κρατούντων. Καὶ ὅταν συνεργάζεται τότε μεταβάλλεται σὲ προπαγανδιστὴ τοῦ καθεστῶτος. Ὅταν "διαφωνεῖ" τότε τὸν κυνηγοῦν καὶ ἐπιδίδεται ~~σὲ [illegible]~~ σὲ κεῖνα τὰ ἀφηρημένα "παιχνίδια" ποὺ δὲν ἐνοχλοῦν κανένα. Ἀνάμεσα σ' αὐτές τὶς δύο γενεσιουργὲς δυνάμεις, τὸ λαὸ καὶ τὴν πνευματικὴ ὁδηγία, ἐγκαθίσταται τὸ Σύστημα ποὺ ἀντλεῖ τὴ δύναμή του ἀπὸ τὴν ~~[illegible]~~ ἐξουδετέρωση αὐτῶν τῶν δύο παραγόντων ποὺ στὴν οὐσία ἀποτελοῦν τὴν πηγὴ γιὰ τὴν κοινωνικὴ πρόοδο. ~~καὶ~~

Μὲ βάση τὰ παραπάνω δεδομένα τὸ Κίνημα Πολιτισμοῦ ἔρχεται νὰ ἀντιμετωπίσει τὸ Σύστημα καὶ ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ ἐκτοπίσει ἀπὸ τὴ μέση τοῦ χάσματος στὴ σχέση του μὲ τὸ λαὸ καὶ τοῦ πνευματικοῦ δημιουργοῦ. Μὲ ἄλλα λόγια ἔρχεται νὰ προτείνει ἄλλη μεθοδολογία καὶ ποιότητα σχέσεων. Μὲ ποιὸ τρόπο; Αὐτὸ εἶναι ἕνα πρόβλημα-

πού αρχίζει νά χαθεί στή πράξη από την ίδια τής ενδιαφερόμενους. Μπορούμε τάχα νά κινητοποιήσουμε το σύνολο τού μυστικού δυναμικού τού φόβου καί τού πνευματικού κόσμου γύρω από αυτές τις νέες σχέσεις; Νά στήσουμε σέ μιά μαγική επαφή ενώπιος ενωπίω φόβο καί πνευματική αυθεντία; Μπορούμε τάχα νά ενεργοποιήσουμε τον αυθέντη-καταναλωτή γύρω από τά προβλήματά του; Νά τού δημιουργήσουμε μιά σχέση μέσ' από την οποία νά μπορεί νά συμμετέχει ~~[illegible]~~ στή συναίρεση, θεωρώντας, επίλυση τού σοβαρού προβλήματος πού θίγει μπροστά του ή ιστορική στιγμή;
Τότε δημιουργούμε ρήγμα βαθύ στό σύστημα. Φυσικά δέν τό ανατρέπουμε - όπως κρατήσαμε τή λογική του. Στο δικό του ~~[illegible]~~ σχήμα σχέσεων ~~[illegible]~~ πού σημαίνει "αλλοτρίωση" του ατόμου αντιπαραθέτουμε μιά καινούργια ποιότητα σχέσεων πού ξαναδίνει σέ καθένα προσωπικότητα, πού δημιουργεί πολίτη υπεύθυνο, ενεργό, δημιουργικό. Παράλληλα ανοίγουμε διεξόδους καί γιά την πνευματική δημιουργία. Μέσα στήν άμεση επαφή πού οργανώνει προσωπικότητα: όπως ό φόβος

το ανεύρετικό [?] προϊόν μπορεί να ξεφύγει από το κύκλωμα του "εκπορεύεσθαι". Έτσι παίρνει το παντοεχικό [?] του χαρακτήρος. Αμέσως, γίνεται αντικείμενο ουσιαστικής και αναγκαίας έκφρασης [?] με το λαό. Φυτεύεται μέσα στο λαό. Ανθεί πάνω στο λαό.

Μια νέα σχέση - μαγική, παντοπορεί [?], σκωτόβοτη [?] σημειώνεται. Μονάχα αυτή μπορεί να μας οδηγήσει σίγουρα στη λύση του κυρίου προβλήματος της ιστορικής στιγμής: Ποιος είναι ο χαρακτήρας της αντιθέσεων μέσα στη σημερινή ελληνική κοινωνία. Ποιοι είναι οι μορφές των κοινωνικών σχέσεων που αναδύονται [?] μέσα από το σύγχρονο (τεχνολογικό κυρίως) κοινωνικό και ιστορικό γίγνεσθαι; Ποιος είναι ο ελληνικός τύπος νοοτρόπου [?] μέσα στον οποίο ο καθένας μας θα μπορεί να αναγνωρίσει [?] τα προσωπικά στοιχεία [?] του; Με άλλα λόγια πώς θα μπορέσουμε να οδηγηθούμε στο δρόμο της τεχνολογικής επανάστασης χωρίς να χάσουμε ούτε την ελευθερία μας ούτε το "πρόσωπό" μας; Αλλά αντίθετα κάθε βήμα της να κατακτούμε ένα ανώτερο επίπεδο ζωής να μας εξασφαλίζει περισσότερη ελευθερία και να μας οδηγεί σε μεγαλύτερη ανθρώπινη δικαιοσύνη [?]

ὥστε νά γινόμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, δηλαδή τό σῶμα τοῦ λαοῦ, κυρίαρχοι καί ὑπεύθυνοι [illegible] γιά τή Μοίρα μας.

[illegible] Γιά νά ἀντιμετωπισθεῖ κι αὐτό τό τελευταῖο πρόβλημα καθώς καί τά αὐτά προαναφερόμενα νομίζουμε ὅτι χρειάζεται νά δημιουργηθεῖ ἕνα παλλαϊκό Κίνημα Πατριωτισμοῦ.

[illegible]

Ὅταν λέμε Κίνημα Πατριωτισμοῦ ἐννοοῦμε ἐκείνη τή διαδικασία πού θά ἐνεργοποιήσουν τό λαό μέ βάση τήν στράτευση τοῦ προοδευτικοῦ πνευματικοῦ καί ἐπιστημονικοῦ μας κόσμου. Ἕνα νέο σύστημα ἀξιῶν καί δραστηριοτήτων πού θά φέρουν σέ δημιουργική ἐπαφή τόν ὁποιοδήποτε ἐπιστήμονα, πνευματικό δημιουργό, καλλιτέχνη, κοινωνικό παράγοντα μέ τίς πιό γνήσιες δυνάμεις τοῦ λαοῦ. Πρέπει νά σπάσουμε τά ἀσφυκτικά πλαίσια πού μᾶς ἐπιβάλλει τό μεγαλοκρατικό σύστημα λογοκρισίας. Καί αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ πνευματικός κόσμος ἔξω ἀπό τόν παραδοσιακό [illegible]. Νά ἐπιβάλουν τρόπους ἐπικοινωνίας μέ βάση τό πνευματικό κέντρο. Μεταβάλλουν τό χωριό σέ πνευματικές ἑστίες, οἱ ἐπιστήμονες γίνονται [illegible], οἱ κοινωνικοί ἀγῶνες, ὁ καθοριστικός [illegible] γιά τό λαό [illegible] καί τό [illegible] σέ ἐπικοινωνίες τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου μέ τό λαό.

α-

'Η πολιτιστική 'Αναγέννηση τῆς 'Ελλάδας εἶναι βασικός ἐθνικός στόχος.

Ποιά εἶναι τά στοιχεῖα της:

α. Δημιουργία γνήσιου νεοελληνικοῦ καλλιτεχνικοῦ ἔργου καθώς καί ἀνάπτυξη γνήσιας νεοελληνικῆς σκέψης.

β. Δημιουργική συμμετοχή τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ στή διαδικασία τῆς πνευματικῆς καί καλλιτεχνικῆς δημιουργίας.

Γιά τό λόγο αὐτό πρέπει νά γίνουν βασικές ὑποδομές πού θά στηρίξουν αὐτή τή σύνθετη διαδικασία.

1. Σέ ἀνθρώπινο ὑλικό: Νά δημιουργηθοῦν μικτές 'Επιτροπές ἀπό πνευματικούς δημιουργούς, καλλιτέχνες, ἐκπροσώπους παραγωγικών τάξεων, ἐκπροσώπους νεολαίας καί κρατικούς ἤ δημοτικούς λειτουργούς. Ἄς τίς ὀνομάσουμε 'Επιτροπές Πολιτισμοῦ. Σκοπός τους: 'Η ἀνακάλυψη καί ἡ ἐνίσχυση νέων δημιουργῶν. 'Η παρότρυνση γιά δημιουργία. 'Η ἀξιοποίηση τοῦ δημιουργικοῦ ἔργου.

2. Σέ ὑλικά-τεχνικά μέσα: 'Οργάνωση βασικῶν "Πνευματικων Κέντρων" ἤ "Κέντρων Πολιτισμοῦ" πού θά βρίσκονται στή διάθεση τῶν 'Επιτροπῶν Πολιτισμοῦ. Τί εἶναι τό Πνευματικό Κέντρο;

§ Πνευματικό Κέντρο ~~σημαίνει:~~ εἶναι, πρῶτα-πρῶτα,

~~Πρῶτον~~ χῶρος. 'Ιδανική λύση: νά χτιστοῦν Κέντρα Πολιτισμοῦ κατά τό πρότυπο τῆς Γαλλίας. Αὐτά τά Κέντρα διαθέτουν χώρους γιά ἐκθέσεις, συναυλίες, θέατρο, διαλέξεις, 'Εντευκτήρια.

81

Πολιτιστική Αναγέννηση

ΟΧΙ

Δεύτερον: Έσοδα -Κρατική ή δημοτική επιχορήγηση- γιά τήν συντήρηση θιάσων, ορχήστρων καί γενικά οργάνωση εκδηλώσεων.

Τρίτον: Τέλεια δημοκρατική οργάνωση. Δηλαδή ίση συμμετοχή όλων ανεξαιρέτως τών πολιτικών πού ενδιαφέρονται καί συμβάλουν στήν οργάνωση τής ζωής τής Λέσχης Πολιτισμού. Δηλαδή ή επιλογή τών έργων, ό τρόπος αξιοποίησής τους, ό προγραμματισμός, ή επιλογή τών στελεχών, ή διαχείρηση κλπ., αποφασίζονται από τήν Γενική Συνέλευση τών ενεργητικών μελών τού Κέντρου Πολιτισμού. Ή διοίκηση ανατίθεται στήν Επιτροπή Πολιτισμού πού λογοδοτεί στήν Γενική Συνέλευση. Τό Κράτος ή ό Δήμος συμμετέχουν μέ ίση ψήφο στήν Επιτροπή Πολιτισμού.

Τέτοια "Κέντρα Πολιτισμού" μπορεί νά γίνουν στά μεγάλα αστικά κέντρα τής χώρας. Στίς συνοικίες καί στά χωριά μπορούμε νά δημιουργήσουμε Λέσχες Πολιτισμού πού βασικά θά τροφοδοτούνται από τά τοπικά Κέντρα Πολιτισμού.

Ή βασική μας τακτική θά είναι ή όσο γίνεται πιό πυκνή καί ουσιαστική επαφή τών πνευματικών δημιουργών μέ τίς ευρύτερες μάζες. Αυτή είναι κατά τή γνώμη μας ή καλλίτερη μέθοδος γιά νά κεντρίζεται, νά ερεθίζεται ή δημιουργική φλέβα πάνω σέ μιά ζωντανή καί ρεαλιστική βάση: στήν νεοελληνική πραγ-

ματικότητα. Δημιουργώντας ἕνα κοινό ὑπεύθυνο τοποθετοῦμε τά σωστά πλαίσια μέσα στά ὁποία ὁ πνευματικός δημιουργός εἶναι ὑποχρεωμένος νά κινηθεῖ κι'αὐτός ὑπεύθυνα, δηλαδή πηγαία - ἀληθινά καί ἀναγκαῖα. Γιατί αἰσθάνεται ἐπάνω του κάθε στιγμή τόν ἔλεγχο ὄχι πιά ἀπό μιά κλίκα ἐστέτ καί κριτικῶν ἐκτός τόπου καί χρόνου, ἀλλά ἀπό μιά συγκεκριμμένη πραγματικότητα, δηλαδή τοῦ νεοέλληνα, πού ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι αὐτός πού δημιουργεῖ τήν καθημερινή νεοελληνική πραγματικότητα, εἶναι ἐπίσης φορτισμένος μέ τήν νεοελληνική ἱστορική μνήμη καί παράδοση.

Γιά νά δημιουργήσουμε ὑπεύθυνο κοινό, ἀρκεῖ, νομίζω, νά ἀντιμετωπίσουμε τό λαό μας ὑπεύθυνα. Νά τοῦ ἀποδώσουμε μέ ἐμπιστοσύνη τήν πρώτη εὐθύνη. Νά τόν κάνουμε οὐσιαστικό κρίτη γιά τό ὡραῖο καί γιά τό ἀληθινό. Μέ βάση τό νόμο τῆς ἐλεύθερης διακίνησης ὅλων τῶν ἰδεῶν καί ὅλων των αἰσθητικῶν ρευμάτων, μά καί τῆς ἐλεύθερης ἀποδοχῆς τους ἀπό τό κοινό, συγκροτοῦμε σέ ὑγιῆ βάση τή διαδικασία τῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης. Νά δίνουμε στούς πνευματικούς δημιουργούς ἴσες δυνατότητες καί σέ συνέχεια νά ἐμπιστευόμαστε στήν κρίση τοῦ κοινοῦ, ἀφοῦ φυσικά ἐξασφαλίσουμε ὅλες τίς τεχνικές προϋποθέσεις ὥστε ἡ κρίση αὐτή νά σχηματίζεται σοβαρά καί ὑπεύθυνα ὕστερα ἀπό σοβαρή καί ὑπεύθυνη ἐπαφή τοῦ Ἔργου μέ τό Λαό.

"Αλλη μορφή - ὑποδομή - γιά τήν στήριξη τῆς πολιτισ-

τικῆς ἀνάπτυξης εἶναι ἡ ὀργάνωση τῆς ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ἤ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΓΙΟΡΤΗΣ. Πρέπει νά διαγράφουμε τή λέξη φεστιβάλ, πού ἔγινε τουριστικός. Τέτοιες Γιορτές πρέπει νά ὀργανωθοῦν μέ προσοχή ὥστε νά πάρουν οὐσιαστικά καλλιτεχνικό καί πνευματικό χαρακτῆρα. Μπορεῖ νά ὀργανωθοῦν μέ βάση τό Κράτος ἤ τό Δῆμο ἤ ἀκόμα καί ἰδιωτική πρωτοβουλία, λογοτεχνικά, ~~λ.χ.~~ σωματεῖα, συλλόγοι.

-.-.-.-.-.-.-.-

Η πολιτιστική Αναγέννηση της Ελλάδας βασικός εθνικός στόχος.

Ποιά είναι τα στοιχεία της:

1) Δημιουργία γνήσιου νεοελληνικού καλλιτεχνικού έργου καθώς και ανακάλυψη γνήσιας νεοελληνικής τέχνης

2) Δημιουργική συμμετοχή του ελληνικού λαού στη Παιδεία στη πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία.

Γιά το σκοπό αυτό πρέπει νά γίνουν βασικές υποδομές (προϋποθέσεις) πού θα στηρίξουν αυτή τη σύνθετη Παιδεία.

A) Σε ανθρώπινο επίπεδο: Νά δημιουργηθούν μικτές Επιτροπές από πνευματικούς δημιουργούς - καλλιτέχνες - εκπροσώπους παραγωγικών τάξεων - εκπροσώπους Νομαρχίας και Κρατικής ή δημοτικής εξουσίας. Αι τις ονομάζουμε Επιτροπές Πολιτισμού. Σκοπός τους: Η ανακάλυψη παρώτρυνση και η ενίσχυση νέων δημιουργών. Η ~~έδω~~ παρότρυνση για δημιουργία. Η αξιοποίηση του δημιουργικού έργου.

B) Σε υλικο-τεχνικό επίπεδο. Οργάνωση βασικών Πνευματικών Κέντρων, ή Κέντρων Πολιτισμού, που θα βρίσκονται στη διάθεση της Επιτροπής Πολιτισμού. Τί είναι το Πνευματικό Κέντρο: Πνευματικό Κέντρο σημαίνει:

2

Πρώτον Χώρος. Ιδιωτική Λύση: να κτιστούν
Κέντρα Πολιτισμού (κατά τα πρότυπα της Γαλλίας).
Αυτά τα Κέντρα διαθέτουν χώρους για εκθέσεις -
Συναυλίες - Θέατρο - Διαλέξεις - Επισκέψεις.
Δεύτερον Έσοδα (Κρατική ή δημοτική Επιχορήγηση)
για την συντήρηση διδασκόντων - οργανωτών και γενικώς
οργανώσεως εκδηλώσεων.
Τρίτον Τρόπος Δημοκρατικής οργάνωσης. Δηλαδή ίση
συμμετοχή όλων των μελών της Πολιτιστικής πού
ενδιαφέρονται και συμβάλλουν στην οργάνωση της
ζωής της Λέσχης Πολιτισμού -, Δηλαδή ή
εκλογή του έργου - ο τρόπος αξιοποιήσεως του -
ο προγραμματισμός - η επιλογή του οργανωτή
η λογοκρισία κλπ αποφασίζονται από τον
ίδιο Σύλλογο των ενεργητικών μελών του
Κέντρου Πολιτισμού. Η Πολιτεία αναγνωρίζει
την Επιτροπή Πολιτισμού που ψηφίζεται
στη Γενική Συνέλευση. Το Κράτος ή ο Δήμος
συνεργάζονται με ίσους όρους με την Επιτροπή Πολιτισμού.

*

Τέτοια Κέντρα Πολιτισμού μπορούν να γίνουν
στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας.
Στις κωμοπόλεις και στα χωριά μπορούν
να δημιουργηθούν Λέσχες Πολιτισμού πού
βασικά θα τροφοδοτούνται από τα

τοπικά Κέντρα Λογιστικού.

*

Η βασική της τακτική θα είναι η όσο γίνεται πιο συνεχής και ουσιαστική επαφή των ανεξάρτητων δημιουργών με τη σύγχρονη ζωή. Αυτό είναι κατά τη γνώμη της η καλύτερη μέθοδος για να κεντρίζεται — να ~~ερεθίζεται~~ ερεθίζεται η δημιουργική έξαψη πάνω σε μια γνήσια και ρεαλιστική βάση: στη νεοελληνική πραγματικότητα — Δημιουργώντας ένα κοινό υπεύθυνο τοποθετημένο τα σωστά ζητήματα μέσα στα οποία ο ανεξάρτητος δημιουργός είναι υποχρεωμένος να κινηθεί κι αυτός υπεύθυνα. Δηλαδή πηγαία — αληθινά και αναγκαία — Γιατί αισθάνεται επάνω του κάθε στιγμή το έλεγχο όχι πια ενός μιας κλίκας ελίτ και κριτικών ~~[illegible]~~ έξω τόπου και χρόνου — αλλά ενός μιας ολοκληρωμένης πραγματικότητας — μέσα στη νεοελληνική που εκτός του — ότι είναι αυτή που δημιουργεί τη καθημερινή νεοελληνική πραγματικότητα — είναι επίσης φορτισμένη με τη νεοελληνική ιστορική μνήμη και παράδοση.

Για νά δημιουργήσουμε υπεύθυνο κοινό άρκεῖ, νομίζω, νά άντιμετωπίσουμε το λαό μας υπεύθυνα. Νά τό [illegible] μέ ἐπιμονή [illegible] εὐθύνη. Νά τοῦ κάνουμε οὐσιαστική κριτική γιά τό ωραίο καί γιά τό άσχημο. Νά δώσουμε τό νόημα τῆς ἐλεύθερης [διακίνησης] ὅλων τῶν ἰδεῶν καί ὅλων τῶν αἰσθητικῶν ρευμάτων μαζί καί τῆς ἐλεύθερης ἐπιλογῆς τους (ή) μέ ἐπιλογή της ἀπό τό κοινό συγκροτημένη σέ υγιή βάση τῆς διαλεκτικῆς τῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης. Νά δίνουμε στούς συνεχώς καινούργιους δημιουργούς ίσες δυνατότητες καί σέ συνέχεια νά ἐμπιστευόμαστε τήν κρίση τοῦ κοινοῦ ἀφοῦ φυσικά ἐξασφαλίσουμε όλες τις τεχνικές προϋποθέσεις ώστε ή κρίση αυτή νά σχηματίζεται ελεύθερα καί υπεύθυνα ύστερα ἀπό ἐλεύθερη καί υπεύθυνη ἐπαφή τοῦ Ἔργου μέ τό λαό.

*

Ἄλλη μορφή – ὑπολογίζω – γιά τή [στήριξη] τῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης εἶναι ή ὀργάνωση τῆς ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ή ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΓΙΟΡΤΗΣ (πρέπει νά διαγράψουμε

οἱ μέχρι Φεστιβάλ ποὺ ἔχουν τουριστικό…). Τέτοιες γιορτὲς πρέπει νὰ ὀργανωθοῦν μὲ προσοχὴ ὥστε νὰ πάρουν οὐσιαστικό καλλιτεχνικό καὶ πνευματικό χαρακτήρα. Μπορεῖ νὰ ὀργανωθοῦν μὲ βάση τὸ Κράτος ἢ τὸ Δήμο ἢ ἀκόμα καὶ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία. (π.χ. Εταιρεία - Σύλλογοι)

1. Ἡ Δημοκρατία δέν εἶναι ἁπλός τύπος, ὅπου ὁ κάθε πολίτης μπορεῖ νά ἀσκεῖ κατά περιόδους τά ἐκλογικά του δικαιώματα. Ἡ Δημοκρατία εἶναι τ ρ ό π ο ς ζ ω ῆ ς, ὅπου ὁ κάθε πολίτης μετέχει ἐνεργητικά σ'ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς κι' εἶναι ὑπεύθυνος γιά τό παρόν καί τό μέλλον του. Γιά νά μήν εἶναι ἐνεργούμενο καί παθητικός δέκτης, χρειάζεται ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ. Καί συμμετοχή σημαίνει ὄχι μόνον δράση, ἀλλά ΕΥΘΥΝΗ καί ΓΝΩΣΗ. Γιατί χωρίς γνώση ἡ συμμετοχή εἶναι τυφλή καί ἡ δράση χωρίς προσανατολισμό.

2. Στή διαμόρφωση αὐτῆς τῆς εὐθύνης μέ γνώση, ὅλοι μας ἔχουμε χρέος. 'Ιδιαίτερα οἱ ἄνθρωποι τῆς τέχνης καί τῶν γραμμάτων καθώς κι'ἡ σπουδάζουσα νεολαία. Κι'εἶναι τό χρέος τοῦτο διπλό. 'Αφ'ἑνός γιατί αὐτοί καταλαβαίνουν τό πρόβλημα πιό πολύ, γιατί αὐτοί περισσότερο ἀπ'ὁποιονδήποτε ἄλλον ἔχουν τή δυνατότητα νά γίνουν φορεῖς μιᾶς ἐκστρατείας μεγάλης διαφωτισμοῦ. Κι'ἀφ'ἑτέρου γιατί οἱ δημιουργοί ποτέ δέν φτιάχνουν μονάχα γιά τόν ἑαυτό τους. Δημιουργοῦν πάντα γιά κάποιον ἄλλον. Ὁ λογοτέχνης, ὁσοδήποτε πρωτοποριακός κι'ἄν εἶναι, πάντα συγγράφει γιά κάποιον ἤ κάποιους πού θά τόν διαβάσουν. Ὁ ζωγράφος φτειάχνει τά ἔργα του γιά νά τά δοῦν, ὁ μουσικός γιά νά τ'ἀκούσουν. Ὅσο πιό πολλοί χαίρωνται τά ἔργα αὐτά κι'ἐπικοινωνοῦν μέ τό μήνυμα τοῦ δημιουργοῦ, τόσο περισσότερο δικαιώνεται ὁ καλλιτέχνης καί ἡ δημιουργία καθεαυτή. Τόσο περισσότερο ἱκανοποιεῖται καί παροτρύνεται νά δώσει ἔργο περισσότερο καί καλύτερο.

3. Ἡ ἐπικοινωνία μέ ὅτι λαμπρό ἔχει δημιουργήσει ἡ ἀνθρωπότητα ὡς τώρα πλουτίζει ἀφάνταστα τή ζωή μας καί τήν ἐξωραΐζει. 'Αφ'ὅτου ὁ ἄνθρωπος ξέκοψε ἀπ'τό ζῶο κι'ἔφτειαξε σάν δημιουργός ἕναν καινούργιο τρόπο ζωῆς, τόν ἀνθρώπινο, τόσο οἱ νεοδιαμορφωμένες ἀνάγκες του, οἱ ἀ ν θ ρ ώ π ι ν ε ς, γίνονται ὁλοένα καί πιό φυσικές. Κι'αὐτό ἀκριβῶς εἶναι Πολιτισμός. Νά φτάσει ὁ ἄνθρωπος ν'ἀποζητᾶ τήν ἐπιστήμη καί τήν Τέχνη σάν τό ψωμί καί τό νερό. Νά γίνουν τό ὡραῖο, ἡ γνώση καί ἡ ἀλήθεια, ἀνάγκη καθημερινή. Μιά ἐσωτερική λειτουργία κι'ἀνάγκη ὅπως ἡ πεῖνα, ἡ δίψα κι'ὁ ἔρωτας.

4. Ἡ γνώση κι'ἡ αἰσθητική παιδεία δέν ἀρχίζουν ἀπό τό μηδέν. Στό χῶρο αὐτό δέν ὑπάρχει παρθενογένεσις. 'Αρχίζουν ἀπό ἕνα ἀπώτατο παρελθόν κι'ὅλη αὐτή ἡ μακρά, ἐπίπονη καί μεγαλειώδης ὁδοιπορία εἶναι ἡ Ἱστορία. Κάθε λαός ἔχει τό παρελθόν του, τίς παραδόσεις πού τόν ἔθρεψαν καί τόν γαλούχησαν καί τόν συντήρησαν σάν ψηφίδα ξεχωριστή μέ τό δικό της χρῶμα μέσα στό ἀπέραντο μωσαϊκό τῶν ἐθνῶν. Κάθε λαός ἔχει τή δική του φωνή πού ἑνώνει μέ τή φωνή τῶν ἄλλων μές στό κοινό καί πολύβουο τραγούδι τῆς ἀνθρωπότητας.

5. 'Ο δικός μας όμως λαός, έχει μιά θέση προνομιακή. Γιατί πίσω του σέρνει, όχι μονάχα μιάν ιστορία χιλιάδων ετών, άλλά μιά πολιτιστική παράδοση προνομιακή πού σφράγισε κυριολεκτικά ολόκληρη τήν ιστορία τής άνθρωπότητας. Ένας τέτοιος λαός, πού έκτός άπό τίς ιστορικές μνήμες πού τόν συνοδεύουνε πάντοτε ζωντανές, έξακολουθεί νάναι πάντα δημιουργός και νά μεγαλουργεί στό χώρο τής τέχνης καί τής έπιστήμης, παρ'όλο τό όλιγάριθμό του, δείχνει πώς ξέρει, πώς θέλει καί πρέπει νά συνεχίσει τή δημιουργική προσφορά του. Καί ή προσφορά του αύτή γιά νά άποδώσει, πρέπει νά ξεκινήσει μ'ένα αίσθημα σιγουριάς, αύτοπεποίθησης, περηφάνειας, σχετικά μέ τίς δυνατότητές του. Καί τό βάθρο αύτό τής έκκίνησης είναι ή α ύ τ ο γ ν ω σ ί α. Δέν άπορρίπτει ύπεροπτικά τό παρελθόν του, ούτε καί τό ξεχνά. 'Αντίθετα. Τό μελετά κριτικά, τό άξιοποιεί γόνιμα καί άναδημιουργεί δημιουργικά. Δέν τό άντιγράφει μέ τό καρμπόν, ούτε καί προσπαθεί νά τό άναβιώσει αύτούσιο. 'Ετούτα είναι μηχανιστικά καμώματα καί χιμαιρικά. Τ'άφομοιώνει δημιουργικά καί δίνει καινούργιο έργο.

6. Οί διαπιστώσεις αύτές ίσχύουν καί γιά τό δημιουργό καί γιά τό λαό. 'Η 'Αναγέννηση, όπως καί κάθε άναγέννηση, δέ στηρίζεται σέ μιά μονόπλευρη δράση τών δημιουργών. 'Αλλά σέ μιά άμφοτερόπλευρη κινητοποίηση δημιουργών καί κοινού. Κι'είναι σήμερα τό πρόβλημά μας αύτό. Νά δημιουργήσουμε ύπεύθυνο κοινό - νά γίνουν ύπεύθυνοι οί δημιουργοί. Νά διαλεχθούν. Καί ν'άρχίσουν άπό κοινού μιά προσπάθεια γιά μιά πολιτιστική άναγέννηση τής πατρίδας μας πού τόσο άνάγκη τήν έχει, ύστερα άπό μιά έφτάχρονη σκοταδιστική τυραννία, καί σέ μιάν έποχή πού ό άνθρωπος έτοιμάζει τή διαστημική μετανάστευσή του.

7. Γιά νά δημιουργήσουμε ύπεύθυνο κοινό, πρέπει ν'άντιμετωπίσουμε τό λαό μας ύπεύθυνα. Νά τού άποδώσουμε τήν έμπιστοσύνη, τήν πρώτη εύθύνη. Νά τόν κάνουμε ούσιαστικό κριτή γιά τό ώραίο καί τό άληθινό, Νά δώσουμε στούς πνευματικούς δημιουργούς ί σες δυνατότητες καί σέ συνέχεια νά έμπιστευτούμε στήν κρίση τού κοινού, άφού έξασφαλίσουμε όλες τίς τεχνικές προϋποθέσεις, ώστε ή κρίση αύτή νά σχηματίζεται σοβαρά καί ύπεύθυνα ύστερα άπό σοβαρή καί ύπεύθυνη έπαφή τού έργου μέ τό λαό. 'Η πολιτιστική άναγέννηση τής 'Ελλάδας πρέπει νά είναι βασικός έθνικός στόχος. Καί τά στοιχεία της είναι: 1) Δημιουργία γνήσιου καλλιτεχνικού έργου, καθώς καί άνάπτυξη γνήσιας νεοελληνικής σκέψης. 2) Δημιουργική συμμετοχή τού έλληνικού λαού στή διαδικασία τής πνευματικής καί καλλιτεχνικής δημιουργίας καί ζωής. 3) Γνωριμία μέ τήν πολιτιστική δημιουργία άλλων λαών καί μέ ότι έχει δημιουργήσει ή άνθρωπότητα στό χώρο αύτό.

8. Πώς θά γίνει αύτό. Μέ τήν πλατειά κινητοποίηση τών πνευματικών άνθρώπων καί τών σωματείων τους. Μέ τήν όλόπλευρη κινητοποίηση τών λαϊκών μαζικών όργανώσεων καί κυρίως

μέ τόν ἐνθουσιασμό καί τήν πρωτοπόρα δουλειά τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας καί τῶν φοιτητῶν. Τέλος μέ τή δημιουργία ἑνός μεγάλου, πανελλαδικοῦ κινήματος γιά τήν Εἰρήνη καί τόν Πολιτισμό, πού θά προγραμματίσει καλλιτεχνικές, πνευματικές καί ψυχαγωγικές ἐκδηλώσεις σέ πανελλήνια κλίμακα, δραστηριοποιώντας τό σύνολο τῆς νεολαίας καί τοῦ λαοῦ, κινητοποιώντας τό σύνολο τοῦ πνευματικοῦ καί καλλιτεχνικοῦ μας δυναμικοῦ. Πρέπει νά δημιουργηθοῦν μικτές ἐπιτροπές ἀπό πνευματικούς δημιουργούς, ἀπό ἐκπροσώπους τῶν παραγωγικῶν τάξεων, τῆς νεολαίας, καί ἀπό κρατικούς ἤ δημοτικούς λειτουργούς. Οἱ ἐπιτροπές αὐτές θά εἶναι οἱ "Ἐπιτροπές Πολιτισμοῦ". Κάί θἄχουν σκοπό τήν ἀνακάλυψη καί τήν ἐνίσχυση νέων δημιουργῶν, τήν παρότρυνση γιά δημιουργία, τήν ἀξιοποίηση τοῦ δημιουργικοῦ ἔργου. Θἄχουν σκοπό νά δημιουργηθεῖ ἕνα εὐρύτατο κίνημα ἀναγέννησης οὐσιαστικῆς τῆς παιδείας μας μέ μιά μεταρρύθμιση πού θ'ἀνοίξει τ'ἀραχνιασμένα παράθυρα τῶν σχολ¨ειῶν καί τῶν πανεπιστημίων γιά νά φυσήξει φρέσκος καί ζωογόνος ἀέρας. Τό μάθημα τῶν νεοελληνικῶν νά γίνει ζωντανό καί σύγχρονο, γνωρίζοντας στούς μαθητές τή σύγχρονη νεοελληνική καί παγκόσμια λογοτεχνία, ὀργανώνοντας ἐπισκέψεις, μαθήματα και διαλέξεις γνωριμίας μέ τούς δημιουργούς.'Εδῶ ἐπισημαίνουμε τήν ἄμεση ἀναγκαιότητα μιᾶς μοντέρνας ἐκπαιδευτικῆς τηλεόρασης πού θά λειτουργεῖ σέ κλειστό κύκλωμα μέ ὅλα τά σχολειά τῆς 'Ελλάδας. Παράλληλα τό σχολειό θά πρέπει νά γίνει ὁ πρῶτος τόπος γνωριμιᾶς τοῦ νέου μέ τή ζωγραφική καί τή γλυπτική καί μέσα ἀπό τά βιβλία, καί μέ ἐπισκέψεις στά μουσεῖα ἤ τίς ἐκθέσεις, καί μέ ἐπισκέψεις τῶν καλλιτεχνῶν καί ἐκθέσεις μέσα στά σχολεῖα. Κι'ἡ μουσική καλλιέργεια πρέπει ν'ἀρχίσει σοβαρά, ὑπεύθυνα καί συστηματικά καί πάλι ἀπ'τό Δημοτικό καί τό Γυμνάσιο.

9. Πέρ'ἀπ'αὐτά, γιά ν'ἀνθίσει τό κίνημα αὐτο τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἀπαραίτητο, ἐκτός ἀπ'τήν ἀξιοποίηση τοῦ ἀνθρώπινου ὑλικοῦ καί τῶν ὑλικῶν μέσων πού ὑπάρχουν, (τηλεόραση, ραδιόφωνο, ἔντυπα κ.λ.π.) νά δημιουργηθοῦν "Π ν ε υ μ α τ ι κ ά Κ έ ν τ ρ α" "η "Κ έ ν τ ρ α Π ο λ ι τ ι σ μ ο ῦ" πού θά βρίσκονται στή διάθεση τῶν ἐπιτροπῶν πολιτισμοῦ. Καί Πνευματικό Κέντρο σημαίνει: κατάλληλος χῶρος, ἔσοδα καί τέλεια δημοκρατική ὀργάνωση. 'Ιδανική λύση γιά τό θέμα τοῦ χώρου εἶναι νά χτιστοῦν Κέντρα Πολιτισμοῦ, κατά τό πρότυπο τῆς Γαλλίας. Αὐτά τά Κέντρα διαθέτουν χώρους γιά ἐκθέσεις, συναυλίες, θέατρο, διαλέξεις ἐντευκτήρια. Τά "εσοδα θά πρέπει νά προέρχονται ἀπό κρατικές ἤ δημοτικές ἐπιχορηγήσεις χωρίς ὅμως νά καταργεῖται ἡ αὐτοτέλειά τους καί νά ὑπάγονται στόν κρατικό ἤ τόν ἑκάστοτε δημοτικό ἔλεγχο.

10. Κεφαλαιῶδες πρόβλημα ἡ πλήρως δημοκρατική ὀργάνωσή τους, ἡ αὐτοτέλεια καί ἡ διαφύλαξη τοῦ ὑπερκομματικοῦ χαρακτήρα τους. Γιά τήν τέλεια δημοκρατική ὀργάνωση, θά πρέπει νά ἐπιδιωχθεῖ ἡ ἴση συμμετοχή ὅλων ἀνεξαίρετα τῶν πολιτῶν πού ἐνδιαφέρονται νά συμβάλουν στήν ὀργάνωση τῆς Λέσχης Πολιτισμοῦ. 'Η ἐκλογή τῶν ἔργων, ὁ τρόπος ἀξιοποίη-

σής τους, ὁ προγραμματισμός, ἡ ἐπιλογή τῶν στελεχῶν, ἡ διαχείριση κλπ. θά ἀποφασίζονται ἀπό τή Γενική Συνέλευση τῶν ἐνεργητικῶν μελῶν τοῦ Κέντρου Πολιτισμοῦ, ἐξασφαλίζοντας ἀπαραιτήτως πάντοτε τήν ἀναλογική συμμετοχή στήν περίπτωση τάσεων καί τόν ὑπερκομματικό χαρακτήρα τῶν ἐκδηλώσεων. Ὁ καθένας μπορεῖ νά ἔχει μιά κομματική ἔνταξη. Οἱ ἐκδηλώσεις ὅμως δέν θά εἶναικομματικές, οὔτε χῶρος προβολῆς ἑνός κόμματος καί τῶν ἐμβλημάτων του. Ἡ διοίκηση θά ἀνατεθεῖ στήν Ἐπιτροπή Πολιτισμοῦ, καί τό Κράτος ἤ ὁ Δῆμος, ἐφ' ὅσον συμμετέχουν, θά παίρνουν μέρος στήν ἐπιτροπή μέ ἴση ψῆφο. Ἡ Ἐπιτροπή Πολιτισμοῦ θά λογοδοτεῖ στή Γενική Συνέλευση.

II. Τέτοια "Κέντρα Πολιτισμοῦ" μπορεῖ νά γίνουν στά μεγάλα ἀστικά κέντρα τῆς χώρας. Στίς συνοικίες καί τά χωριά μποροῦμε νά δημιουργήσουμε Λέσχες Πολιτισμοῦ πού βασικά θά τροφοδοτοῦνται ἀπ'τά τοπικά Κέντρα Πολιτισμοῦ. Βασική τακτική τοῦ Κινήματος Πολιτισμοῦ θά εἶναι ἡ ὅσο γίνεται πιό πυκνή καί οὐσιαστική ἐπαφή τῶν πνευματικῶν δημιουργῶν μέ τίς εὐρύτερες μᾶζες. Τοῦτος εἶναι ὁ καλυτερος τρόπος γιά νά κεντρίζεται, νά'ἐρεθίζεται ἡ δημιουργική φλέβα πάνω σέ μιά ζωντανή ρεαλιστική βάση: στή νεοελληνική πραγματικότητα.

I2. Δημιουργώντας ἕνα κοινό ὑ π ε ύ θ υ ν ο, τοποθετοῦμε τά σωστά πλαίσια μέσα στά ὁποῖα ὁ πνευματικός δημιουργός εἶναι ὑποχρεωμένος νά κινηθεῖ κι αὐτός ὑ π ε ύ θ υ ν α, δηλαδή πηγαῖα, ἀληθινά καί ἀναγκαῖα. Γιατί αἰσθάνεται ἐπάνω του κάθε στιγμή τόν ἔ λ ε γ χ ο, ὄχι πιά ἀπό μιά κλίκα "ἐστέτ" καί κριτικῶν ἐκτός τόπου καί χρόνου, ἀλλά ἀπό μιά συγκεκριμένη πραγματικότητα, δηλαδή τοῦ νεοέλληνα πού τοῦ ὅτι εἶναι αὐτός πού δημιουργεῖ τήν καθημερινή νεοελληνική πραγματικότητα, εἶναι ἐπίσης φορτισμένος μέ τή νεοελληνική ἱστορική μνήμη καί παράδοση. Γιατί αἰσθάνεται ἀκόμα τόν ἔ λ ε γ χ ο τοῦ κοινοῦ πού ἀπαιτεῖ ἀπ'αὐτόν νά συνδεθεῖ μαζί του καινά ἐπικοινωνήσει. Αἰσθάνεται τέλος τόν ἔ λ ε γ χ ο τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του, γιατί δημιουργία σέ τελευταία ἀνάλυση σημαίνει ἐπικοινωνία. Καί στήν ἀνθρώπινη κοινωνία ὅπως λέει κι ἕνας Ἄγγλος ποιητής τοῦ ΙΗ αἰώνα, "κανένας ἄνθρωπος δέν εἶν' νησί, γι'αὐτό ποτέ σου μή ρωτᾶς γιά ποιόν χτυπάει ἡ καμπάνα. Χτυπάει γιά σέ."

39 ιι' 29.   92

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ ΤΩΝ ΗΧΩΝ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ.

Σήμερα σᾶς προτείνουμε ἕναν περίπατο μέσα στό δάσος τῆς μουσικῆς τοῦ Μίκη Θεοδωράκη.

Κάθε Κυριακή τήν ἴδια ὥρα στό ἴδιο πρόγραμμα θά συνεχίζουμε μαζί αὐτόν τόν περίπατο.

Ἄλλοτε ἡ ἔντεχνη λαϊκή μουσική τοῦ Θεοδωράκη ἦταν μιά τοῦφα δέντρα. Τά λέγανε ΕΠΙΤΑΦΙΟ - ΕΠΙΦΑΝΙΑ - ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ - ΠΟΛΙΤΕΙΑ - Μυρτιά, Βράχο-βράχο- Δραπετσώνα - Καϋμός. Ὅμως σιγά-σιγά ξεφύτρωναν ὅλο καί πιό πολλά δέντρα καί θάμνοι. Ἔτσι σήμερα ἔγινε ἕνα σωστό δάσος, πού πολλοί, πάρα πολλοί, δέν ξέρουν τά μυστικά του μονοπάτια.

- -

6-7'00	- ΚΑΤΩ ΑΠ'ΤΙΣ ΛΕΥΚΕΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ - ΤΟΥ ΒΡΑΧΟΥ ΛΙΓΟΣΤΟ ΝΕΡΟ	Μαρία Φαραντούρη

-Ἀπό τά Λιανοτράγουδα, μέ τή Μαρία Φαραντούρη, σέ ποίηση τοῦ Γιάννη Ρίτσου-.

- -

Λιγες μέρες πρίν ἀπό τά γεγονότα στό Πολυτεχνεῖο, ὁ Θεοδωράκης περιόδευε μέ τήν ὀρχήστρα καί τούς τραγουδιστές του στόν μακρυνό

Καναδά. Ἐκεῖ, στήν ἀνατολική ἀκτή, μέ εἴκοσι βαθμούς ὑπό τό μηδέν, μέσα στό πούλμαν πού τούς πήγαινε ἀπό πόλη σέ πόλη, ἡ καρδιά του ἔχιανε τούς

τούς μυστικούς παλμούς πού τοῦ ἔστελνε ἡ πολυαγαπημένη του Ἑλλάδα.

Ὁ Λαός καί προπαντός ἡ νεολαία ἔβραζε. Ὁ Θεοδωράκης σκέφτηκε τή

γενιά του.Τότε πού οί νέοι πήγαιναν στό θάνατο τραγουδώντας.

- -

4'00. -ΔΕΚΑ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΑ.

'Η φωνή τοῦ Καζαντζίδη πού τραγούδησε ὁλόκληρο τόν κύκλο ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

'Από τόν ἴδιο κύκλο τό τραγούδι ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ σέ στίχους τοῦ Μιχάλη Κακογιάννη:

5'00 - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ.

- -

"Μάννα σέ ξεκληρήσανε ἄπονες ἐξουσίες...".

"Ολη ἡ 'Ελλάδα τοῦ μόχθου καί τῆς ἀδικίας."Ετσι ὅλα τά τραγούδια γιά τό ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ πού ἔκλεισε ὁ Θεοδωράκης στόν κύκλο του μέ τίτλο ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ,τἄγραψε δέκα μέρες πρίν ξεσπάσουν τά γεγονότα στό Πολυτεχνεῖο.

Τότε βρισκόνταν στό Βανκοῦβερ,στήν ἀκτή τοῦ Εἰρηνικοῦ,χιλιάδες χιλιόμετρα μακρυά.Κι'ἕνας φίλος του στήν 'Αθήνα ἔβαλε τό ἀκουστικό τοῦ τηλεφωνου μπροστά στόν σταθμό τοῦ Πολυτεχνείου.

- -

2'00 ΕΔΩ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ - 'Αποσπάσματα μέ συνθήματα καί μουσική τοῦ Θ.

- -

"Ετσι ὁ Θεοδωράκης ἄκουσε τή μουσική του μαζί μέ τόν παλμό τῆς μαχόμενης νεολαίας πού τόσο ἀγάπησε καί τραγούδησε.

– Ο ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΕΛΑΝ.

- -

'Ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου ἑρμήνευσε τό πιό παληό τραγοῦδι τοῦ Θεοδωράκη.

'Η μουσική του γράφτηκε στά 1939.Οἱ στίχοι προστέθηκαν στά 1943 ἀπό τόν Πάνο Λαμψίδη,μέσα στήν καρδιά τῆς 'Αντίστασης κατά τῶν χιτλερικῶν.

- -

-ΧΤΥΠΑ – ΧΤΥΠΑ.

- -

"Ολα τά τραγοῦδια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης,μαζί μέ καινούργια,σέ ποίηση 'Αναγνωστάκη καί Νεγρεπόντη,τἄβαλε στόν κύκλο τραγουδιῶν μέ τίτλο ΤΗΣ ΕΞΟΡΙΑΣ,ποῦ ἑρμηνεύει ὁ Βασίλης Παπακωνσταντίνου.Αὐτό πού ἀκούσαμε γράφτηκε στά 1947 μέσα στό ἁρματαγηγό ποῦ μετέφερε τό συνθέτη μέ χιλιάδες ἄλλους στήν 'Ικαριά.

- -

– ΜΙΛΩ . Μαρία Φαραντούρη.

- -

Εἴκοσι χρόνια ἀργότερα,ὁ Θεοδωράκης βρίσκεται καί πάλι ἐξορία. Αὐτή τή φορά στήν μακρυνή Ζάτουνα,στό κέντρο τῆς 'Αρκαδίας.'Εκεῖ συνθέτει δέκα κύκλους τραγουδιῶν,τίς ΔΕΚΑ ΑΡΚΑΔΙΕΣ ,ποῦ εἶναι ἀκόμα σχεδόν ἄγνωστές στό πλατύ ἑλληνικό κοινό.Μελοποιεῖ γιά πρώτη φορά Μανώλη 'Αναγνωστάκη. Τό "Μιλῶ",ποῦ μόλις ἀκούσαμε ἑρμηνευμένο ἀπό τήν Μαρία Φαραν-

MM. les Sociétaires devront écrire :
Pour les œuvres de musique instrumentale : les huit premières mesures, sans accompagnement, des thèmes principaux.
Pour les œuvres vocales : également les huit premières mesures, avec paroles écrites sous la musique, couplet et refrain.
Pour les œuvres sans musique : au moins les huit premiers vers ou les huit premières lignes (article 39 du règlement général).

Ne rien inscrire dans cette case

S. A. C. E. M.

SOCIÉTÉ DES AUTEURS, COMPOSITEURS ET ÉDITEURS DE MUSIQUE

225, avenue Charles-de-Gaulle - 92521 NEUILLY-sur-SEINE Cedex

BULLETIN DE DÉCLARATION

(AUTEUR - COMPOSITEUR - ÉDITEUR)

Titre de l'œuvre (en majuscules) ....

du Film : ....

Auteurs : ....

Adaptateur : ....

Compositeurs : ....

Arrangeur : ....

Éditeur : ....

s/Éditeur : ....

Territoire cédé : ....

RÉPARTITION EN % DES DROITS DE REPRODUCTION MÉCANIQUE (1)
%
%
%
%
%
%
%
%
%
TOTAL = 100 %

Genre : ....

Mouvement métronomique et durée d'exécution : ....

Instrumentation : ....
(nombre de parties d'orchestre)

Nous confirmons en tant que de besoin les apports des droits de représentation publique et de reproduction mécanique, découlant de nos actes d'adhésion aux Sociétés d'auteurs.

Fait à .... le .... 19 ....

Signatures des ayants droit :

COMPOSITEUR :	AUTEUR :
ARRANGEUR ou ADAPTATEUR :	ÉDITEUR :

M.L.	No D'ORDRE	VERSION DR. G.		TAXATION
		P	M	

Indiquer les thèmes musicaux au verso

Pour les œuvres éditées, joindre au bulletin :
- le format ou le manuscrit signé de l'œuvre ;
- la cession Auteur-Compositeur-Éditeur.

(1) Les redevances au titre de l'exploitation radiotélévisuelle et de l'usage public des enregistrements seront réparties conformément à l'alinéa 3 de l'article IX des statuts.

(2) L'indication des thèmes musicaux est facultative dans le cas ou le format ou le manuscrit signé joint au présent bulletin est conservé par la S.A.C.E.M.

Ce bulletin doit être signé par tous les ayants droit ; il n'a qu'un caractère déclaratif et n'est attributif d'une part des redevances découlant de l'exploitation de l'œuvre qu'au profit des seuls ayants droit membres de la Société ou de la Société représentée par elle.

Mod. 775 - 12-77 LL.

<u>τούρη</u>,καί τό "Χάρη".

Μελοποιεῖ Σικελιανό : " ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΜΒΑΤΗΡΙΟ" καί ΚΑΛΒΟ.

- -

-ΟΣΟΙ ΤΟ ΧΑΛΚΕΙΟΝ ΧΕΡΙ...

Τραγουδᾶ καί πάλι ἡ Μαρία Φαραντούρη,στά τραγούδια τοῦ ἀγώνα.

- -

'Ο Θεοδωράκης δέν κάνει μουσική.Δέν τόν ἐνδιαφέρει νά κάνει μουσική.Χρησιμοποιεῖ τό ὅπλο τῆς μουσικῆς γιά νά στείλει τά μηνύματα τῶν ἐθνικῶν μας ποιητῶν στό σκλαβωμένο λαό.

- -

- ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΣ ΤΟΝ ΩΡΩΠΟ.

<u>Γραμμένο στά 1969 στό Στρατόπεδο τοῦ 'Ωρωποῦ.</u>

'Από τά τραγούδια τοῦ ἀγώνα.

- Ο ΘΡΗΝΟΣ.

<u>Οἱ στίχοι εἶναι τῆς Γεωργίας 'Αναστασσιάδη- Δεληγιάννη</u>.Δόθηκαν στόν Θεοδωράκη στά 1968.

- -

'Η χούντα πέφτει.Στό Στάδιο Καραϊσκάκη,στόν Παναθηναϊκό,στόν Πανιώνιο,στό Καυτατζόγλειο,στή Θεσσαλονίκη,σέ ὅλα τά στάδια τῆς χώρας - Κέρκυρα,Γιάννενα,'Αγρίνιο,Πρέβεζα,Πάτρα,Χανιά,'Ηράκλειο,Ρόδος,Λάρισα,Βόλος,- ἑκατοντάδες χιλιάδες πανηγυρίζουν μέ τή μουσική τοῦ Θεοδωράκη,πού εἶναι πιά <u>ἐλεύθερη</u>,τήν ἐπιστροφή τῆς Δημοκρατίας.

MM. les Sociétaires devront écrire :
Pour les œuvres de musique instrumentale : les huit premières mesures, sans accompagnement, des thèmes principaux.
Pour les œuvres vocales : également les huit premières mesures, avec paroles écrites sous la musique, couplet et refrain.
Pour les œuvres sans musique au moins les huit premiers vers ou les huit premières lignes (Article 39 du règlement général).

Ne rien inscrire dans cette case

S. A. C. E. M.

SOCIÉTÉ DES AUTEURS, COMPOSITEURS ET ÉDITEURS DE MUSIQUE
225, avenue Charles-de-Gaulle - 92521 NEUILLY-sur-SEINE Cedex

BULLETIN DE DÉCLARATION

(AUTEUR - COMPOSITEUR - ÉDITEUR)

Genre : ....

Mouvement métronomique et durée d'exécution : ....

Instrumentation : ....
(nombre de parties d'orchestre)

Titre de l'œuvre : ....
(en majuscules)

du Film : ....

Auteurs : ....

Adaptateur : ....

Compositeurs : ....

Arrangeur : ....

Éditeur : ....

s/Éditeur : ....

Territoire cédé : ....

RÉPARTITION EN % DES DROITS DE REPRODUCTION MÉCANIQUE (1)
%
%
%
%
%
%
%
%
%
TOTAL = 100 %

Nous confirmons en tant que de besoin les apports des droits de représentation publique et de reproduction mécanique, découlant de nos actes d'adhésion aux Sociétés d'auteurs.

Fait à .... le .... 19....

Signatures des ayants droit :

COMPOSITEUR :

AUTEUR :

ARRANGEUR ou ADAPTATEUR :

ÉDITEUR :

M L.	Nº D'ORDRE	VERSION	DR. G.		TAXATION
		P	M		

Indiquer les thèmes musicaux au verso

Pour les œuvres éditées, joindre au bulletin :
- le format ou le manuscrit signé de l'œuvre ;
- la cession Auteur-Compositeur-Éditeur.

Ce bulletin doit être signé par tous les ayants droit ; il n'a qu'un caractère déclaratif et n'est attributif d'une part des redevances découlant de l'exploitation de l'œuvre qu'au profit des seuls ayants droit membres de la Société ou de la Société représentée par elle.

(1) Les redevances au titre de l'exploitation radiotélévisuelle et de l'usage public des enregistrements seront réparties conformément à l'alinéa 3 de l'article IX des statuts.

(2) L'indication des thèmes musicaux est facultative dans le cas ou le format ou le manuscrit signé joint au présent bulletin est conservé par la S.A.C.E.M.

Mod. 775 - 12-77 LL

Ὅμως αὐτό πού ἔγινε στήν τρίτη συναυλία,στόν Καραϊσκάκη,μέ τό CANTO GENERAL,πιστεύουμε πώς δέν ἔγινε πουθενά ἀλλοῦ.Ἑβδομήντα χιλιάδες ὑπολογίστηκαν αὐτοί πού ἦρθαν ν'ἀκούσουν τήν πρώτη ἐκτέλεση τοῦ Λαϊκοῦ Ὀρατόριου σέ ποίηση Πάμπλο Νερούντα.Τό εὐτύχημα εἶναι ὅτι ἡ συναυλία αὐτή ἠχογραφήθηκε.Σᾶς δίνουμε σήμερα μιά γεύση:

- -

-AMERICA INSURRECTA.

- -

CANTO GENERAL.Τραγούδησε ὁ Πέτρος Πανδής.

Συνόδευε ἡ Ἐθνική Χορωδία τῆς Γαλλίας,τά Κρουστά τοῦ Στρασβούργου καί λαϊκή ὀρχήστρα μέ σολίστ τό Λάκη Καρνέζη καί τόν Γιάννη Διδίλη, τόν πιό πιστό συνεργάτη καί φίλο τοῦ Θεοδωράκη,πού χάθηκε ξαφνικά καί πρόωρα.Ὁ συνθέτης ἔχει ἀφιερώσει τό CANTO GENERAL στή μνήμη του.

- -

- ΔΡΟΜΟΙ ΠΑΛΗΟΙ.

- -

Μιά νέα φωνή πλουτίζει τώρα τό μουσικό κόσμο τοῦ Μίκη Θεοδωράκη. Ὀνομάζεται Μαργαρίτα Ζορμπαλᾶ καί μᾶς ἔρχεται ἀπό τ'μακρυνή Τασκένδη, μέσω Μόσχας ὅπου ἦταν φοιτήτρια.

Οἱ ΜΠΑΛΛΑΝΤΕΣ εἶναι τώρα ὁ νέος σταθμός,τό νέο μεγάλο δέντρο μέσα στό δάσος τῆς μουσικῆς τοῦ Θεοδωράκη.

- -

- ΟΙ ΣΤΙΧΟΙ ΑΥΤΟΙ. - - - - - - - - - - - - - - - - - -

MM. les Sociétaires devront écrire :
Pour les œuvres de musique instrumentale : les huit premières mesures, sans accompagnement, des thèmes principaux.
Pour les œuvres vocales : également les huit premières mesures, avec paroles écrites sous la musique, couplet et refrain.
Pour les œuvres sans musique : au moins les huit premiers vers ou les huit premières lignes (Article 89 du règlement général).

Ne rien inscrire dans cette case

S. A. C. E. M.

SOCIÉTÉ DES AUTEURS, COMPOSITEURS ET ÉDITEURS DE MUSIQUE

225, avenue Charles-de-Gaulle - 92521 NEUILLY-sur-SEINE Cedex

BULLETIN DE DÉCLARATION

(AUTEUR - COMPOSITEUR - ÉDITEUR)

Genre : ....

Mouvement métronomique et durée d'exécution : ....

Instrumentation : ....
(nombre de parties d'orchestre)

Titre de l'œuvre ....
(en majuscules)

du Film : ....

Auteurs : ....

Adaptateur : ....

Compositeurs : ....

Arrangeur : ....

Éditeur : ....

s/Éditeur : ....

Territoire cédé : ....

RÉPARTITION EN % DES DROITS DE REPRODUCTION MÉCANIQUE (1)
%
%
%
%
%
%
%
%
%
TOTAL = 100 %

Nous confirmons en tant que de besoin les apports des droits de représentation publique et de reproduction mécanique, découlant de nos actes d'adhésion aux Sociétés d'auteurs.

Fait à .... le .... 19 ......

Signatures des ayants droit :

COMPOSITEUR :

AUTEUR :

ARRANGEUR ou ADAPTATEUR :

ÉDITEUR :

M L.	Nº D'ORDRE	VERSION P	VERSION M	DR. G.	TAXATION

Indiquer les thèmes musicaux au verso

Pour les œuvres éditées, joindre au bulletin :
- le format ou le manuscrit signé de l'œuvre ;
- la cession Auteur-Compositeur-Éditeur.

Mod. 775 - 12-77 LL

(1) Les redevances au titre de l'exploitation radiotélévisuelle et de l'usage public des enregistrements seront réparties conformément à l'alinéa 3 de l'article IX des statuts.

(2) L'indication des thèmes musicaux est facultative dans le cas ou le format ou le manuscrit signé joint au présent bulletin est conservé par la S.A.C.E.M.

Ce bulletin doit être signé par tous les ayants droit ; il n'a qu'un caractère déclaratif et n'est attributif d'une part des redevances découlant de l'exploitation de l'œuvre qu'au profit des seuls ayants droit membres de la Société ou de la Société représentée par elle.

97

'Η ποίηση είναι καί πάλι τοῦ Μανώλη 'Αναγνωστάκη.Τήν ἔγραψε ειδικά γιά τόν Μίκη καί τήν ἔστειλε στό Παρίσι στά 1974.
Τό ποίημα βγῆκε προφητικό γιά τό Θεοδωράκη.

" Όταν μιάν 'Ανοιξη χαμογελάσει
θά ντυθεῖς μιά καινούργια φορεσιά
καί θάρθεις νά σφίξεις τά χέρια μου
παληέ μου φίλε -
Ίσως κανείς δέν σέ προσμένει νά γυρίσεις
μά ἐγώ νοιώθω τούς χτύπους τῆς καρδιᾶς σου
κι'ἕνα ἄνθος φυτρωμένο
στήν ὥριμη πικραμένη σου μνήμη"...

- -

- ΟΤΑΝ ΜΙΑΝ ΑΝΟΙΞΗ.

- -

Μπαλλάντες,μέ τήν Μαργαρίτα Ζορμπαλᾶ.

Μέσα στό δάσος τῶν ἤχων τῆς μουσικῆς τοῦ Θεοδωράκη ἀνακαλύπτουμε ἄγνωστες γιά τούς πολλούς γωνιές.Τά ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ'ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ λ.χ. τἄγραψε ὁ Θεοδωράκης στά 1966,σέ στίχους τοῦ Φώντα Λάδη.Τά παρουσίασε τόν ἴδιο χρόνο μέ τόν Γιῶργο Ζωγράφο.Νά ὅμως πού ἦρθε ἡ Δικτατορία.Τά τραγούδια σάν τό σπόρο ἔμειναν μέσα στό χῶμα καί περίμεναν δέκα χρόνια γιά νά βγοῦν στήν ἐπιφάνεια - στό φῶς τῆς μέρας.

MM. les Sociétaires devront écrire :
Pour les œuvres de musique instrumentale : les huit premières mesures, sans accompagnement, des thèmes principaux.
Pour les œuvres vocales : également les huit premières mesures, avec paroles écrites sous la musique, couplet et refrain.
Pour les œuvres sans musique : au moins les huit premiers vers ou les huit premières lignes (Article 39 du règlement général).

Ne rien inscrire dans cette case

S. A. C. E. M.

SOCIÉTÉ DES AUTEURS, COMPOSITEURS ET ÉDITEURS DE MUSIQUE

225, avenue Charles-de-Gaulle - 92521 NEUILLY-sur-SEINE Cedex

BULLETIN DE DÉCLARATION

(AUTEUR - COMPOSITEUR - ÉDITEUR)

Genre : ....

Mouvement métronomique et durée d'exécution : ....

Instrumentation : ....
(nombre de parties d'orchestre)

Titre de l'œuvre (en majuscules) ....

du Film : ....

Auteurs : ....

Adaptateur : ....

Compositeurs : ....

Arrangeur : ....

Éditeur : ....

s/Éditeur : ....

Territoire cédé : ....

RÉPARTITION EN % DES DROITS DE REPRODUCTION MÉCANIQUE (1)
%
%
%
%
%
%
%
%
%
TOTAL = 100 %

Nous confirmons en tant que de besoin les apports des droits de représentation publique et de reproduction mécanique, découlant de nos actes d'adhésion aux Sociétés d'auteurs.

Fait à .... le .... 19......

Signatures des ayants droit :

COMPOSITEUR :	AUTEUR :
ARRANGEUR ou ADAPTATEUR :	ÉDITEUR :

M L.	Nº D'ORDRE	VERSION P	VERSION M	DR.	G.	TAXATION

Indiquer les thèmes musicaux au verso

Pour les œuvres éditées, joindre au bulletin :
- le format ou le manuscrit signé de l'œuvre ;
- la cession Auteur-Compositeur-Éditeur.

Mod. 775 - 12-77 L.L.

(1) Les redevances au titre de l'exploitation radiotélévisuelle et de l'usage public des enregistrements seront réparties conformément à l'alinéa 3 de l'article IX des statuts.

(2) L'indication des thèmes musicaux est facultative dans le cas ou le format ou le manuscrit signé joint au présent bulletin est conservé par la S.A.C.E.M.

Ce bulletin doit être signé par tous les ayants droit ; il n'a qu'un caractère déclaratif et n'est attributif d'une part des redevances découlant de l'exploitation de l'œuvre qu'au profit des seuls ayants droit membres de la Société ou de la Société représentée par elle.

- -

-ΚΙΝΗΣΕ Ο ΜΑΗΣ.

- -

'Ο Γιώργος Ζωγράφος,στά ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ'ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ.

"Ας άκούσουμε άκόμα ἕνα τραγοῦδι,μέ τόν Γιάννη Θωμόπουλο.

- -

-ΒΓΗΚΕ Η ΖΩΗ ΜΑΣ ΣΤΟ ΣΦΥΡΙ.

- -

Δυό τραγούδια - δυό δέντρα- άπό τά ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ'ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ,μέ τόν Γιώργο Ζωγράφο καί τόν Γιάννη Θωμόπουλο.

Στά 1974 ό Θεοδωράκης συνεργάζεται γιά πρώτη φορά μέ τόν συγγραφέα καί ποιητή Βαγγέλη Γκούφα.Γράφουν μαζί τά τραγούδια τοῦ θεατρικοῦ ἔργου τοῦ Γιώργου Ρούσου ΠΡΟΔΟΜΕΝΟΣ ΛΑΟΣ πού άνέβασε ό θίασος τῆς 'Αλίκης Βουγιουκλάκη,μέ τόν Μάνο Κατράκη.

- -

-ΤΗΣ ΒΡΟΧΗΣ ΝΕΡΟ.

- -

'Ακούσαμε τήν 'Αλίκη Βουγιουκλάκη."Ασς άκούσουμε καί τόν Μάνο Κατράκη.

- -

-

- -

MM. les Sociétaires devront écrire :
Pour les œuvres de musique instrumentale : les huit premières mesures, sans accompagnement, des thèmes principaux.
Pour les œuvres vocales : également les huit premières mesures, avec paroles écrites sous la musique (couplet et refrain).
Pour les œuvres sans musique : au moins les huit premiers vers ou les huit premières lignes (Article 39 du règlement général).

Ne rien inscrire dans cette case

S. A. C. E. M.

SOCIÉTÉ DES AUTEURS, COMPOSITEURS ET ÉDITEURS DE MUSIQUE

225, avenue Charles-de-Gaulle - 92521 NEUILLY-sur-SEINE Cedex

BULLETIN DE DÉCLARATION

(AUTEUR - COMPOSITEUR - ÉDITEUR)

Genre : ....

Mouvement métronomique et durée d'exécution : ....

Instrumentation : ....
(nombre de parties d'orchestre)

Titre de l'œuvre (en majuscules) ....

du Film : ....

Auteurs : ....

Adaptateur : ....

Compositeurs : ....

Arrangeur : ....

Éditeur : ....

s/Éditeur : ....

Territoire cédé : ....

RÉPARTITION EN % DES DROITS DE REPRODUCTION MÉCANIQUE (1)
%
%
%
%
%
%
%
%
%
TOTAL = 100 %

Nous confirmons en tant que de besoin les apports des droits de représentation publique et de reproduction mécanique, découlant de nos actes d'adhésion aux Sociétés d'auteurs.

Fait à .... le .... 19....

Signatures des ayants droit :

COMPOSITEUR :	AUTEUR :
ARRANGEUR ou ADAPTATEUR :	ÉDITEUR :

M L.	Nº D'ORDRE	VERSION P	VERSION M	DR. G.	TAXATION

Indiquer les thèmes musicaux au verso

Pour les œuvres éditées, joindre au bulletin :
- le format ou le manuscrit signé de l'œuvre ;
- la cession Auteur-Compositeur-Éditeur.

(1) Les redevances au titre de l'exploitation radiotélévisuelle et de l'usage public des enregistrements seront réparties conformément à l'alinéa 3 de l'article IX des statuts.

(2) L'indication des thèmes musicaux est facultative dans le cas ou le format ou le manuscrit signé joint au présent bulletin est conservé par la S.A.C.E.M.

Ce bulletin doit être signé par tous les ayants droit ; il n'a qu'un caractère déclaratif et n'est attributif d'une part des redevances découlant de l'exploitation de l'œuvre qu'au profit des seuls ayants droit membres de la Société ou de la Société représentée par elle.

Mod. 775 - 12-77 L.L.

Στόν ΠΡΟΔΟΜΕΝΟ ΛΑΟ,ὁ Θεοδωράκης προσπαθεῖ νά ξαναπαντρέψει τή μουσική του μέ τό ἀντιστασιακό τραγούδι."Οπως ἔκανε μέ τό τραγούδι πού ἔγραψε γιά τόν ΑΛΕΚΟ ΠΑΝΑΓΟΥΛΗ,:

- -

.- ΟΤΑΝ ΧΤΥΠΗΣΕΙΣ ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ.

- -

'Η Μαρία Φαραντούρη στά ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ.

Που νἄξερε πώς λίγα χρόνια ἀργότερα,ὁ Χάρος θἄπαιρνε πιά τελεσίδικα τόν ἥρωα τῆς Δημοκρατίας..

- -

-ΕΚΕΙΝΟΣ ΗΤΑΝ ΜΟΝΟΣ.

- -

-"Ηταν ὁ Γιῶργος Νταλάρας-.

Μετά τήν κηδεία τοῦ 'Αλέκου Παναγούλη,ὁ Θεοδωράκης πῆρε τή μάνα του καί τόν ἀδελφό του γιά νά τούς πάει στό ἐρφανεμένο τους σπίτι. Τό πλῆθος ἔκλαιγε,βογγοῦσε,χτυποῦσε τά τζάμια τοῦ αὐτοκινήτου καί τότε ἡ 'Αθηνᾶ Παναγούλη εἶπε: "Πολύ ἀργά...".
'Η ἀγάπη τοῦ λαοῦ ἦρθε πολύ ἀργά γιά τόν Παναγούλη πού ἔπεσε περήφανος ἀλλά πικραμένος:

- -

-VOY A VIVIR.

- -

'Αφιέρωμα στή μνήμη τοῦ Παναγούλη,αὐτό τό ἀπόσπασμα ἀπό τό CANTO GENERAL πού ἑρμηνεύει ὁ Πέτρος Πανδῆς.

MM. les Sociétaires devront écrire :
Pour les œuvres de musique instrumentale : les huit premières mesures, sans accompagnement, des thèmes principaux.
Pour les œuvres vocales : également les huit premières mesures, avec paroles écrites sous la musique, couplet et refrain.
Pour les œuvres sans musique : au moins les huit premiers vers ou les huit premières lignes (Article 39 du règlement général).

Ne rien inscrire dans cette case

S. A. C. E. M.

SOCIÉTÉ DES AUTEURS, COMPOSITEURS ET ÉDITEURS DE MUSIQUE

225, avenue Charles-de-Gaulle - 92521 NEUILLY-sur-SEINE Cedex

BULLETIN DE DÉCLARATION

(AUTEUR - COMPOSITEUR - ÉDITEUR)

Genre : ……………

Mouvement métronomique et durée d'exécution : ……………

Instrumentation : ……………
(nombre de parties d'orchestre)

Titre de l'œuvre (en majuscules) ……………

du Film : ……………

Auteurs : ……………

Adaptateur : ……………

Compositeurs : ……………

Arrangeur : ……………

Éditeur : ……………

s/Éditeur : ……………

Territoire cédé : ……………

RÉPARTITION EN % DES DROITS DE REPRODUCTION MÉCANIQUE (1)
%
%
%
%
%
%
%
%
%
TOTAL = 100 %

Nous confirmons en tant que de besoin les apports des droits de représentation publique et de reproduction mécanique, découlant de nos actes d'adhésion aux Sociétés d'auteurs.

Fait à …………… le …………… 19……

Signatures des ayants droit :

COMPOSITEUR :	AUTEUR :
ARRANGEUR ou ADAPTATEUR :	ÉDITEUR :

M L.	Nº D'ORDRE	VERSION P	VERSION M	DR.	G.	TAXATION

Indiquer les thèmes musicaux au verso

Pour les œuvres éditées, joindre au bulletin :
- le format ou le manuscrit signé de l'œuvre ;
- la cession Auteur-Compositeur-Éditeur.

Mod. 775 - 12-77 L.L.

(1) Les redevances au titre de l'exploitation radiotélévisuelle et de l'usage public des enregistrements seront réparties conformément à l'alinéa 3 de l'article IX des statuts.

(2) L'indication des thèmes musicaux est facultative dans le cas ou le format ou le manuscrit signé joint au présent bulletin est conservé par la S.A.C.E.M.

Ce bulletin doit être signé par tous les ayants droit ; il n'a qu'un caractère déclaratif et n'est attributif d'une part des redevances découlant de l'exploitation de l'œuvre qu'au profit des seuls ayants droit membres de la Société ou de la Société représentée par elle.

Λέγαμε ὅτι στόν ΠΔΟΔΟΜΕΝΟ ΛΑΟ ὁ Θεοδωράκης ξαναπαντρεύει τό παληό ἀντάρτικο τραγοῦδι μέ τή μουσική του."Ας ἀκούσουμε μερικά τέτοια δείγματα:

- -

-

-

-

- -

<u>'Από τόν ΠΡΟΔΟΜΕΝΟ ΛΑΟ,τραγούδησαν οἱ</u>

'Από τόν ἴδιο κύκλο,θ'ἀκούσουμε τώρα τήν <u>Χάρις 'Αλεξίου</u>.

- -

<u>Μετά τήν Χάρις 'Αλεξίου,τόν</u>

-ΒΟΓΓΑ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ Τ'ΑΝΑΠΛΙΟΥ.

Μετά τόν   ,ἕνα ἀκόμα τραγοῦδι ἀπό τόν ΠΡΟΔΟΜΕΝΟ ΛΑΟ

-VIVA LA LIBERTA.

- -

MM. les Sociétaires devront écrire :
Pour les œuvres de musique instrumentale : les huit premières mesures, sans accompagnement, des thèmes principaux.
Pour les œuvres Vocales : également les huit premières mesures, avec paroles écrites sous la musique, couplet et refrain.
Pour les œuvres sans musique : au moins les huit premiers vers ou les huit premières lignes (Article 39 du règlement général).

Ne rien inscrire dans cette case

S. A. C. E. M.

SOCIÉTÉ DES AUTEURS, COMPOSITEURS ET ÉDITEURS DE MUSIQUE

225, avenue Charles-de-Gaulle - 92521 NEUILLY-sur-SEINE Cedex

BULLETIN DE DÉCLARATION

(AUTEUR - COMPOSITEUR - ÉDITEUR)

Titre de l'œuvre (en majuscules) ....

Genre : ....

Mouvement métronomique et durée d'exécution : ....

Instrumentation : ....
(nombre de parties d'orchestre)

du Film : ....

Auteurs : ....

Adaptateur : ....

Compositeurs : ....

Arrangeur : ....

Éditeur : ....

s/Éditeur : ....

Territoire cédé : ....

RÉPARTITION EN % DES DROITS DE REPRODUCTION MÉCANIQUE (1)
%
%
%
%
%
%
%
%
%
TOTAL = 100 %

Nous confirmons en tant que de besoin les apports des droits de représentation publique et de reproduction mécanique, découlant de nos actes d'adhésion aux Sociétés d'auteurs.

Fait à .... le .... 19....

Signatures des ayants droit :

COMPOSITEUR :	AUTEUR :
ARRANGEUR ou ADAPTATEUR :	ÉDITEUR :

M L.	Nº D'ORDRE	VERSION P	VERSION M	DR.	G.	TAXATION

Indiquer les thèmes musicaux au verso

Pour les œuvres éditées, joindre au bulletin :
- le format ou le manuscrit signé de l'œuvre ;
- la cession Auteur-Compositeur-Éditeur.

(1) Les redevances au titre de l'exploitation radiotélévisuelle et de l'usage public des enregistrements seront réparties conformément à l'alinéa 3 de l'article IX des statuts.

(2) L'indication des thèmes musicaux est facultative dans le cas ou le format ou le manuscrit signé joint au présent bulletin est conservé par la S.A.C.E.M.

Ce bulletin doit être signé par tous les ayants droit ; il n'a qu'un caractère déclaratif et n'est attributif d'une part des redevances découlant de l'exploitation de l'œuvre qu'au profit des seuls ayants droit membres de la Société ou de la Société représentée par elle.

Mod. 775 - 12-77 LL

-ΣΩΤΗΡΗ ΠΕΤΡΟΥΛΑ. 'Εχθρός Λαός.

Στά 1975,τό καλοκαίρι,ή Τζένη Καρέζη καί ό Κώστας Καζάκος παρουσιάζουν τό ἔργο τοῦ 'Ιάκωβου Καμπανέλλη,ό ΕΧΘΡΟΣ ΛΑΟΣ.
Κορυφαία σκηνή τοῦ ἔργου -πού ὑπόθεσή του ξετυλίγεται στά χρόνια πού προηγήθηκαν ἀπό τή Δικτατορία- ή δολοφονία καί ή κηδεία τοῦ Σωτήρη Πέτρουλα.

-ΑΡΝΙΕΜΑΙ.

'Ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου σ' ἕνα ἀπό τά τραγούδια τοῦ "Ἐχθροῦ Λαοῦ".
Ὅμως ή λυρική φλέβα τῆς μουσικῆς τοῦ Θεοδωράκη ἀναβλύζει ξανά πατώντας πάνω στήν ποίηση τοῦ Καμπανέλλη πού μαζί ἔφτιαξαν κάποτε τό ΜΑΟΥΤΧΑΟΥΖΕΝ,τό ΔΟΞΑ ΤΩ ΘΕΩ καί τό ΣΤΡΩΣΕ ΤΟ ΣΤΡΩΜΑ ΣΟΥ ΓΙΑ ΔΥΟ.

-ΛΑΧΤΑΡΙΣΑ ΜΙΑ ΧΩΡΑ.

"Λαχτάρισα μιά χώρα",μέ τήν Τζένη Καρέζη,ἀπό τό θεατρικό ἔργο ΕΧΘΡΟΣ ΛΑΟΣ.
Καί νά ἀκόμα ἕνα τραγούδι" ἀπό τόν ΕΧΘΡΟ ΛΑΟ,πού ἑρμηνεύει ό

MM. les Sociétaires devront écrire :
Pour les œuvres de musique instrumentale : les huit premières mesures, sans accompagnement, des thèmes principaux.
Pour les œuvres vocales : également les huit premières mesures, avec paroles éditées sous la musique, couplet et refrain.
Pour les œuvres sans musique : au moins les huit premiers vers ou les huit premières lignes (Article 39 du règlement général).

Ne rien inscrire dans cette case

S. A. C. E. M.

SOCIÉTÉ DES AUTEURS, COMPOSITEURS ET ÉDITEURS DE MUSIQUE

225, avenue Charles-de-Gaulle - 92521 NEUILLY-sur-SEINE Cedex

BULLETIN DE DÉCLARATION

(AUTEUR - COMPOSITEUR - ÉDITEUR)

Titre de l'œuvre (en majuscules) ....

Genre : ....

Mouvement métronomique et durée d'exécution : ....

Instrumentation : ....
(nombre de parties d'orchestre)

	RÉPARTITION EN % DES DROITS DE REPRODUCTION MÉCANIQUE (1)
du Film :	
Auteurs :	%
	%
Adaptateur :	%
	%
Compositeurs :	%
	%
Arrangeur :	%
Éditeur :	%
s/Éditeur :	%
Territoire cédé :	TOTAL = 100 %

Nous confirmons en tant que de besoin les apports des droits de représentation publique et de reproduction mécanique, découlant de nos actes d'adhésion aux Sociétés d'auteurs.

Fait à .... le .... 19......

Signatures des ayants droit :

COMPOSITEUR :	AUTEUR :
ARRANGEUR ou ADAPTATEUR :	ÉDITEUR :

M L.	Nº D'ORDRE	VERSION P	VERSION M	DR. G.	TAXATION

Indiquer les thèmes musicaux au verso

Pour les œuvres éditées, joindre au bulletin :
- le format ou le manuscrit signé de l'œuvre ;
- la cession Auteur-Compositeur-Éditeur.

Mod. 775 - 12-77 LL

(1) Les redevances au titre de l'exploitation radiotélévisuelle et de l'usage public des enregistrements seront réparties conformément à l'alinéa 3 de l'article IX des statuts.

(2) L'indication des thèmes musicaux est facultative dans le cas ou le format ou le manuscrit signé joint au présent bulletin est conservé par la S.A.C.E.M.

Ce bulletin doit être signé par tous les ayants droit ; il n'a qu'un caractère déclaratif et n'est attributif d'une part des redevances découlant de l'exploitation de l'œuvre qu'au profit des seuls ayants droit membres de la Société ou de la Société représentée par elle.

ἴδιος ὁ Θεοδωράκης.

" Οχλο καί πάλι θά σέ ποῦνε
  κι'όχλοκρατία τή θέλησή σου
  ἀναρχικά τά ὄνειρά σου
  καί ἀναρχία τή φωνή σου –
Λεβέντη πάρε με μαζί σου"..

- -

–ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ.

- -

'Ο Θεοδωράκης τραγούδησε ὁ ἴδιος ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ἀπό τόν ΕΧΘΡΟ ΛΑΟ.

MM. les Sociétaires devront écrire :
Pour les œuvres de musique instrumentale : les huit premières mesures, sans accompagnement, des thèmes principaux.
Pour les œuvres vocales : également les huit premières mesures, avec paroles écrites sous la musique, couplet et refrain.
Pour les œuvres sans musique : au moins les huit premiers vers ou les huit premières lignes (Article 39 du règlement général).

Ne rien inscrire dans cette case

S. A. C. E. M.

SOCIÉTÉ DES AUTEURS, COMPOSITEURS ET ÉDITEURS DE MUSIQUE

225, avenue Charles-de-Gaulle - 92521 NEUILLY-sur-SEINE Cedex

BULLETIN DE DÉCLARATION

(AUTEUR - COMPOSITEUR - ÉDITEUR)

Genre : ....

Mouvement métronomique et durée d'exécution : ....

Instrumentation : ....
(nombre de parties d'orchestre)

Titre de l'œuvre (en majuscules) ....

du Film : ....

Auteurs : ....

Adaptateur : ....

Compositeurs : ....

Arrangeur : ....

Éditeur : ....

s/Éditeur : ....

Territoire cédé : ....

RÉPARTITION EN % DES DROITS DE REPRODUCTION MÉCANIQUE (1)
%
%
%
%
%
%
%
%
%
TOTAL = 100 %

Nous confirmons en tant que de besoin les apports des droits de représentation publique et de reproduction mécanique, découlant de nos actes d'adhésion aux Sociétés d'auteurs.

Fait à .... le .... 19....

Signatures des ayants droit :

COMPOSITEUR :	AUTEUR :
ARRANGEUR ou ADAPTATEUR :	ÉDITEUR :

M L.	Nº D'ORDRE	VERSION P	VERSION M	DR. G.	TAXATION

Indiquer les thèmes musicaux au verso

Pour les œuvres éditées, joindre au bulletin :
- le format ou le manuscrit signé de l'œuvre ;
- la cession Auteur-Compositeur-Éditeur.

(1) Les redevances au titre de l'exploitation radiotélévisuelle et de l'usage public des enregistrements seront réparties conformément à l'alinéa 3 de l'article IX des statuts.

(2) L'indication des thèmes musicaux est facultative dans le cas ou le format ou le manuscrit signé joint au présent bulletin est conservé par la S.A.C.E.M.

Ce bulletin doit être signé par tous les ayants droit ; il n'a qu'un caractère déclaratif et n'est attributif d'une part des redevances découlant de l'exploitation de l'œuvre qu'au profit des seuls ayants droit membres de la Société ou de la Société représentée par elle.

Mod. 775 - 12-77 L.L.

103

'Η σημερινή μας περήγηση μέσα στό δάσος τῶν ἤχων τῆς μουσικῆς τοῦ Μίκη Θεοδωράκη εἶναι ἀφιερωμένη σέ ἕνα ἰδιαίτερο ἠχητικό κόσμο καί σέ μιά καινούργια φωνή.

'Ο ἠχητικός κόσμος μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ κόσμος τῆς ΜΟΝΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.

Περιλαμβάνει τραγούδια ἐντελῶς καινούργια κι'πού ἀκούγονται γιά πρώτη φορά,πλάι σέ τραγούδια φυτεμένα βαθειά στή μνήμη μας.

- -

- ΧΑΘΗΚΑ.

- -

'Η καινούργια φωνή εἶναι ἡ φωνή τῆς Μαργαρίτας Ζορμπαλᾶ.Πρίν τρία χρόνια,στά 1975,ἦρθε ἀπό τή Μόσχα γιά νά ἑρμηνεύσει μαζί μέ τόν Πέτρο Πανδῆ τίς ΜΠΑΛΛΑΝΤΕΣ.Μετά γύρισε μαζί μέ τόν Θεοδωράκη καί τούς μουσικούς του ὅλο τόν κόσμο.Πάνω ἀπό 200 συναυλίες.Καί ὁ Λυκαβηττός.

Τώρα ὥριμη ἑρμηνεύει μερικά πολύ παληά καί πολύ καινούργια τραγούδια τοῦ Θεοδωράκη."Ας τά ἀκούσουμε χωρίς σχόλια.

- -

-ΑΓΑΠΗ ΔΙΧΩΣ ΑΚΡΗ.

-ΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ ΕΧΕΙ ΚΑΫΜΟ.

ΟΜΟΡΦΗ ΠΟΛΗ.

-ΕΚΕΙΝΟΣ ΗΤΑΝ ΜΟΝΟΣ.

-ΣΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ ΤΟ ΜΠΑΛΚΟΝΙ.

ΑΠΟ

'Η σημερινή μας περιήγηση μέσα στό δάσος τῶν ἤχων τῆς μουσικῆς τοῦ Μίκη Θεοδωράκη εἶναι ἀφιερωμένη σέ ἕνα ἰδιαίτερο ἠχητικό κόσμο πού σέ μιά καινούργια φωνή.

'Ο ἠχητικός κόσμος μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ κόσμος τῆς ΜΟΝΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.

Περιλαμβάνει τραγούδια ἐντελῶς καινούργια κι'πού ἀκούγονται γιά πρώτη φορά,πλάι σέ τραγούδια φτιαγμένα βαθειά στή μνήμη μας.

- ΧΑΘΗΚΑ.

'Η καινούργια φωνή εἶναι ἡ φωνή τῆς Μαργαρίτας Ζορμπαλᾶ.Πρίν τρία χρόνια,στά 1975,ἦρθε ἀπό τή Μόσχα γιά νά ἑρμηνεύσει μαζί μέ τόν Πέτρο Πανδῆ τίς ΜΠΑΛΛΑΝΤΕΣ.Μετά γύρισε μαζί μέ τόν Θεοδωράκη καί τούς μουσικούς του ὅλο τόν κόσμο.Πάνω ἀπό 200 συναυλίες.Καί ὁ Λυκαβηττός.

Τώρα ὥριμη ἑρμηνεύει μερικά πολύ παλιά καί πολύ καινούργια τραγούδια τοῦ Θεοδωράκη."Ας τά ἀκούσουμε χωρίς σχόλια.

-ΑΓΑΠΗ ΔΙΧΩΣ ΑΕΡΗ.

-ΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ ΕΧΕΙ ΚΑΥΜΟ.

ΟΜΟΡΦΗ ΠΟΛΗ.

-[illegible]ΙΝΟΣ ΗΤΑΝ ΜΟΝΟΣ.

-ΣΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ ΤΟ ΜΠΑΛΚΟΝΙ.

[illegible]

-ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΣΟΥ.

-ΜΕΝΕΞΕΔΕΝΙΑ.

-ΝΥΧΤΑ ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ.

- -

'Ακούσαμε τή ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΖΟΡΜΠΑΛΑ σέ παληά καί καινούργια τραγούδια τοῦ Θεοδωράκη πού ἔσμιξαν μέ τόν τίτλο ΤΗΣ ΜΟΝΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.

Τό ταξίμι - δηλαδή τόσόλο μπουζούκι- στό τελευταῖο τραγοῦδι,ΝΥΧΤΑ ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ, ἑρμηνεύει ὁ Λάκης Καρνέζης.

Μέσα στό δάσος τῆς μουσικῆς τοῦ Μίκη Θεοδωράκη σήμερα θά ξαφνιαστοῦμε.Γιατί τά βήματά μας θά μᾶς δδηγήσουν σ'ἕνα
Τά δέντρα ἔχουνκάνει ἕνα θόλο πού μοιάζει μέ ἐκκλησία.Βαδίζουμε πίσω στό χρόνο.Στά 1942 μέσα στήν καρδιά τῆς ξένης κατοχῆς.Βρίσκουμε τόν Θεοδωράκη 16 χρονῶν νά διευθύνει τήν ἐκκλησιαστική χορωδία τῆς ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ,στήν Τρίπολη.

Σήμερα,Μεγάλη Τρίτη τοῦ 1942,εἶναι μεγάλη μέρα γιά τόν νεαρό συνθέτη.Γιατί παρουσιάζει γιά πρώτη φορά τό ΤΡΟΠΑΡΙΟ ΤΗΣ ΚΑΣΣΙΑΝΗΣ.

- -

-ΚΑΣΣΙΑΝΗΣ

- -

'Ακούσαμε τό ΤΡΟΠΑΡΙΟ ΤΗΣ ΚΑΣΣΙΑΝΗΣ,γραμμένο ἀπό τόν Θεοδωράκη στά 1942 καί ξαναπαιγμένο γιά πρώτη φορά,ὕστερα ἀπό 35 χρόνια,ἀπό τόν ΣΩΚΡΑΤΗ ΒΕΝΑΡΔΟ καί τή χορωδία του.

Τήν ἴδια ἐποχή,συγκεκριμμένα στά 1941,ὁ Θεοδωράκης ἔγραφε ἕνα τραγοῦδι πού θά ἀκούσουμε γιά πρώτη φορά σήμερα,ὕστερα ἀπό 36 δλόκληρα χρόνια:

- -

- ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΠΕΘΑΙΝΟΥΝ ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ.

- -

"Βάσανο ἡ ζωή μας καί καπνιά" - σέ στίχους τοῦ ἴδιου τοῦ συνθέτη. Τό ἑρμηνεύει ἡ Μαργαρίτα Ζορμπαλᾶ.Τό τραγοῦδι αὐτό συμπεριέλαβε στό νέο

Πέρα στό δάσος τῆς μουσικῆς τοῦ Μίκη Θεοδωράκη σήμερα θά ξαφνιαστοῦμε. Γιατί τά βήματά μας θά μᾶς ὁδηγήσουν σ'ἕνα τό δέντρα ξεχωρίζει ἕνα ἄλλο πού μοιάζει μέ ἐκκλησιά. Βαδίζουμε πίσω στό χρόνο. Στά 1942 μέσα στήν καρδιά τῆς ξένης κατοχῆς. Βρίσκουμε τόν Θεοδωράκη 16 χρονῶν νά διευθύνει τήν ἐκκλησιαστική χορωδία τῆς ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ, στήν Τρίπολη.

Σήμερα, Μεγάλη Τρίτη τοῦ 1942, εἶναι μεγάλη μέρα γιά τόν νεαρό συνθέτη. Γιατί παρουσιάζει γιά πρώτη φορά τό ΤΡΟΠΑΡΙΟ ΤΗΣ ΚΑΣΣΙΑΝΗΣ.

- -

-ΚΑΣΣΙΑΝΗΣ

- -

'Ακοῦμε τό ΤΡΟΠΑΡΙΟ ΤΗΣ ΚΑΣΣΙΑΝΗΣ, γραμμένο ἀπό τόν Θεοδωράκη στά 1942 καί ξαναπαιγμένο γιά πρώτη φορά, ὕστερα ἀπό 35 χρόνια, ἀπό τόν ΣΩΚΡΑΤΗ ΒΕΝΑΡΔΟ καί τή χορωδία του.

Τήν ἴδια ἐποχή, συγκεκριμμένα στά 1941, ὁ Θεοδωράκης ἔγραψε ἕνα τραγοῦδι πού θά ἀκούσουμε γιά πρώτη φορά σήμερα, ὕστερα ἀπό 36 ὁλάκληρα χρόνια:

- -

- ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΠΕΘΑΙΝΟΥΝ ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ.

- -

"Βάσανο ἡ ζωή μας καί καπνός" - σέ στίχους τοῦ ἴδιου τοῦ συνθέτη.
Τό ἑρμηνεύει ἡ Μαργαρίτα Ζορμπαλᾶ. Τό τραγοῦδι αὐτό συμπεριέλαβε στό

νέο

νέο του κύκλο ΤΗΣ ΜΟΝΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.
'Εδῶ θ'ἀκούσουμε τό κύριο θέμα τῆς μουσικῆς γιά τό φίλμ τοῦ Κακογιάννη ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.Μελωδία γραμμένη ἀκόμα πιό πρίν.Στά 1940.

- -

-ΜΗΝ ΚΛΑΙΣ.

- -

Κι'ἕνα ἀκόμα τραγοῦδι ἀπό τόν ἴδιο κύκλο.Γραμμένο ὅμως 38 χρόνια ἀργότερα.Κι'ὅμως θἄλεγε κανείς πώς ὅλες αὐτές οἱ μελωδίες γράφτηκαν τήν ἴδια μέρα,τήν ἴδια ὥρα:

- -

-Η ΑΓΑΠΗ ΖΕΙ ΜΕ Τ'ΟΝΕΙΡΟ.

- -

"Οπως καί τό "Νύχτα μέσα στά μάτια σου",μέ τό ὑπέροχο "ταξίμι" τοῦ Λάκη Καρνέζη,:

- -

-ΝΥΧΤΑ ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ.

- -

Ἦταν τέσσερεις μελωδίες -τέσσερα τραγούδια τοῦ Μίκη Θεοδωράκη, -ΤΗΣ ΜΟΝΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ-,γραμμένα ἀπό τό 1940 ἕως τό 1948.Τραγουδισμένα ἀπό τή Μαργαρίτα Ζορμπαλᾶ.

'Ο περίπατός μας μέσα στό δάσος τῆς μουσικῆς τοῦ Θεοδωράκη μᾶς δδηγεῖ ξαφνικά σέ μιά σκοτεινή γωνιά.Βλέπουμε τό συνθέτη,μισόγυμνο πλαγιασμένο πάνω στό τσιμέντο.Τό κελλί του στή Γενική 'Ασφάλεια,στήν δδό Μπουμπουλίνας,ἔχει ἀριθμό 5.Εἶναι Αὔγουστος τοῦ 1967.'Από αὐτί σέ αὐτί φτάνει ἡ εἴδηση:
"'Ο Θεοδωράκης πιάστηκε"..

Λιγες βδομάδες ἀργότερα τοῦ δίνουν χαρτί καί μολύβι..Καί κεῖ μέσα, κάτω καί πλάϊ ἀπό τούς θαλάμους τῶν βασανιστηριων,μᾶς δίνει τή ματωβαμμένη μαρτυρία του. Ο ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ,στίχοι καί ἦχοι φτιαγμένοι ἀπό πονεμένες σάρκες καί αἷμα.
"Τό Ελαφρό Τραγοῦδι,εἶπε κάποτε ὁ συνθέτης,μᾶς κάνει νά ξεχνᾶμε.Τό Λαϊκό μᾶς κάνει νά θυμόμαστε".

Στή Μνήμη λοιπόν τοῦ Λαοῦ μας,ὅπως λέει καί ὁ ποιητής,ἀφιερώνουμε τή σημερινή μας ἐκπομπή.

"Εχουμε στή διάθεσή μας δυό διαφορετικές ἑρμηνεῖες τοῦ ΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΥ.

'Η πρώτη κυκλοφόρησε σέ δίσκο στό 1971 στό Παρίσι.Διευθύνει ὁ συνθέτης καί τραγουδοῦν ἡ Μαρία Φαραντούρη,ὁ 'Αντώνης Καλογιάννης καί ἡ Μαρία Δημητριάδη.

'Η δεύτερη διασκευή παρουσιάστηκε μέσα στά πλαίσια τοῦ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ τοῦ 1977 στό Λυκαβηττό.
Διευθύνει ὁ γυιός τοῦ Μίκη,ὁ Γιῶργος Θεοδωράκης,καί τραγουδοῦν ὁ Πέτρος Πανδῆς,ἡ Μαργαρίτα Ζορμπαλᾶ,ἡ Σοφία Μιχαηλίδη καί ὁ Νίκος Μητσοβολέας.
Προτείνουμε ν'ἀκούσουμε λοιπόν πότε τή μία καί πότε τήν ἄλλη διασκευή.
Καί πότε-πότε καί τίς δυό μαζί !
Σημειώνουμε ὅτι ἡ δεύτερη ἑρμηνεία μέ τόν Γιῶργο Θεοδωράκη δέν κυκλο-

'Ο περίπατός μας μέσα στό δάσος τῆς ποιητικῆς τοῦ Θεοδωράκη μᾶς ὁδηγεῖ ξαφνικά σέ μιά σκοτεινή γωνιά.Βλέπουμε τό συνθέτη,μισόγυμνο πλαγιασμένο πάνω στό τσιμέντο.Τό κελλί του στή Γενική 'Ασφάλεια,στήν ὁδό Μπουμπουλίνας,ἔχει ἀριθμό 5.Εἶναι Αὔγουστος τοῦ 1967.'Από αὐτό σέ αὐτό φτάνει ἡ εἴδησις

"'Ο Θεοδωράκης κελάδισμα"..

Λίγες βδομάδες ἀργότερα τοῦ δίνουν χαρτί καί μολύβι..Καί κεῖ μέσα, κάτω καί πλάϊ ἀπό τούς θαλάμους τῶν βασανιστηρίων,μᾶς δίνει τή ματωμένη μαρτυρία του. Ο ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ,στίχοι καί ἦχοι φτιαγμένοι ἀπό πονεμένες σάρκες καί αἷμα.

"Τό Ἐλαφρό Τραγούδι,εἶπε κάποτε ὁ συνθέτης,μᾶς κάνει νά ξεχνᾶμε.Τό Λαϊκό μᾶς κάνει νά θυμόμαστε".

Στή Νύχτα λοιμοῦ τοῦ λαοῦ μας,ὅπως λέει καί ὁ ποιητής,ἀφιερώνουμε τή σημερινή μας ἐκπομπή.

"Εχουμε στή διάθεσή μας δυό διαφορετικές ἑρμηνεῖες τοῦ ΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΥ.

'Η πρώτη κυκλοφόρησε σέ δίσκο στά 1971 στό Παρίσι.Διευθύνει ὁ συνθέτης καί τραγουδοῦν ἡ Μαρία Φαραντούρη,ὁ 'Αντώνης Καλογιάννης καί ἡ Μαρία Δημητριάδη.

'Η δεύτερη διασκευή παρουσιάστηκε μέσα στά πλαίσια τοῦ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ τοῦ 1977 στό Λυκαβηττό.

Διευθύνει ὁ γυιός τοῦ Μίκη,ὁ Γιῶργος Θεοδωράκης,καί τραγουδοῦν ὁ Πέτρος Πανδῆς,ἡ Μαργαρίτα Ζορμπαλᾶ,ἡ Σοφία Μιχαηλίδη καί ὁ Νίκος Μητσοβολέας.

Προτείνουμε ν'ἀκούσουμε λοιπόν πότε τή μιά καί πότε τήν ἄλλη διασκευή.

Καί πότε-πότε καί τίς δυό μαζί X

Πιστεύουμε ὅτι ἡ δεύτερη ἑρμηνεία μέ τόν Γιῶργο Θεοδωράκη δέν κυκλο-

φόρησε ἀκόμα σέ δίσκο."Ισως ἀργότερα..

"Γειά σου 'Ακρόπολη,Τουρκολίμανο
δόδς Βουκουρεστίου..."

φωνάζει μέσα ἀπό τό κελλί του ὁ Θεοδωράκης,μιά καυτή μέρα τοῦ Σεπτέμβρη τοῦ 1967.

- -

-ΓΕΙΑ ΣΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΗ. -α-.

- -

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

ΟΧΙ —1— 109

Μέσα σέ όλη αυτή τή σύγχυση, έγραψα
πολλές
μουσική σέ σκηνοθεσίες. Καί ύστερα συνέχισα
καί σ' ορισμένες μου ταινίες, μερικές ταινίες
[illegible]
γιά τήν ΕΡΤ καί [illegible] [illegible] σχετικά
μέ τή μελωδία μου σέ σχέση μέ τό σκηνο-
[illegible] μελωδίες στή ζωή, θά [illegible]
[illegible] στή [illegible] [illegible], [illegible] στή [illegible]
ζωή μου. Τό [illegible] [illegible] ότι αυτή
τή σκηνοθεσία γεννήθηκε μέ τόν Επιτά-
φιο. Άλλωστε οἱ μεγαλύτεροι καί μουσικό-
καί [illegible] τό
τεροι άλλαξαν σκηνοθετικών ύστερα
χρόνια καί [illegible] μου. Τέσσερα
[illegible] [illegible] [illegible] τού Επιτάφιου
[illegible] [illegible] [illegible] τό σκηνοθετικό
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] μέσα
[illegible] [illegible] [illegible] τά Επιτάφιο
του σχεδόν όλοι [illegible] τά [illegible]
καί τό [illegible] [illegible] τά [illegible]
καί όλη τή μουσική μου. Αρχίζει,
από [illegible] [illegible] τό [illegible]
πρός τό σκηνοθετικό [illegible] ότι [illegible]
νά [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]
σέ [illegible] μας [illegible].

Ακόμη κι έτσι [illegible] τη μικρή
μουσική καί τό μικρό [illegible]
γιά [illegible] μέσα από τό [illegible]
μικρό [illegible] στήν [illegible]
[illegible] αυτή κι [illegible] καί τη
[illegible] τών [illegible] [illegible]-
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Έτσι καί η [illegible]
τη [illegible] [illegible] με
τους [illegible], τούς [illegible]
καί τό μεγάλο [illegible] της
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] της [illegible]. Καί φτά-
σαμε σέ μιά [illegible] [illegible]-
[illegible] · τό [illegible], δηλαδή η [illegible]
της [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] νά χωρίσει [illegible] [illegible]
μικρή μουσική μέ τη [illegible]
τη βία, τις πράξεις της [illegible],
νομίζω ότι [illegible] τη Χρυσή [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] από τα [illegible] [illegible]-
[illegible] σέ [illegible] [illegible]
[illegible] μέ τη μικρή [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] μέ τη [illegible]

[illegible]

της ερμηνείας [illegible], τη θεοποίηση του Καζαντζίδη, όχι τα μεγάλα τραγούδια της λαϊκής μουσικής αλλά [illegible] του [illegible] και την ελαφρότητα των τραγουδιών [illegible] με [illegible] φόρα όπως τα ακούσαμε κάποτε μεγάλα [illegible] του Σεφέ στις [illegible] του καφενείου. Ήμουν όμως τότε; Ήμουν μαζί τους;

Ας γράψω όμως για "Κάτω Χαιρέ":

Πιστεύω ότι αν μου ζήταγε κανείς ποιό είναι το βασικό στοιχείο της μουσικής σου στο "Κάτω Χαιρέ" [illegible]. Είναι μια [illegible] μεγαλο-θυμία [illegible]. Προσπαθώ να δώσω τη μεγαλοψυχία [illegible] [illegible], της [illegible] και [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] της [illegible] λαϊκής μουσικής [illegible] της [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ότι ο [illegible] [illegible] [illegible] ότι [illegible]. Κάπου [illegible] τα [illegible] [illegible] ότι [illegible] [illegible] [illegible] μας [illegible] λαϊκή τέχνη. Πώς; [illegible]

[illegible]
οι [illegible] που [illegible] αλλά
[illegible]; Τους ~~[illegible]~~ [illegible] του [illegible]
και [illegible] [illegible]; Τί [illegible]
[illegible] που [illegible]; [illegible]
ο Έλληνας [illegible] μια [illegible]
[illegible]. Όμως, το [illegible]
του [illegible] μας [illegible] και [illegible]
από 1960, [illegible] και το [illegible]
της [illegible] [illegible]. Και [illegible]
[illegible] το [illegible] [illegible] το
[illegible] το [illegible] [illegible]
με την [illegible]. Όμως [illegible]
και [illegible] [illegible]
[illegible] του [illegible]
[illegible] [illegible]
και με [illegible] [illegible]
[illegible], το [illegible] [illegible],
την [illegible] [illegible]
του [illegible] [illegible]. [illegible] το [illegible]
με την [illegible]. Μια άλλη [illegible]
και [illegible] τότε [illegible]
του [illegible] [illegible]. Και
[illegible] την [illegible] ότι το [illegible]
είναι το [illegible] [illegible] και [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] την [illegible]

που γράφει από 1962 όταν [illegible] τα
δε χρησιμοποιούνται άλλα όργανα. Εγώ βλέπω
ότι το μουσ. ύφος το μουσικό όργανο
και μας ^έφερε^ [illegible] σύγχρονη και όχι
τεχνοκρατική, που μπορεί να μας αγγίζει
και να μας [illegible] [illegible] λίγες
[illegible] [illegible], κάποιες [illegible] εποχές,
κάποια χρόνια χρόνου με [illegible]
περιεχόμενο, μορφή κτλ. Έτσι νομίζω
ότι τα [illegible] [illegible] [illegible]
μεγαλύτερων, ~~[illegible]~~ διαφορετικού ~~[illegible]~~ [illegible],
δηλ. οργάνων να προσφέρουν [illegible] περιοχή
του ήχου [illegible] μουσικής [illegible]
μόνο [illegible] [illegible] σύγχρονη και [illegible]
[illegible], αλλά [illegible] [illegible] σοβαρός [illegible]
[illegible], [illegible], όχι μόνο μουσική,
όχι μόνο [illegible] ^δυνατό [illegible]^ [illegible], ~~[illegible]~~ [illegible]
αλλά και
να θέλουμε [illegible] να [illegible] το
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Και [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible]
ότι η [illegible] – [illegible] [illegible] με το [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] –. Το [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] και [illegible] όχι μόνο
[illegible] [illegible] αλλά και [illegible] [illegible]

νόσια. Κι έτσι από τὸ παράθυρο τοῦ Χρόνου,
ὅλα τὰ ζωντανὰ στοιχεῖα ἔχουν μετα-
[illegible] σ' ἕνα κινηματογραφικό [illegible]
καὶ ὅταν τὸ [illegible] παιχνίδι τελείωσε
τὸν [illegible] τοῦ ἴδιου αὐτοῦ [illegible], τὸ [illegible]
παιχνίδι [illegible] τὸ [illegible] τοῦ [illegible]
αὐτοῦ. Σύγχυση [illegible] ἀπέραντο [illegible]
ὅταν θέλαμε νὰ ἀνεβαίνουμε [illegible] καὶ
[illegible] τὰ [illegible] ὅλα καὶ [illegible]-
[illegible] στὶς [illegible] οἱ [illegible]-
[illegible] τῶν [illegible] καὶ οἱ
[illegible] [illegible] τους [illegible]
[illegible] ἀπὸ τὸν [illegible] τους καὶ
τοὺς [illegible] μὲ προσωπεῖα τοῦ [illegible]
καὶ τὸν Πειραιᾶ. Κι ὕστερα [illegible]
σὰν τὸ θεῶ [illegible] [illegible]
[illegible]; [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] σὲ [illegible]
[illegible] [illegible], ζῆς [illegible]
καὶ τὸ [illegible] καὶ [illegible].
Τί μένει στη [illegible] [illegible]
τὸ φαινόμενο ὅπως ἀπὸ τὴ [illegible]
[illegible] τοῦ [illegible] μὲ [illegible] καὶ
τὰ παιχνίδια τοῦ [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] καὶ τοῦ [illegible] τοῦ [illegible] προ-

κοντινών σύνδεσή μας μέ τό [illegible], πιό λιτότητά μας μέ τό λαό καί τά ζωγραφικά καί τό ρόδο καί παραδεχτήκαμε [illegible] [illegible] μέ τό λαό [illegible]. βλέπε π.χ. τί χαίτες νά ξανακερδίσουμε εκείνο χρόνια που [illegible] [illegible] ότι [illegible] [illegible] [illegible] καί χαρίσαμε [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] νά [illegible] [illegible] καί [illegible] γιά νά [illegible] [illegible].

Βλέπουμε λοιπόν ότι από τό 1960 άρχισε προσωρινά μέ [illegible] τά ζωγραφικά στοιχεία που [illegible] [illegible] μουσικής. Ήδη από τό [illegible], τό πιό [illegible] καί όλη ή [illegible] μας σύνδεση μέ τον [illegible] νεοελληνική [illegible]. Τ' αποτελέσματα καί [illegible] τόν τομέα ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] χρόνια [illegible] [illegible]. Κι εδώ τό [illegible] που [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] καί θεωρούσαν ότι ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] οποιοδήποτε [illegible] [illegible] ποιητή καί νά τό μεταποιούσαν μ' οποιονδήποτε τρόπο μέ νά [illegible] σύγχρονη, [illegible] μουσική τέχνη. Δεν φτάνει όμως πιά ν' [illegible]

τέχνη των άλλοι πρώτα χωρίς σπουδές.
Εν τούτοις τα τελευταία χρόνια και
αφού είναι πια γνωστό πόσα πολλά
υφάνθηκε η σύγχρονη πολλαπλή αίσθηση
από το πλεχτό μάλλινο γαϊτάνι, κεντημένα
και λέξεις με σφυρηλατημένο μετάξι φωνές
ζωγραφισμένες από τα χέρια τα φιλοτεχνημένα
με τα τεχνάσματα: Πρέπει να μεταποιήσεις
η αίσθηση; Κι έτσι ήρθε η μεταμόρ-
φωση δύο διαλέξεων και τώρα είναι
πρόσφατες ζητώ μόνο ένα μόνο
από τον ίδιο το λόγο. Βεβαίως
λέξεις και ποιητές, αφού μέσα στα λόγια
όλα τ' αρκετά, τα διαφυλάξει αν θέλησαν
η ποίηση τους να γίνει τραγούδι. Έτσι
όπως χαρακτηριστικό ότι και η κίνηση
αυτή με φανερή περισσότερους χαρακτη-
ρες διαμορφώθηκε από τους τόνους ~~[illegible]~~
διαμορφωμένους, κορμούς τέχνης ...
και τεχνοτροπιών που έκαμαν επιθέσεις
του σώματος από τεχνική μάλλον μέσα.
Αν τραγικά μέσα θα έμεινε, θα δω ότι
όσα αυτά τα ζητήματα έχει ένα μικρό
χαρακτηριστικό: Τεχνική ανάγκη των
κατηγοριών του φωτισμένου συνδυασμού.

Ἔπιασαν ἔτσι τό βαθύτερο κοινωνικό πε-
ριεχόμενο τοῦ μηνύματος τῆς ἠλεκτρονικῆς
ζωντανῆς μουσικῆς. Ἄλλωστε, οἱ περισσότεροι
ἐκπρόσωποί του στήν [illegible] τῆς τεχνο-
λογικῆς μας [illegible]. Θεώρησαν
φυσικό μέ διαφορετικά μέσα τόσο τή
χρήση καί [illegible] [illegible] νά
χρησιμοποιήσει τή δημιουργία τῆς ἠλεκτρονικῆς
ζωντανῆς μουσικῆς. Ἔτσι καί μέσα
στάθηκαν στό βαθμό αὐτό τοῦ Πρώτου,
[illegible] μέσα [illegible], ραδιό-
φωνο, μουσικές ταινίες, θέατρο, τίς
προσωπικές [illegible] καί τή χρήση
καί βοήθεια μέσα στό περιβάλλον τῆς
ἠλεκτρονικῆς ζωντανῆς μουσικῆς.

Σέ νέα περιπέτεια, γιά νά μαθητεύσουμε
στή πηγή, τή προσπάθεια [illegible] ὅτι
τό πρῶτο λειτουργικό στοιχεῖο — ἡ ἠλεκτρονική
σύνθεση — γίνεται ὀργανικό μέ τή
μουσική. Ἔτσι καί τή διδασκαλία ὁ
συνθέτης, ἀντί προσπαθεῖ του νά ὀργα-
νώσει πιό τήν σύνθεση, [illegible] ἕνα
προσωπικό μουσικό ὄργανο μέσα ἀπό τίς
προσωπικές του μουσικές γνώσεις στηριγ-
μένος στή μουσική του παιδεία.

Κοσμικό δημοτικό μέ τή σύγχρονή μας προσωπικότητα διατηρημένη καί διαμορφωμένη μέσα στον κόσμο της μουσικής καί ιστορικής παράδοσης. Έτσι γεννήθηκε ένα καινούργιο μελωδικό δημοτικό. Ένας καινούργιος νεοελληνικός μελωδικός κόσμος σαν αναπαράσταση της νεοελληνικής μουσικής παράδοσης: βυζαντινή, δημοτική καί λαϊκή μουσική. Φυσικά από τό μελωδικό στοιχείο συνέχισα σέ παράλληλες αναζητήσεις, αρμονίας, σ' επίπεδες σύνθεσες μέ αποτέλεσμα τι όλες οι παραλλαγές ρυθμικής να διαμορφωθεί μιά μεγάλη μουσική ποικιλία γύρω από διαφορετικούς κόσμους όπως είναι κι ο καθένας δημιουργεί γύρω του κόσμους από τραγούδια, μουσικής, τεχνοτροπίας. Έτσι γνώρισα σέ βάθος τό είδος μαζί τά παραγγέλματα, τά ..., τά στοιχεία, τά διαφοροποιήσεις του ... του ... μουσικού ... καί ... ... καί τά ... ... καί ... ...

Η βαλινή μουσική [illegible] μέ βάση τό βαλινό [illegible], τό [illegible] καί τήν προσφορά του ραδιόφωνου. Η [illegible] βαλινή [illegible] τό βαλινό [illegible] μέ τήν [illegible] καί [illegible] αὐτή [illegible]. [illegible] σέ μιά νέα μορφή [illegible]. Ἡ βαλινή [illegible] καί [illegible] [illegible] τό [illegible]. Τέλος, δέν ἔχει σχεδόν [illegible] [illegible] [illegible]. Τό δέ ραδιόφωνο, πρέπει νά τό [illegible] [illegible] ἀπό τό ραδιόφωνο, ἡ [illegible] [illegible]. Κι [illegible] τό [illegible] τοῦ βαλινοῦ μουσικοῦ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] καί [illegible] [illegible] καί [illegible] [illegible] νά [illegible] [illegible] ἀπό ραδιόφωνο αὐτός ὁ [illegible] [illegible]: Τό [illegible] τραγούδι, τό βαλινό τραγούδι, τό βαλινέζικο τραγούδι, [illegible] βαλινή μουσική. [illegible] [illegible] [illegible] γιά κάθε εἴδους [illegible] γιά νά παίζει [illegible] [illegible]. Ἐπίσης ὅλος αὐτός ὁ [illegible] [illegible] [illegible]

ρείν, ὅπως ὅλα τά κατασκευαστικά προϊόντα, ὁ νέος πολιτιστικός μεταβατικός κόσμος πού δημιουργήθηκαν σέ πολλούς σπουδαίους τά τελευταία εἴκοσι χρόνια, αὐτός νά βγεῖ ἀνάγλυφα μορφικά μέ ἐπινοήσεις τό ραδιόφωνο καί μέ ἐκπομπές Εὐρω-παϊκής ἀπό τηλεόραση. Ἐπίσης, τά δημιουργοῦν, ὅπως εἶπα, οἱ Ἑλληνικοί φορείς ἀρχιτεκτονικῆς καί τεχνικοί φορείς χρειάζεται γιά νά μποροῦν νά συγκρίνουν τά ὑπάρχοντα ἔργα μετασχηματισμένα μον-τέρνα καί νά προσφέρθει τή δημιουργί-κών ἔργων πρός λύση τῶν καταστάσεων γιά τήν παραγωγή προσωπικότητας τῆς προσ-πάθειας τῶν πολιτῶν σωστῶν.

ΕΡΤ

'Ερωτήσεις τοῦ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΥ ΤΥΠΟΥ "ΝΟΒΟΣΤΙ"
ΣΤΟΝ ΜΙΚΥ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

('Ανταποκριτής τοῦ Πρακτορείου Τύπου ΝΟΒΟΣΤΙ στήν 'Αθήνα Μπορίς ΚΟΡΟΛΙΟΦ)

'Η συνέντευξη αὐτή θά δημοσιευτεῖ στήν ἐφημερίδα "Σοβέτσκαγια Κουλτούρα".'Επίσης,θά κυκλοφορήσει μέ τή φροντίδα τοῦ Πρακτορείου Τύπου ΝΟΒΟΣΤΙ μεταξύ τῶν σοβιετικῶν καί ξένων ἐφημερίδων.

1.Ποιό ἦταν τό πρῶτο-πρῶτο τραγοῦδι σας; Σέ ποιό θέμα ἀναφερόταν; Τί σᾶς ἔκενε νά τό γράψετε; Τραγουδιέται τώρα;

2.Ποῦ γεννηθήκατε; Διηγηθεῖτε μας λίγο γι αὐτόν τόν τόπο καί γιά τούς ἀνθρώπους του. Ποιά ἐπίδραση ἄσκησε ὁ τόπος τῆς γέννησής σας πάνω στή ζωή καί στό ἔργο σας;

3.Βιογραφία σας εἶναι ἡ μουσική σας. Ἄν ὅμως γράφατε τήν αὐτοβιογραφία σας μέ τά μουσικά μέσα,ποιό μουσικό ὅρο θά βάζατε στήν ἐπιγραφή: "φορτίσιμο","ἀλέγκρο","μοντεράτο"; Καί γιατί;

4.Θυμᾶμαι ἕνα γνωμικό,ἀλλά δέ θυμᾶμαι ποιός ἔγραψε αὐτά τά λόγια: "'Εκεῖ πού τελειώνουν τά λόγια,ἐκεῖ ἀρχίζει ἡ μουσική". 'Εγώ πιστεύω στή δύναμη καί στήν ὀμορφιά τοῦ λόγου καί πιστεύω, πῶς ἐκεῖ ὅπου τελειώνουν τά λόγια ἀρχίζει τό τραύλισμα.Πέστε μου,Μίκυ,Ποιά σημασία ἀποδίδεται ἐσεῖς στά λόγια πού διαλέγετε γιά τά τραγούδια σας; Ποιός γράφει τά λόγια γιά τά τραγούδια σας; Οἱ ἀγαπημένοι σας στιχουργοί εἶναι Ἕλληνες καί ξένοι ποιητές; Σύγχρονοι ἤ τῆς περασμένης ἐποχῆς; 'Εσεῖς,ὁ ἴδιος, γράφετε κείμενα γιά τά τραγούδια σας;

5.Ἕνα τραγοῦδι εἶναι συνθετικό δημιούργημα.Μπορεῖ νά ἔχει μάνα καί πατέρα,ὅμως μόλις βγεῖ ἔξω ἀπό τό πατρικό σπίτι στό δρόμο,στόν ἀνοιχτό χῶρο,παύει ν'ἀνήκει στούς δυό δημιουργούς-στόν μουσικοσυνθέτη καί στόν ποιητή. Τό τραγοῦδι ἔχει πολλούς δημιουργούς,οἱ ὁποῖοι τοῦ δίνουν καινούργια ζωή-ὁ τραγουδιστής ἤ ἡ τραγουδίστρια,ὁ διευθυντής τῆς ὀρχήστρας,ὁ ἀκκομπανιατέρ καί,τέλος,ὁ λαός,ἄν ἀγάπησε τό τραγοῦδι.Διηγηθεῖτε μου γιά τήν τύχη μερικῶν τραγουδιῶν,τά ὁποῖα ἐσεῖς ὁ ἴδιος δημιουργήσατε [redacted] καί τά ὁποῖα εἶχαν ἐνδιαφέρουσα,παράξενη ἤ ἀσυνήθιστη μοίρα.

6.'Ο μεγάλος σοβιετικός ποιητής Βλαντίμιρ Μαγιακόφσκη (πολλοί

#213331 Γεφ. Ζίσα –Κοροχιός.. 6/8/60 —

στίχοι του έχουν μελοποιηθεΐ σέ τραγούδια πού τραγουδιοΰνται καί σήμερα) ήταν ένας άληθινός ρήτορας. Εΐχε πεΐ:

"Καί τό τραγούδι καί ό στίχος
-εΐναι βόμβα καί σημαία!
Κι ή φωνή τοΰ τραγουδιστή
ξεσηκώνει τήν τάξη..."

Ποιό ρόλο,κατά τή γνώμη σας,παίζει τό τραγούδι στήν πολιτική, στήν πολιτική πάλη τοΰ λαοΰ,τής τάξης,τοΰ κόμματος; Μποροΰμε ν'άναφέρουμε πολλά τραγούδια πού έγιναν σημαία πάλης στίς διάφορες χώρες καί στούς διάφορους λαούς. Ποιά έλληνικά τραγούδια μποροΰμε νά κατατάξουμε στήν κατηγορία τών μαχητικών τραγουδιών; Γιά ποιόν σκοπό αύτά μάχονται; Σίγουρα, σ'αύτόν τόν μαχητικό σχηματισμό βρίσκονται καί δικά σας τραγούδια.'Απαριθμεΐστε μερικά άπό αύτά καί άφηγηθεΐτε μου κάτι γι αύτά.

7.'Η μουσική σας παίρνει ένεργό μέρος στήν πολιτική πάλη.'Εμποδίζει άραγε τή δημιουργική δραστηριότητα ή ένεργός πολιτική ζωή; Δέν άφαιρεΐ,τάχα,χρόνο,δυνάμεις καί έμπνευση του καλλιτέχνη; "Η,μήπως,συμβαίνει τό άντίθετο,δηλαδή άποτελεΐ πηγήν έξαρσης τών δυνάμεων,έμπνέει τό νοΰ καί τήν καρδιά,γεμίζει τή ζωή καί τό δημιουργικό έργο μέ μεγαλειώδες περιεχόμενο; Εΐναι δυνατόν,ένα άτομο πού ύπηρετεΐ τόν πολιτισμό,όταν εΐναι άπολιτικό,άλλά τίμιο,(άν αύτό εΐναι δυνατόν),νά δημιουργήσει μεγάλο έργο; "Αλλωστε εΐναι γνωστό ότι τελικά τό έργο του θά γίνει κτήμα τοΰ έθνους ή καί όλης τής άνθρωπότητας καί άπολιτικός λαός ή άπολιτική άνθρωπότητα δέν μπορεΐ νά ύπάρξει.Μοιρασθεΐτε τίς σκέψεις σας πάνω σ'αύτό τό θέμα."Ισως έχετε συγκεκριμένα παραδείγματα πού μποροΰν νά έκφράσουν παραστατικά τήν άντίληψή σας;

8."Εχετε γράψει ύμνο γιά τήν 'Οργάνωση 'Απελευθέρωσης τής Παλαιστίνης.Γιά ποιό λόγο; Τί θέλατε νά έκφράσετε σ'αύτή τή μουσική; Πώς έκτίμησαν αύτή τή σύνθεση οί πατριωτικές δυνάμεις τοΰ άραβικοΰ κόσμου;

9.Πολλοί έξαίρετοι άνθρωποι τοΰ πνεύματος παίρνουν,σήμερα,μέρος στό τεράστιο κίνημα τής έποχής μας-στήν πάλη γιά τήν ειρήνη καί στό πιό ένεργό τμήμα αύτοΰ τοΰ κινήματος-στό άντιπολεμικό κίνημα.Μιλεΐστε μου γιά τή θέση πού έχετε σ'αύτό διεθνές κίνημα. Γιατί ένταχθήκατε σ'αύτό; Τί εΐναι έκεΐνο πού θεωρεΐτε σήμερα σάν τό πιό σπουδαΐο; Γιά τήν 'Ελλάδα,γιά τήν Εύρώπη,γιά όλον

τόν κόσμο; Ποιές,κατά τή γνώμη σας,εἶναι οἱ πιό ἀποτελεσματικές μορφές πάλης; Μέ ποιόν τρόπο ἡ δική σας μουσική μετέχει σ'αὐτό τό κίνημα;

10.Ἔχετε πολλούς φίλους καί συναγωνιστές σέ πολλές χῶρες τοῦ κόσμου. Ποιόν ἐκτιμᾶτε ἰδιαίτερα πολύ; Γιά ποιόν λόγο;

11.Στή Σοβιετική Ἕνωση σᾶς γνωρίζουν καί σᾶς ἀγαποῦν.'Αφηγηθεῖτε μας γιά τίς πιό ἐνδιαφέρουσες καί σπουδαῖες ἐντυπώσεις πού ἀποκομίσατε ἀπό τά ταξίδια σας στήν ΕΣΣΔ,γιά τά τραγούδια σας πού ζοῦν στή Σοβιετική Ἕνωση,γιά τούς φίλους πού ἔχετε μεταξύ τῶν σοβιετικῶν μουσικοσυνθετῶν καί ποιητῶν. Ποιόν ἐκτιμᾶτε ἰδιαίτερα καί γιά ποιές ἰδιότητές του;

12.Σέ ποιούς διεθνεῖς διαγωνισμούς τραγουδιοῦ (καί,γενικότερα, μουσικῆς) ἔχετε λάβει μέρος; Ποιούς διαγωνισμούς θεωρεῖτε σάν τούς πιό ὑπεύθυνους καί τιμητικούς; Ποιές διακρίσεις ἀξιώθηκαν νά πάρουν σέ τέτοιους διαγωνισμούς ἑλληνικά τραγούδια καί,φυσικά,ἀπό ἐκεῖνα πού δημιουργήσατε ἐσεῖς;

13.Θά ἤθελα νά πληροφορηθῶ τή γνώμη σας γιά μερικές τάσεις στό σύγχρονο τραγούδι.Ἔχω τή γνώμη πώς σήμερα ὁ ρυθμός,σάν τόν ἀνήσυχο Πάνα,καταδιώκει ἀνελέητα τή νύμφη-μελωδία. Τό ρυθμικό τραγούδι,προφανῶς,μπορεῖ νά εἶναι καί πλούσια μελωδικό ταυτόχρονα; Τί ἀπό τά δυό θεωρεῖται πολυτιμότερο;

14.Σήμερα,τό τραγούδι ἔχει γίνει καί θέαμα.Καί ἡ τραγουδίστρια καί ὁ τραγουδιστής παρουσιάζουν στή σκηνή ὁλόκληρη παράσταση. Μερικοί ἐμφανίζουν στή σκηνή,ἐκτός ἀπό τόν ἑαυτό τους,κι ἕνα βουβό,ἀλλά ἐκπληκτικά εὐκίνητο "κορ ντέ μπαλέ" ἀπό ὄμορφες κοπέλες ἤ ὡραίους χορευτές.'Αλλά,φυσικά,καί αὐτοί οἱ ἴδιοι εἶναι ἀναγκασμένοι νά κάνουν μερικές χορευτικές κινήσεις,μερικές ὑποχρεωτικές κινήσεις τοῦ σώματος,νά λυγίζουν,νά ταλαντεύονται καί νά στριφογυρίζουν. Τό μόνο πού τούς κάνει ἐπιφυλακτικούς εἶναι ἡ ἀνάγκη νά πηδάνε πάνω ἀπό τό κορδόνι τῶν ἠλεκτρονικῶν ἠχείων.Ἔχει ἐπιδράσει καθόλου ἡ σύγχρονη μανιέρα ἐκτέλεσης καί ἡ διεύθυνση τοῦ τραγουδιοῦ-θεάματος; [πάνω στὸ ἔργο σας;] Ἤ ὅταν συνθέτετε ἐσεῖς ἕνα τραγούδι δέν σκεφτόσαστε γιά τό πῶς θά τό ἀνεβάσει στή σκηνή ὁ τραγουδιστής ἤ ὁ μαέστρος;

15.'Ο αἰώνας τῆς ἠλεκτρονικῆς ἀγκάλιασε καί τό ἐλαφρό θέατρο.Ὅλοι οἱ ἐκτελεστές χρησιμοποιοῦν μικρόφωνο. 'Ισχυρά μεγάφωνα σκορπᾶνε τόν ἦχο στίς πιό ἀπλόχωρες αἴθουσες.'Ακόμα καί στίς μικρές

αἴθουσες ἔγινε συνήθεια νά ἀναπαράγουν τόν ἦχο στήν πιό μεγάλη ἔνταση.Γνωρίζω ὅτι στή Μόσχα,στά ρεστοράν,εἶναι ἀδύνατον ν'ἀνταλλάξεις μιά κουβέντα μέ τούς φίλους σου πού κάθονται στό ἴδιο τραπέζι μέ σένα,μόλις ἐμφανιστεῖ στή σκηνή ἡ ὀρχήστρα. Τό ἴδιο γίνεται καί στίς ἑλληνικές ταβέρνες,ὅπου τό τραγοῦδι καί ἡ μουσική εἶναι τόσο καταναγκαστικά,ὅσο καί τό κρασί,καί τό τυρί.Χωρίς νά τό θέλεις σοῦ γεννιέται ἡ σκέψη πώς ὁ τραγουδιστής κλείνει συμφωνία ὄχι μόνο μέ τήν ταβέρνα ὅπου τραγουδάει,ἀλλά καί μέ ἄλλη,πού εἶναι στήν ἀπέναντι μεριά τοῦ δρόμου κι'ἔτσι ἐξυπηρετεῖ δυό κέντρα,ταυτόχρονα.Τί σημαίνει ἡ μεγάλη ἠχηρότητα γιά μία μοντέρνα ἐκτέλεση; Νά εἶναι,ἁπλῶς, μόδα ἤ εἶναι φυσική ἀναγκαιότητα τοῦ νέου ἀκροατηρίου; Ἤ,μήπως,μιά σύγχρονη ἐκτέλεση ἔχει κάποιον ἰδιαίτερο σκοπό νά ἐπιδρᾶ ἀνελέητα πάνω στά ὄργανα τῆς ἀκοῆς; Ἡ μουσική ἀφομοιώνεται τώρα πιά σάν μιά ὑλική δύναμη,σάν ἕνα φυσικό σῶμα πού σέ ἀγγίζει ἄμεσα.Νά εἶναι, τάχα,αὐτό τυχαῖο;

16.'Εσεῖς ἔρχεστε πολύ συχνά σέ ἐπικοινωνία μέ τούς ἀνθρώπους.Καί αὐτοί ἀνήκουν στούς πιό διαφορετικούς κύκλους τῆς κοινωνίας.Μέ ποιούς σᾶς εἶναι ἰδιαίτερα εὐχάριστο καί ὠφέλιμο νά συναντιέστε; Καί ποῦ; Γιά ποιό θέμα σᾶς μιλοῦν ὅλοι αὐτοί; Τί εἶναι ἐκεῖνο πού ἐκτιμᾶτε περισσότερο ἀπ'ὅλα σέ τέτοιες συναντήσεις καί συνομιλίες;

17.Γράφετε συνθέσεις γιά ὡρισμένους ἐκτελεστές; Λέτε,ἄραγε,στόν ἑαυτό σας ἤ αἰσθάνεσθε τή δημιουργική ἀνάγκη νά γράφετε ἕνα ἐξαιρετικό τραγοῦδι γιά ἐξαιρετικό ἐκτελεστή ἤ μιά μουσική γιά εἰδικό συγκρότημα; Σᾶς κάνουν,τάχα,παρακλήσεις οἱ διάφοροι μουσικοί ἐκτελεστές νά φτειάξετε κάτι ἀποκλειστικά μόνο γι αὐτούς; Σέ ποιόν βαθμό εἶναι ἐφικτή μιά τέτοια μορφή συνεργασίας; Ἔχετε νά θυμηθεῖτε ἐνδιαφέροντα παραδείγματα-θετικά ἤ ἀρνητικά;

18.Ἔχετε πολλούς φίλους.'Αλλά θά πρέπει νά ἔχετε καί ἐχθρούς.Πρόκειται γιά τούς ἀνθρώπους καί τίς δυνάμεις πού ἀντιμάχονται τίς πολιτικές καί τίς δημιουργικές σας ἀντιλήψεις.Ποιές εἶναι αὐτές οἱ δυνάμεις καί αὐτοί οἱ ἄνθρωποι; Ποῦ στηρίζετε τήν πίστη σας στήν τελική νίκη τῆς ὑπόθεσης,στήν ὁποία ἔχετε ἀφιερώσει τό δημιουργικό σας ἔργο καί τή ζωή σας;

. . .

Καί τώρα-τό τελευταῖο. 'Υπάρχει ἕνα σοφό ἀνατολίτικο γνωμικό: "Ένας βλάκας μπορεῖ νά βάλει τόσες ἐρωτήσεις πού ἑκατό σοφοί δέν θά μπορέσουν νά ἀπαντήσουν". Γι αὐτό τό λόγο βάζω τελεία, μέ τήν ἐλπίδα ὅτι κατά τήν ἄμεση προσωπική συνάντησή μας θά θελήσετε νά ἀπαντήσετε καί σέ ἄλλα ζητήματα πού δυνατόν νά προκύψουν στήν πορεία τῆς συζήτησης ἤ πού θά θελήσετε ἐσεῖς ὁ ἴδιος νά θίξετε κατά τήν ἔμμεση συνάντησή σας μέ τούς σοβιετικούς ἀναγνῶστες.

Μέ ἐκτίμηση

Μπορίς Κορολιόφ

'Ανταποκριτής τοῦ Πρακτορείου ΝΟΒΟΣΤΙ
στήν 'Αθήνα.

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

1- Τά παιδικά μου χρόνια τά ἔζησα στήν ἑλληνική ἐπαρχία.Τήν ἐποχή ἐκείνη -πρίν ἀπό τόν πόλεμο- συνηθίζαμε νά κάνουμε αὐτοσχέδιες "συναυλίες" μέσα στό σπίτι μας.Συμμετεῖχε ὅλη ἡ οἰκογένεια,συγγενεῖς καί φίλοι.Τό ρεπερτόριό μας ἦταν τραγούδια κρητικά,μικρασιάτικα,καντάδες, ταγκό καί γενικά τραγούδια τῆς ἐποχῆς.Τότε στά 1938 στόν Πύργο τῆς Ἠλείας,μιάα πόλη κοντά στήν 'Ολυμπια,ἔγραφα τό πρῶτο μου τραγουδι γιά νά τό τραγουδήσει ἡ μητέρα μου.
Ἔγραφα ὁ ἴδιος τά λόγια,τρομερά ἀπαισιόδοξα καί πικρά: "Φύγε Θλίψη, μή μ'ἀφήνεις στή μαύρη ἐρημιά".Τό τραγούδι αὐτό ξεχάστηκε.Τό πῆρε ἡ μητέρα μου μαζί της.

2- Γεννήθηκα στή Χίο,ἕνα νησί τοῦ 'Ανατολικοῦ Αἰγαίου.Ὅμως δέν ἔζησα καθόλου ἐκεῖ.Μόλις 40 ἡμερῶν πήγαμε στή Λέσβο.'Εκεῖ ἀρχίζουν οἱ ἀναμνήσεις μου,πού δέν ἔχουν σχέση οὔτε μέ πρόσωπα οὔτε μέ καταστάσεις.'Εκεῖνο πού μοῦ ἔκανε τήν πιό μεγάλη ἐντύπωση ἦταν ἡ γαλάζια θάλασσα καί τό ἄσπρο πλοῖο 'Αλμπέρτα πού δυό φορές τή βδομάδα ἔκανε τή διαδρομή Μυτιλήνη-Πειραιᾶ διασχίζοντας τό πέλαγος μπροστά ἀπό τό ἐξοχικό μας σπίτι.
'Ακόμα καί μέχρι σήμερα πιστεύω ὅτι σάν μουσικός πρέπει νά κάνω μιά μεγάλη προσπάθεια γιά νά ἀποτυπώσω σέ μουσική αὐτή τήν ἀνεξήγητη γοητεία πού στιβάχτηκε μέσα στήν παιδική μου ψυχή ἐκείνη τήν ἐποχή.Ἴσως μαζί μέ τή θάλασσα,τό χρῶμα της,τό καλοκαιριάτικο ἔναστρο οὐρανό πού τά βράδυα ξαπλωμένοι στή χλόη μοῦ "διάβαζε" ὁ πατέρας μου,ἴσως μαζί μέ ὅλα αὐτά ὑπῆρχε ἴσως καί αὐτό τό μυστήριο τοῦ ὁρίζοντα τῆς θαλάσσης πού εἰδικά ἐμᾶς τούς Ἕλληνες μᾶς τραβάει σά μαγνήτης.Τό ταξίδι,τό ἄγνωστο, ὁ παράδεισος,κάποιος ἄλλος μαγικός κόσμος...

3-Θά ἔβαζα μᾶλλον FORTISSIMO,ἴσως γιατί ἡ μουσική διαδρομή μου ἔγινε ἀπό τό 1940 ἕως τώρα μέσα σέ ἐκκωφαντικά ἱστορικά γεγονότα καί τεταμένες ψυχικές καί πνευματικές καταστάσεις.

4- Καί οἱ δυό διαπιστώσεις εἶναι σωστές.Δηλαδή ἡ πρώτη μέ τήν ἔννοια ὅτι ἡ μουσική ἐκφράζει τό ὑπερλογικό.Συναισθήματα,ψυχικές καταστάσεις, πνευματικές ἀναζητήσεις πού ταυτίζονται μέ τήν οὐσία τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης καί πού τελικά νομίζω ὅτι δέν ἐκφράζονται παρά μόνο μέ τό ὄνειρο ἤ τή μουσική.

'Από τήν ἄλλη μεριά,ἄν ἀφαιρέσεις τό λόγο ἀπό τή ζωή μας,πραγματικά ἀρχίζεις τό τραύλισμα."Ομως ἡ σύνδεση λόγου καί μουσικῆς δέν εἶναι ὑποχρεωτική.'Η ἱστορία τῆς Τέχνης μᾶς ἔδειξε ὅτι ἡ μουσική ἀφοῦ ἐμφανίστηκε δεμένη μέ τήν κίνηση -χορό- καί τό λόγο μπόρεσεἀπό ἕνα σημεῖο καί πέρα νά ἀπογειωθεῖ καί νά πεπάξει μέ τά δικά της φτερά.'Αναφέρομαι στήν ἀπόλυτη - τή συμφωνική μουσική.Δηλαδή γιά νά ὑπάρξει καί νά λειτουργήσει αὐτή ἡ ἀπόλυτη μουσική,πρέπει νά προϋπάρξει μιά μεγάλη ζύμωση μουσικῆς καί λόγου -τραγούδια,ὅπερα,ὀρατόρια- ὅπου κατά κάποιον τρόπο,διαπαιδαγωγοῦνται τόσο τό κοινό ὅσο καί οἱ ἴδιοι οἱ συνθέτες καί ἐξελίσσονται σέ τέτοιο βαθμό ὥστε κάποτε νά εἶναι δυνατή αὐτή ἡ ἀπογείωση τῆς μουσικῆς πρός τίς ἀπόλυτες συμφωνικές φόρμες.

Γι 'αὐτό τό λόγο κι ἐγώ προσωπικά ξεκίνησα ἀπό τό τραγούδι γιά νά φτάσω στίς συμφωνικές φόρμες.Αὐτά ἔγιναν ἀνάμεσα στό 1940 καί τό 1960.

Σέ συνέχεια ὅμως,ὅταν ἦρθα γιά πρώτη φορά σέ ἐπαφή μέ τήν ἑλληνική πραγματικότητα,"ὑποχρεώθηκα",γιά νά ἔχω ἐπαφή μέ ὅλο τό λαό τῆς χώρας μου,νά ξανακάνω τήν ἴδια διαδρομή,τήν ἴδια διαδικασία,αὐτή δηλαδή πού ἔκανα μόνος μου,τώρα μέ ὅλο τό λαό."Ετσι στά 1960 ξαναγύρισα καί πάλι στό τραγούδι,ὅπου εὐτύχησα νά ἔχω ἕνα διάλογο μέ ὅλο τό λαό μας, καί ἡ προσπάθειά μου ἀγκαλιάστηκε ἀπ'ὅλο τό λαό.Καί ἔτσι,ἀφοῦ πέτυχα αὐτό τό πρῶτο σημαντικό καί μεγάλο ἀποτέλεσμα,προχώρησα μεθοδικά σέ ὅλο καί εὐρύτερες μουσικές φόρμες,μέ βάση πάντα τό λόγο -ὀρατόρια,μουσική γιά θέατρο,ἐπιθεώρηση,μουσική τραγωδία,κ.λπ.- μέ τόν ἀπώτερο στόχο νά ἀπογειώσω κάποτε αὐτή τή μουσική πρός τίς ἀπόλυτες συμφωνικές φόρμες διατηρῶντας αὐτό τό διάλογο μέ ὅλο τό λαό.

'Η προσωπική μου τραγωδία ἔγκειται στό γεγονός ὅτι αὐτή τή στιγμή τῆς ἀπογείωσης συνέπεσε τόσο μέ τή χούντα ὅσο καί μέ τή μεταχουντική 'Ελλάδα,ὅπου ὅπως εἶναι γνωστό ὑπῆρξαν τόσες βαθειές κοινωνικές ἰδεολογικές καί πολιτιστικές ἀνακατατάξεις ὥστε αὐτή τή στιγμή τά προϊόντα αὐτῆς τῆς προσπάθειάς μου -2η καί 3η συμφωνία- νά μήν μπορῶ νά τά ἄμεσα προσφέρω στόν ἑλληνικό λαό, - ἡ ἑλληνική ἐξουσία δέν μοῦ παραχωρεῖ τήν ἀπαραίτητη ὑποδομή γι'αὐτό: συμφωνική ὀρχήστρα,χορωδίες,κ.λπ.-. Κι ἔτσι εἶμαι ὑποχρεωμένος νά τά παρουσιάζω ἔξω,καί πιό ειδικά στή Σοσιαλιστική Γερμανία,ὅπου πρίν δυό μῆνες παίχτηκε γιά πρώτη φορά ἡ δεύτερη συμφωνία μου,τό Τραγούδι τῆς Γῆς,καί σε'λίγες μέρες -29 'Απριλίου- θά δοθεῖ ἡ τρίτη συμφωνία μου,σέ πρώτη ἐκτέλεση,πού παρ'ὅ τι καί αὐτή στηρίζεται σέ ποιητικό λόγο τῶν ἐθνικῶν μας ποιητῶν Διούσιο Σολωμό καί Κωνσταντίνο Καβάφη ἀνήκει στό χῶρο της ἀπόλυτης συμφωνικῆς μουσικῆς. Μετά ἀπ'αὐτή τήν ἀπαραίτητη διευκρίνιση,μπορῶ τώρα νά προσθέσω ὅτι ἡ ἐπιλογή τῶν ποιημάτων γίνεται μέ κριτήρια διαχρονικά. Βεβαίως μέ συγκινοῦν

περισσότερο οἱ σύγχρονοι ποιητές,ἕλληνες καί ξένοι,ὅπως Βάρναλης, Σεφέρης,Ρίτσος,'Ελύτης,Νερούντα,καί πολλοί νεώτεροι ἕλληνες ποιητές. Εἶναι ὅμως γνωστό ὅτι ἡ ὀμορφιά δέν εἶναι προνόμοιο μόνο τῆς ἐποχῆς μας,γι'αὐτό καί μπορῶ νά στραφῶ καί σ'ἕναν ποιητή τοῦ περασμένου αἰώνα, ὅπως ὁ Διον.Σολωμός,ἐφ'ὅσον ἐξακολουθεῖ νά μᾶς γοητεύει μέ τήν ὀμορφιά του."Εχω γράψει κι ἐγώ προσωπικά στίχους,καί ξεχωρίζω τό Τραγοῦδι τοῦ Νεκροῦ 'Αδελφοῦ,ὅπου ἀντιμετώπισα ὅλο τό ἔργο,καί τά τραγούδια,σάν μιά σύγχρονη τραγωδία μέ θέμα τόν ἐμφύλιο πόλεμο.

5- Τό τραγοῦδι πλάθεται ἀπό τούς "γονεῖς" του,ἀναπλάθεται ἀπό τούς ἑρμηνευτές,καί μεταπλάθεται ἀπό τό λαό."Αν καί ἐφ'ὅσον φτάσει σ'αὐτό τό τρίτο στάδιο,νομίζω καί τό γεγονός μόνο αὐτό ἀποτελεῖ τήν πιό σημαντική ἀπόδειξη ὅτι οἱ δημιουργοί τοῦ τραγουδιοῦ μπόρεσαν νά ἀνακαλύψουν τήν κοινή λαϊκή ρίζα ἀπ'ὅπου ἐκπορεύεται ὁ ψυχισμός,ὁ συναισθηματισμός καί κάθε πνευματική δύναμη τοῦ λαοῦ.Τότε τό τραγοῦδι γίνεται λαϊκό.
Καί στή δική μου περίπτωση ὑπάρχουν πολλά τραγούδια πού ὁ λαός τούς ἔδωσε τή δική του ἔννοια. "Οπως λ.χ."τό Γελαστό Παιδί",πού ἡ λαϊκή φαντασία τό συνέδεσε μέ τό μαρτυρικό θάνατο τοῦ Γρηγόρη Λαμπράκη.

6- Εἴδαμε πιό πρίν ὅτι τό ἀληθινό τραγοῦδι,ἐκεῖνο πού ταυτίζεται μέ τό λαό,ἐκφράζει τήν πεμπτουσία τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ.Αὐτή καί μόνο ἡ διαπίστωση μᾶς δείχνει πόσο πολιτικός καί ταξικόςθἄλεγα,εἶναι ὁ χαρακτήρας τοῦ τραγουδιοῦ.'Ιδιαίτερα σέ λαούς καί σέ χῶρες ὅπου βασικά ἐθνικάκαί κοινωνικά προβλήματα δέν ἔχουν ἀκόμα λυθεῖ.
Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ πεμπτουσία τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ εἶναι δεμένη μέ τά ὁράματά τῆςἐλευθερίας,τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας,τῆς κοινωνικῆς προκοπῆς

καί δικαιοσύνης."Ετσι ἀπό τή στιγμή πού τό τραγούδι ἐκφράζει αὐτή τήν ψυχική πεμπτουσία τοῦ λαοῦ,δέν μπορεῖ παρά νά ἐκφράζει ταυτόχρονα τήν ἀγάπη καί τόν ἀγώνα τοῦ λαοῦ γι'αὐτά τά ἰδανικά.

Αὐτή τή δύναμη τοῦ τραγουδιοῦ τήν γνωρίζει καλά ἡ ἄρχουσα τάξη.Γι΄αὐτό τό λόγο προσπαθεῖ μέ χίλιους δυό τρόπους νά τό παραμορφώσει,νά τό ὑποβαθμίσει,νά τό ἀποπροσανατολίσει,ὥστε ἀπό ὅπλο στά χέρια τοῦ λαοῦ καί τῶν πολιτικῶν δυνάμεων πού ἐκφράζουν πιστά τούς πόθους καί τά ἰδανικά του,νά τό μεταβάλλει σέ δύναμη ἀντιλαϊκή.Κι αὐτό συχνά τό πετυχαίνει, γιατί ὅπως εἶναι γνωστό στίς καπιταλιστικές χῶρες ἡ ἄρχουσα τάξη ἔχει στά χέρια της τό μονοπώλιο τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημέρωσης καί ψυχαγωγίας. Μέ τό μονοπώλιο τῶν εταιριῶν δίσκων μεταβάλλεται τό τραγούδι σέ ἐμπόρευμα, δηλαδή σέ καταναλωτικό ἀγαθό,καί τούς δημιουργούς του, -συνθέτες,τραγουδιστές - σέ στάρ."αν ὑπάρξει ἕνα γνήσιο ἔργο μέ μεγάλη ἀξία καί ἀπήχηση στό λαό,τότε τό ἀναπαράγουν μέ διάφορες ἀπομιμήσεις,σέ τέτοιο βαθμό πού τελικά χάνεται ἡ ἀρχική του δύναμηκαί σχέση μέ.τό λαό.'Εδῶ θά πρέπει νά προσθέσω ὅτι οἱ προοδευτικέςδυνάμεις,οἱ κομμουνιστές,στίς καπιταλιστικές χῶρες αἰφνιδιάστηκαν ἀπ'αὐτή τή γιγαντιαῖα ἐπίθεση τοῦ διεθνοῦς καί ἰδιαίτερα τοῦ ἀμερικάνικου μονοπωλιακοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στήν περιοχή τοῦ τραγουδιοῦ.Δέν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι οἱ 'Αμερικανοί ἔχουν καί ἔδειξαν τεράστιες δυνάμεις στήν περιοχή τοῦ τραγουδιοῦ,γεγονός πού ἐξηγεῖ σ'ἕνα βαθμό τήν τεράστια ἐπιρροή τοῦ ἀγγλόφωνου τραγουδιοῦ σέ ὅλο τόν καπιταλιστικό κόσμο.

"Ομως πιστεύω ὅτι αὐτή ἡ ἐπιρροήθά ἦταν πολύ μικρότερη ἄν τά Κομμουνιστικά Κόμματα στή Δύση εἶχαν ἐπισημάνει ἔγκαιρα τόν βαθύτερο πολιτικό καί ταξικό χαρακτήρα αὐτῆς τῆς ἐπίθεσης σ'ἕνα τομέα πού τόσο πολύ ἐπηρεάζει ἰδιαίτερα τούς νέους.

'Εμεῖς στή

'Εμεῖς στήν 'Ελλάδα στή δεκαετία τοῦ 60 ἀποδείξαμε μέ ἔργο καί δράση ὅτι τό σύγχρονο ἑλληνικό τραγούδι,τό τραγούδι πού ἐκφράζει ὅλο τόν ἑλληνικό λαό,ἦταν τό τραγούδι πού ἐξέφραζε παράλληλα καί ὅλη τήν ἀγωνιστική καί ἰδεολογική παράδοση καί στόχους τῆς ἑλληνικῆς ἀριστερᾶς, τῶν Ἑλλήνων κομμουνιστῶν."Οπως τόν καιρό τῆς ξένης κατάκτησης,οἱ Ἕλληνες κομμουνιστές,ἐκφράζοντας τέλειατό λαϊκό αἴσθημα,ἔγιναν οἱ ἐκφραστές ὅλου τοῦ ἔθνους,Ἔτσι καί στήν περίπτωση αὐτή ,ἐμεῖς οἱ κομμουνιστές δημιουργοί,ποιητές καί συνθέτες,ἐκφράζοντας πιστά τή λαϊκή ψυχή,δημιουργήσαμε τραγούδια γιά ὅλο τό λαό,γιά ὅλο τό ἔθνος.Αὐτή ἡ προσπάθεια εἶχε ἕνα ~~ααα~~ καθαρά πολιτικό ταξικό χαρακτήρα,πού τό δυστύχημα γιά τή σύγχρονη 'Ελλάδα εἶναι ὅτι αὐτό τό χαρακτήρα τόν κατάλαβε καλλίτερα ἀπό κάθε ἄλλο,ἐκτός ἀπό τό λαό,ἡ χούντα,πού ὅπως εἶναι γνωστό μέ τήν ὑπ'ἀριθμόν 13 διαταγή τοῦ 'Αρχηγοῦ τοῦ 'Επιτελείου 'Αγγελῆ -Μάης 67- ἀπαγόρευε κάθε εἴδους σχέση -ἐκτέλεση,ἀκρόαση- μέ τά τραγούδια αὐτά.

7-'Οπωσδήποτε ἡ ἐνεργός συμμετοχή στήν πολιτική πάλη ἀφαιρεῖ σοβαρές δυνάμεις ἀπό τό δημιουργικό καλλιτεχνικό ἔργο ,ἀπό τήν ἄποψη ὅτι ἡ τέχνη εἶναι ἀπέραντη καί δέν ἐπαρκεῖ ἡ διάρκεια μιᾶς ζωῆς γιά νά τήν κατακτήσει κανένας σωστά.Σέ μιά ἰδανική κοινωνία,στό σοσιαλισμό,ὁ καλλιτέχνης εἶναι ὁπωσδήποτε ἕνας πολίτης εὐτυχής,μιᾶς καί τοῦ δίνονται ὅλα τά μέσα ἀπό τήν ἴδια τήν κοινωνία γιά νά ἀφιερώνεται στήν κατάκτηση ὅλο καί νέων δρόμων σ'αὐτό τό ἀπάτητο καί παρθένο δάσος πού εἶναι ἡ τέχνη.Αὐτό φυσικά δέ σημαίνει καθόλου ὅτιοἱ πηγές τῆςἔμπνευσης δέν πρέπει νά εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωή,ἡ πάλη τοῦ λαοῦ,πού δέν σταματάει ποτέ, τά μεγάλα ἱστορικά γεγονότα,ἡ ἀνελέητη πορεία τοῦ ἀνθρώπου γιά ὅλο καί πιό ὑψηλές

πιό ὑψηλές κατακτήσεις στόν τομέα μιᾶς προσωπικῆς,κοινωνικῆς,ἐθνικῆς καί παγκόσμιας ἀπελευθέρωσης.

'Από τήν ἄποψη αὐτή τό ἔργο του εἶναι καθαρά πολιτικό.Καί τέτοιο ἔργο ὑπῆρξε τό ἔργο ὅλων τῶν μεγάλων δημιουργῶν,ἀνεξάρτητα ἄν οἱ ἴδιοι πίστευαν ἤ δέν πίστευαν ὅτι μέ τήν τέχνη τους κάνουν πολιτική.

Ὥστε δέν ὑπάρχει τέχνη ἀπολιτικη.Ὅμως μέσα στίς συνθῆκες σκληρῆς ἐθνικῆς καί ταξικῆς πάλης,ὁ καλλιτέχνης εἶναι ὑποχρεωμένος,ἄν θέλει νά μείνει πιστός στόν ἑαυτό του,καίστό ἔργο του,νά θυσιάσει μέρος ἀπό τό πολύτιμο χρόνο του γιά νά τόν προσφέρει στήν κοινή δράση πλάϊ στούς συμπολίτες του καί τούς συντρόφους τουπού παλεύουν γιά τά ἴδια ἰδανικά.

Μιά τέτοια στράτευση γίνεται ἀπαραίτητη καί γιά τό λαό καί γιά τόν καλλιτέχνη.Γιατί ὁ λαός ἔχει ἀνάγκη νά βλέπει στό πλευρό του νά συμπαρατάσσονται μέ τά ἴδια ἀκριβῶς δικαιώματα καί ὑποχρεώσεις ἐκεῖνα τα πρόσωπα πού λόγω ἀκριβῶς τῆς καλλιτεχνικῆς ἤ ὅποιας ἄλλης προσφορᾶς τους τά ἀγαπάει καί τά θαυμάζει ἰδιαίτερα.Αὐτό τοῦ δίνει βέβαια χαρά καί ἱκανοποίηση καί δύναμη.Καί ἀκόμα βοηθάει ὅσους ἐργαζόμενους βρίσκονται ἀκόμα σέ σκοτάδια καί ταλαντεύονται γιά νά βροῦν τό σωστό δρόμο.

Γιά τόν ἴδιο καλλιτέχνη,αὐτή ἡ στράτευση πρώτ'ἀπ'ὅλα τόν ὁλοκληρώνει σάν μιά προσωπικότητα.Τόν βοηθάει νά βλέπει κατάματα τό λαό καί τήν ἱστορία,καί τέλος καθώς τόν τοποθετεῖ στό κέντρο τῶν μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων,τόν βοηθάει νά ἀκονίσει τήν εὐαισθησία του καί νά γεμίσει τίς μπαταρίες του μέ τό ἠλεκτρικό ρεῦμα πού μόνο ἡ πάλη τοῦ λαοῦ μπορεῖ νά προσφέρει.

'Ο καλλιτέχνης αὐτός ,ἄν τελικά ἐπιζήσει καί δημιουργήσει,τότε τό ἔργο του θά γίνει ὁπωσδήποτε κτῆμα τοῦ ἔθνους καί ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας,

δεδομένου ὅτι,ὅπως λέτε κι ἐσεῖς,δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει οὔτε ἀπολιτικος λαός οὔτε ἀπολιτική ἀνθρωπότητα.

8- Εἶναι ὁ Ὀργάνωση 'Απελευθέρωσης τῆς Παλαιστίνης πού μοῦ ἔκανε τή μεγάλη τιμή νά γυρέψει ἀπό μένα νά συνθέσω τόν ἐθνικό ὕμνο τοῦ Παλαιστινιακοῦ λαοῦ.Γιά ποιό λόγο αὐτή ἡ ἐρώτηση; Θά πρέπει νά γίνει πρός τούς Παλαιστίνιους.'Από τή μεριά μου,ἔνοιωσα βαθειά συγκίνηση,ἀλλά καί μεγάλη εὐθύνη,σάν ἄνθρωπος,σά συνθέτης καί σάν ἀγωνιστής.Νομίζω ὅτι μέ τή μουσική αὐτή ἐκφράζω τό τραγικό πάθος γιά ἐλευθερία,καί ὅπως φάνηκε στήν ἀκρόαση πού ἔγινε τῆς μουσικῆς τοῦ ὕμνου στή Βηρυττό στήν ἕδρα τῆς 'Οργάνωσης,ἡ "βουλή" τῶν Παλαιστινιων συνέλαβε αὐτό τό μήνυμα.

9- Οἱ σκοτεινές δυνάμεις πού δυστυχῶς κυριαρχοῦν ἀκόμα πάνω στόν καπιταλιστικό κόσμο δέν ἔχουν ἀκόμη παραδεχτεῖ ὅτι μετά τήν μεγάλη 'Οκτωβριανή 'Επανάσταση ἄνοιξε ὁ δρόμος γιά τήν παγκόσμια ἀπελευθέρωση.
Ἔτσι μετά τήν τελευταία τους μεγάλη ἀπόπειρα νά ἐξοντώσουν τή Σοβιετική Ἕνωση,μέ κύριο πρωταγωνιστή τότε τόν Χίτλερ καί τή συμμορία του,σήμερα συσπειρωμένοι γύρω ἀπό τόν ἀμερικάνικο ἰμπεριαλισμό,πού ἀποτελεῖ μιά σύγχρονη ἔκδοχή τοῦ χιτλερισμοῦ,προσπαθοῦν νά πετύχουν ἐκεῖ πού ἔσπασε τά μοῦτρα του ὁ μεγάλος ἀντισοβιετικός δάσκαλός τους.
Γιά μένα σήμερα ἡ 'Αμερική εἶναι ὁ Χίτλερ μέ χιλιάδες πυρηνικές βόμβες στά χέρια του.Καί μόνο ἡ σκέψη αὐτή μᾶς κάνει νά συνειδητοποιήσουμε τόσο τόν τεράστιο κίνδυνο πού διέρχεται σήμερα ἡ ἀνθρωπότητα,ὅσο καί τόν ἱστορικό ρόλο τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης καί ὅλων τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου.
'Επομένως τό πρῶτο μας χρέος εἶναι νά κόψουμε τό χέρι τῶν πολεμοκάπηλων,

νά σταματήσουμε τούς ἐξοπλισμούς,νά σταματήσουμε τόν πόλεμο,νά σώσουμε τήν ειρήνη.

Ἄς μή γελιόμαστε ὅμως.Ἡ πάλη γιά τήν ειρήνη ἀποτελεῖ πιά μέρος μέσα στήν κορυφαῖα ἰδεολογική πάλη τοῦ καιροῦ μας,πού ἀντιπαραθέτει δυό παγκόσμια συστήματα,δυό θεωρεῖες,δυό ἀντιλήψεις γιά τή ζωή.

Ἔτσι ὁ καθένας ἀπό τό πόστο του πολεμῶντας γιά ἐθνική ἀπελεύθέρωση εἴτε γιά κοινωνική δικαιοσύνη,εἴτε γιά συνδικαλιστική κατάκτηση, συμβάλλει μέ τόν τρόπο του στήν στερέωση τῆς ειρήνης.

Τό πρόβλημα εἶναι νά ἀπομονώνουμε κάθε μέρα καί πιό πολύ τήν ἰδεολογία καί τήν πρακτική τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ,νά προωθοῦμε κάθε μέρα τήν ἰδεολογία καί τήν πρακτική τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ κάθε χώρα καί μέ κάθε μορφή.

10- Θά ἔκανα μιά ἐξαίρεση γιά τόν Φιντέλ Κάστρο,γιατί μέ δέχτηκε στή χώρα του ἁπλά καί ἀνθρώπινα σάν παληό σύντροφο στόν κοινό ἀγώνα.Τό περασμένο καλοκαίρι βρέθηκα στήν Κούβα μέ πρόσκλησή του, Ἐκεῖ ἔδωσα συναυλίες μέ τό Κάντο Χενεράλ σέ ποίηση τοῦ Πάμπλο Νερούντα, μέ κουβανική χορωδία καί ὀρχήστρα.Καί σέ συνέχεια,πάλι μέ τή δική τους συμβολή,πήγαμε ὅλοι μαζί,σχεδόν 200 ἄτομα,στή Νικαράγουα,ξεκινῶντας ἔτσι αὐτή τή θαυμάσια "ἔκθεση κουλτούρας",κατά τήν ἔκφραση τοῦ Κουβανοῦ ἡγέτη.Ἐκεῖνο πού εἶχε ὅμως πιό πολλή σημασία γιά μένα,εἶναι ὅτι στό περιθώριο αὐτῆς τῆς δραστηριότητας,ὁ Φιντέλ μέ κάλεσε κοντά του,κι ἐκεῖ στά βουνά τῆς Κούβας περάσαμε δυό μέρες καί δυό νύχτες γεμάτοι ὁραματισμούς γιά τό μέλλον πού καί οἱ δυό μας πιστεύουμε ὅτι θά σφραγίσει μέ τήν περηφανή νίκη ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς πού παλεύουν γιά ἐλευθερία, σοσιαλισμό καί πολιτιστική ἀναγέννηση.

11- Σά συνθέτης,στήν πρώτη περίοδο τῆς συμφωνικῆς μου συνεργασίας, ἦταν φυσικό νά ἐπηρεαστῶ βαθειά ἀπό τή Σοβιετική μουσική.Θυμᾶμαι,στά χρόνια τοῦ ἐμφύλιου πολεμου,στά 1948,ὅταν ἤμουν παράνομος στήν 'Αθήνα, σ'ἕνα ἀπό τά ὀλιγόλεπτα καί ριψοκίνδυνα ραντεβού πού κάναμε μέ τούς παράνομους συντρόφους,κάποια μέρα ἕνας μέ ρώτησε:""Ακουσες Σοστάκοβιτς; " Τοῦ εἶπα ναί."Εἶναι πράγματι ὁ πιό μεγάλος συνθέτης τοῦ κόσμου;" Τοῦ εἶπα ναί.Καί τότε μιά βαθειά χαρά ζωγραφίστηκε στά μάτια του."Εἴμαστε καί σ'αὐτό πρῶτοι!" Μοῦ εἶπε φεύγοντας.Δέν τόν ξανάδα ἀπό τότε.Μετά ἕνα μῆνα τόν ἐξετέλεσαν,πάνω σέ μιά καρέκλα,γιατί τοῦ εἶχαν σπάσει τή μέση.Τόν ἔλεγαν Παῦλο Παπαμερκουρίου,καί ἔχω γράψει γι'αὐτόν τό Τραγούδι τοῦ Νεκροῦ 'Αδελφοῦ.

Στή Σοβιετική Ἕνωση πρωτοῆρθα στά 1957,στό Πρῶτο Φεστιβάλ τῆς Νεολαίας. Ἦρθα μέ τή γαλλική ἀποστολή ,μέ τό πλοῖο Μπάλτικα.Καθώς ἀπό μακρυά φαινόταν τό Λένινγκραντ,πῆγα στό πιό ψηλό μέρος τοῦ πλοίου καί ξέσπασα σέ ἀναφυλητά.'Η ἰδέα ὅτι θά ἔβλεπα τήν πόλη τοῦ Λένιν ἔφερε στή μνήνη μου ὅλες τίς ἀναμνήσεις τῆς κατοχῆς,τῆς ἀντίστασης,τοῦ ἐμφύλιου,τῆς παρανομίας,τῆς φυλακῆς,τῆς Μακρονήσου.Τούς συντρόφους πού βασανίστηκαν, πού σακατεύτηκαν,πού σκοτώθηκαν,πού τραυματίστηκαν,πού ἐκτελέστηκαν, χίλια δυό πρόσωπα ἀγαπημένα μπαινόβγαιναν ἐκείνη τή στιγμή στή μνήμη μου,λές καί ἤθελαν ἐγώ ὁ τυχερός νά χαιρετήσω ἀπό μέρος τους τήν ἡρωϊκή πόλη τοῦ Λένιν,τόν ἴδιο τόν Λένιν.Γιά ὅσους ἔζησαν αὐτό τό Φεστιβάλ τῆς Μόσχας,νομίζω ὅτι δέν μπορεῖ νά ὑπῆρξε πιό συγκλονιστική ἐμπειρία.

Σέ συνέχεια ἐπισκέφθηκα πολλές φορές τή χώρα σας,ἀλλά μπορῶ νά πῶ ὅτι τή συγκλονιστική δύναμη τῆς ἀγάπης καί τῆς φιλίας τῆς μεγάλης χώρας σας πρός τό λαό μας τήν ἔνοιωσα προσωπικά ὅταν στά 1967 πού βρισκόμουν

κρατούμενος στήν ἀπομόνωση τῆς Γενικῆς 'Ασφάλειας 'Αθηνῶν,ἄνοιξε ἡ πόρτα μετά ἀπό πολλές βδομάδες,μπῆκε ὁ πατέρας μου καί κατάφερε νά μοῦ ἀφήσει ἕνα μικροσκοπικό σημείωμα.Ἐπειδή ὑπῆρχαν φῆμες ὅτι ἡ χούντα ἐπρόκειτο νά μέ δολοφονήσει,τό Σοβιετικό 'Υπουργεῖο τῶν 'Εξωτερικῶν κάλεσε τόν ἕλληνα πρεσβευτή καί τοῦ ἐπέδωσε νότα πού κατέληγε: "ἄν σκοτωθεῖ ὁ Θεοδωράκης,τότε θά κερδίσετε τήν ὀργή τοῦ Σοβιετικοῦ λαοῦ".

"Οπως βλέπετε,πάρα πολλά καί πολύ σημαντικά μέ δένουν μέ τή χώρα σας.Θά ἔφτανε φυσικά ἡ ἰδιότητα τοῦ κομμουνιστῆ γιά νά νοιώθω τή Σοβιετική πατρίδα καί δική μου πατρίδα.'Αλλά πλάϊ σ'αὐτήν,ὅπως εἶπα, ὑπάρχουν πάρα πολλές σπουδαῖες καί ἐνδιαφέρουσες ἐντυπώσεις πού ἀποκόμισα ἀπό τά πολλά ταξίδια στή Σοβιετική "Ενωση καί πού γιγάντωσαν τήν ἀγάπη καί τήν πίστη μου γιά τό μεγάλο σοβιετικό λαό.

12-Μόνο σέ ἕνα,στή Μόσχα,στό Φεστιβάλ τῆς Νεολαίας,ὅπου συναμα σέ πολλούς ἄλλους συνθέτες ἀπ'ὅλο τόν κόσμο εἶχα τήν τιμή νά πάρω τό Πρῶτο Βραβεῖο σύνθεσης.Καί αὐτό εἶχε ἀκόμα πιό μεγάλη σημασία,μιᾶς καί ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Σοστάκοβιτς,πού ἀργότερα ὅταν βρισκόμουν φυλακή,ἔκανε μιά ἄλλη πιό μεγάλη ἀκόμα τιμή,νά εἶναι ὁ Πρόεδρος τῆς Σοβιετικῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἀπελευθέρωσή μου.
Στό σημεῖο αὐτό,ἐπιτρέψτε μου νά ἐκφράσω κάτι ἀκόμα.Τό ἔργο ἐκεῖνο πού βραβεύτηκε,ἡ Δεύτερη Σουΐτα γιά ὀρχήστρα καί πιάνο,δέν παίχτηκε ποτέ στή Σοβιετική "Ενωση,παρ'ὅλο πού ἡ ἐκτέλεση καί ἡ ἔκδοσή του ἦταν ὅροι τοῦ διαγωνισμοῦ.'Από τότε φυσικά πέρασαν πολλά χρόνια,καί ὅπως εἶπα ἔγραφα ἑκατοντάδες τραγούδια,πολλά ὅπως λέτε κι ἐσεῖς ἀκούστηκαν καί στή Σοβιετική "Ενωση -σέ ἑλληνική ἐκτέλεση-,ὀρατόρια,μπαλλέττα,συμφωνίες κ.λπ. 'Η χώρα σας διαθέτει πολλές καί μεγάλες σπουδαῖες ὀρχῆστρες καί

χορωδίες,μουσικά συγκροτήματα,κ.λπ.,καί ἡ ἀπορία μου εἶναι,πῶς μέχρι σήμερα κανένα ἀπ'αὐτά τά σπουδαῖα συγκροτήματα δέν μοῦ ἔκανε τή μεγάλη τιμή νά συμπεριλάβει στό ρεπερτόριό του καί ἔργα δικά μου,παρ'ὅτι γνωρίζω ὅτι πολλές παρτιτοῦρες ἔργων μοῦ βρίσκονται στήν Ἕνωση Μουσσουργῶν, στό Ὑπουργεῖο Κουλτούρας,καί σέ χέρια ἄλλων παράγοντων.

Πρίν ἕνα χρόνο στή Στοκχόλμη,ἕνα Χιλιανός κομμουνιστής μοῦ εἶπε:" Ὅταν βρισκόμουν στό Σαντιάγο στήν παρανομία,πολλές φορές ἀκούσαμε στό κρησφύγετό μας ἀπότό σταθμό τῆς Μόσχας τό Κάντο Χενεράλ". Νά λοιπόν πού ὁ σταθμός τῆς Μόσχας μεταδίδει αὐτό τό ὀρατόριο ,καί ἡ ἀπορία μου εἶναι ,γιατί αὐτό τό ἴδιο τό ὀρατόριο νά μήν μπορεῖ νά τό γνωρίσειό ἀγαπημένος μου Σοβιετικός λαός ἀπό σοβιετικές χορωδίες καί συγκροτήματα σέ σοβιετικές αἴθουσες;

13- Ρυθμός μπορεῖ νά ὑπάρξει χωρίς μελωδία,ὅμως μελωδία δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει χωρίς ρυθμό.'Επομένως τό τέλειο τραγούδι ἀποτελεῖ μιά τέλεια σύζευξη μελωδίας καί ρυθμοῦ.Εἶναι φανερό ὅτι ὅταν ὑπερισχύει ὁ ρυθμός σέ βάρος τῆς μελωδίας,βρισκόμαστε μπροστά σ'ἕνα φαινόμενο πρωταγωνισμοῦ. Αὐτή ἡ μονοτονία καί οἱ ἐπαναλαμβανόμενοι ρυθμοί,ὅπως μπρρεῖ νά τό διαπιστώσει κανείς ἀπό τή μουσική ὁρισμένων πρωτόγονων φυλῶν,ἤ οἱ ρυθμοί τῶν μιλιταριστικῶν ἐμβατηριων,ἀνταποκρίνονται κυρίως στά ἐπιθετικά ἔνστινκτα πού κρύβει ὁ κάθε ἄνθρωπος μέσα του.

Νομίζω ὅτι τό φαινόμενο αὐτό σήμερα,ἄν θέλει κανείς νά τό ἑρμηνεύσει κοινωνικά,ἔχει σχέση μέ τήν ἀπομόνωση,τή μοναξιά,τήν ἀπελπισία τοῦ ἀνθρώπου μέσα στή ζούγκλα τῆς κοινωνίας τῆς κατανάλωσης ὅπως τή διαμορφώνει ὁ σύγχρονος καπιταλισμός."Ισως αὐτό τό ἀπομονωμένο ἄτομο μέσα σ'αὐτούς τούς ἐπιθετικούς ρυθμούς,καθώς ξαναβρίσκει τά ἀρχαίγονα ἔνστινκτα,νά ἔχει τήν ψευδαίσθηση ὅτι μπορεῖ νά βγεῖ ἀπό τά ἀσφυκτικά ἀδιέξοδα.

-.-.-.-.-.-.-.-

Μάρτης 1982 Προσκυνητής στο Νοβόσι

Ε Ρ Ω Τ Η Σ Ε Ι Σ

I.--Μπορεῖτε νά μᾶς πῆτε μέ λίγα λόγια τί σκέπτεσθε γιά τήν τέχνη (καλλιτεχνία) γενικά;

2.--Κατά τή γνώμη σας, πρέπει νά χρησιμοποιοῦνται τά σύγχρονα γεγονότα στήν καλλιτεχνική δημιουργία καί πόσο;

3.--Στό βιβλίο σας 'Τό Χρέος' λέτε:''Η μόρφωση μᾶς ἑνώνει μέ τούς ὁμοίους μας.Μέ τ'ἀδέρφια μας, μέ τήν κοινωνία, μέ τό λαό.Γενικά μέ τόν ἄνθρωπο.'Μπορεῖτε νά μᾶς ἐξηγήσετε τή λέξη'Μόρφωση'σ'αὐτή τή φράση πού χρησιμοποιεῖτε; Τί σκέπτεσθε γιά τόν 'Μορφωτικό 'Ιμπεριαλισμό' καί γιά τή 'Μορφωτική Διφυΐα'(DUALITE CULTURELLE - CULTURAL DUALITY);

4.--Τί σκέπτεσθε σχετικά μέ τήν ἀπαγόρευση τῆς μεταδόσεως τῶν τραγουδιῶν σας ἀπό τόν 'Ελληνικό ραδιοφωνικό σταθμό ἐνόπλων δυνάμεων τόν τελευταῖο καιρό;

5.--Ποιά εἶναι τά κύρια χαρακτηριστικά τῆς σύγχρονης'Ελληνικῆς μουσικῆς;

6.--Ποιοί ἄλλοι, ἐκτός ἀπό σᾶς, παρουσιάζουν τή σύγχρονη'Ελληνική τέχνη στήν'Ελλάδα καί σέ παγκόσμιο ἐπίπεδο;

7.--Βρήκατε καιρό νά μελετήσετε τή σύγχρονη Τουρκική μουσική;"Εχετε νά μᾶς πῆτε σχετικά μ'αὐτό τό θέμα;

8.--Τό τελευταῖο σας ἔργο'Τό Χρέος'σέ ποιές γλῶσσες μεταφράστηκε μέχρι τώρα;'Εκτός ἀπό τή μουσική, ποιές ἄλλες ἐπιδόσεις ἔχετε;'Ετοιμάζετε τώρα κανένα ἄλλο ἔργο;

9.--'Ο πατριώτης σας Ν.Καζαντζάκης λέει ὅτι εἶναι"Ελληνας ἀλλά πρῶτα εἶναι Κρητικός. 'Εσεῖς τί σκέπτεσθε γι'αὐτό (ἤ πάνω σ'αὐτό);

IO.-Πόσα ὄργανα ξέρετε νά παίζετε ἐκτός ἀπό τό πιάνο;

II.-Τί σκέπτεσθε γιά τή Βυζαντινή μουσική;Μπορεῖτε νά κάμετε ἕνα διαχωρισμό ὅπως Βυζαντινή Λαϊκή Μουσική καί Βυζαντινή Θρησκευτική Μουσική Ποιά ἀπ'αὐτές ἐπέδρασε στήν ἄλλη;

I2.--Παράλληλα μέ τή μουσική, έσεῖς άσχολεῖσθε καί μέ τήν πολιτική. 'Η 'Ελληνική πολιτική εἶναι έθνική, ένῶ ἡ τέχνη εἶναι παγκόσμια. Πῶς μπορεῖτε καί συμβιβάζετε τούς δύο αὐτούς τομεῖς άπασχολήσεως, πού ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται ἀντίθετοι;

I3.--Ποιά πνευματική ἐπίδραση νομίζετε ὅτι εἶχε στούς περασμένους αἰῶνες ἡ μεγάλη Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία, πού εἶχε καταλάβει καί τήν 'Ανατολή;(Μ.'Ασία).'Εσεῖς βρίσκετε σήμερα κατάλοιπα τῆς ἐπίδρασης τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας στά βάθη τῶν 'Ελληνοφώνων λαῶν;

I4.--Ποιό ρόλο ἔπαιξαν στήν καλλιτεχνική σας ζωή ἡ οἰκογένειά σας καί ἡ σύζυγός σας Μυρτώ; 'Εσεῖς ἐπιδράσατε πνευματικά καί καλλιτεχνικά στά παιδιά σας;"Οταν εἴσαστε μικρός βρέθηκε κάτι πού νά σᾶς ἔσπρωξε στήν τέχνη; Στήν οἰκογένειά σας ὑπῆρξε κανένας μεγαλύτερός σας πού ν'ἀσχολεῖται μέ τήν τέχνη;

1.- "Ο τι εἶναι ἡ ἰατρική γιά τόν πόνο τοῦ κορμιοῦ τό ἴδιο εἶναι καί ἡ Τέχνη γιά τόν πόνο τῆς ψυχῆς.

Ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου διψᾶ καί πονᾶ. Δίχως τήν τροφή καί τό "γιατρικό" τῆς Τέχνης κινδυνεύει νά κατσιάσει καί νά σβύσει.

2.- Ἡ Τέχνη εἶναι ἀκόμα ἕνας καθρέφτης. Ἐκεῖ μέσα κυτάζονται ἄνθρωποι καί γεγονότα γιά νά δοῦν τήν "οὐσία" τους. Τά σύγχρονα γεγονότα - ὅταν ντυθοῦν σωστά μέ τά στολίδια τῆς Τέχνης- σοκάρουν γιατί ὁ καθένας ἔχει γι'αὐτά τήν δική του "ἀλήθεια" πού δέν συμπίπτει πάντα μέ τήν ἀληθινή ἀλήθεια πού μόνο ἡ Τέχνη μπορεῖ νά ἀποκαλύψει.

3.- Δέ λέω "ἡ μόρφωση", ἀλλά "ἡ Τέχνη".

4.- Τά τραγούδια εἶναι λουλούδια ταπεινά φυτρωμένα πάνω στό τίμιο χῶμα. Ὅσοι καταπατοῦν τή γῆ μας - ὅσοι μολύνουν τό χῶμα- κι'ὅσοι προσβάλουν τούς ἐρέχθειους θεούς, φοβοῦνται ὅλους τούς καρπούς αὐτῆς τῆς γῆς. Μισοῦν τά τραγούδια.

5.- Εἶναι εὐαίσθητη καί ταπεινή. Γι'αὐτό καί τήν ἀγαποῦν μονάχα οἱ εὐαίσθητοι καί οἱ ταπεινοί.

6.- Ἕλληνες συνθέτες -ταπεινοί καί εὐαίσθητοι- πού ξεπέρασαν τά σύνορα τῆς χώρας μας εἶναι: ὁ Μάνος Χατζηδάκης, ὁ Σταῦρος Ξαρχάκος, ὁ Διονύσης Σαββόπουλος, ὁ Μάνος Λοΐζος, ὁ Γιάννης Μαρκόπουλος.

7.- Δέν τήν μελέτησα. Ὅμως πολλά τούρκικα τραγούδια ἔγιναν

στή χώρα μας μεγάλες λαϊκές έπιτυχίες.Δηλαδή τραγουδήθηκαν, μέ έλληνικά λόγια καί Έλληνες έρμηνευτές.

'Η μάννα μου,μικρασιάτισσα άπό τόν Τσεσμέ,συχνά μοῦ τραγουδοῦσε δικές σας μελωδίες."Ισως ὁ καϋμός τοῦ τούρκου νᾶναι πιό βαρύς μές στά τραγούδια του παρ'ὅ τι στά δικά μας. 'Υπάρχει άκόμα ὁ σεβντάς κι'ὁ άμανές καί τό μεράκι."Ολ'αὐτά, στοιχεῖα τῆς δικῆς σας μουσικῆς,ἔχουν περάσει κι'ἔχουν έπηρεάσει βαθειά τή λαϊκή μουσική μας.

8.- Στά γαλλικά,γερμανικά,άγγλικά,σουηδικά,δανέζικα, ἰταλικά,φινλανδικά,ἰσπανικά -ἄλλη ἔκδοση στά νοτιοαμερικάνικα- ,πορτογαλλικά,ἰαπωνικά,κροατικά,οὐγγρικά.

'Ασχολοῦμαι έντατικά μέ τήν κοινωνιολογία,τήν κοινωνική έπιστήμη,τήν ἰστορία καί τήν ρέουσα πολιτική ζωή τῆς χώρας.

Σήμερα εἶμαι μέλος τῆς ἡγεσίας τῆς ΕΔΑ καί άρθρογράφος στήν καινούργια μεγάλη έφημερίδα τῆς 'Αριστερᾶς "'ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ".

'Ολοκληρώνω τό λαϊκό 'Ορατόριο CANTO GENERAL σέ ποίηση PABLO NERUDA.Τή μουσική γιά τό θεάτρικο ἔργο τοῦ WALSER "SAUSPIEL" πού άνεβαίνει τό Δεκέμβριο στό Κρατικό Θέατρο τοῦ 'Αμβούργου.Σκηνική μουσική γιά τό ἔργο τοῦ Νίκου Καζαντζάκη ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΟΛΟΜΒΟΣ πού τό άνεβάζει ὁ Μάνος Κατράκης στό Δημοτικό Θέατρο Πειραιῶς.Τή μουσική γιά τό χιλιανέζικο φίλμ ACTAS DE MARUSIA πού γυρίστηκε στό Μεξικό μέ σκηνοθέτη τόν MIGUEL LITTIN. "Ενα καινούργιο δίσκο μέ "Μπαλάντες",σέ ποίηση τοῦ Μανώλη'Αναγνωστάκη.

9.- Ἡ Κρήτη εἶναι μέσα στό αἷμα μου.Ὅμως οἱ κρητικοί, ὅταν γύρισα ἀπό τήν ἐξορία καί ξαναπάτησα τό πόδι μου στό νησί,μέ περιφρόνησαν.Γι'αὐτό κι'ἐγώ ξεσκίζω αὐτό τό πάθος πού εἶχα μέσα στήν ψυχή μου γιά τήν Κρήτη.Σέ λίγο θά μέ φτάνει νά λέω πώς εἶμαι ἄνθρωπος.Καί νά δοῦμε γιά πόσο διάστημα θά μποροῦμε νά εἴμαστε περήφανοι γι'αὐτό.

10.- Μακάρι νά ἔπαιζα τέλεια πιάνο.Θἆμουν εὐτυχής!

11.- Ποῦ νά ξέρουμε τή Βυζαντινή λαϊκή Μουσική; Βέβαια σώθηκαν τά δημοτικά τραγούδια.Τά ἀκριτικά.Ὅμως μουσική γραφή μόνο τῆς θρησκευτικῆς μουσικῆς ἔχουμε.Πρόκειται γιά μουσική καθαρά μελωδική.Εἶναι μίγμα δυτικῶν καί ἀνατολικῶν μουσικῶν στοιχείων.Τό σημαντικώτερο χαρακτηριστικό της εἶναι ἡ ἐλεύθερη καί γεμάτη φαντασία μουσική ἀνάπτυξη τῶν βασικῶν μελωδικῶν μοτίβων.

12.- Ἡ ἰδέα πού ἔχω στό νοῦ μου γιά μιάν Ἑλλάδα πραγματικά ἐλεύθερη,χωρίς τήν ἀμερικανοκρατία καί τήν στρατοκρατία -ἄλλοτε φανερή,ὅπως ἐπί δικτατορίας,καί ἄλλοτε κρυφή,ὅπως τώρα-, ὄχι μόνο δέν τήν φέρνει σέ ἀντίθεση μέ τά ἄλλα ἔθνη,ἀλλά τουνάντιον θέλει νά τήν κάνει νά χτυπᾶ σάν τήν καρδιά ὅλων τῶν ἐθνῶν. Δηλαδή νά γίνει τό κέντρο γιά τήν παγκόσμια εἰρήνη καί τήν προσέγγιση ὅλων τῶν λαῶν.

Γιατί δέν εἶναι μόνο φοβερά ἐπικίνδυνο νά σκεφτόμαστε σήμερα γιά πολέμους,ἀλλά καί τραγικά γελοῖο.Οἱ λαοί κατήντησαν μαριονέτες.Ἄλλοι τραβοῦν τά νήματα.Ἄλλοι βάζουν τούς λαούς νά τσακώνονται καί νά ἀλληλοσφάζονται.Ἴσως γιά νά πουλήσουν

ἀεροπλάνα καί βόμβες."Ισως γιατί θέλουν νά προκαλέσουν κρίση -ἐδῶ- γιά νά κερδίσουν -ἀλλοῦ-,σέ ἄλλο ταμπλώ.

13.- 'Η Ρωμαϊκή Αὐτοκρατόρια εἶναι τόσο μακρυά! Μήν ξεχνᾶτε ὅτι μετά ἀπ'αὐτήν μεσολάβησε ἡ Βυζαντινή Αὐτοκρατόρια καί τέλος ἡ Τουρκοκρατία πού βάστηξε τέσσερεις αἰῶνες...

14.- Στή ζωή μου ὅσα μέ ἄγγιξαν μέ ἔφτιαξαν.Οἱ σχέσεις μου -οἱ οὐσιαστικές-,πάρα πολύ λίγες,ἦσαν ὅλες σημαντικές. 'Ασφαλῶς χωρίς αὐτές δέν θά ἤμουν σήμερα αὐτός πού εἶμαι. Θά ἤμουν κάποιος ἄλλος.'Η Μυρτώ ἦταν ὁ ἄλλος ὁ ἑαυτός μου. 'Ο ἕνας,ἐγώ,ἦταν ὁρμητικός,πηγαῖος,αὐθόρμητος καί ὑπερβολικός. 'Ο ἄλλος,ἡ Μυρτώ,ἦταν μετρημένος,συντηρητικός,κρατημένος, ὑπομονετικός καί ἐπίμονος.Μέ αὐτά τά δυό στοιχεῖα μπόρεσα νά ἀντιμετωπίσω τή ζωή ἀπό θέση...ἰσχυός.Βασικά μπόρεσα νά εἶμαι ζυμωμένος καί χωνεμένος μέσα στούς ἄλλους καί συγχρόνως νά εἶμαι καί ἔξω ἀπό τούς ἄλλους.Μήν ξεχνᾶτε ὅτι ἡ 'Ελλάδα εἶναι ἡ χώρα τῶν μύθων πού καταβροχθίζει τούς μύθους."Οταν λοιπόν γίνεις μύθος,τότε πρέπει νά εἶσαι ἕτοιμος νά πεθάνεις ξεχασμένος ὅπως ὁ Βενιζέλος καί ὁ Καζαντζάκης."Αν ἤμουν μονάχα ἐγώ,ὅπως μέ γέννησε ὁ πατέρας μου ὁ κρητικός καί ἡ μάννα μου ἡ μικρασιάτισσα,τότε θἄχα σωριαστεῖ κάτω ἀπό τό ἀπελπιστικό βάρος τῆς ἀχαριστίας."Ομως εἶμαι καί ἕνας ἄλλος,κι'ἔτσι γλύτωσα ἀπό τόν σεισμό.Μέσα ἀπό τά ἐρείπια μπορῶ νά μαζεύω τόν ἑαυτό μου ἕτοιμος γιά τό καινούργιο ταξίδι.Θά φύγω καί πάλι γιά τό Παρίσι ἕως ὅτου ἀνοίξει καί πάλι ἡ πληγή καί μιά φωνή σκίσει τήν γαλήνη τῆς νύχτας.

Ένας λαός κουτορνών είμαστε, άξιοι πάντα γιά κάθε είδους τρέλλα.

Καί κυρίως γι'αυτήν πού δέ διορθώνεται ποτέ.

---

① Όταν άρχισες νά γράφης κλασσική μουσική, ποιές συνθέτες είχανε την πιό μεγάλη επίδραση στή δουλειά σου;

② Εάν είχες συννεχίση όπως τόν Ξενάκη, νά δουλεύης στό κόσμο τής κλασσικής μουσικής, νομίζης ότι θά είχες γίνη μεγάλο κλασσικό συνθέτη;

③ Μου ένδιαφέρεται πολύ τήν πρωτη συμφωνία σου καί θά ήθελλα ν' άκουσω τήν άλλη κλασσική μουσική σου. Είναι δυνατών νά βρώ τίς παρτιτούρες τής κλασσικής μουσικής σου πουθενά;

④ Θημάσεις πότε ακριβώς πήρες τήν απόφαση νά γράψεις λαϊκη μουσική; — ή να γίνεις λαϊκο συνθέτη αντί κλασσικό συνθέτη;

⑤ Όταν μελοποιήσης, γιά παράδειγμα τά ποιήματα τού Σεφέρη, δουλεύης νότα μέ νότα μέ τις λέξεις, ή σκέφτεσαι μόνο άπο τό γενικό θέμα του ποιήματος;

⑥ Άπο τή μουσική πού γράφεις τώρα, υπάρχουν κομμάτια πού δέν έχουν πολιτική σχέση;

⑦ Στά τελευταία 7 χρόνια τής δικτατορίας, μπορείς νά πείς πώς καί γιατί τό στύλ τής μουσικής σού έχει αλλάξη;

⑧ Ποιά έργα, κάτα τή γνώμη σου, είναι τά πιό σπουδαία άπ' όλα, καί γιά πιό λόγο.

⑨ Υπάρχουν έργα όπου χρησιμοποιής τήν ίδια μελοδία - π.χ. ή μελοδία άπο τήν Αδελφή μας Αθηνά ξανακούγεται στό Κάντο General. Υπάρχουν μελοδίες πού έχουν μιά ειδική έννοια γιά σένα

(10) κάτα τή γνώμη μου, οι συνοδείες της μουσικής σου φαίνονται πολλές φορές βιαστικές, καί δέν βοηθούν όπως πρέπει τίς ωραίες μελωδίες σου. Είναι δυνατόν νά πώ ότι καί ή μελωδία καί ή φωνή σού ενδιαφέρονται πολύ περισσότερο άπο τήν συνοδεια;

(11) Ώς μουσική, μού φαίνεται ότι Canto General είναι άπο τά ποιό σπουδαία έργα σου, αλλά καί άπο τά ποιό δυσκολό. Άφου έγραφες στό βιβλίο σου «Μουσική γιά τούς μάζες» ότι γράφεις μουσική πού θά γίνει άληθινή λαϊκή μουσική, γιατί κρατισές τήν Ισπανική γλώσσα γιά τίς λέξεις; Και πιστεύεις ότι ό λαός μπορεί νά καταλάβη ένα τέτοια έργο;

(12) Στά τελευταία χρόνια μού φαίνεται ότι γράφεις δύο είδους τραγουδιών – τά τραγούδια τού άγωνα καί μερικά άπο τά λιανοτράγουδα φαίνονται τόσο διαφορέτικα άπο τό Επιφού καί το Canto General ότι έχω τήν εντύπωσι ότι γράφεις μουσική σκέφτοντας άπο τό ακροατή πού τή τραβαί. Μπορείς νά μου πής κάτι άπο τά είδη τραγουδιών πού γράφεις τώρα;

(13) Νομίζεις ότι είναι δυνατόν νά συννέχεις πολιτικός συνθέτης; Πού θέλεις νά πάς τώρα ώς συνθέτης;

1.- Στήν πρώτη σειρά: Μπράμς. Μουσόρκσκυ.Στραβίνσκυ.Σοστακόβιτς.

Στή δεύτερη σειρά: Μπάχ. Μότσαρτ. Σούμπερτ. Μπετόβεν. Ντεβυσύ.

Φυσικά μέ συγκινοῦσαν -καί μέ συγκινοῦν- βαθειά καί ὁ Σούμαν - Τσαϊκόφσκυ - Μπάρτοκ,καί ἄλλοι.

Θἄταν ἴσως καλλίτερα νάπῶ ὅτι μέ συγκινοῦν ὁρισμένα ἔργα διαφόρων συνθετῶν.

Μ'ἀρέσουν οἱ μεγάλες φόρμες.Συμφωνικές καί ὀρατόρια. 'Από ὄπερες -δέν τίς ξέρω καλά- οἱ ἄριες καί τά σύνολα.Στόν τομέα αὐτόν θαυμάζω βαθειά τόν Βερύτι - Βάγκνερ -Μότσαρτ καί Ροσίνι.

2.- Πιστεύω ὅτι εἶμαι συμφωνιστής. Ἔχω κάπου μεταξύ συνειδητοῦ καί ὑποσυνειδητοῦ τίς μεγάλες γραμμές τοῦ ἔργου πού πρόκειται νά γράφω.Ἴσως ὁ περίπατός μου ἀνάμεσα στούς ἦχους τῆς λαϊκῆς μουσικῆς νά ἦταν γιά μένα ἕνα προγύμνασμα.Μιά προετοιμασία.Δέν ξέρω.

Δέν ξέρω ἐπίσης ἄν θά εἶχα γίνει ἤ ἄν θά γίνω "μεγάλος συνθέτης".Αὐτός πού κάνει τραγούδια τί εἶναι; Ὅμως γιά τό συμφωνικό ἔργο εἶναι διαφορετικά.Ξέρω μόνο ὅτι σκοπεύω ψηλά. Θέλω τό ἔργο πού νά μείνει.

3.-Τίς ἔχω ὅλες στό...ΒραχάτιΙ

4.-'Ο 'Επιτάφιος εἶναι ἡ πρώτη μου λαϊκή μουσική.Γράφτηκε τό Μάρτη τοῦ 1958.

Ὅμως ἡ ἀπόφαση νά γίνω μόνο λαϊκός συνθέτης ἦρθε ἀργότερα.

"Ισως μετά τό 62."Ομως καί τότε προσπαθοῦσα νά συνδυάσω τό λαϊκό τραγούδι μέ τή μεγάλη συμφωνική φόρμα.Βλέπε ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ.

5.- Δουλεύω λέξη μέ λέξη.Τό νόημα βγαίνει μέσα ἀπό τή λέξη πού ἔχει τή δική της μελωδία.Τό Νερούντα λ.χ. συνέθεσα χωρίς νά ξέρω -τίς πιό πολλές φορές- τό νόημα τῆς λέξης."Ομως ἡ "μουσική της" μοῦ ἔφτανε.

6.- Τήν πολιτική θέση μέσα στή μουσική δέν τήν φέρνει οὔτε ἡ μουσική οὔτε ὁ μουσικός,ἀλλά μονάχα οἱ κοινωνικές συνθῆκες μέσα στίς ὁποῖες τό ἔργο τέχνης καί ὁ δημιουργός λειτουργοῦν μέ τόν α ἤ τόν β τρόπο.Πολλές φορές καί ἄθελά τους.

'Επομένως καί τώρα -ὅπως καί στό παρελθόν- ἡ μουσική μου δέν ἔχει <u>πρόθεση</u> πολιτική."Εχει ἴσως <u>ρίζα</u> πολιτική,δηλαδή γίνεται στοιχεῖο συσπειρωτικό μέ στόχο συγκεκριμμένο: τήν κατάλυση κάθε εἴδους ἐξουσίας πού δεσμεύει τήν ἀνθρώπινη ἐλευθερία.

7.- 'Η μουσική εἶναι ποταμός.Τό ἴδιο νερό δέν περνᾶ ποτέ δυό φορές ἀπό τό ἴδιο σημεῖο."Αν ἡ ροή - ἡ ἀλλαγή σταματήσει,τότε ἔχουμε τέλμα.'Επομένως κι'ἐγώ ὅσο θά εἶμαι ζωντανός - ὅσο θά ρέω,θά προχωρῶ,τόσο καί θά ἀλλάζω.Πραγματικά θά ἦταν πολύ παράξενο ἐάν καί μετά τό στρατιωτικό πραξικόπημα ἐξακολουθοῦσα νά γράφω τήν ἴδια μουσική σάν νά μήν ἄλλαξε γύρω μου καί μέσα μου τίποτα!

8.-Δύσκολη ἐρώτηση, γιατί πάρ'ὅ τι ἔχω γράφει πολλά ἔργα,ἐντούτοις

πιστεύω ὅτι τό καθένα ἀπ'αὐτά ἐκφράζει μιάν ἀναγκαιότητα. 'Από τήν ἄποψη αὐτή τό καθένα ἔχει τή σπουδαιότητά του. Εἰλικρινά ἐγώ προσωπικά δέν ξεχωρίζω,μέσα μου,τά ἔργα μου. Οὔτε τά κατατάσω ἀξιολογικά.Μπορῶ νά ξέρω ὅμως,σ'ἕνα βαθμό,ποιό ἀρέσει πιό πολύ καί γιατί.῞Οπως μπορεῖ ἐπίσης σήμερα νά μέ συγκινεῖ τό ἕνα καί αὔριο τό ἄλλο,ὅμως γιά λόγους θἄλεγα καθαρά εὐαισθησιακούς...

9.- Σπανιότατα χρησιμοποιῶ τήν ἴδια μελωδία.'Επίσης πολύ σπάνια θά χρησιμοποιήσω ἴδια στοιχεῖα.῎Αν τό κάνω,δέν εἶναι θέμα εὐκολίας,ἀλλά περισσότερο ἑνότητας.Γιά μένα ὅλο μου τό ἔργο ἀποτελεῖ ἕνα σύνολο ἑνιαῖο.῞Ενα μικροσύμπαν ἀπό ἤχους. ῎Ετσι ὁρισμένοι ἐπάνοδοι ἔχουν τή γοητεία μιᾶς ἐπιστροφῆς, μιᾶς ἀνακύκλωσης,μιᾶς ὑπενθύμησης γιά τήν ἑνότητα τοῦ μικροκόσμου μας.

10.- Σωστή ἡ παρατήρηση.῞Ομως δέν πρόκειται γιά προχειρότητα ἀλλά γιά ὥριμη μουσική σκέψη.Γιά μένα τό κυριαρχικό στοιχεῖο μέσα στήν προσπάθειά μου ἦταν ἡ ἀναζήτηση ἑνός γνήσιου μελωδικοῦ κόσμου πού νά προβάλει ἀνάγλυφα τήν ποίηση καί νά βγαίνει μέσα ἀπό τίς ρίζες τῆς λαϊκῆς μας παράδοσης.Γιά νά προβληθεῖ αὐτός ὁ μελωδικός κόσμος ἤθελε δυό πράγματα: ἁπλότητα καί γνησιότητα.<u>Τήν γνησιότητα</u> ὑπηρετοῦν ἡ φωνή τοῦ τραγουδιστῆ - ἁπλή,οὐσιαστική,ἀληθινή- καί τά ἠχοχρώματα πού μᾶς δίνουν τά λαϊκά ὄργανα.

<u>Τήν ἁπλότητα</u> τήν πετυχαίνουμε μέ τήν ἁπλουστευμένη ἐναρμόνιση καί ἐνορχήστρωση.

Κάθε ἐγκεφαλικό στοιχεῖο,κάθε σφιχτή ἐπεξεργασία θά μᾶς

απομάκρυνε από τήν κεντρική μας πρόθεση,δηλαδή νά στηριχθοῦμε αποκλειστικά στή δύναμη τῆς μελωδίας."Ισως αὐτό τό κίνημα - πού ἐγώ τό χαρακτηρίζω καί σάν "ἄσκητη μελωδική"- νά ἦρθε σέ ἀντίθεση πρός τήν κατάργηση τῆς μελωδίας -καί τῆς μελωδικῆς ἔμπνευσης- μέσα στό ἔργο τῶν ἀποκαλουμένων μοντέρνων συνθετῶν.

Ὑποστηρίζω ὅτι τό μελωδικό μου ὑλικό εἶναι τόσο πλούσιο, ποικίλο καί γερά δομημένα πού θά μποροῦσε νά στηρίξει,ἄν τό ἤθελα,δεκάδες μεγάλα συμφωνικά ἔργα."Αν ἀπομονωθοῦν καί ἀναλυθοῦν οἱ μελωδίες,τότε εἶμαι βέβαιος ὅτι θά διαπιστωθεῖ ὅτι πρόκειται τελικά γιά μιά νέου εἴδους σύνθεση πού δέν στηρίζεται σέ ἐξωτερικά στοιχεῖα,ἀλλά οἰκοδομεῖται μέ καθαρά ἐσωτερικό τρόπο χωρίς αὐτό νά ἐλατώνει τή συνθετική δύναμη καί εὐρύτητα.

Σκέφθηκα ἴσως ἀφοῦ τό κορίτσι εἶναι τόσο ὄμορφο καί διαθέτει αὐτό τό θεσπέσιο σῶμα,γιατί νά μήν τ'ἀφήσω μ'αὐτόν τόν ἀκέριτο λιτό χιτῶνα; Γιατί νά τοῦ βάλω φυμίθια σκουλαρύκια,δακτυλίδια,πολύχρωμα ὑφάσματα καί γοῦνες; "Ισως πολλοί νά μήν κατάλαβαν,νά μήν εἶδαν ἀκόμη τό ἀληθινό,γυμνό κορμί τῆς μουσικῆς μου,καθώς ὑπόκεινται στούς νόμους πού μᾶς ἐπιβάλλει ἡ HAUTE-COUTURE τῆς σύγχρονης τέχνης.

11.- Ναί,οἱ λαοί πού μιλοῦν ἱσπανικά.Καί εἶναι πολλοί καί καλοί.Μήν ξεχνᾶς ὅτι τότε ὅταν τό συνέθεσα ἡ Ἑλλάδα ἦταν ἀπαγορευμένη γιά μένα.Σκεφτόμουν σοβαρά νά πάω νά μείνω στή Χιλή.Οἱ νοτιοαμερικάνοι μέ εἶχαν συγκινήσει καί ὡς ἕνα βαθμό

μέ εἶχαν κατακτήσει. Ὅμως μέ τό CANTO GENERAL νομίζω ὅτι πέτυχα νά παντρέψω τήν ποίηση τήν νοτιοαμερικάνικη μέ τήν μουσική οὐσία τῆς Ἑλλάδας. Γι'αὐτό καί τό ἔργο αὐτό βρῆκε καί βρίσκει βαθειά ἀπήχηση μέσα στό λαό τῆς Ἑλλάδας, πού παρ'ὅ τι δέν καταλαβαίνει τή γλώσσα ἐντούτοις ὑπάρχει ἕνα στοιχεῖο – Κι'αὐτό εἶναι ἡ μουσική– πού τόν δένει καί τόν δονεῖ βαθύτατα.

12.– Πάντοτε ἔγραφα δυό καί τριῶν "εἰδῶν" τραγούδια.

Λ.χ. Ἐπιτάφιος. Ἀρχιπέλαγος. Ἐπιφάνια.

Ἄξιον Ἐστί. Πολιτεία. Λιποτάχτες.

Νεκρός ἀδελφός. Μικρές Κυκλάδες. Ρωμιοσύνη.

Λόρκα. Γειτονιά τῶν ἀγγέλων. Μαουτχάουζεν.

κλπ. κλπ.

Γράφω τραγούδια πού πρέπει βασικά νά τραγουδιοῦνται ἤ βασικά ν'ακούγονται.

Ὅμως γράφω τραγούδια ἀκολουθῶντας βασικά τήν ποίηση. Αὐτή μέ ὁδηγεῖ στά διαφορετικά "εἴδη".

Δέν ἔχω δηλαδή "πρόγραμμα": Τώρα πρέπει νά φτιάξω αὐτό καί μετά ἐκεῖνο.

Ὑπάρχει τέλος τό κυρίαρχο στοιχεῖο πού μέ ὁδηγεῖ πρός τόν α ἤ β δρόμο δηλ. πρός τήν ἀναζήτηση τῆς α ἤ β ποίησης: ἡ ΚΟΙΝΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ. Ὑπάρχει ἕνα κλίμα, μιά προσμονή μέσα στό λαό, πού γίνεται ἀντιληπτή μόνο μέ τίς κεραῖες τῆς "ψυχῆς". Ἄν τά ἀντανακλαστικά τῆς "ψυχῆς" εἶναι σωστά, τότε μπορεῖ νά "πιαστοῦν" τό γενικό κλίμα πού φυσικά κρύβεται ἐπιμελῆς κάτω ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῶν πραγμάτων.

13.- Δέν ὑπάρχει νόημα στή φράση "πολιτικός συνθέτης". Αὐτές εἶναι ἁπλουστεύσεις πού προδίδουν καί τόν πολιτικό καί τόν συνθέτη. Εἶμαι μονάχα κάποιος συνθέτης μέ συνείδηση τοῦ κοινωνικοῦ του χρέους. Τώρα θἄθελα νά ξαναγύριζα στή συμφωνική μουσική. Ὅμως ποιά νά μποροῦσε νά εἶναι σήμερα ἡ συμφωνική μουσική; Ἡ μετασυμφωνική μουσική; Ἴσως.

-.-.-.-.-.-.-.-.-

Θά δώσω μιά σφαιρική ἄποψη γιά τή μουσική κατάσταση σήμερα στήν Ἑλλάδα,τί συγκεκριμμένα μέτρα προτείνω γιά νά γίνουν μερικά βήματα πρός τά μπρός.

Κρατική πολιτική: Τό κράτος ἀναγνωρίζει καί βοηθάει μόνο τή συμφωνική μουσική.Ἀγνοεῖ ἐντελῶς τήν ἑλληνική μουσική,τόσο τήν παραδοσιακή βυζαντινή δημοτική ὅσο καί τή σύγχρονη λαϊκή καί ἔντεχνη λαϊκή μουσική. Ἡ πρώτη ὁπωσδήποτε ἔχει μεγάλη ἀξία καί πρέπει νά διαδίδεται.Εἶναι ἀποκλειστικά δυτική εὐρωπαϊκή συμφωνική μουσική παράδοση,καί κατά τή γνώμη μας θά ἔπρεπε ν'ἀντιμετωπιστεῖ σέ ἴση ἤ ἀκόμα καί κατώτερη μοίρα ἀπό τή δική μας μουσική.Ὅμως ὅπως εἶπα τό ἐπίσημο κράτος χρηματοδοτεῖ , καί μάλιστα γενναία,μόνο αὐτή τήν πλευρά τῆς μουσικῆς,πού ὅπως εἶναι γνωστό ἀπευθύνεται σέ ἕνα ἐλάχιστο κύκλο μυημένων καί φίλων της. Λ.χ. τό κοινό τῆς Κρατικῆς ὀρχήστρας δέν ὑπερβαίνει τά χίλια πρόσωπα,καί ἄλλα τόσα τῆς Λυρικῆς Σκηνῆς.Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά,παρ'ὅτι τό κράτος ὅπως εἴπαμε δαπανᾶ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια κάθε χρόνο ἀπό τόν ἐθνικό προϋπολογισμό, ὑπάρχει τόσο κακή διαχείρηση ὥστε νά μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι τά χρήματα αὐτά κυριολεχτικά πετιοῦνται στή θάλασσα.Ποιοί εἶναι αὐτοί οἱ ὀργανισμοί;

1-Κρατική Ὀρχήστρα Ἀθηνῶν.

2-Λυρική Σκηνή.

3-Συμφωνική Ὀρχήστρα ΕΡΤ.

καί 4-Κρατική Ὀρχήστρα Θεσσαλινίκης.

1-Κ.Ο.Α.:Μέ τόν α ἤ β τρόπο,-ἐρώτηση σέ ὑπουργό ἤ στοιχεῖα ἀπό ὑπουργεῖο- ,θά πρέπει ἡ Βουλή νά πληροφορηθεῖ: α-γιά τό πόσα χρήματα δαπανᾶ τό κράτος ἐτησίως. β-Ποιά εἶναι ἡ δραστηριότητα τῆς ΚΟΑ,λεπτομερῶς καί κατ'ἔτος.

γ-"Αν εἶναι δυνατόν,σέ πόσο κοινό ἀπευθύνθηκαν αὐτές οἱ ἐκδηλώσεις.

Ἐδῶ ἴσως θά πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ ὅτι μιά συμφωνική ὀρχήστρα ἔχει σάν ἕνα ἀπό τούς πιό βασικούς της σκοπούς τήν ἀνάδειξη σύγχρονων συνθετῶν.Καί ἀπό τήν ἄλλη μεριάτή διάδοση σύγχρονων καί κλασσικῶν ἔργων ἰδιαίτερα μέσα στίς νεότερες γενηές.

Γι'αὐτό τό λόγο σέ ὅλα τά πολιτισμένα κράτη ὑπάρχουν πολλά συμφωνικά συγκροτήματα πού μέ τή βοήθεια τῆς τηλεόρασης προσπαθοῦν νά διαπαιδαγωγήσουν ὅσο τό δυνατόν περισσότερο μάζες.Ἐνδεικτικά ἀναφέρομαι στή Σοσιαλιστική Γερμανία,ὅπου γιά 18 ἑκατομμύρια κατοίκους ὑπάρχουν 88 κρατικές συμφωνικές ὀρχήστρες καί 4000 χορωδίες.Πολλές δεκάδες ὑπάρχουν στίς γειτονικές μας χῶρες,Βουλγαρία,Ρουμανία,Γιουγκοσλαβία,Ἀλβανία, ἀκόμα καί στήν Τουρκία.Ἐμεῖς διαθέτουμε τήν ΚΟΘ,μετριωτάτου ἐπιπέδου, ἐνῶ ἡ ΚΟΑ ἐπί 7 χρόνια οὐσιαστικά ἀργεῖ,καί αὐτό,χάρη στήν ἀσφυκτική παρέμβαση ὁρισμένωνκυβερνητικῶν παραγόντων τῆς ἐποχῆς τῆς Νέας Δημοκρατίας,ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη μεριά τό δημόσιο χρῆμα ὅπως εἴπαμε ρέει.Ἐδῶ ὑπάρχουν νομίζω καί συγκεκριμμένες,πέραν ἀπό τίς πολιτικές,καί οἰκονομικές εὐθῦνες γιά διασπάθιση δημοσίου χρήματος ἐπί 7 ὁλόκληρα χρόνια. Γι'αὐτό τό λόγο θά πρέπει νά ρεθιστεῖ ἡ σημερινή κυβέρνηση ὥστε νά ἀναγκαστεῖ νά τοποθετηθεῖ ὑπεύθυνα τόσο ἀπέναντι στό παρελθόν -τί μέτρα συγκεκριμμένα θά πάρει-,ὅσο προπαντός καί γιά τό τί σκέπτεται νά κάνει στό μέλλον.Ἐμεῖς προτείνουμε ὅτι μέ βάση τό ὑπάρχων μουσικό δυναμικό εἶναι δυνατόν νά σχηματιστοῦν δυό ἀνεξάρτητες ὀρχήστρες,ἡ μία κρατική καί ἡ ἄλλη γιά τή Λυρική Σκηνή.Ἡ πρώτη θά πρέπει νά μαγνητοσκοπεῖται καί νά μαγνητοφωνεῖται τακτικά σέ στούντιο ἤ μέ κοινό ὥστε νά πολλαπλασιαστεῖ ἡ ἀμβέλειά της.Σήμερα ἡ χώρα μας διαθέτει ἕνα ἄριστο μουσικό

 154

δυναμικό,τόσο μουσικούς ὅσο καί διευθυντές ὀρχήστρας,πού θά πρέπει νά ἐνσωματωθοῦν στά δυό συγκροτήματα ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη μεριά ἡ κρατική ὀρχήστρα θά πρέπει ὅπως καί στό παρελθόν -1943-1967- νά γίνει τό φυτόριο γιά τήνἀνάδειξη νέων συνθετῶν.

2-'Η Λυρική Σκηνή ἡ ἕως τώρα πολιτεία της δέν δικαιολογεῖ τίς δαπάνες -νά ζητηθεῖ ἀπότό ὑπουργό ὁ ἀκριβής προϋπολογισμός-.Πρόκειται γιά ἕναν ἀπαρχαιωμένο ὀργανισμό,μιά ἀπαρχαιωμένη ἀντίληψη,τόσο στήν ἐπιλογή τοῦ ρεπερτόριου ὅσο καί στή μορφή τῆς παρουσίας της.'Ενῶ φυσικά δέν ἔχει γίνει καμμιά προσπάθεια ὥστε νά δημιουργηθεῖ ἕνα ἑλληνικόρεπερτόριο στόν τομέα τῆς σύγχρονης λυρικῆς τέχνης.Παραγγελίες ἔργων,διαγωνισμοί, κ.λπ. Χρειάζεται κι ἐδῶ μιά ριζική ἀνακαίνηση,δεδομένου ὅτιἡ ὄπερα ἀποτελεῖ ἕνα σημαντικό κλάδο τῆς μουσικῆς καί γι'αὐτό ἄλλωστε σέ ὅλατά πολιτισμένα κράτη καί προπαντός τά γειτονικά μας ὑπάρχουν ὄχιἕνα ἀλλά πολλά τέτοια ἱδρύματα πού μποροῦν νά χρησιμεύσουν καί σάν μοντέλα γιά τή δική μας πολιτική.

3-'Η συμφωνική τῆς ΕΡΤ.Πόσος εἶναι ὁ προϋπολογισμός;Τί ἔργο παράγουν; Πότε καί ποῦ μεταδίδεται ἀπό τό ραδιόφωνο; Ἄν οἱ πληροφορίες μας εἶναι σωστές,τότε γιά μιά δαπάνη πού ξεπερνᾶ τά 150 (160) ἑκατομμύρια τό χρόνο, τό ἔργο πού παράγεται -δηλαδή μαγνητοφωνήσεις- εἶναι ἐλάχιστο καί κακῆς ποιότητας,δεδομένου ὅτι ἡ ΕΡΤ δέν ἔχει τά κατάλληλα μηχανήματα γιά ἐγγραφή μεγάλης συμφωνικῆς ὀρχήστρας.Καί τό πιό σπουδαῖο εἶναι ὅτι τό ἔργο αὐτό δέν μεταδίδεται.Καί ἐδῶ τό σκάνδαλο εἶναι ἀκόμα μεγαλύτερο, γιατί ἐπί 7 χρόνια τό δημόσιο συντηρεῖ μιά ὀρχήστρα μέ παρουσία ατό κοινό γύρω ἀπό τό μηδέν.'Εδῶ νομίζω ὅτι ἀφοῦ ἐλέγξουμετά στοιχεῖα,θά πρέπειν'ασκήσουμε ἔντονη κριτική,νά ζητήσουμε εὐθῦνες,καί νά ἀπαιτήσουμε

:ήν ἄμεση λύση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος.
'Επειδή οἱ περισσότεροι ἀπό τούς μουσικούς αὐτῆς τῆς συμφωνικῆς ὀρχήστρας ἀνήκουν καί στήν κρατική,ἡ ἄποψή μας εἶναι ὅτι θά πρέπει νά ὑπάρξει μιά ἄρθροιση τῶν δυό μισθῶν πού παίρνουν σήμεραμὥστε οἱ μουσικοί αὐτοί ν'ἀνήκουν μόνο σέ μιά ὀρχήστρα,τήν κρατική,πού ὅπως εἴδαμε μέ τίς μαγνητοφωνήσεις καί μαγνητοσκοπήσεις θά ἐπιτελεῖ δυό λειτουργίες,δηλαδή θά εἶναι συγχρόνως καί ἡ συμφωνική τῆς ΕΡΤ.Αὐτό ὅπως εἴπαμε μέ τήν προϋπόθεση ὅτι θά ὑπάρξει ἄρθροιση τῶν δυό μισθῶν.'Η γνώμη μας εἶναι ὅτι γιά νά λειτουργήσει σήμερα ἕνας μουσικός τῆς συμφωνικῆς ὀρχήστρας,θά πρέπει νά ἔχει κατώτερο μισθό 55.000 δρχ,καί τό νούμερο αὐτότό προτείνω μέ ἐπιφύλαξη,γιατί πρέπει νά πληροφορηθοῦμε ἀπό τούς ἴδιους τούς μουσικούς τά σημερινά δεδομένα.

Φυσικά καί ἄν ἀκόμα λειτουργήσουν σωστά κρατική ὀρχήστρα καί Λυρική Σκηνή,δέν λύνεται τό μουσικό πρόβλημα τῆς χώρας.Πρῶτ'ἀπ'ὅλα γιατί ὅπως εἴδαμε δέν ὑπάρχει καμμιά κρατική μέριμνα τόσο σέ σχέση μέ τή μουσική μας παράδοση ὅσο καί μέ τή σύγχρονη λαϊκή καί ἔντεχνη λαϊκή μουσική. Σέ σχέση μέ τή μουσική παράδοση πρέπει νά ἱδρυθεῖ ἀμέσως ἕνα ἰνστιτοῦτο ἤ ἀκαδημία ἑλληνικῆς μουσικῆς πούθά συλλέξει θά καταγράφει καί θά ἀναλύσει ὑπεύθυνα καί ἐπιστημονικά τή βυζαντινή τή δημοτική καί τή λαϊκή μας μουσική."Οσον ἀφορᾶ τήν ἔντεχνη λαϊκή μουσική,πρέπει νά ὑπάρξει ἕνας ἰδιαίτερος κλάδος μέσασ'αὐτή τή μουσική ἀκαδημία ὅπου νά διδάσκεται τόσο ἡ μουσική σύνθεση ὅσο καί τά σύγχρονα λαϊκά ὄργανα. Παράλληλα,πρέπει ἡ πολιτεία νά ἀποφασίσει νά ἀντιμετωπίσει τήν ἑλληνική μουσική γιά πρώτη φορά σάν μιά ζωντανή μουσική πραγματικότητα πού βρίσκεται

βρίσκεται τόσο κοντά στό λαό μας καί νά τή βοηθήσει νά διαδραματίσει τό ρόλο της ἔξω ἀπό τά ἐμπορικά κυκλώματα πού δυστυχῶς ἀποτελοῦν σήμερα τό μοναδικό βάθρο γιά τήν προβολή καί διάδοσή της.Γι'αὐτό κατ'ἀρχήν θά πρέπει νά ὑπάρξει μιά κρατική λαϊκή ὀρχήστρα ὅπως ἐπίσης καί μιά κρατική χορωδία μέ σκοπό τή στήριξη καί διάδοση τῆς ἔντεχνης λαϊκῆς μουσικῆς.

2-Θά πρέπει νά ἀναθεωρηθεῖ ἡ σχέση αὐτῆς τῆς μουσικῆς μέ τήν ΕΡΤ, ραδιοφώνα καί τηλεόραση,καί ἰδιαίτερα μέ τό Τρίτο πρόγραμμα,πού κατά τή γνώμη μας θά πρέπει νά εἶναι βασικά φορέας τῆς σύγχρονης ζωντανῆς μουσικῆς τέχνης καί φυσικά κατά πρώτο λόγο τῆς ἑλληνικῆς.Πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ ὅτι ἡ ἔντεχνη ἑλληνική λαϊκή μουσική εἶναι στενά δεμένη μέ τήν νεοελληνική ποίηση,ὁπότε ὅπως εἶναι φανερό βοηθᾶμε καί τήν ποίησή μας νά διαδοθεῖ σωστά καί πλατειά μέσα στό λαό.Ὅμως ὅλα αὐτά τά μέτρα πού γίνονται μέ βάση τό κέντρο,τήν Ἀθήνα,-ἐκτός ἀπό τήν ΕΡΤ-, δέν εἶναι ἱκανά νά ἀνταποκριθοῦν στίς μεγάλες πολιτιστικές ἀνάγκες τοῦ λαοῦ μας.Καί σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τή συμφωνική μουσική πιστεύουμε ὅτι θά πρέπει νά ξεκινήσει μ'ἕνα πρόγραμμα ἀποκέντρωσης μέ τή δημιουργία πυρήνων κρατικῶν συμφωνικῶν ὀρχηστρῶν,χορωδιῶν καί λαϊκῶν ὀρχηστρῶν, στά μεγαλύτερα ἐπαρχιακά κέντρα.Τό ἴδιο θά πρέπει νά γίνει καί μέ παραρτήματα τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς ἀκαδημίας.Πρέπει νά ὑπάρξει ἐπίσης ἕνας κρατικός μουσικός ἐκδοτικός οἶκος πού θά τυπώσει καί θά διαδόσει τά σημαντικότερα σύγχρονα ἑλληνικά μουσικά ἔργα κάθε εἴδους.

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ:
ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

'Η πρόσφατη διάλυση τῆς συμφωνικῆς τῆς ΕΡΤ καί οἱ ἁλυσιδωτές ἀντιδράσεις πού προκάλεσαν, μέ κορύφωση τήν προγραμματισμένη γι'αὐτή
γενική καί
τή βδομάδα πανελλαδική ἀπεργία τῶν μουσικῶν, ἔφερε στό προσκήνιο μέ δραματικό τρόπο τό πρόβλημα τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς καί ἰδιαίτερα τῆς συμφωνικῆς.

Στά τελευταῖα χρόνια γίνεται ὅλο καί πιό φανερή ἡ κρίση πού μαστίζει τό χῶρο τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς. Καί γιά μέν τή λαϊκή θά λέγαμε ὅτι ὀφείλεται στόν ὑπερβολικά θερμό ἐναγκαλισμό της ἀπό τά ἐπαγγελματικά κυκλώματα μέ τήν παράλληλη παντελή ἔλλειψη κάθε εἴδους κρατικῆς ὑποστήριξης, ἰδιαίτερα στό κίνημα τῆς ἔντεχνης λαϊκῆς μουσικῆς.

Γιά δέ τήν συμφωνική μουσική θά λέγαμε ὅτι ὀφείλεται στήν ὑποτονική καί ἀντιφατική ἀντιμετώπισή της ἀπό τό κράτος. Εἰδικώτερα ἡ σημερινή κρίση στό κλάδο τῆς συμφωνικῆς μουσικῆς μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ὀφείλεται στούς παρακάτω λόγους:

1-Μή-ὀρθολογική μεταχείρηση τοῦ ὑπάρχοντος μουσικοῦ δυναμικοῦ.
ἑνιαίου
2-Ἔλλειψη δημιουργικοῦ αὐτονομισμοῦ δράσης, ἰδιαίτερα μεταξύ ὀρχήστρων, -ΚΟΑ, ΚΛΣ καί ΕΡΤ-.

3-Ἔλλειψη κάθε εἴδους προγραμματισμοῦ.

4-Κακή λειτουργία, κακοί χειρισμοί.

5-'Εκρηκτική κατάσταση μέσα στήν ΚΟΑ.

Σάν στοιχεῖα τῆς κρίσης προβάλλονται:

1-Τό ὑπάρχον μουσικό δυναμικό, καί

1-ἡ ὠδειακή παιδεία.

Σχετικά μέ τό πρῶτο, ὀφείλουμε νά ὑπογραμμίσουμε ὅτι γενικά ἡ ποιότητα

τῶν μουσικῶν εἶναι ἀπό καλή ὡς ὑψηλή,μέ λίγες ἐξαιρέσεις."Ομως ἡ ἔλλειψη συντονισμοῦ καί ἡ μή-ὀρθολογική μεταχείρηση τους περισποῦν καί κατακονοῦν τούς μουσικούς,μέ ἀποτέλεσμα τήν πτώση τῆς ποιότητας. Ἡ ποσότητα τοῦ ὑπάρχοντος δυναμικοῦ -170 περίπου μουσικοί- δέν ἀνταποκρίνεται στίς ἀνάγκες μιᾶς ἀναπτυγμένης χώρας ὅπως ἡ δική μας."Ομως ἡ ποσότητα εἶναι σύνδρομο τῆς ἀκτινοβολίας τῆς συμφωνικῆς μας μουσικῆς. Ἡ σημερινή ὑποτονικότητα,ἀποτέλεσμα τῆς βαθειᾶς κρίσης,δέν βοηθάει στήν ἀνανέωση τοῦ μουσικοῦ κλάδου,ἐμποδίζει νά μπεῖ νέο αἷμα.'Επομένως ἡ ὠδειακή παιδεία προϋποθέτει τήν ἀκτινοβολία τῆς συμφωνικῆς μουσικῆς ζωῆς.Δέν μποροῦμε νά προσδοκοῦμε σέ ἀνανέωση τῆς ὠδειακῆς πολιτικῆς ὅταν ἡ συμφωνική μουσική ζωή εἶναι ἀποτελματωμένη."Ομως εἶναι δυνατόν μέσα στίς ὑπάρχουσες συνθῆκες νά ὑπάρξει ἀναζωογόνηση τῆς συμφωνικῆς μουσικῆς στή χώρα μας; Νομίζω ναί. Προϋπόθεση γι'αὐτό εἶναι νά στηριχθοῦμε στήν ΚΟΑ καί στό ὑπάρχον μουσικό δυναμικό.Νά καταστήσουμε δηλαδή τήν ΚΟΑ κέντρο τῆς συμφωνικῆς μουσικῆς ζωῆς.Αὐτό σημαίνει:

1-συναυλία κάθε βδομάδα.

2-Μαγνητοσκόπηση καί μετάδοση τῆς συναυλίας κάθε βδομάδα.

3-Εἰδικές συναυλίες γιά τήν ΕΡΤ -τηλεόραση- μέ παιδαγωγικό χαρακτήρα, λ.χ. μέ ἀκροατήριο νέους μαθητές,φοιτητές,ὅπου νά ἐξηγοῦνται βασικά πράγματα μέ τή συμμετοχή τῆς ὀρχήστρας.

4-Περιοδεία ΚΟΑ σέ ἐπαρχία.

5-περιοδεία ἀργότερα σέ ἐξωτερικό.

6-Δισκογραφία ἰδιαίτερα μέ ἑλληνικές συνθέσεις.

7-'Ενίσχυση ἑλληνικῶν μουσικῶν ἔργων καί Ἑλλήνων σολίστ.

8-Δημιουργία ἐτήσιου μουσικοῦ φεστιβάλ μέ κέντρο δραστηριότητας τήν ΚΟΑ.

9-Δημιουργία χορωδιακοῦ τμήματος ΚΟΑ.

Ἔτσι πιστεύουμε ὅτι ἡ ἀκτινοβολία τῆς ΚΟΑ,χάρη σέ συναυλίες ,τηλεόραση, ραδιόφωνο,περιοδεία,δίσκο,φεστιβάλ,νέες συνθέσεις,νέους σολίστ,θά δημιουργήσει τό ἀπαραίτητο ρεῦμα πρός τή συμφωνική μουσική.

Ἀπαραίτητο πρῶτον γιά τήν διαπαιδαγώγηση του λαοῦ μας καί ἰδιαίτερα τῆς νεολαίας,καί δεύτερον γιά τήν κατάστρωση μιᾶς ὑπεύθυνης κρατικῆς ὠδειακῆς πολιτικῆςπού θά ἀνανεώσει καί θά ἀναγεννήσει τήν ὠδειακή παιδεία,ἀλλά καί θά δημιουργήσει νέους ἕλληνες μουσικούς ὥστε στό μέλλον νά μποροῦν νά δημιουργηθοῦν περισσότερες ἀνεξάρτητες συμφωνικές ὀρχῆστρες, ἀποτελούμενες ἀποκλειστικά ἀπό ἕλληνες μουσικούς.

Ἐπομένως ἄμεσο καθῆκον τῆς στιγμῆς εἶναι νά βάλουμε σέ κίνηση τή μουσική ζωή τῆς χώρας,νά βγάλουμε τή μουσική ζωή τῆς χώρας ἀπό τό τέλμα.

Ἐρώτημα: εἶναι δυνατόν νά γίνει κάτι τέτοιο μέ τά σημερινά δεδομένα;

Ἀπάντηση:ναί.Καί γιά νά τεκμηριώσω τή θετική ἀπάντηση,θά προσπαθήσω νά ἀπαντήσω στά παρακάτω ἐρωτήματα:

I-Ποιό εἶναι τό ἱστορικό τῆς ΚΟΑ καί ποῦ ὀφείλεται ἡ σημερινή κρίση;

II-Μπορεῖ νά καταργηθεῖ ἡ πολυθεσία καί νά ἔχουμε τρεῖς ἀνεξάρ - τητες ὀρχῆστρες;

III-Μπορεῖ καί πρέπει νά προσλάβουμε ξένους μουσικούς;

IV-Μπορεῖ νά γίνουν μόνο δυό ἀνεξάρτητες ὀρχῆστρες,ΚΟΑ καί ΕΙΤ;

V-Τί μπορεῖ νά γίνει μέσα στό σημερινό καθεστως;-διθεσία-.

I:ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΑ.

'Η ΚΟΑ δημιουργήθηκε μέ τό Νομοθ.Διάταγμα Ν 2010/1942.

Προέβλεπε δυό έργασίες: ΚΟΑ-ΕΙΡ
ΚΟΑ-ΕΛΣ.

Τό νομοσχέδιο αύτό ὑποχρέωνε τό ΕΙΡ καλι τήν ΕΛΣ νά παίρνουν μουσικούς ἀπό τήν ΚΟΑ.'Αργότερα αὐτή ἡ ὑποχρέωση ἀπαλείφθηκε -νομικά-."Ομως ἰσχύει στήν πράξη μέχρι σήμερα,κατόπιν ἀδείας ὑπουργείου -ΝΔ 3050/1964-.

Αὐτό γινότανε: I-Γιά καλλιτεχνική κάλυψη

2-Γιά συμπλήρωση κυρίως μισθοῦ ΚΟΑ.

Μέ τά πιό,πάνω ΝΔ οἱ μουσικοί τῆς ΚΟΑ ἦταν μόνιμοι δημόσιοι ὑπάλληλοι. -85 περίπου μουσικοί-.

Καί ἡ ΚΟΑ λειτούργησε ὁμαλά καί ὑποδειγματικά ἕως τό 1969,ὁπότε μέ τό ΝΔ 385/69 μετατρέπονται οἱ κενές καί κενούμενες ὀργανικές θέσεις σέ θέσεις ἐπί συμβάσει ἰδιωτικοῦ δικαίου ἀορίστου χρόνου,μέ ἀποτέλεσμα νά φτάσουμε σήμερα νά ἔχουμε 29 μόνιμους καί 55 ἐπί συμβάσει μουσικούς στήν ΚΟΑ.

Συνέπειες:1-Αμβλήθηκε ἡ αὐστηρότητα ἐπιλογῆς

2-'Ανασφάλεια - ψυχολογική - τῶν μουσικῶν καί ἀναζήτηση ἄλλων ἐργασιῶν γιά οἰκονομική ἐξασφάλιση.

3-Στέρηση ἰατροφαρμακευτικῆς περίθαλψης καί ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων δημ.ὑπαλλήλων.

4-Διαχωρισμός ὀρχήστρας σέ 2 κατηγορίες πού ἐνῶ προσφέρουν ἴδιο ἔργο ἔχουν διαφορετική μεταχείρηση.

'Ο Σύλλογος μουσικῶν καί ὑπαλλήλων ΚΟΑ ἀπό τό 1970 ἔχει κάνει

ἄπειρες προσπάθειες χωρίς ἀποτέλεσμα γιά νά λυθεῖ αὐτό τό πρόβλημα.

II-ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΡΓΗΘΕΙ Η ΠΟΛΥΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΝΑ ΕΧΟΥΜΕ ΤΡΕΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΟΡΧΗΣΤΡΕΣ; -ΚΟΑ,ΕΛΣ,ΕΡΤ-.

1-Δέν ἀρκεῖ τό ὑπάρχον μουσικό δυναμικό -ἔχουμε 170 περίπου μουσικούς,καί χρειαζόμαστε τουλάχιστον 240-.Γι'αὐτό τό λόγο προτείνεται ἡ εἰσαγωγή 50-70 ξένων μουσικῶν μέ ἐτήσια σύμβαση.

2-Γιά 3 ἀνεξάρτητες ὀρχήστρες σημαίνει ἐπιβάρυνση τοῦ ὑπάρχοντος προϋπολογισμοῦ κατά 100 ο/ο.

Κατώτερος μισθός,ἄθροισμα:2 μισθῶν,δηλαδή:	ΚΟΑ :	20.000
	ΕΛΣ :	24.000
		44.000.

Σήμερα ὁ κατώτερος μισθός μουσικοῦ εἶναι 44000 δρχ. γιά τήν ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Α.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Β :	ΚΟΑ :	20.000
	ΕΡΤ:	18.000
		38.000.

Δηλαδή μέσος ὅρος κατά μουσικό στίς δυό κατηγορίες,κατώτατο 40.000, ἀνώτατο 60.000-,ἑπομένως μέσος ὅρος 50.000.

Γιά τίς τρεῖς ὀρχήστρες θέλουμε 240 μουσικούς μίνιμουμ,δηλαδή 12.000.000 δρ τό μήνα ἐπί 14 μισθούς,δηλαδή 168.000.000 δρχ τό χρόνο.

Σήμερα ἡ ΚΟΑ δαπανᾶ περίπου:		29.750.000
" " ΕΛΣ " "	:	29.400.000
" " ΕΡΤ " "	:	28.560.000
Σύνολο δαπανῶν	:	87.710.000

Ἑπομένως ἡ διαφορά στήν περίπτωση τριῶν ἀνεξάρτητων ὀρχηστρῶν μέ 240

με 240 μουσικούς θά εἶναι: 168.000.000
περίπου − 87.000.000

81.000.000.

III ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΛΑΒΟΥΜΕ ΞΕΝΟΥΣ ΜΟΥΣΙΚΟΥΣ;

1-Εἶναι ἀμφίβολο ἄν θά δεχτοῦν νά προσληφθοῦν μέ τήν ἀμοιβή τῶν ἑλλήνων μουσικῶν.

2-Εἶναι πρόβλημα ἄν θά ἔρθουν πράγματι πολύ καλοί ξένοι μουσικοί δεχόμενοι τούς ἑλληνικούς μισθολογικούς ὅρους καί μάλιστα μόνο γιά ἕνα χρόνο.

'Εδῶ θά πρέπει νά ὑπάρξει πίνακας μισθολογίου καί γενικῶν ἀποδοχῶν μουσικῶν σέ διάφορες ξένες χῶρες.

3-Θά ὑπάρξει ἀποσόβηση τῆς ἀπειλῆς γιά τούς Ἕλληνες μουσικούς:

α-ἀπό διπλή ἀπασχόληση τῶν ξένων,λ.χ. σέ μονοληψίες,ἔκτακτες συναυλίες,κ.λπ.

β-Πιθανή μόνιμη ἐγκατάσταση στήν Ἑλλάδα ἐκμεταλλευόμενοι γνωστές νομικές διευκολύνσεις,ὅπως ἔγινε ἄλλωστε μέ πολλούς προηγούμενους ξένους μουσικούς πού εἶναι ἤδη ἐγκατεστημένοι στήν Ἑλλάδα.

IV ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΜΟΝΟ ΔΥΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΟΡΧΗΣΤΡΕΣ,ΚΟΑ ΚΑΙ ΕΑΣ;
ΕΡΤ

Μπορεῖ νά ὑπάρξουν 2 ἀνεξάρτητες ὀρχήστρες μόνο ἀπό Ἕλληνες;

ΚΟΑ – ΕΡΤ 100 μουσικοί
Ε Α Σ 75 μουσικοί.

Σ'αὐτή τήν περίπτωση ὁ νέος ἐκλογικός προϋπολογισμός διαγράφεται ὡς

ἑξῆς:

ΚΑΣ : 75 μουσικοί,ἐπί 50.000 δρχ μηνιαια,ἐπί 14 μισθούς:45.000.000 δρχ

'Ορχ.ΚΟΑ-ΕΡΤ ἐνσωματωμένη μέ μέσο μισθό 50.000 δρχ γιά ΚΟΑ καί20.000 γιά

ΕΡΤ: ἐπί 100 μουσικούς ἐπί 14 μισθούς: 98.000.000 δρχ.

Δηλαδή τό σύνολο τοῦ προϋπολογισμοῦ: 143.000.'Οπότε ἡ ἐπιβάρυνση σέ σχέση μέ τά σημερινά δεδομένα εἶναι τῆς τάξεως τῶν 55.300.000 δρχ.

Στήν περίπτωση αὐτή πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ τό γεγονός ὅτι ἡ αὔξηση τοῦ μισθοῦ τῶν μουσικῶν τῆς ὀρχήστρας τῆς ΚΑΣ πιθανόν νά συμπαρασύρει αὐξήσεις μουσικῶν χορωδίας,χορευτῶν,κ.λπ.

V ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ -ΑΙΡΕΣΙΑ-;

"Αν ἡ πρώτη λύση εἶναι τρεῖς ἀνεξάρτητες ὀρχήστρες μέ ἀναγκαστική πρόσληψη ξένων μουσικῶν,ἡ δεύτερη λύση,δημιουργία δυό ἀνεξάρτητων ὀρχηστρῶν μέ τό ὑπάρχον ἑλληνικό μουσικό δυναμικό,ἡ τρίτη λύση εἶναι νά μείνουν τά πράγματα ὅπως ἔχουν,ἀλλά μέ βασική προϋπόθεση τή μονιμοποίηση τῶν μουσικῶν τῆς ΚΟΑ.Στήν περίπτωση αὐτή δέν θά ὑπάρξει καμμιά οἰκονομική ἐπιβάρυνση γιά τό κράτος."Ομως μπορεῖ νά προβληθεῖ μόνο τό ἐπιχείρημα ὅτι ἡ μονιμοποίηση 55 μουσικῶν μπορεῖ νά συνεπιφέρει τή μονιμοποίηση λοιπῶν κατηγοριων συμβασιούχων ὑπαλλήλων.

"Ομως τό πιό ἀπανθρώπινο πρόβλημα εἶναι ἡ ἀπασχόληση τῶν μουσικῶν μέ ἀποτέλεσμα τήν πτώση τῆς ποιότητας.Δίνουμε τόν πίνακα τῶν ὡρῶν ἐργασίας,μέ τή σημείωση ὅτι ὅπως εἴπαμε οἱ μισοί μουσικοί τῆς ΚΟΑ ἀπασχολοῦνται καί στήν ΚΑΣ καί οἱ ἄλλοι μισοί στήν ΕΡΤ:

ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΣΑΒΒΑΤΟ	ΚΥΡΙΑΚΗ
ΚΟΑ 10-13	ΕΛΣ 10-13	ΕΛΣ 10-13	ΕΡΤ 9-13	ΚΟΑ 10-13	ΚΟΑ	
ΚΟΑ 20-23	ΕΛΣ 20.30/24.00	ΕΡΤ 15-18 ΕΛΣ	ΕΡΤ 15-18 ΕΛΣ	ΕΛΣ	ΕΛΣ	ΕΛΣ

'Ωστόσο τί μπορεῖ νά γίνει μέσα σ' αὐτές τίς δοσμένες συνθῆκες χωρίς ἄμεση οἰκονομική ἐπιβάρυνση γιά τό κράτος;

Προτείνουμε:

1-Νά μονιμοποιηθοῦν οἱ συμβασιοῦχοι.

2-Νά ὑπάρξουν 2 ὀρχῆστρες: ΚΟΑ καί ΕΛΣ, καί νά διατηρηθεῖ ἡ ιθεσία.

3-Νά ἐνσωματωθεῖ ὁ ὀρχήστρα ΕΡΤ στήν ΚΟΑ, πού σημαίνει:

α-νά προστεθοῦν οἱ ὧρες ἐργασίας τῆς ΕΡΤ -πλήν ἑνός τριώρου- στίς ὧρες ἐργασίες τῆς ΚΟΑ.

β-νά προστεθοῦν οἱ 24 μουσικοί πού συμμετειχαν μόνο στήν ΕΡΤ στή δύναμη τῆς ΚΟΑ.

3-νά προστεθοῦν οἱ 2 ὑπάρχοντες μισθοί ΚΟΑ-ΕΡΤ μέ ὑποχρέωση τῆς ΚΟΑ νά μαγνητοσκοπεῖ τίς συναυλίες της καί πιθανόν νά δίνει συναυλίες, σέ στούντιο ἤ ἀλλοῦ, εἰδικά γιά τήν ΕΡΤ.

"Ολα αὐτά σημαίνουν:

α-οἱ δοκιμές ΚΟΑ -ΕΡΤ- θά αὐξηθοῦν ἀπό 3 σέ 5 κάθε βδομάδα, μέ μιά συναυλία κάθε Δευτέρα πού θά μαγνητοσκοπεῖται.

β-Γιά τίς δυό πρόσθετες πρόβες ὁ μουσικός τῆς ΚΟΑ -ΕΡΤ- θά παίρνει τό ἄθροισμα τῶν ἀποδοχῶν ΚΟΑ-ΕΡΤ

δηλαδή περίπου:	ΚΟΑ	29.750.000
	ΕΡΤ	28.660.000
		58.310.000

Επομένως ὁ κρατικός προϋπολογισμός παραμένει ἀμετάβλητος.

Αὐτή τή στιγμή τά βασικά αἰτήματα εἶναι δύο:

1-Ἀπό μέρος τῶν μουσικῶν,μονιμοποίηση.

2-Ἀπό μέρος τῆς διευθυνσης,ποιότητα.

Ἀπό τά παραπάνω φαίνεται καθαρά ὅτι εἶναι δυνατόν νά τά πετύχουμε καί τά δυό μέσα στά σημερινά θεσμικά πλαίσια καί δεδομένα.

ΜΟΝΙΜΟΠΟΙΗΣΗ.

α-Οἰκονομικά: δέν πρόκειται νά ἐπιβαρυνθεῖ ὁ κρατικός προϋπολογισμός.

β-Λειτουργικά: -σέ σχέση μέ ἄλλους κλάδους-πρῶτον ὁ ἀριθμός , 55 ὑπάλληλοι,εἶναι ἀσήμαντος.Δεύτερον τό λειτούργημα τοῦ μουσικοῦ εἶναι ἰδιάζον.Μπορεῖ νά ἀναπτυχθεῖ πλούσια ἐπιχειρηματολογία ὥστε νά ἀντικρουσθοῦν τυχόν ἀξιώσεις ἀπό ἄλλες κατηγορίες ὑπαλλήλων

ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

Βασική αἰτία οἱ λίγες πρόβες.Μέ τήν ἐνσωμάτωση τῶν δοκιμῶν ΚΟΑ-ΕΡΤ λύνεται ριζικά τό πρόβλημα τῆς ποιότητας.Ἄλλωστε καί τώρα στίς δύο ὀρχήστρες παίζουν οἱ ἴδιοι μουσικοί μέ τή διαφορά ὅτι διασποῦνται σέ δύο διαφορετικά προγράμματα -κάθε βδομάδα ἤ δεκαπενθήμερο-,μέ ἀποτέλεσμα οὔτε τό ἕνα οὔτε τό ἄλλο νά εἶναι ἐπαρκῶς προετοιμασμένο.Μέ τήν ἐνσωμάτωση τῶν δοκιμῶν:

Πρῶτον ἡ ΚΟΑ μπορεῖ νά κάνει ἄνετα συναυλία κάθε Δευτέρα.

Θεοδωράκης — τὸ πιὸ μεγάλο γεγονὸς τῆς χρονιᾶς.

"Ἔμειναν μὲ μᾶς ἀξέχαστα τὰ φρενητικὰ χειροκροτήματα ποὺ ξέσπασαν στὸ τέλος τῆς πρώτης συναυλίας τοῦ Θεοδωράκη τὴν περασμένη Πέμπτη. Περίοδο ποὺ εἶναι τόσο πολὺ δημοφιλής, ἔμεινε μακριὰ ἀπὸ κάθε φιλοδοξία καὶ βεντετισμό.
Ὅταν διευθύνει τὴν ὀρχήστρα του κάνει τὰ μάγια· ἀλλὰ τὰ βλέμματα τῶν μουσικῶν λένε πολλά. Καὶ αὐτὴ ἡ μικρὴ συνηθισμένη χορωδία, τοῦ μουσικοῦ Κολλεγίου τῆς Halmstad, ἦταν σὰν μεταμορφωμένη.

Μετὰ ἀπὸ δέκα χρόνια σύνθεσης συμφωνικῶν ἔργων καὶ 500 περίπου λαϊκῶν τραγουδιῶν, ἄρχισε νὰ μελετᾶ τὴ "μετασυμφωνικὴ μουσική".
Τὸ Canto General, ποὺ εἶναι τὸ δεύτερο μετασυμφωνικὸ του ἔργο, γεννήθηκε ἀπὸ μιὰ συνάντηση μὲ τὸν Pablo Neruda, ποὺ ἦταν τότε Πρέσβης τῆς Χιλῆς στὸ Παρίσι. Διαλέξανε μαζὶ 16 ποιήματα: μέχρι τώρα ἑφτὰ ἔχουν μελοποιηθεῖ. Ἡ ἀρχικὴ ἰδέα ἦταν νὰ παιχτεῖ τὸ ἔργο στη Χιλή· ἀλλὰ τὸ πραξικόπημα τοῦ 1973 ἐμπόδισε τὴν τελευταία στιγμὴ τὴν πραγματοποίησή της.
Ἡ ἐνορχήστρωση τοῦ Canto General περιέχει πιάνα, κρουστά, φλάουτα, κιθάρες, μπουζούκια. Οἱ τραγουδιστές, ὁ Πέτρος Πανδής καὶ ἡ Arja Saijonmaa, συγκίνησαν βαθιὰ τὸ κοινό.

[redacted]

Είναι άμεση και απλή μουσική, που όμως
με τις αλλαγές του tempo είναι πιό πολύπλοκη
από το "Rite du Printemps".
Μιά συγκινητική μουσική έκφραση. ένα έργο γραμμένο σε
χώρους χωρίς ελευθερία.
Το Canto General ήταν στη Στοκχόλμη το πιό
σημαντικό γεγονός της μουσικής χρονιάς. Ας
φανταστούμε τη στιγμή που θα παιχτεί στο [redacted]
Σαντιάγκο της Χιλής, στο στάδιο..!

FRANTS HAPEZ

Σεπτέμβρ.

Δημοσιεύσεις;
Πότε;

① Έχω παρακολουθήσει τις θέσεις
απόψεις σου αντι. Ελλήνων
και παρατήρησα ότι το
κακό σας έχει κάνει μεγάλη.
Τον παλιότερο καιρό ο κόσμος
έχοντας ν' ακούσει τα ονόματα
σε μουσική σας. Τώρα ο
παλιότερος της σου κοινό,
κατά τη γνώμη μου, έχετε
να παρακολουθήσει τις
απόψεις σου γιχαρωμένη γενιά –
Τι έχετε να πείτε γι' αυτό;

3235517
3222048

(2) Δεν πήρατε την απόφαση
[illegible] από [illegible]
[illegible] [illegible] ότι Έχετε [illegible]
ποιο θα είναι το βασικό
πρόγραμμα.

(~~2~~) Τι θα σας ωθούσε να
ξαναβάζετε υποψηφιότητα (?)

(3) Έχετε λύσεις από [illegible] στο
ή [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] τα [illegible]
καιρό. Πιστεύετε στο
[illegible] κάθε [illegible];

(4) Υπάρχει αυτό το. Χρόνια θα
[illegible] [illegible] νομίζετε στο
Είναι [illegible] ο [illegible]
[illegible] — [illegible] [illegible]

(5) Μήπως πρέπει να ή δημοσιοποιήσουμε το
των [illegible] [illegible]
ή ίσως όλες των
των 6 ή 7 [illegible];

(6) Έχω παρατηρήσει ότι
μονάχα ότι έχει σχέση [illegible]
μνημειακή (monumental) όψη.
Είναι ίσως [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] με το
[illegible] [illegible] το [illegible].
Ποιά είναι η γνώμη της [illegible]
[illegible] από της [illegible]

(7) Αυτό είναι τό μεγάλο
στη γνώσης ΕΔΩ, μαθητής
μουσικής.

① Η μουσική μου ήταν και αυτή
δυό αναπνοώσες ίδια-
Τά μηνύματα, τά ουσιαστικά,
ήταν επίσης ίδια.
Επομένως άν όπως υπάρχει αλλαγή
πολύ έντονη, και οι συναισθηματικά του κοινού
αργήσει νά αναγνωρίσει αλλού τά αίτια.
Για νά σάς βοηθήσω πιστεύω ότι το μεγάλο
κοινό στη Ευρώπη είναι ακόμα δέσμιο
στη προπαγανδιστική γλώσσα ηλεκτρονική και
όποια τό υποβάλλουν τά οργανωμένα
από τις ολιγάρχες κοινωνικές ομάδες
mass-media. ο μέσος Ευρωπαίος
για νά συγκινηθεί γιά μιά χώρα, ένα
λαό, μιά περίπτωση θέλει γερό ταρακούνημα.
: Αεροπειρατεία, σύγκρουση, σφαγή, δεσμοί
δικτατορία, βασανιστήρια. Και πολύ
πολύ και αίμα.
Βιετνάμ, Μέση Ανατολή, Μπιάφρα, Τουπαμάρος
Ελλάδα, Χιλή, Ιράν...
Έτσι με είδαν οι Ευρωπαίοι; οι μισοί
Ζορμπάς και οι άλλοι μισοί δέσμιο
στη Χούντας. Όπως τό πολιτιστικό

μνήμη μου, τὴ φωνὴ ἑνὸς λαοῦ, πόσοι
τὸ ἄκουσαν καὶ πόσοι τὸ κατάλαβαν;
Γι' αὐτὸ καὶ ὅπως βλέπετε ξεκίνησα
τὴν ἱστορία μου μὲ τὸ κοινό τῆς Συνάντησης.
Ἡ αἰσθητικοποίηση Κουγιτσίρα φαίνεται
ὅτι τοῦ ἀρκεῖ...

(2) Ἡ Ἀναγέννηση τῆς Ἀθήνας. Μὲ
ὅλη τὴ γνώριμη αὐτενέργεια. Ἀγαθὴ
τὴν ἐπανεύρεση καὶ ἐθελοντικὴ
συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ καὶ ἰδιαίτερα
τῆς νεολαίας. Μὲ τὰ προγράμματα
τῶν 365 ἡμερῶν θὰ γίνουν
μέσα στὸ πρῶτο χρόνο τὰ
σχεδὸν ἐξηγήσιμα προβλήματα
ποὺ βασανίζουν τοὺς Ἀθηναίους.
[illegible] θὰ ἀναδειχθεῖ
σιγά-σιγά ἡ Ἀθήνα σὲ
πνευματικὴ πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης.

Ὑπέβαλα ὑποψηφιότητα γιατί
ἔχω συνείδηση ὅτι ἐκπροσωπῶ τὸ
πιὸ ζωντανὸ κομμάτι τοῦ
Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ: Τὴ μαχόμενη
Ἀριστερά. Εἶναι οἱ ἴδιες [illegible]

πού πολέμησαν γιά τήν ἀπελευθέρωση
τῆς Ἀθήνας ἀπό τούς Ναζί. Ἤμουν
κι ἐγώ ἕνας ἀπ' αὐτούς.
Η ὑποψηφιότητά μου καί ἡ ἐκλογική
μάχη γιά τό Δῆμο τῆς Ἀθήνας
θά συνεχίσει ὥστε νά πραγματοποιηθεῖ
ἡ πραγματική συνεργασία στή
βάση τῶν ἀρχῶν τῶν
δυνάμεων πού προέρχονται
ἀπό τά ἰδανικά τῆς Ἐθνικῆς μας
Ἀντίστασης.- Καί ἄν ἡ ἐπιτυχία
μας στήν Ἀθήνα ἦταν σχετική
ὅμως ἡ αὐτοδιοικητική της βοήθεια
τῆς ἴδιας δύναμης καί κατοχυρώνει
νίκη πλειοψηφική στήν
ὑπόλοιπη χώρα καί ἰδιαίτερα
στήν περιοχή τῆς πρωτεύουσας.
Ἕνα μεγάλο βῆμα πρός
καί νέα ἑνότητα - συνεργασία
τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων στή

4

στη Ελλ. Ἀριστερᾶς ἐκτοπίσθη.
Σέ λίγο οἱ ἐκλογές θά
εἶναι ἀκόμα σημαντικότερες
καί οἱ μελλοντικές πολιτικές
ἐξελίξεις θά ἀποδείξουν
ὅτι ἡ "μάχη στήν Ἀθήνα"
εἶναι δυνατόν νά ἐπηρεάσει
τα δεδομένα στη πολιτική τῆς
χώρας -

(3) "Η ἔμπνευσις εἶναι μαθηματική.
Δέν ἔχω μιά κρίση αὐτή
εἶναι κρίση παραγωγῆς. Ἀντίθετα
παράγω πολύ περισσότερα
ἀπ' ὅσα σηκώνει ἡ μικρή
καί ὑπερφορτωμένη "ἀγορά"
τῆς Ἑλλάδος. ~~Ἔχω δέ~~ πάντοτε
Ἔχω δέ γράψει μέ διπλάσια
ἔργα ἀπό κεῖνα πού
παρουσιάζω. Γιά νά μοῦ
ἀναγκασθῶ σάν δημιουργικός ~~καί~~

5-

~~Θεατρολογική~~ Θεατρογραφική
και μεταπολεμική μουσική
που δεν μπορώ να παρουσιάσω
γιατί το ελληνικό Κράτος
με έχει αποκλείσει από
τα ιδρύματα από έλεγχο
(τηλεόραση - συμφωνική ορχήστρα
κλπ.)

Παρατηρώ πάντως όπως
οι αποστάτες έλεγαν
"φιλοξενούμενος" μέσα στην
ίδια τη χώρα μου.

(4) Όπως έδειξε το παρελθόν
και όπως θα δείξει και το
μέλλον η μουσική μου
αναδύεται από την πολιτική μου
δραστηριότητα όπως και
η πολιτική μου δράση εκπορεύεται
από τα πολιτιστικά μου
οράματα.

ὅμως ~~[illegible]~~ σήμερα από αυτό ~~[illegible]~~ η ενεργός ανάμιξη του καλλιτέχνη στα κοινά αποτελεί για μένα μιά ηθική επιταγή.

(5) Δεν ασχολούμαι με γκάλοπ δημοτικότητας. Μόνο ξέρω και συνειδητοποιώ ότι με τον ελληνικό λαό με συνδέουν βαθύτατοι δεσμοί. Μπορεί η πολιτική ή άλλη σκοπιμότητα της στιγμής να δημιουργεί γύρω μου ψυχικά είτε συναισθηματικά φράγματα όμως ακόμα και με τους αντιπάλους μου με ενώνει αυτό που δεν μπορεί παρά να αισθανθεί με το μητρικό γάλα: Δηλαδή <u>το τραγούδι.</u> Ο έλληνας που

μὲ τραγούδια εἶναι δεμένο
μαζί μου ὅπως κι ἐγὼ
εἶμαι δεμένος μαζί του ἢ αὔριο
ἀνεξάρτητα ἀπὸ σύγχρονα οι
πολιτικὲς σημειώσεις
μουσικοὶ καὶ μας φίλοι, αὐτό μα
καὶ οι ὁ ... διάστασης.
Μαζί σου τραγούδι ὑπάρχουν καὶ
οἱ κοινοὶ μακρόχρονοι ἀγῶνες
γιὰ τὴν Ἐλευθερία καὶ τὴ Δημο-
κρατία. Ὁ λαός μας, φυσικά,
δὲν ξεχνάει τὸ αἷμα ποὺ
χύθηκε. Εἶμαι ἀπὸ κείνους
ποὺ εἶχαν τὴν τιμὴ νὰ ποτίσουν
μὲ τὸ αἷμα τους τὴν ἀγωνιστικὴ
γῆ τῆς χώρας μας. Καὶ τὸ
αἷμα ἑνώνει.

(6) Η μουσική μου δεν είναι
μόνο μνημειακή (monumentale)
γιατί ο ήχος μου είναι
μόνο ήχος θλίψης.
Νομίζω ότι η [illegible] της
μουσικής μου [illegible]
πιστά ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
στις εναλλαγές και στη ποικιλία
της ελληνικής φύσης, της
ελληνικής ιστορίας και της
ψυχής του ελληνικού λαού.

(7) Δεν μπορώ να τα γνωρίζω.
Αυτό [illegible] μου θα
κάνω ότι είναι δυνατόν ώστε
η μουσική μου να εκφράζει
πάντοτε πιστά τη ψυχή
του λαού μας.

"Τό Έργο καί τό Κοινό"

όχι

275

FRANTS ΧΑΡΕΣ

① "Έχω παρακολουθήσει τίς τελευταίες
συναυλίες στή Δυτ. Ευρώπη
και παρατήρησα πώς τό
κοινό σας έχει κάπως αλλάξει.
Τό παλιότερο καιρό ό κόσμος
ερχόταν ν' ακούσει τα μηνύματα
τής μουσικής σας, τώρα τό
μεγαλύτερο μέρος τού κοινού,
κατά τή γνώμη μου, έρχεται
νά παρακολουθήσει
συναυλία σάν ψυχαγωγικό γεγονός
Τί έχετε νά πείτε γι' αυτό;

① Η μουσική μου ήταν και στίς
δύο περιπτώσεις ίδια.
Τά μηνύματα τά ουσιαστικά
ήσαν επίσης ίδια.
Επομένως άν όντως υπάρχει αλλαγή
στήν εξήγηση και στή συμπεριφορά τού κοινού
πρέπει νά αναζητήσετε αλλού τά αίτια.
Για νά σάς βοηθήσω πιστεύω ότι τό μεγάλο
κοινό στήν Ευρώπη είναι απολύτως δέσμιο

2

μήνυμα στά φώτα ένός φάρου πόσο,
τί άκουσαν και πόσοι τό κατάλαβαν;
Γι' αυτό και όπως βλέπετε διέκοψα
τή ιστορία μου με τό μυνό στή Ευρώπη.
Η αρμενική Κυπριακή φαίνεται
ότι τού αρκεί...
Στή τραγικότερη γλώσσα εξέγερση στην 176
οποία τό υποβάλλουν τα οργανωμένα
από τις κυρίαρχες κοινωνικές δυνάμεις,
τά μαζικά μέσα επικοινωνίας. ο μέσος Ευρωπαίος
για νά συγκινηθεί γιά μιά χώρα, ένα
λαό, μιά περίπτωση θέλει γιά τούς Ταραγμένους:
: Αεροπειρατεία, πόλεμος, σφαγή, δέσμιοι
δικτατορίες, βασανιστήρια. Και πολύ
πόνο και αίμα.
Βιετνάμ, Μέση Ανατολή, Μπιάφρα, Τουπαμάρος
Ελλάδα, Χιλή, Ιράν...
Έτσι με είδαν οι Ευρωπαίοι: οι μισοί
ζωγραφιστοί και οι άλλοι μισοί δέσμιοι
στή Χούντα. Όπως τό πολιτιστικό

② Η Αναγέννηση στη Αθήνα. Με
όπλο τη γνήσια αυτενέργεια. Δηλαδή
την επινοητική και ενθουσιώδη
συμμετοχή των μαζών και ιδιαίτερα
της νεολαίας. Με το πρόγραμμα
των 365 έργων θα λύναμε
μέσα στον πρώτο χρόνο τα
σχεδόν εξήντα προβλήματα
που βασανίζουν τους Αθηναίους.
Σε τέσσερα θα αναδεικνύαμε
σιγά-σιγά την Αθήνα σε
πνευματική πρωτεύουσα της Ευρώπης.

Υπέβαλα υποψηφιότητα γιατί
έχω αίσθηση και εκπροσωπώ το
πιο ζωντανό κομμάτι του
Αθηναϊκού λαού! Την μαχόμενη
Αριστερά. Είναι οι ίδιες δυνάμεις

② Δεν πήρατε τις πρόσφατες (3) 177
εκλογές την πλειοψηφία.
Εάν υποθέσουμε ότι είχατε εκλεγεί,
ποιο θα ήταν το βασικό σας
πρόγραμμα.

② Τι θα σας ώθησε να
υποβάλετε υποψηφιότητα

πού πάλαιψαν για την απελευθέρωση
της Αθήνας από τούς Ναζί. Ήμουν
κι εγώ ένας απ' αυτούς.

Η υποψηφιότητά μου και η σημερινή
μάχη για το δήμο της Αθήνας
θα συνεχίσει ώστε να πραγματοποιηθεί
πρακτικά συνεργασία στη
βάση του λαού και των
δυνάμεων πού προέρχονται
από τα ιδανικά της Εθνικής μας
Αντίστασης. Και εάν η επιτυχία
μας στην Αθήνα ήταν σχετική,
όμως η αντιπαράθεσή της βοήθησε
τις ίδιες δυνάμεις να καταγράψουν
νίκη πανελλαδική. ~~στην~~ στην
υπόλοιπη χώρα και ιδιαίτερα
στην περιοχή της πρωτεύουσας.
Ένα μεγάλο βήμα προς
μιά νέα ενότητα - συνεργασία
των μεγάλων δυνάμεων της

(3) Ἔχεις δώσει τὴν ἐντύπωση ὅτι
ἡ καλλιτ. δραστηριότητά του
συνθέτη μειώνεται ~~τὸν~~ τὸ τελευταῖο
καιρό. Πιστεύετε ὅτι
συμβαίνει κάτι τέτοιο;

(3) Ἡ ἐντύπωση εἶναι λαθεμένη.
Ἂν ἔχω μιὰ κρίση αὐτή
εἶναι κρίση παραγωγῆς. Δηλαδή
παράγω πολύ περισσότερα
ἀπό ὅσο σηκώνει ἡ μικρή
καί ὑπερφορτωμένη «ἀγορά»
τῆς Ἑλλάδας. ~~Ἔχω στο~~
Ἔχω στό συρτάρι μου πάντοτε 1 διπλάσια

-5-

τῆς Ἑλλ. Ἀριστερᾶς ἐπετεύχθη.
Σε λίγο οἱ συνέπειες θά
εἶναι ἀκόμα σημαντικότερες
και οἱ μελλοντικές πολιτικές
ἐξελίξεις θά ἀποδείξουν
ὅτι ἡ «μάχη τῆς Ἀθήνας»
εἶναι δυνατόν νά ἀλλάξει
τὰ δεδομένα τῆς πολιτικῆς μας
ζωῆς.

Έργα από κείνα που (6) 180
παρουσιάζω. Γιά νά μην
αναγκασθώ και συμφωνικά, ~~—~~

180

5

180

~~[illegible]~~ Στρατοκρατική
και μετασυμφωνική μουσική
πού δέν μπορώ νά παρουσιάσω
γιατί τό ~~[illegible]~~ ελληνικό κράτος
μέ έχει απομακρύνει από
τά ιδρύματα πού ελέγχει
(τηλεόραση - συμφωνική ορχήστρα
κλπ).
Ε) Παραμένω πάντοτε όπως
οι περισσότεροι Έλληνες
«φιλοξενούμενος» μέσα στην
ίδια τη χώρα μου.

Όμως ~~[illegible]~~ πέρα απ' αυτά 18
~~[illegible]~~ η ενεργός ανάμιξη του
Καλλιτέχνη στα κοινά
αποτελεί για μένα μια
ηθική επιταγή..

182

(4) Ύστερα από τόσα χρόνια, με
πολλές εμπειρίες νομίζετε ότι
είναι εφικτός ο συνδυασμός
Μουσική – πολιτική δράση;

182

(4) Όπως έδειξε το παρελθόν
και όπως θα δείξει και το
μέλλον, η μουσική μου έμπνευση
απονίζεται από τις πολιτική μου
δραστηριότητα ~~[illegible]~~ όπως και
η πολιτική μου δράση εμπνέεται
από ~~τα~~ τα πολιτικά μου
οράματα.

(8

(5) Πιστεύετε ότι η δημοτικότητα σας στην Ελλάδα είναι η ίδια όπως ήταν πριν 6 ή 7 χρόνια.

(5) Δέν ἀσχολοῦμαι μέ γκάλοπ δημοτικότητας. Μόνο ξέρω καί συνειδητοποιῶ ὅτι μέ τόν ἑλληνικό λαό μέ συνδέουν ἀθέατοι δεσμοί. Μπορεῖ ἡ πολιτική ἤ ἄλλη σκοπιμότητα τῆς στιγμῆς νά δημιουργεῖ γύρω μου ψυχρά — εἴτε ἀπωθητικά ρεύματα, ὅμως ἀκόμα καί μέ τούς ἀντιπάλους μου μέ ἑνώνει αὐτό πού δέν μπορεῖ παρά νά συγκριθεῖ μέ τό μητρικό γάλα, δηλαδή τό τραγούδι. Ὁ Ἕλληνας πού 182

3235517
3222048

μέ τραγούδησε εἶναι δεμένος
μαζί ~~ο~~ μου ὅπως κι ἐγώ
εἶμαι δεμένος μαζί του,
ἀνεξάρτητα ἄν σήμερα ή αὔριο οἱ
πολιτικές συμφωνίες ~~[illegible]~~
μπορεῖ νά μᾶς φέρουν, ἀκόμα
καί σέ ὀξύτατη διάσταση.
Γιατί στό τραγούδι ὑπάρχουν καί
οἱ κοινοί μακρόχρονοι ἀγῶνες
γιά τήν Ἐλευθερία καί τή Δημο-
κρατία. Ὁ λαός μας, τελικά,
δέν ξεχνά τό αἷμα πού
χύθηκε. Εἶμαι ἀπό κείνους
πού εἶχαν τήν τιμή νά ποτίσουν
μέ τό αἷμα τους τήν ἀγαπημένη
γῆ τῆς Χώρας μας. Καί τό
αἷμα ἑνώνει.

10 184

(6) Ἔχω παρατηρήσει ότι η
μουσική σου έχει σχεδόν πάντοτε
μνημειακές (monumental) όψεις.
Είναι επίσης συνδεδεμένη
μ' έναν ήχο θλίψης που
τον παραλληλίζετε με τον
στερεό ήχο των κρουστών.
Ποιά είναι η γνώμη σας γι' αυτήν
την εντύπωση που μας δίνετε.

(6) Η μουσική μου δεν είναι 184
μόνο μνημειακή (monumental)
ούτε ο ήχος μου είναι
μόνο ήχος θλίψης.
Νομίζω ότι η γκάμα της
μουσικής μου ανταποκρίνεται
πιστά
στις εναλλαγές και την ποικιλία
της ελληνικής φύσης, της
ελληνικής ιστορίας και της
ψυχής του ελληνικού λαού.

185

(7) Δεν μπορώ να το γνωρίζω.
Από την πλευρά μου θα
κάνω ό,τι είναι δυνατόν ώστε
η μουσική μου να εκφράζει
πάντοτε πιστά την ψυχή
του λαού μας.

185

— II —

(7) Ποιο είναι το μέλλον
της γνήσιας Ελλην. λαϊκής
μουσικής;

Δίνω γιά δημοσίευση γιά πρώτη φορά τό ποίημα "1η Συμφωνία" τοῦ Γιώργου Φωτεινοῦ.Τό ποίημα αὐτό μοῦ τό ἔστειλε ὁ ποιητής στά 1956 στό Παρίσι.

Τήν ἐποχή ἐκείνη ἡ Κρατική 'Ορχήστρα 'Αθηνῶν,μέ διευθυντή τόν 'Ανδρέα Παρίδη,ἔπαιζε σέ πρώτη ἐκτέλεση τήν πρώτη μου συμφωνία.'Ο Φωτεινός ὑπηρετοῦσε δάσκαλος σ'ἕνα χωριό τῆς Μάνης.'Εκεῖ μ'ἕνα ραδιόφωνο μέ μπαταρίες ἄκουσε τό ἔργο καί ἐμπνεύστηκε τό ὁμόνυμο ποίημα.Μέ τόν ποιητή εἴμαστε παιδικοί φίλοι.Βγάλαμε μαζί τό γυμνάσιο στήν Τρίπολη,μπήκαμε στήν 'Αντίσταση μαζί.Στόν ἐμφύλιο πόλεμο ἐκεῖνος πιάστηκε,καταδικάστηκε σέ θάνατο καί ἔζησε τήν ἐκτέλεση τῆς 'Αθηνᾶς.Γλύτωσε ἀπό τό ντουφέκι καί μεταφέρθηκε στή Μακρόνησο,στό 4ο τάγμα.

'Εκεῖ βρισκόμουν ἤδη ἐγώ,καί ἔτσι,μιά μέρα τοῦ Δεκέμβρη τοῦ 48, βρεθήκαμε ἐντελῶς τυχαία νά κρατᾶμε μαζί σέ ἀγγαρεία μιά κουλούρα σύρμα ἀγκαθωτό.Φοράγαμε κι οἱ δυό ,εἴμαστε ἀξύριστοι καί εἴχαμε σηκώμενα τό τῆς πατατούκας.Γιατί ὁ βορηᾶς καί τό χιονόνερο θέριζαν.Σέ μιά στιγμή κοιταχτήκαμε στά μάτια καί ἀναγνωριστήκαμε.'Αφήσαμε τό σύρμα κάτω καί πέσαμε ὁ ἕνας στήν ἀγκαλιά τοῦ ἄλλου.'Αργότερα χώρισαν καί πάλι οἱ δρόμοι μας.'Ο Γιῶργος βρέθηκε σέ κάποιο ἄλλο σύρμα,πάντα στή Μακρονήσι. 'Απέναντί του σέ ἄλλο σύρμα οἱ γυναῖκες."Ετσι γνώρισε τή γυναίκα του, κι αὐτή δασκάλα,καί ὅταν ὁ πόλεμος τελείωσε παντρεύτηκαν, ἔκαναν παιδιά, καί τώρα ἀκόμα εἶναι δάσκαλοι σέ κάποιο χωριό τῆς 'Αττικῆς.

Διαβάζοντας κάπως προσεχτικά τό ποίημα,ἀγγίζει τήν ψυχή τῆς δικῆς μου 1ης συμφωνίας.'Ιδιαίτερα στό πρῶτο μέρος τοῦ ἔργου,οἱ μουσικές φράσεις μοιάζουν σάν νά "τεντώνουν" σύρματα πολλά.Καί πολλές φορές φαίνεται σάν νά "σπάζει τήν φιλή χορδή του τό βιολί".

Φαίνεται,ἀκούγοντας τή μουσική μου ὁ Γιῶργος Φωτεινός ξαναγύρισε μέ τή μνήμη του σέ ὅλες τίς σκληρές μέρες πού ζήσαμε ὅλοι μαζί στά χρόνια τοῦ ἐμφύλιου.'Εγώ σήμερα καθώς διευθύνω τό ἔργο μου,σέ κάθε του φράση,γυρίζω πίσω σέ μιά συγκεκριμμένη μέρα καί συγκεκριμμένα ἐπεισόδια.Παρανομία, παράνομα ραντεβοῦ στήν 'Αθήνα,κρύψιμο σέ σπίτια,μαγαζιά,γιαπιά,κήπους. Καταδίωξη,σύλληψη,ἀπομόνωση,ἀνάκριση,μεταφορά μ΄ε καμιόνι,μέ πλοῖο, ἐξορία,Μακρονήσι,νοσοκομεῖο,κ.λπ. κ.λπ.

'Από τά 1948 πού ἔγραφα τήν πρώτη νότα ὅταν βρισκόμουνα στή Δάφνη τῆς Ικαριᾶς,ὥς τά 1950 πού ἀπολύθηκα καί πῆγα στήν Κρήτη,κάθε μέρα,κάθε στιγμή,"ἔγραφα" τή συμφωνία μου."Εγραφα μές στό μυαλό μου τή συμφωνία μου."Οταν εἶχα χαρτί καί μολύβι προσπαθοῦσα νά ἀποτυπώσω στό πεντάγραμμο ὅ,τι θυμόμουνα."Ομως συχνά τά χαρτιά χάνονταν κι'ἔπρεπε πάντα ν'ἀρχίζω ἀπό τήν ἀρχή.

Μετά τήν ἀπομόνωση στό κρατητήριο τῆς Νέας Σμύρνης,μᾶς μεταφέρουν μέ καμιόνι στή Γενική 'Ασφάλεια,στήν ὁδό Σολωμοῦ.Μέσα ἀπό τίς χαραμάδες τῆς τέντας,βλέπουμε τά κίτρινα καί κόκκινα λεωφορεῖα,τά πράσινα δέντρα. Χρώματα."Οποιος ἔχει κάτσει καιρό στήν ἀπομόνωση θά θυμᾶται ἀσφαλῶς ὅτι ξεχνᾶς τά χρώματα.Καί γι'αὐτό ὅταν τά ξαναβλέπεις δοκιμάζεις μιά ἀπίθανη χαρά..

Συνθέτω.Ξαφνικά,τήν ὥρα πού ἀνοίγει τό καπώ, βλέπω γιά τελευταία φορά τόν Παῦλο Παπαμερκουρίου.